|| विद्या ददाति विनयं ||

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ संचलित,

-संस्थापक-
स्व.मोतीभाऊ कोटेचा

श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ

प्रेरणा स्थान
स्व. श्रीमती पदम्बाई कोटेचा

NAAC Re-Accredited Grade 'B'

पद्म

वार्षिक नियतकालिक २०२४-२५

देश की बेटीयाँ, देश का अभिमान !

With Best Compliment from

KOTECHA GROUP

PLANT : **TAPI Prestressed Products Ltd.**
Gate No. 537, Bank of Tapi River, Anjale Shivar,
Tal. Yawal, Dist. Jalgaon.

Specialist in Following works :

1. Manufacturers of Prestressed Concrete Pipes.
2. Construction of Major Water Suppl Project's (incl. Civil, Elect. & Mech. Work's on turnkey Basis)
3. Construction of Major Life Irrigation Schem's (incl. Civil, Elect. & Mech. Work's on turnkey Basis)
4. Construction of Roads, Bridge's etc.
5. Construction of Building's Pump house & other civil Structures.
6. Infrastructure Development Projects.

TAPI PRESTRESSED PRODUCT LTD.

'Trupti' Building , Hindu Housing Society,Tapi Nagar, BHUSAWAL -425 201.
Tel. No. 02582-224423/24/75, Fax : 02582 - 224426 , Mob. 98223 27977 , E-mail :tapi@tapips.com

Admn.Office : 1st floor, F-2, Metropol Building , Adjcent to Inox Theater, Bund Garden,
Koregaon Park, PUNE - 411 055 ,Tel.020-66047831/32/33.

|| विद्या ददाति विनयं ||

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ संचलित

श्रीमती पद्मबाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ

पद्मम्

वार्षिक नियतकालिक 2024-25

*** प्रकाशक ***

प्र. प्राचार्य प्रा. डॉ. शरद कैलास अग्रवाल

उपप्राचार्य प्रा. जान्हवी तळेगांवकर

*** प्रमुख संपादक ***

प्रा. निलेश गुरूचळ

*** संपादक मंडळ ***

प्रा. के. सी. सुर्यवंशी

प्रा. डॉ. गिरीश कोळी

प्रा. विनोद भालेराव

*** नियतकालिक प्रतिनिधी ***

कु. बिपाशा कनोजिया

*** मुखपृष्ठ संकल्पना ***

कु. बिपाशा कनोजिया

पद्म् २०२४-२५

पदम् नियतकालिका संबंधी केन्द्र सरकारच्या नियमानुसार द्यावयाची माहिती

(१९५६ चे नियम ८, नमुना - ४)

प्रकाशन स्थळ	: श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ
प्रकाशनाची मुदत	: वार्षिक
मुद्रकाचे नांव व राष्ट्रीयत्व	: सौ. आशादेवी मुलचंद लाहोटी प्रो.प्रा. जगदंबा एन्टरप्रायजेस, (प्रिंटींग प्रेस, ऑफसेट) भुसावळ
पत्ता	: राजेंद्र रोड, बाजार वार्ड, भुसावळ
प्रकाशकाचे नांव व राष्ट्रीयत्व	: प्र. प्राचार्य डॉ. शरद कैलास अग्रवाल (भारतीय)
पत्ता	: श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ
संपादकाचे नांव व राष्ट्रीयत्व	: प्रा. निलेश समाधान गुरूचल (भारतीय)
पत्ता	: श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ
मालकाचे नांव व पत्ता	: श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ

मी प्र. प्राचार्य डॉ. शरद कैलास अग्रवाल असे प्रकट करते की, वर दिलेला तपशिल माझ्या माहितीप्रमाणे व विश्वासाप्रमाणे बरोबर आहे.

– प्र. प्राचार्य डॉ. शरद कैलास अग्रवाल

या नियतकालिकात प्रकाशित झालेल्या लिखाणातील विचारांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

सौ. आशादेवी एम. लाहोटी मुद्रक	प्रा. निलेश समाधान गुरूचल प्रमुख संपादक	प्र. प्राचार्य डॉ. शरद कैलास अग्रवाल प्रकाशक

पद्म् २०२४-२५

* Vision *

"Enrichment of women through quality higher education for better society and stronger nation."

* Mission *

"Providing quality higher-education to the women to equip them with modern views and knowledge along with social commitment and to bring them to the main stream for building better society and stronger nation."

* Goals and Objective *

01 To impart quality higher education to the women.

02 To bring the women to the main stream of the society.

03 To broaden the vision of the women.

04 To promote research and research attitude among the student and teachers.

05 To develop social values and sense of commitment among the student.

06 To provide better opportunities to the women for education and career development.

07 To improve the role and involvement of women in building better society and stronger nation.

संपादकीय...

'सृजनशीलता, स्पर्धा आणि संधींचा उत्सव - पदम्‌चा प्रेरणादायी प्रवास'

प्रिय वाचकहो,

आपल्या 'पदम्' नियतकालिकाच्या या अंकात आपले मन:पूर्वक स्वागत! हा अंक म्हणजे केवळ आठवणींचा संग्रह नसून, विद्यार्थिनींच्या प्रतिभेला मिळालेल्या व्यासपीठाचा एक झळाळता दस्तऐवज आहे. वर्षभरात आपल्या महाविद्यालयात जे जे घडले, जे काही शिकता आले, ते सारे एका लेखणीच्या ओळींतून तुमच्यासमोर उभं राहत आहे.

या वर्षी खेळक्रीडेमध्ये विद्यार्थिनींनी उत्साहाने सहभाग घेतला. 'युवरंग' हा उत्सव म्हणजे महाविद्यालयीन संस्कृतीचे जिवंत चित्र! विविध कलाप्रकारांमध्ये विद्यार्थ्यांनींनी सहभाग घेऊन आपली बहुआयामी प्रतिभा सादर केली. कला आणि संस्कृतीचा हा रंगारंग उत्सव विद्यार्थिनींच्या व्यक्तिमत्त्व विकासाचे अत्यंत महत्त्वाचे माध्यम ठरतो.

शैक्षणिक स्पर्धा, भाषण, निबंधलेखन, क्विझ, पोस्टर मेकिंग, विज्ञान प्रदर्शन, तसेच सोशल इनोव्हेशनसारख्या उपक्रमांनी विद्यार्थिनींच्या सर्जनशीलतेला चालना दिली. काही विद्यार्थ्यांनी सामाजिक जाणीव जोपासत पर्यावरण, स्वच्छता, आणि तंत्रज्ञान यासारख्या विषयांवर लक्षवेधी प्रकल्प सादर केले.

'पदम्' हा अंक म्हणजे केवळ एक प्रकाशन नाही - तो विद्यार्थिनींच्या कर्तृत्वाचा आरसा आहे, शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाची साक्ष आहे आणि एका ज्ञानकेंद्राच्या सांघिक यशाचा दस्तऐवज आहे.

आपण सारेच या प्रवासाचे भागीदार आहोत - म्हणूनच हे नियतकालिक अधिक अर्थपूर्ण ठरते. पुढील वर्षासाठी नव्या उंचींच्या दिशेने वाटचाल करूया - नव्या संधी, नव्या स्वप्नं, आणि नव्या प्रेरणांसह.

आपलाच,

संपादक

प्रा. निलेश समाधान गुरूचल

शुभकामनाएँ

'पदम्' नियतकालिक का यह विशेषांक जब आपके करकमलों में पहुँच रहा है, तब मेरे अंतर्मन में एक अपार हर्ष और आत्मसंतोष की अनुभूति हो रही है।

यह केवल एक प्रकाशन नहीं, अपितु हमारे महाविद्यालय की सृजनशील चेतना, नारी सशक्तिकरण के प्रति हमारी निष्ठा, तथा विचारों की गंगा का स्रोत है, जो सतत प्रवाहमान है।

नारी शक्ति कोई नवीन धारा नहीं, वह तो सनातन काल से तेजस्विनी, विदुषी एवं कर्मशक्ति की प्रतीक रही है। उसने समाज को दिशा दी है, संस्कृति को सभ्यता का रूप दिया है और राष्ट्र को उन्नति के पथ पर अग्रसर किया है। आज की नारी लेखन की लेखनी से, नेतृत्व की दृढ़ता से, शोध की गहराई से, और सृजन की चेतना से समाज को आलोकित कर रही है।

हर्ष का विषय है कि इस वर्ष हमारे महाविद्यालय की छात्राओं ने विश्वविद्यालय स्तर पर उत्कृष्ट श्रेणी प्राप्त कर संस्थान का गौरव वर्धित किया है। साथ ही, 'पदम्' नियतकालिक में अपने सर्जनात्मक लेखन के माध्यम से उन्होंने अपनी प्रतिभा का उज्ज्वल परिचय दिया है। इसी का प्रतिफल है कि हिंदी कथा लेखन के क्षेत्र में एक छात्रा को विशेष पुरस्कार प्राप्त हुआ, जो हमारी साहित्यिक परंपरा एवं नवोन्मेषशीलता का जीवंत प्रमाण है।

यह विशेषांक केवल लेखों का संकलन नहीं, बल्कि चिंतन, संवेदना और सृजन का सजीव दस्तावेज है। इसमें विद्यार्थियों, प्राध्यापकों तथा शिक्षणेतर कर्मियों ने अपने विचारों की विविध रंगछटा प्रस्तुत की है। यह अंक निश्चित ही आज के प्रतिस्पर्धात्मक युग में विद्यार्थियों के मन, वाणी एवं दृष्टिको नई दिशा देगा।

मैं 'पदम्' के इस अंक के निर्माण में सहभागी समस्त संपादकीय मंडल, शिक्षकीय वर्ग तथा विद्यार्थियों का हृदय से अभिनंदन करती हूँ। विशेष रूप से मैं प्रेरणास्रोत, पथप्रदर्शक तथा विद्वान प्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल जी के प्रति कृतज्ञता व्यक्त करती हूँ, जिनकी सतत प्रेरणा एवं मार्गदर्शन से यह नियतकालिक साकार हुआ।

आप सभी सुधी पाठकों से विनम्र अनुरोध है कि इस सृजन-संग्रह का आस्वादन करें, और अपने मूल्यवान सुझावों से हमें अवगत कराते रहें, जिससे आगामी अंकों को और भी उत्कृष्ट, सारगर्भित एवं प्रभावी रूप प्रदान किया जा सके।

सादर

अध्यक्षा

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ

प्राचार्यांचे मनोगत

पदम् २०२४–२५ वार्षिक नियतकालिक आपल्याला देताना आम्हाला अतिशय आनंद होत आहे. आजच्या सोशल मीडियाच्या गर्दित सुद्धा आमच्या महाविद्यालयाने विद्यार्थिनींच्या वाचन संस्कृती आणि लेखन संस्कृती जोपासण्याचा प्रयत्न पदम् च्या माध्यमातून केला आहे.

तसेच पदम् च्या माध्यमातून विद्यार्थिनींच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाविद्यालयात राबविल्या जाणाऱ्या विविध उपक्रमांची माहिती दिली जाते. त्याच बरोबर महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींच्या व्यक्तिमत्व विकासासाठी विविध समित्या आणि विभाग मार्फत राबविल्या जाणाऱ्या उपक्रमांची माहिती देखील पदम् मधून मिळते.

या शैक्षणिक वर्षात उल्लेखनीय बाब म्हणजे NAAC समितीकडून महाविद्यालयाचे पुनर्मूल्यांकन झाले असून महाविद्यालयाला 'B' ग्रेड मिळाली आहे. यासाठी आम्हाला श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळाच्या आदरणीय अध्यक्षा मा. श्रीमती पद्माजी कोटेचा, सचिव मा. श्री. संजयजी सुराणा, सदस्य मा. श्री. दिपेशजी कोटेचा, मा. श्री. शिरीषजी नाहाटा, मा. श्री. नंदलालजी मंडलेचा आणि सर्व पदाधिकाऱ्यांचे मोलाचे सहकार्य व मार्गदर्शन लाभले. शेवटी महाविद्यालयाच्या आणि विद्यार्थिनींच्या सर्वांगीण विकासासाठी प्रयत्नशील असणारे संस्थाचालक, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी या सर्वांचे मी महाविद्यालयचा प्र. प्राचार्य म्हणुन अभिनंदन करतो.

डॉ. शरद कैलास अग्रवाल

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

उमविनगर, जळगाव - ४२५००१ (महाराष्ट्र) भारत

(पूर्वीचे उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव)

1990
'A' Grade
NAAC Re-Accredited
(4th Cycle)

प्रा. विजय ल. माहेश्वरी

एम.एस्सी., पीएच.डी.

कुलगुरू

शुभेच्छा संदेश

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळाचे श्रीमती पद्मबाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ हे वार्षिक नियतकालिक 'पदम्' प्रकाशित करणार असल्याचे वाचून आनंद वाटला.

वार्षिक नियतकालिक हे शिक्षण क्षेत्रातील नवीन घडामोडी, विद्यार्थ्यांचे कठोर परिश्रम, विविध कार्यक्षेत्रात उत्साही सहभाग, विद्यार्थ्यांनी शैक्षणिक, सांस्कृतिक, क्रीडा क्षेत्रात संपादन केलेले यश तसेच महाविद्यालयाच्या विविध उपक्रमांचे संकलन असते.

वार्षिक नियतकालिक सर्व वाचकांना प्रेरणादायी ठरेल आणि महाविद्यालयाच्या प्रगतीमध्ये नक्कीच भर घालेल, अशी आशा व्यक्त करतो. महाविद्यालयाच्या भावी उपक्रमांसह वार्षिक नियतकालिक 'पदम्' च्या प्रकाशनासाठी हार्दिक शुभेच्छा.

VMaheshwari 21/1/25

(प्रा. विजय ल. माहेश्वरी)
कुलगुरू

कार्यालय : + ९१ - २५७ - २२५८४०१, २२५८४०२ निवास : + ९१ - २५७ - २२५८४०४
ई-मेल : vco@nmu.ac.in वेबसाईट : www.nmu.ac.in

KBCNMU

।। अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ।।

1990
'A' Grade
NAAC Re-Accredited
(4th Cycle)

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

उमविनगर, जळगाव – ४२५००१ (महाराष्ट्र) भारत
(पूर्वीचे उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव)

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव

डॉ. विनोद प्र. पाटील
कुलसचिव

प्रति,
मा.प्राचार्य,
श्रीमती पद्मबाई कपूरचंदजी कोटेचा महिला महाविद्यालय,
भुसावळ, जि. जळगाव.

महोदय,

आपल्या महाविद्यालयामार्फत विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांसह साहित्यिक गुणांना देखील वाव मिळावा व विद्यार्थ्यांमध्ये शैक्षणिक ओढ निर्माण होऊन त्यांचा लेखनशैलीचा विकास व्हावा या उदात्त हेतूने प्रतीवर्ष **'पदम'** हे नियतकालिक महाविद्यालयाकडून प्रकाशित केले जाते ही बाब अत्यंत गौरवास्पद आहे. त्याबद्दल विद्यापीठ प्रशासनाच्या वतीने मनस्वी अभिनंदन करतो !

विद्यापीठाचा नावलौकीकात भर पडण्याच्या दृष्टीने 'विद्यार्थी केंद्रबिंदू' माणून शैक्षणिक बांधिलकी जोपासत आपण जे कार्य करीत आहांत ते अत्यंत प्रेरणादायी व शैक्षणिक दर्जा उंचावण्याच्या दृष्टीने संजीवनी ठरेल.

भविष्यातही आपल्या **'पदम'** या नियतकालिकाचा दर्जा सदैव उचंवत राहील याची मला खात्री आहे.

पुनश्च एकदा आपले मन:पूर्वक अभिनंदन !!

(डॉ. विनोद प्र. पाटील)
कुलसचिव

स्थळ : जळगाव
दि. २२ जानेवारी,२०२५

☎ कार्यालय : +९१- २५७ – २२५८४०५, २२५७२११ फॅक्स् : +९१- २५७ – २२५८४०६
ई मेल: registrar@nmu.ac.in वेबसाईट : www.nmu.ac.in

KBCNMU

राष्ट्रीय मूल्यांकन एवं प्रत्यायन परिषद

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग का स्वायत्त संस्थान

NATIONAL ASSESSMENT AND ACCREDITATION COUNCIL

An Autonomous Institution of the University Grants Commission

Certificate of Accreditation

The Executive Committee of the

National Assessment and Accreditation Council

is pleased to declare

Shri Saraswati Vidya Prasarak Mandal's

Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal

Shanti Nagar, Bhusawal, Dist. Jalgaon, affiliated to

Kavayitri Bahinabai Chaudhari North Maharashtra University, Maharashtra as

Accredited

with CGPA of 2.19 on four point scale

at B grade

valid up to October 29, 2029

Date : October 30, 2024

Director

EC(SC)/223/4th Cycle/MHCOGN10784

पद्म् २०२४-२५

विविध कार्यक्रम प्रसंगी महाविद्यालयास मान्यवरांच्या भेटी

१. C. A. मुकेश अग्रवाल, भुसावळ.

२. डॉ. अनिल डोंगरे, अधिष्ठाता वाणिज्य व व्यवस्थापन मंडळ, क.ब.चौ. उ.म.वि. जळगाव.

३. श्री गुलशन कुमार गौरव, मॅनेजर, बँक ऑफ महाराष्ट्र भुसावळ.

४. डॉ. जयेंद्र लेकुरवाळे, संचालक, विद्यार्थी विकास विभाग, क.ब.चौ. उ.म.वि. जळगाव.

५. डॉ. आर. आर. राजपुत, धनाजी नानर महाविद्यालय, फैजपुर.

६. सौ. कांचन जोशी, स्वयंरोजगार प्रशिक्षक, जळगाव

७. डॉ. स्वप्निल चौधरी, ख्यातनाम कवी, पुणे.

८. श्री. नामदेव कोळी, मराठी कवी, कडगांव ता.जि. जळगांव

९. श्री. सदानंद देशमुख, साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त लेखक.

१०. श्री. राजेंद्र बावस्कर, शहर प्रमुख, सहा. अ.नि.स. भुसावळ.

११. कु. दिप्ती अनफाट, पो. हेड कॉस्टेबल, जळगाव Cyber Crime Branch.

१२. मेजर डॉ. स्मिता चौधरी, पी. ओ. नाहाटा महाविद्यालय, भुसावळ

१३. श्री. युवराज गाढे, माजी सैनिक (BSF)

१४. श्री ललित तायडे, जिल्हा उद्योग केंद्र जळगाव.

१५. श्री. प्रमोद जाधव, कृषी विकास अधिकारी, भुसावळ

१६. डॉ. रूपाली सावकारे, महिला वैद्यकिय अधिकारी, न.पा. भुसावळ

१७. डॉ. अनिल हिवाळे, पी. ओ. नाहाटा महाविद्यालय, भुसावळ

पद्म् २०२४-२५

।। विद्या विनयेन शोभते ।।

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ संचलित

श्रीमती प. क. कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ

* महाविद्यालयाची ठळक वैशिष्ट्ये *

* क.ब.चौ.उ.म.वि. क्षेत्रातील महिलांचा सर्वांगीण विकास व सबलीकरणासाठी कटिबद्ध असलेले एक अग्रगण्य महिला महाविद्यालय.
* कला, वाणिज्य व व्यवस्थापन आणि विज्ञान या तीनही शाखांचे पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम उपलब्ध.
* सुरक्षित, सुसज्ज कॅम्पस्मध्ये मुलींसाठीचे स्वतंत्र्य वसतीगृह.
* सुसज्ज ग्रंथालय, प्रयोगशाळा आणि आधुनिक यंत्रणेद्वारे सुसज्ज जिम.
* कॉम्प्युटर, ऑरगॅनिक केमिस्ट्री, आय.टी., इलेक्ट्रॉनिक्स यासारख्या जॉब ओरिएन्टेड कोर्सेसची सुविधा उपलब्ध.
* स्वतंत्र्य अद्ययावत संगणक प्रयोगशाळा.
* सर्वोत्तम निकालाची आदर्श परंपरा.
* सर्व प्रकारच्या शिष्यवृत्ती आणि आर्थिक सवलती तसेच विविध प्रोत्साहनपर पारितोषिके.
* प्रत्येक विद्यार्थीनीकडे लक्ष देण्यासाठी शिक्षक पालकत्व योजना.
* यु.जी.सी. मान्यताप्राप्त व्यवसायाभिमुख ॲड-ऑन कोर्सेस उपलब्ध.
* स्नेहसंमेलन, युवारंग, आविष्कार व विविध मंडळामार्फत विद्यार्थीनींच्या कला कौशल्यांना वाव.

---

* Vision *

"Enrichment of women through quality higher education for better society and stronger nation."

(र.न.एफ/४४६/जळगांव)

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ.

तृप्ती बिल्डिंग, तापी नगर, भुसावळ जि. जळगांव

अ.क्र.	नांव	पद
१	श्रीमती पद्मा मोतीलाल कोटेचा	अध्यक्षा
२	श्री. चैनसुख मदनलाल संचेती	उपाध्यक्ष
३	श्री. संजय सुरेशचंद्र सुराणा	सचिव
४	श्री. सुगनचंद जवरीलाल सुराणा	मॅनेजिंग ट्रस्टी
५	श्री. राधेश्याम बिरदीचंद लाहोटी	कोषाध्यक्ष
६	श्री. मुलचंद गुलाबचंद लाहोटी	सभासद
७	सौ. अनिता प्रियेश संघवी	सदस्या
८	श्री. दिपेश मोतीलाल कोटेचा	सभासद
९	श्री. रमेश सिताराम शिंदे	सभासद
१०	सौ. मोनिका दिपेश कोटेचा	सदस्या
११	सौ. ज्योती सतिष संघवी	सभासद
१२	डॉ. संदीप शांतीलाल जैन	सभासद
१३	सौ. निरंजना हर्षवर्धन शहा	सदस्या
१४	श्री. नंदलाल चंपालाल मंडलेचा	सभासद
१५	श्री. निर्मलकुमार लालचंद भटेवरा	सभासद
१६	श्री. शिरीष सुशिलकुमार नाहाटा	सभासद
१७	श्री. महेंद्र मोहनलाल चोरडिया	सभासद
१८	डॉ.श्री. प्रकाश कपुरचंद कोटेचा	सभासद
१९	सौ. ललिता महेंद्र चोरडिया	सदस्या
२०	श्री. प्रशांत रमेशचंद्र नाहार	सभासद
२१	श्री. प्रशांत मोहनलाल अग्रवाल	सभासद
२२	श्री. मोहन बी. अग्रवाल	आमंत्रित सल्लागार
२३	श्री. जयंती एस. सुराणा	आमंत्रित सल्लागार

पदम् २०२४-२५

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ.

तृप्ती बिल्डिंग, तापी नगर, भुसावळ जि. जळगांव

(र.न.एफ/४४६/जळगांव)

* कॉलेज कार्यकारीणी सभासद *

अ.क्र.	नांव	पद
१	श्रीमती पद्मा मोतीलाल कोटेचा	अध्यक्षा
२	श्री संजय सुरेशचंद्र सुराणा	सचिव
३	श्री. प्रशांत मोहनलाल अग्रवाल	सदस्य
४	श्री राजेश सुगनचंद सुराणा	सदस्य
५	श्री दिलीप विजयकुमार कोटेचा	सदस्य
६	सौ. ज्योती सतिशकुमार संघवी	सदस्या
७	श्री संजय शेवंतीलाल शहा	सदस्य
८	सौ. मोनिका दिपेश कोटेचा	सदस्या
९	सौ. अनिता प्रियेश संघवी	सदस्या
१०	श्री निर्मल लालचंद भटेवरा	सदस्य
११	श्री दिपेश मोतीलाल कोटेचा	सदस्य
१२	श्रीमती जान्हवी पुरूषोत्तम तळेगांवकर	(उपप्राचार्या)

* कनिष्ठ महाविद्यालय शालेय समिती *

अ.क्र.	नाव	पद
१	श्रीमती पद्मा मोतीलाल कोटेचा	चेअरमन
२	श्री संजय सुरेशचंद्र सुराणा	सदस्य
३	श्री राधेशाम बिरदीचंद लाहोटी	सदस्य
४	श्री सुशिल पुखराजजी राका	सदस्य
५	श्री राहुल प्रकाशचंद कोटेचा	सदस्य

विनम्र अभिवादन !

स्व. श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा

(स्वर्गवास दि. २५/०५/१९९५)

कुछ नही चाहिए तुम्हारा आशिष ही काफी है ।
तुम दिल में बसे रहो ये अरमान ही काफी है ।।
हम तुम्हे कभी भी भुल नहीं सकते ।
आपका हमारे लिए यह एहसान ही काफी है ।।

आमचे प्रेरणास्थान

समाज चिंतामणी, जैन रत्न

मा.आ.श्री.सुरेशदादा जैन (जळगांव)

(माजी उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री, महाराष्ट्र राज्य)

स्व. मोतीभाऊ कपूरचंदजी कोटेचा

(संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष)

आपल्या तत्वांशी एकनिष्ठ होतात तुम्ही...
अथक प्रयत्नांनी माणसं घडविलीत तुम्ही...
सर्वांच्या हृदयावर राज्य केलेत तुम्ही...
आपुलकीचा व मायेचा आधारस्तंभ होतात तुम्ही...
शेवटच्या श्वासापर्यंत माणसं जपलीत तुम्ही...
म्हणूनच देवाला सुद्धा आवडलात तुम्ही ।

भावपूर्ण श्रद्धांजली

स्व. मोहनलाल बन्सीलाल अग्रवाल

स्वर्गवास दि. १५-१०-२०२४

श्री सरस्वती विद्याप्रसारक मंडळ, भुसावळ
संस्था कार्यकारिणी सभासद

मा. श्रीमती पद्मा
मोतीलाल कोटेचा
अध्यक्षा

मा.श्री चैनसुख
मदनलाल संचेती
उपाध्यक्ष

मा. श्री. संजय
सुरेशचंद्र सुराणा
सचिव

मा. श्री. सुगनचंद
जवरीलाल सुराणा
मॅनेजिंग ट्रस्टी

मा. श्री. राधेश्याम
बिरदीचंदजी लाहोटी
कोषाध्यक्ष

मा. श्री. मुलचंद
गुलाबचंद लाहोटी
सदस्य

मा. सौ. अनिता
प्रियेश संघवी
सदस्या

मा. श्री. दिपेश
मोतीलाल कोटेचा
सदस्य

मा. श्री. रमेश
सिताराम शिंदे
सदस्य

मा. सौ. मोनिका
दिपेश कोटेचा
सदस्या

मा.सौ.ज्योती
सतिश संघवी
सदस्या

मा.डॉ.श्री. संदीप शांतीलाल
जैन
सदस्य

श्री सरस्वती विद्याप्रसारक मंडळ, भुसावळ
संस्था कार्यकारिणी सभासद

मा.सौ.निरंजना
हर्षवर्धन शहा
सदस्या

मा. श्री. नंदलाल
चंपालाल मंडलेचा
सदस्य

मा.श्री. निर्मलकुमार
लालचंद भटेवरा
सदस्य

मा. श्री. शिरीष
सुशिलकुमार नाहाटा
सदस्य

मा.श्री. महेंद्र
मोहनलाल चौरडिया
सदस्य

मा.डॉ.श्री. प्रकाश
कपुरचंदजी कोटेचा
सदस्य

मा. सौ. ललिता
महेंद्र चोरडिया
सदस्या

मा.श्री. प्रशांत
रमेशचंद्र नाहार
सदस्य

मा. श्री. प्रशांत
मोहनलाल अग्रवाल
सदस्य

मा.श्री.मोहनलाल
बन्सीलाल अग्रवाल
आमंत्रित सल्लागार

मा.श्री.जयंतीलाल
शांतीलाल सुराणा
आमंत्रित सल्लागार

कुशल नेतृत्व

प्र. प्राचार्य डॉ. शरद कैलास अग्रवाल

उप. प्राचार्या डॉ. जान्हवी तळेगांवकर

प्रा. अर्चना झिंगरन
पर्यवेक्षक, कनिष्ठ विभाग

श्री. अतुल जैन
प्र. कार्यालय अधीक्षक

कनिष्ठ महाविद्यालय प्राध्यापक वर्ग

वरिष्ठ महाविद्यालय प्राध्यापक वर्ग

शिक्षकेतर कर्मचारी वर्ग

शिपाई वर्ग

नियतकालिक संपादक मंडळ

कला ही नेहमी गरिबाच्या झोपडीत
जन्माला येते, महालात जन्माला येतात
ती गरिबाचे रक्त पिणारी ढेकणं !!
विनम्र अभिवादन डॉ. अण्णाभाऊ साठे

अनुक्रमणिका

अ. नं.	लेख / कविता	विद्यार्थिनींचे नांव/वर्ग	पान नं.
1	प्रज्वलित मने	✍ धनश्री गणेश भालेराव - द्वितीय वर्ष (कला)	1
2	युगप्रवर्तक राजा शिवाजी महाराज	✍ समीक्षा संजय कोळी - द्वितीय वर्ष (कला)	3
3	आनंदाची वारी	✍ भाविका भारत रोकडे - तृतीय वर्ष (मराठी)	4
4	आई (कविता)	✍ ऐश्वर्या जवरे - प्रथम वर्ष (कला)	4
5	कर्तुत्ववान महिला	✍ धनश्री गणेश भालेराव - द्वितीय वर्ष (कला)	5
6	आजच्या स्त्री ची वाटचाल	✍ पुष्पा ज्ञानेश्वर भोई - तृतीय वर्ष (मराठी)	6
7	महाराष्ट्राची राणी मराठी भाषा माझी (कविता)	✍ धनश्री विजय भोई - तृतीय वर्ष (कला)	6
8	स्त्रीत्व हीच तुझी शक्ती	✍ समीक्षा संजय कोळी - द्वितीय वर्ष (कला)	7
9	वात्सल्य	✍ धनश्री गणेश भालेराव - द्वितीय वर्ष (कला)	8
10	बिल गेट्स	✍ खुशी रवी टाक - तृतीय वर्ष (कला)	9
11	संत शिरोमणी रविदास	✍ ज्योती प्रभाकर सावकारे - तृतीय वर्ष (कला)	10
12	प्रेमावर गजल (कविता)	✍ जयश्री तायडे - द्वितीय वर्ष (मराठी)	11
13	जीवघेणी परिक्षा मातृत्वाची	✍ पुजा पुरूषोत्तम जाधव - तृतीय वर्ष (कला)	12
14	महात्मा फुले (कविता)	✍ अर्पिता विनोद तायडे - द्वितीय वर्ष (कला)	13
15	बोली मन्ही अहिराणी, जशी दहिमान लोणी	✍ पुष्पा ज्ञानेश्वर भोई - तृतीय वर्ष (मराठी)	14
16	समुद्र (कविता)	✍ छाया नेवेस्कर - तृतीय वर्ष (कला)	16
17	आयुष्य	✍ धनश्री गणेश भालेराव - द्वितीय वर्ष (कला)	17
18	माझे राजे (कविता)	✍ समीक्षा संजय कोळी - द्वितीय वर्ष (कला)	17
19	अनाथांची आई : सौ. सिंधुताई	✍ धनश्री विजय भोई - तृतीय वर्ष (मराठी)	18
20	प्रेमावर कविता (कविता)	✍ धनश्री अशोक कोळी - प्रथम वर्ष (कला)	19
21	शिक्षक म्हणजे (कविता)	✍ छाया नेवेस्कर - तृतीय वर्ष (कला)	19
22	मुलांना आत्मशक्ती देण्याची गरज	✍ धनश्री विजय भोई - तृतीय वर्ष (कला)	20
23	सलाम या महामानवाला (कविता)	✍ प्रतिक्षा भागवत जवरे - द्वितीय वर्ष (कला)	20
24	नाती (कविता)	✍ धनश्री अशोक कोळी - प्रथम वर्ष (कला)	21
25	भिकारी (कविता)	✍ धनश्री अशोक कोळी - प्रथम वर्ष (कला)	21
26	झाड (कविता)	✍ भाविका रोकडे - तृतीय वर्ष (मराठी)	21
27	सहवास (कविता)	✍ नम्रता पवार - तृतीय वर्ष (मराठी)	22
28	जल (कविता)	✍ मयुरी गायकवाड - द्वितीय वर्ष (मराठी)	22

प्रज्वलित मने...

✍ धनश्री गणेश भालेराव
द्वितीय वर्ष (कला)

✻ पुस्तक परीक्षण ✻

पुस्तक : प्रज्वलित मने
(भारतातील सुप्त शक्तिच्या मुक्ततेचा प्रयत्न)
लेखक : ए. पी. जे. अब्दुल कलाम
अनुवाद : चंद्रशेखर मुरगुडकर
भाषा : मराठी
प्रकाशक : राजहंस प्रकाशन, पुणे
मूळ प्रकाशन वर्ष : २००२ (इंग्रजीत)
लघु प्रकल्प
मराठी अनुवाद प्रकाशन वर्ष : २००२ या वर्षी मुरगुडकर यांनी अनुवादीत प्रज्वलित मने या पुस्तकाचे प्रकाशन झाले.
मुखपृष्ठ : चंद्रमोहन कुलकर्णी
मूल्य : १५०/– रुपये
पृष्ठ संख्या : १३८

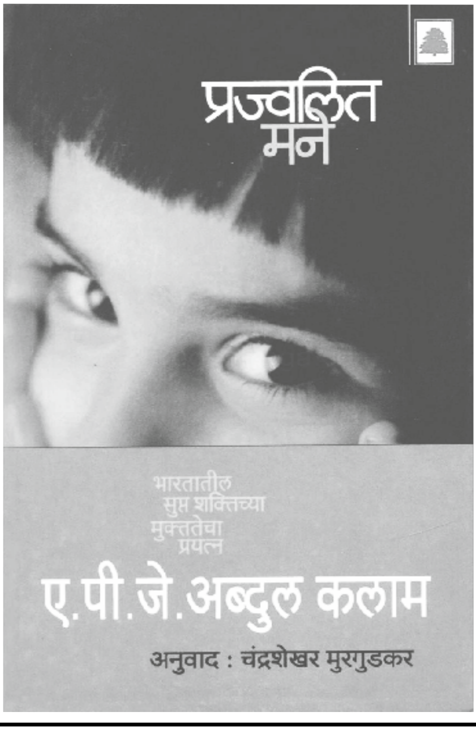

✻ लेखक परिचय ✻

डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम हे भारताचे ११ वे राष्ट्रपती आणि एक प्रतिष्ठित शास्त्रज्ञ होते. त्यांचा जन्म १५ ऑक्टोबर १९३१ रोजी तामिळनाडू राज्यातील रामेश्वरम येथे झाला. त्यांचे पूर्ण नाव 'अवुल पकिर जैनुलआब्दीन अब्दुल कलाम' होते. डॉ. कलाम हे एक प्रसिद्ध वैज्ञानिक होते आणि त्यांना 'भारताचा मिसाईल मॅन' म्हणून ओळखले जात असे. त्यांनी भारताच्या अंतराळ आणि संरक्षण क्षेत्रामध्ये अनेक महत्त्वाचा प्रकल्पांमध्ये योगदान दिले. २००२ ते २००७ दरम्यान त्यांनी भारताचे राष्ट्रपती म्हणून कार्य केले. डॉ. कलाम हे एक प्रसिद्ध लेखक आणि प्रेरणादायक वक्ते होते. त्यांच्या लिखाणामध्ये शालेय विदयार्थ्यांना आणि तरुण पिठीसाठी प्रेरणा आणि मार्गदर्शन असते.

त्यांची प्रसिद्ध लिखाण :–

१) विंग्स ऑफ फायर – त्यांची आत्मकथा.

२) इग्नाइटेड माइंड्स : त्यामध्ये त्यांनी तरुण पिढीला प्रेरणा दिली.

३) दि लीडरशिप लॅगसी

४) राष्ट्रीय एकता आणि विकास : डॉ. कलाम यांनी देशातील एकतेचे महत्व अधोरेखित केले आहे. भारतीय समाज विविधतेत एकता असलेला आहे आणि त्याचा प्रभावी वापर केल्यास देशाचा विकास होईल असे ते म्हणतात. त्यांनी विविध सामाजिक आणि सांस्कृतिक आवश्यकता सांगितली.

५) शाळेतील शिक्षण आणि युवा नेतृत्व : डॉ. कलाम यांना शिक्षणाचे महत्व खूप आहे. त्यांनी शाळा आणि महाविद्यालयांमधील विदयार्थ्यांना विकसित करण्याचा संदेश दिला आहे. विदयार्थ्यांमध्ये विचारशक्ती, कल्पकता आणि नेतृत्वाच्या गुणांची वाढ होणे आवश्यक आहे. असे ते मानतात.

६) आध्यात्मिक विचार : डॉ. कलाम यांच्या पुस्तकात आध्यात्मिक विचारही आहेत. त्यांनी सांगितले की, आपल्या कार्यामध्ये परमेश्वराच्या कृपेशिवाय काहीही शक्य नाही. प्रत्येक व्यक्तीला आपला जीवनउद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी विश्वास, कठोर परिश्रम आणि नियमितता आवश्यक आहे

७) आध्यात्मिकता आणि विज्ञान यांचा समन्वय : डॉ. कलाम यांनी विज्ञान आणि अध्यात्म यांचा सुंदर समतोल साधण्यावर भर दिला आहे. त्यांच्या मते, विज्ञानामुळे मानवजातीच्या गरजा पूर्ण होतात, तर अध्यात्म त्यांना नैतिक आधार देते.

✻ निष्कर्ष ✻

'प्रज्वलित मने' हे पुस्तक भारतीय तरुण पिढीसाठी एक अत्यंत प्रेरणायायी कार्य आहे. डॉ. कलाम यांचे विचार आपल्याला जीवनातील कठीण प्रसंगांचा सामना कसा करावा आणि आपले स्वप्न कसे साकार करावे याचे मार्गदर्शन करतात, या पुस्तकाद्वारे त्यांनी तरुण पिढीस एक सकारात्मक दृष्किोन आणि जागरुकता दिली आहे, ज्यामुळे त्यांचा आत्मविश्वास वाढतो आणि देशाच्या भविष्यकाळात त्यांच्या सहभागाची महत्त्वाची भूमिका ठरते.

✻ अभिप्राय ✻

डॉ. ए. पी. जे अब्दुल कलाम यांचे 'प्रज्वलित मने' हे प्रेरणादायी पुस्तक वाचकांच्या मनात एक सकारात्मक ऊर्जा निर्माण करते. या पुस्तकात डॉ. कलाम यांनी भारतीय तरुणांमध्ये असलेल्या अपार क्षमतेविषयी आत्मीयतेने लिहिले आहे. त्यांनी आपल्या अनुभवांतून आणि देशासाठी असलेल्या दूरदृष्टीतून एक विकसित आणि स्वावलंबी भारत घडवण्यासाठीच्या मार्गदर्शक विचारांची मांडणी केली आहे.

'प्रज्वलित मने' हे पुस्तक केवळ मार्गदर्शन करणारेच नाहीं, तर भारताला जागतिक पातळीवर सर्वोच्च स्थानी नेण्याच्या स्वप्नाचा पक्का निर्धार करणारे आहे. पुस्तकाची भाषा, स्पष्ट विचार आणि मनाला भिडणारी मांडणी हे या पुस्तकाचे विशेष आहेत. त्यामुळेच हे पुस्तक वाचकांना प्रेरित करण्यास सक्षम आहे.

✻ पुस्तकाचा सारांश ✻

'प्रज्वलित मने' हे पुस्तक त्यांचे अत्यंत प्रेरणादायी कार्य आहे. ज्यामध्ये त्यांनी भारतीय तरुणांना त्यांच्या सामर्थ्याची जाणीव करून दिली आहे. पुस्तकातील विचार, शिक्षण, विज्ञान, तंत्रज्ञान आणि नेतृत्वाच्या क्षेत्रातील उपायांवर आधारित आहेत, ज्यामुळे भारताच्या भविष्यकाळात मोठे बदल घडवू शकतात.

१) तरुण पिढीला प्रेरणा : डॉ. कलाम यांच्या या पुस्तकाचे मुख्य उद्दिष्ट भारतीय तरुणांना त्यांच्या स्वप्नांचा पाठलाग करण्यासाठी प्रेरित करणे आहे. त्यांनी सांगितले की, 'स्वप्न' हीच एक शक्ती आहे जी व्यक्तीला त्याच्या जीवनाच्या उदिष्टपर्यंत पोहोचवू शकते स्वप्न ही कल्पनाशक्तीला बळकट करते आणि विचारांना कृतीत बदलते.

२) शक्ती आणि क्षमता :– पुस्तकात डॉ. कलाम यांनी भारतीय समाजाच्या अंतर्गत शक्ती आणि क्षमता जागृत करण्याचे आवाहन केले आहे. त्यांनी भारताला एक महाशक्ती बनवण्याचे स्वप्न पाहिले आणि त्यासाठी प्रत्येक नागरिकाने आपला सर्वोत्तम प्रयत्न केला पाहिजे, असे ते मानतात.

३) ज्ञान आणि विज्ञानाचा वापर :– डॉ. कलाम यांचे विचार ज्ञान आणि विज्ञानाच्या क्षेत्रावर आधारित आहेत त्यांनी विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या मदतीने सामाजिक आणि आर्थिक समस्यांचे निराकरण करण्याचे महत्त्व सांगितले. त्यांच्या मते, वैज्ञानिक दृष्किोन आणि कार्यशक्ती एकत्र करून भारताला महासत्ता बनवता येईल.

युगप्रवर्तक राजा शिवाजी महाराज

✍ समीक्षा संजय कोळी
द्वितीय वर्ष (कला)

प्रजेचा सांभाळ पित्याप्रमाणे करणारे कनवाळू पिता होते तसेच बंडखोर फितुरांना देहदंडाची शिक्षा देणारे कर्तव्यकठोर, न्यायनिष्ठ राजाही होते. शिवछत्रपती हे माणूस होते की नियतीला पडलेले पूर्णत्वाचे स्वप्न होते कळत नाही. आपण त्यांच्यातील एक तरी गुण अंगीकारावा हीच शिवजयंती साजरी करण्याची चांगली पध्दत आहे किंवा असेल.

संपूर्ण महाराष्ट्र छत्रपती शिवाजी महाराजांची जयंती मोठ्या उत्साहाने साजरी करीत असताना प्रश्न असा पडतो की, 'तीनशे वर्षाहून अधिक काळ उलटून गेल्यानंतरही ते आपल्याला आजही हवेहवेसे अन् आदरणीय वाटतात? याची बीजे महाराजांच्या आगळ्यावेगळ्या कार्यशैलीत व दुरदृष्टीत आहेत.

पु. ल. देशपांडे यांनी एके ठिकाणी खुप सुंदर म्हटले आहे की, राजेमहारांजाच्या काळात एखादया राजाच्या, गळ्यात कितीही सोन्या–मोत्याचे अलंकार असले तरी आवर्जुन कवळयांची माळ राजे धारण करायचे. यांचे विचार लावणारे कारण म्हणजे, राजा प्रजेच्या सुखापुढे, कल्याणापुढे स्वतः चे सुख – दुःख कवडीमोल समजायचा असतो. राजाला सारी सुखे त्याच्या पायाशी लोळण घेत असतांना उपभोगशून्य स्वामी असे म्हटले जायचे, ते याचमुळे राजाने या आरामात न रमता अहोरात्र प्रजेप्रती आपली असणारी असणारी कर्तव्ये पार पाडण्यासाठी कसोशीने प्रयत्न करणे अपेक्षित होते. या साऱ्या अगदी वर्णनात अगदी चखलपणे कुठला राजा बसत असेल तर आपल्याला छत्रपती शिवाजी अग्रक्रमाने घ्यावे लागते. म्हणुनच शिवछत्रपतींच्या चरित्राकडे पाहताना दैदिप्यमान अशा त्यागाची, अतुलनीय धैर्याची, प्रजेचा सांभाळ करणाऱ्या प्रजाहितदक्ष राजाची, विज्ञाननिष्ठ साधकाची, सर्वधर्मसमभावाची, परधर्मसहिष्णू असलेल्या प्रगल्भ प्रशासकाची अशी किती तरी रूपे आपल्या जनतेसमोर तरळतात. तरीही महाराजांचे चरित्र याहूनही अधिक आणि वेगळे असल्याची जाणीवही मनात दाटत असते. खरे तर छत्रपती शिवाजी महाराज ही केवळ एक व्यक्ती नाही तर ती विचारसरणी आहे. छत्रपतींना युगप्रवर्तक म्हणण्यासाठी एका महत्वाच्या परिवर्तनाकडे पाहावे लागते.

शिवछत्रपतींनी हाती तलवार घेतली. पण निष्पापांच्या रक्ताने ती कधी रंगु दिली नाही, त्यामुळे त्यांच्या रणनीतिला रक्ताचा वास येत नाही तर मानवतेचा सुगंध येतो. ते आई भवानीला कौल मागण्याइतके धार्मिक जसे होते, तसेच पोर्तुगीजांना किल्ले बांधणीचे अन् इंग्रजांना बंदुका अन् तोफा चालवण्याचे तंत्र शिवछत्रपतींचा आणखी एक गुण म्हणजे त्यांची विज्ञाननिष्ठा, शिवछत्रपती हे माणूस होते की नियतीला पडलेले पूर्णत्वाचे स्वप्न होते. कळत नाही आपण त्यांच्यांतील एक तरी गुण अंगीकारावा हीच शिवजयंती साजरी करण्याची सगळ्यात चांगली पध्दत असेल.

जोपर्यंत कोणतीही गोष्ट तुमच्या अनुभवाच्या व बुद्धीच्या कसोटीला उतरून खरी ठरत नाही तोपर्यंत तरी, ती कोणीही सांगितलेली असली तरी खरी मानू नका.

आनंदाची वारी

✍ भाविका भारत रोकडे
तृतीय वर्ष (मराठी)

स्त्रियांच्या दृष्टीने वारी म्हणजे आनंद मोकळेपणा भक्ती. जणू हे त्यांचे माहेरच. इथं त्या त्यांच्या मनाच्या राजा असतात. त्यांना कुठलीही बंधन नसतात कुटूंब, घरकाम, दुःख विवंचना सगळं विसरुन वारीत साऱ्या जणी एक होतात. तसेच वारकऱ्यांना आषाढीच्या वारीचे वेध लागतात. वारी पंढरीच्या दर्शनासाठी असते मग ते दर्शन विठोबाचे झाले तर जन्माचे सार्थक झाले. पण नाही झाले तरी मंदिराचा कळस, पंढपूरची माती आणि चंद्रभागेचे स्नान हे जरी झाले तरी वारी झाल्यासारखेच वाटते त्यासाठी जाणारी ही पदयात्रा आहे. ही यात्रा शेकडो वर्षापासून चालू आहे आणि यात लाखो लोक स्वतः हून सहभागी होतात. ही महाराष्ट्रातील एक धार्मिक, सांस्कृतिक परंपरा आहे. अनेक संतांच्या पालख्या जाऊ लागतात. या पालखीमध्ये संतांच्या पालख्या, पादूका असतात. वारी करणारे वारकरी, वारकरी म्हटले की गळ्यात तुळशीची माळ, डोक्यावर गोपीचंदनाचा टिळा, राम कृष्ण हरी, ज्ञानोबा, तुकराम अखंड नामस्मरण असते. स्त्रीयांही डोक्यावर तुळशी वृंदावन घेऊन वारी करतात. या वारीत वारकऱ्यांना कुठलीही जात, धर्म, पंथ, नाव, गांव काहीही नसते म्हणजे वारीत गेलेला प्रत्येक माणूस हा फक्त माऊली असतो. या वारीने महाराष्ट्रातील माणसाच्या मनात जे स्थान मिळवले आहे. ते स्थान अन्य कोणत्याही गोष्टीला नाही. जसे ज्ञानेश्वरीची एक तरी ओवी आपण म्हणतो, तशीच एक तरी वारी अनुभवावी असे म्हटले जाते. या वारीची वाट महाराष्ट्रातील वारकरी वर्षभर पाहतात. वारीचे पंधरा–वीस दिवस त्याच्या जीवनात आनंद घेऊन येतात.

खर तर वारी म्हणजे भौतिकातून अभौतिकात, लौकिकातून अलौकिकात, बहिरंगातून अंतरंगात, स्वार्थातून परमार्थात व देहभावातून देवभावात लीन होण्यासाठी आपल्या गावातून पंढरपूरपर्यंत चालत जाणारी यात्रा, असं म्हटलेलं आहे. पंढरीची वारी एक तपस्याच आहे. आपल्याला जन्ममरणाचा फेरा चुकवावा दुःख, क्लेश, यातना, पीड़ा, शोक यांनी माणसाचे आयुष्य भरलेले असते. सर्व प्रकारचे स्त्री– पुरुष सामील होतात. वारीमध्ये गरीब–श्रीमंत, स्त्री–पुरुष, श्रेष्ठ–कनिष्ठ, उच्चनीच कुठलाच भेद नसतो, स्त्रियांच्या दृष्टीने तर वारी म्हणजे आनंद, मोकळेपणा, स्वातंत्र्य, भक्ती जणू काही त्यांचे माहेरच. इथे त्या त्याच्या मनाच्या राजा असतात. इथे त्यांना कुठलीही बंधन नसतात. नवरा, सासू, सासरे, मुलं, बाळ, घरकाम घरातल्या विवंचना, वेदना सगळं विसरून इथे त्या एक होतात. वारीचे हेच वैशिष्ट्य आहे की वारीमध्ये समानतेचा, बंधुतेचा, प्रेमाचा, भक्तीचा आनंद मिळतो.

❀ ❀ ❀

आई

✍ ऐश्वर्या जवरे
प्रथम वर्ष (कला)

आई म्हणजे माया, आई म्हणजे प्रेम,
आईशिवाय अधुरा, हा जगण्याचा गेम.
तिनेच दिला संसाराला सुगंध,
तिच्या कुशीतच विसावतो आनंद.
रात्र रात्र जागून माझं स्वप्न पाहिलं,
स्वतःचं सगळं तिनं मागं ठेवलं.
तिच्या हातच्या जेवणाला नाही सम,
तिच्या डोळ्यांत दडलंय
पूर्ण विश्वाचं गम.
आई म्हणजे वटवृक्ष सावलीतले,
तिच्याशिवाय सगळं भासे ओसाड रानातले.
शब्द अपुरे, वर्णन अशक्य,
आईचं प्रेम आहे अंतहीन
आणि अलौकिक.

❀ ❀ ❀

संभाषणावरून माणसाची खरी किंमत होते.
चांगल्या व सुसंस्कृत स्वभावाची माणसे साहजिकपणे चांगलेच बोलतात.

कर्तुत्ववान महिला

✍ धनश्री गणेश भालेराव
द्वितीय वर्ष (इंग्रजी)

'मेणाहून मऊ आणि वज्राहून कठोर' अशी देणगी स्त्रीला असते. सामर्थ्य, श्रद्धा, शील, सहनशीलता, सेवा, मातृत्व, हे गुण अंगी असणाऱ्या विविध क्षेत्रांत आपला ठसा उमटविणाऱ्या कर्तृत्ववान महिलांन विषयी आपण जाणून घेणार आहेत.

महिलांच्या हाती केवळ पाळण्याचीच नाही तर संपूर्ण राज्याच्या जडणघडणीची दोर देखील सक्षमपणे सांभाळण्याची ताकद आहे हे सिद्ध जिजाऊ आईने केलेले आहे. त्यांच्या कार्याला व कर्तुत्वाला विसरणे शक्य नाही पिढयान्पिढया चालत आलेली ही पुरुषप्रधान संस्कृती आता जोमाने महिलाप्रधान होत चाललेली आहे समाजकारणा पासून तर राजकारणा पर्यंत महिलांनी आपला ठसा उमटविला आहे.

पाठीशी आपल्या बाळाला घेतलेली आणि हातात तलवार घेऊन लढणारी धाडसी स्त्री म्हटले म्हणजे डोळ्यासमोर येते ती झाशीची राणी लक्ष्मीबाई. स्त्री शिक्षणाची ज्योत घरा घरात पेटवणारी देशातील पहिली महिला शिक्षिका सावित्रीबाई फुले. डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जडणघडणित रमाई चे योगदान अतुलनीय आहे. त्यांच्या त्यागामुळे व साथ व पाठींबामुळे महामानव घडला, लहानपणापासून आकाशात भरारी मारण्याचे स्वप्न साकार करणारी कल्पना चावला, कर्मठ सामाजिक वातावरणात वैद्यकीय शिक्षण घेऊन पहिली महिला डॉक्टर होणारी आनंदी जोशी, भारतीय सैन्यात भरती होणाऱ्या पहिली महिला प्रिया जिंघन, अंटार्टिकावर जाणाऱ्या पहिल्या भारतीय महिला अदिती पंत, सर्वोच्च न्यायालयातील पहिल्या महिला न्यायाधीश फातिमा बेवी, मिस वर्ल्डचा किताब पटकावणारी पहिली भारतीय महिला रिटा फेरिया पॉल, १९९४ साली जगातील सर्वात उंच शिखर सर करणाऱ्या एव्हरेस्ट गर्ल बचेंद्रि पाल, कुष्ठरोगांची सेवा करणाऱ्या साधना आमटे अश्या अनेक कर्तुत्वान महिलांचे प्रेरणादायी व्यक्तीमत्व आपल्या डोळ्यासमोर आहेत.

आजही अनेक कर्तबगार स्त्रियांनी प्रतिकूल परिस्थितीशी झगडत अनेक क्षेत्रात स्वकर्तुत्वाचे झेंडे रोवले आहेत पण आजही काही स्त्रिया अश्या आहेत ज्या तोंड दाबून बुक्यांचा मार सहन करीत आपल्या जबाबदाऱ्या पार पाडीत आहेत. 'लोकसत्ता'च्या १५ फेब्रुवारीच्या एकाच पानावर रेल्वेत महिलांशी होणाऱ्या गैरवर्तनाच्या प्रमाणात वाढ, बलात्काराला विरोध करणाऱ्या महिलेस जिवंत जाळण्याचा प्रयत्न, विवाहाला नकार देणाऱ्या मुलीचे नाक छाटले, बिरभूम सामूहिक बलात्कार प्रकरणात अधिक परिणामकारक कारवाई गरजेची–सर्वोच्च न्यायालय. अशा स्त्रियांच्या बाबतीतल्या विदारक वास्तव सांगणाऱ्या बातम्या आहेत या सर्व बाबीं कडे महिलांनी एकीने लढ्यायला हवे आपले कर्तव्य आणि कर्तृत्व दाखवण्याची संधी त्यांना उपलब्ध आहे खरी नारी शक्ती दाखवण्याची वेळ आलेली आहे आणि महिला सबलीकरणावर भर देण्याची गरज दिसून येत आहे बाकी सर्व ठीक मग गल्ली पासून तर दिल्ली पर्यंत महिला पुरुषांच्या खांद्याला खांदा लावून पुढे जाताना दिसत आहे अश्या अनेक कर्तुत्वान महिला भारत देशात आहे त्यांचा गौरव देखील भारत सरकार करीत आलेली आहे

इंग्रजीत म्हणतात लेडी,
मराठीत म्हणतात महिला,
जिच्याचंमुळे आपण या जगात
श्वास घेतो पहिला...!!

आजच्या स्त्री ची वाटचाल

✍ पुष्पा ज्ञानेश्वर भोई
तृतीय वर्ष (मराठी)

आजची आधुनिक स्त्री हिरकणीचे प्रतिक आहे, जुने व नवे ह्यांची सांगड घालून तिने जणू सुवर्णमध्य साधला आहे. स्त्री भूमिका निभावते तेव्हा ती आपले सर्वस्व पणाला लावत हाती घेतलेले काम अगदी प्रामाणिकपणे शिस्तबद्ध पद्धतीने व व वेळेत पार पाडते. तिला त्या साठी कोणत्याही पारितोषिकांची गरज नाही; फक्त तुमचे दोन प्रेमाचे शब्द कौतुकांचा शाप दिला दहा हत्तीचे बळ देते. दु:ख पचवण्याची ताकद स्त्री मध्ये जास्त असते. ती कधीही थांबली नाही व कधीही शांबणार देखील नाही . त्याच प्रचिती कोरोनाच्या बिकट काळात तुम्ही पाहिलीच असेल. सर्व जग थांबले होते मात्र ती नाही. प्रत्येक कर्तबगार पुरुषामागे एक स्त्री असते.

अशा या स्वार्थी पुरुषप्रधान समाज रचनेत स्त्री ही देखील एक माणूस आहे. या गोष्टीचाच मुळी विसर पडलेला होता.

स्त्री जगते जगणे गुलामाचे
कधीच का ती बघत नाही
स्वप्न स्वातंत्र्याचे ?

असते ती कोणाची मुलगी, बायको आई पण कोणीही तिच्याकडे माणूस म्हणून पहात नाही. कोणीसाठी तरी जीवनभर खात असते ती खस्ता कधीच का ओळखू शकत नाही ती स्वत:ची अस्मिता?

आजच्या स्त्रीने आपल्या आपल्या कर्तृत्वाची चुकूक सर्व क्षेत्रात दाखविली असली तरी अजुनही स्त्री म्हणून तिला अनेक वेळा कमी लेखल जाते. जीवनात सर्वच क्षेत्रात तिने नेत्रदीपक कामगिरी बजावली आहे. शिक्षक, डॉक्टर इंजिनिअर, रेल्वेचालक, बस चालक, अंतराळवीर यासारख्या व्यवसायात तिने स्पृहणीय यश मिळविले आहे.

तात्पर्य : एका गृहिणीपासून ते एका उद्योजिकेपर्यत तिची मजल गेलेली आहे, आपली जबाबदारी पार पाडतांना आजची स्त्री स्वत:चा देखील विचार करते. स्वत:ला वेळ देत स्वतःची एक वेगळी ओळख निर्माण करते. स्त्रीमुळेच घराला खऱ्या अर्थाने घरपण असते.

एक स्त्री म्हणून जन्माला येणं,
एक सोप असत का ?
लहानपणापासूनच बंधनात राहणं,
ते तिच्याच नशिबात असतं का?
उजळत्या दिल्याप्रमाणे फक्त .....
तिनेच जळायचं असतं का ?
मनातल्या भावनाचं गाठोड,
तसचं बांधून ठेवायचं असतं का?
जगण्यासाठी घर आणि बाहेर....
हा संघर्ष फक्त तिनेच करायचा असतो का?
खरच एक स्त्री म्हणून जन्माला येणं
एकढ सोपं असते का ?

❀ ❀ ❀

महाराष्ट्राची राणी मराठी भाषा माझी

✍ धनश्री विजय भोई
तृतीय वर्ष (कला) -स्वलिखित

महाराष्ट्रांची शान मराठी,
महाराष्ट्राच्या घरा-घरात जन्मते मराठी ।।धृ।।
मराठीची गोडवी गायी,
सावित्री अन् बहिणाई
पंढरपूर, आळंदी, देहू ची ही वारी
करी भोळी जण सारी ।।१।।
मराठी भाषा माझी, महाराष्ट्राची राणी
ज्ञानेश्वरांनी लिहिली ज्ञानेश्वरी
तुकोबांनी रचली गाथा,
संपन्न समृद्ध अशी माझी मराठी भाषा ।।२।।

❀ ❀ ❀

स्त्रीत्व हीच तुझी शक्ती

✍ समिक्षा संजय कोळी
द्वितीय वर्ष (कला)

जगाच्या इतिहासात स्त्रीचा दुर्दम्य आशावाद आणि परिस्थितीशी झुंजण्याच्या अजोड बळाच्या जोरावर ती सर्वांना पुरुन उरली. प्रत्येक क्षेत्रात महिला धाडसाने पुढे येत आहेत. धीटपणे व्यक्त होत आहेत. मग तो मंदिर दर्ग्यातील प्रवेशाचा अधिकाराचा प्रश्न असो, दारूबंदीसारखा धगधगता विषय असो वा निर्भया कोपर्डी सारख्या महिला असुरक्षिततेचा.

भारतात जागतिक महिला दिनाच्या किती तरी शतके आधी स्त्रियांना देण्यात आलेल्या सामाजिक श्रेष्ठत्वाचा दर्जा विविध सणांमधून प्रतीत होतो. मातृदिन प्रेमाचे प्रतीक असलेला पाडवा, ममत्वाची भाऊबीज यांसारख्या सणांमधून स्त्रीला मान मिळतच आलेला आहे. घरातील स्त्री ही महत्वाची आहे, याची जाणीव छोट्या– छोट्या गोष्टींमधून दिली जात दिली जात होती, समाजमन सुद्धा सजग होते. स्त्रीच्या मर्यादेची जाणीव समाजासह स्त्रीलाही होतीच, पण त्याचबरोबर तिचे सुप्त गुणही ते ओळखून होते.

जसजसे समाज जीवन बदलत गेले, तसे अनेक गृहितके बदलत गेली. जडणघडण बदलत गेली आणि भावना बोथट होत गेल्या. हे फक्त पुरुषांच्या बाबतीच नाही, तर स्त्रियांच्या बाबतीत घडले आणि स्वत: ची अभिव्यक्तीच हरवून बसली

पुन्हा तिला मुळ प्रवाहात आणण्यासाठी लेखणी, गमावलेली आत्मसन्मान चाचपडणाऱ्या दिशा शोधण्यासाठी कोणते दिव्य पार पाडावे लागले, हे सगळे आपल्याला माहित आहे. अन्यायाचा कडेलोट झाल्यावर पेटून उठली ती स्त्रीच. स्वतःच्या कर्तृत्वाची जाण होऊन गगनभरारीचे स्वप्न प्रत्यक्षात आणले ते स्त्रीनेच. जगाच्या इतिहासात दुर्दम्य आशावाद आणि परिस्थितीशी सुप्पण्याच्या अजोड बळाच्या जोरावर ती सर्वांना पुरुन उरली. प्रत्येक क्षेत्रात महिला धाडसाने पुढे येत आहेत, धीटपणे व्यक्त होत आहेत. मग तो मंदिर दर्ग्यातील प्रवेशाचा, सामाजिक अधिकाराचा प्रश्न असो, दारूबंदीसारखा धगधगता विषय असो वा निर्भर कोपर्डीसारख्या महिला असुरक्षिततेचा. या मुद्यांवर सगळे ढवळून निघाले. मोर्चे, आंदोलने, सभा या सगळ्यांची दखल सरकार दरबारी घ्यावीच लागते. प्रत्येक क्षेत्रात पुरुषाच्या खांद्याला खांदा लावून स्त्री उभी आहे. आर्थिक स्वातंत्र्य अनुभवायला शिकली आहे. तिच्या गुणांना मतांना घरात आणि समाजातही किंमत आहे. शहरातली स्त्री घरात अडकली आहे.

शहरात आर्थिकदृष्ट्या स्वतंत्र्य स्त्री सुद्धा सुरक्षित नाही, आर्थिक स्वातंत्र्याबरोबरच आलेले स्वतंत्र विचार, मान अपमानाच्या कल्पना, शिक्षण, नोकरी या सगळ्यांमूळे झालेली स्वप्नांची जाणीव, उशिरा होणारी मुलींची लग्ने आणि कुठेही तडजोड न करण्याची वृत्ती यामुळे कुटुंब व्यवस्थेवर दुरगामी घातक आहे.

एक स्त्री म्हणून सांगावेसे वाटते...

सखे भानावर ये,
तू कष्टाने मिळवल आहेस गं
आजचे स्थान!
हवे ते साध्य करण्याची
शक्ती तुझ्यात आहे.

❀ ❀ ❀

वात्सल्य

✍ धनश्री विजय भोई
तृतीय वर्ष (कला)

प्रेम ही एक मोठी अशी विलक्षण भावना आहे. ती जर नसती तर जीवन अगदी निरास झाले असते. प्रेम म्हणजे एखादयाविषयी वाटणारी माया, जवळकीची भावना, आपुलकीची माया. प्रेम हे केवळ जोडीदारांमध्येच असते. पालक व मुले, बहीण व भाऊ, मित्र, शिक्षक– विदयार्थी, नातलग, शेजारी असे अनेकांत पाहावयास मिळते. प्राणीसुध्दा आपल्या पिलांवर प्रेम करतात. प्रसंगी जीवाची बाजी लावून पिलांचे रक्षण करतात. कोणत्याही कठीण प्रसंगातून बाहेर येण्यासाठी प्रेम ही भावना उपयुक्त ठरते.

प्रेम म्हणजे जणू ऑक्सिजन, जसे ऑक्सिजन शिवाय माणूस जगू शकत नाही. तसेच प्रेमाची ही भावना आहे. पूर्ण प्रेम म्हणजे नक्की काय? तर प्रेम ही केवळ एक भावना नसून त्यापेक्षा ही जास्त काही त्यान आहे प्रेमाची अनेक रूपे आपण अनुभवत असतो, त्यांची काही रूप आहेत.

१) दयेच्या रूपातील प्रेम :– दयाळू वृत्ती अनेक प्रसंगातून, चित्रपटातून आपण नेहमी पाहत असतो. असाच एक अनुभव. एकदा रेल्वेच्या एका डब्यात एक गर्भवती स्त्री उभी होती. प्रण प्रत्येक जण आपल्या आपल्या मजेतर मोबाइलच्या नांदात. परंतू एका वृद्ध व्यक्तीने त्यांना सीट दिली. त्यामुळे यांच्यात एक आपुलकीचे व दयेचे प्रेम निर्माण झाले. ही प्रेमाची एक अभिव्यक्ती आहे. आपणही. दया दाखवून प्रेम वाढवू शकतो. समस्येने गांजलेल्या व्यक्तीची कथा शांतपणे ऐकूण घेणे हे एक प्रेम आहे. आपण केलेल्या छोट्या कामांमुळे जीवनात सामंजसपणा निर्माण होतो. आपण शांतपणे इतरांना दया दाखविलीत तर संकटाचा काळ मागे पडेल. दया हे प्रेमाचेच एक रूप आहे.

२) इतरांच्या आनंदातील प्रेम :– इतरांच्या आनंदात सहभागी होण्यासाठी मन विशाल असावे लागते पण आजच्या युगात हे कमीत कमी दिसून येते. कोणाचे यश पैशांमध्ये मोजले जाते तेव्हा ईष्या निर्माण होते व आपले जीवन दुःखी होते. यश कधी सहजसाध्य नसते. इतरांच्या आनंदात कोणत्याही अपेक्षेविना सहभागी झालात, तर आपण समाधानी राहतो. आपण सगळेच एकाच मार्गावरचे प्रवासी असल्याने तो आनंदाने करणे हिताचे असते. इतरांच्या आनंदात सहभाग होण्यामुळे संबंध दृढ होतात हेही प्रेमच असते.

३) सद्भावनाच्या रूपातील प्रेम :– आपण मानसिक सुखापेक्षा घर, गाडया, पैसे अशा भौतिक सुखांचा विचार जास्त करतो. आणि त्यामुळे आपण आपल्यालाच असमाधानी करतो. आपण सद्भावनेकडे लक्ष देत नाही. या चुका विसरून त्यांना क्षमा करणे ही झाली सद्भावना व हे ही प्रेमाचेच रूप आहे.

४) सहानुभूतीच्या रूपातील प्रेम :– कोणाच्या आयुष्यातील दुःखद प्रसंगी त्याला मदत करणे, धिराचे दोन शब्द बोलणे, सहकाऱ्यांप्रति संवेदनशील असणे या सर्वातून सहानुभूती व्यक्त करता येते. सहानुभूती ठेवलीत, तर संबंध अधिक चांगले होतील. आपल्या कामावर प्रेम केल्यास ते फक्त काम न ठरता आनंदाचा भाग ठरेल. केवळ वेतन मिळविण्यासाठी शिक्षकांने काम केले असते तर गुरू शिष्याचे नाते दृढ झाले नसते व विद्यार्थ्यात शिक्षकाप्रती प्रेम निर्माण झाले नसते. यासाठी तुम्ही कराल तेवढे प्रेम वाढते आणि ते कोणत्याही पद्धतीने करता येते.

बिल गेट्स

✍ खुशी रवी टाक
तृतीय वर्ष (कला)

मायक्रोसॉफ्टचे सहसंस्थापक बिल गेट्स दिवासातून १०० ई–मेल स्वत: चेक करतात. त्यामुळेच त्यांना समजते की लोक आपल्या कोणत्या कार्याचे कौतुक करतात आणि कसली तक्रार करतात. या तंत्राचा वापर करून आपणही ग्राहकांकडून प्रतिसाद मिळवू शकतो. वाचा गेट्स यांच्या जीवनातील दहा महत्वाचे धडे.

धडा १ :– आपल्या सहकाऱ्याचे कौतुक करा.

मोठ्या संस्थेत कर्मचाऱ्यांचे कौतुक केले पाहिजे बिल गेट्स यांनी कर्मचाऱ्याची काळजी घेण्यासाठी एक आराखडा तयार केला आहे. डेव्हलपर्सच्या खासगी कार्यालयात किंवा खूप व्यस्त असलेल्या ठिकाणीही त्याचा वापर होतो.

धडा २ :– डिव्हाइड अँड रूल पॉलिसीचा विरोध : फूट पाडा आणि राज्य करा या पॉलिसीच्या विरोधात ते कायम राहिले ही एक मोठी समस्या असल्याचे त्याचे मत होते. कोणतीही समस्या सोडवण्यासाठी या उपायाचा अवलंब करायला त्याचा विरोध असायचा.

धडा ३ :– समस्यांमध्ये गुरफटल्यास यश कठीण : कठीण परिस्थितीत गुरफटून राहिल्यास यशाची खात्री मिळत नाही. हार्वर्डमध्ये दिलेल्या एका व्याख्यानात यासंदर्भातील एक गोष्ट त्यांनी मांडली त्यात सांगितले होते की, रेडक्लिप हे राहण्यासाठी सर्वात चांगले ठिकाण आहे त्यात महिला जास्त आणि बहुतांश मुले विज्ञानाने प्रभावित झालेली असतात. हा संयोग अजब वाटत असला तरी बिल गेट्स त्यावर ठाम असायचे.

धडा ४ :– आयटी इंडस्ट्रीमधील नवीन परिभाषा : मायक्रोसॉफ्टचे यश हे कमी किमतीच्या उत्पादनांपासून सुरू होते. त्यानंतर सातत्याने आयटी इंडस्ट्रीमध्ये नवीन परिभाषा तयार झाली.

धड़ा ५ :– फीडबॅक सर्वात अवघड : गेट्स समजतात की, तुमचा तक्रारदार ग्राहक तुम्हाला नवीन शिकण्यासाठी महत्वाचा ठरतो. जर फीडबॅकमध्ये लोकांनी सांगितले की, तुम्ही म्हणतात ते चुकीचे आहे, तर ते तुमच्यासाठी सर्वाधिक मूल्यवान आहे.

घडा ६ :– ट्रेक्नॉलॉजी आणि बिझनेस सोबत हवे : आम्ही जगात नॉलेज वर्कर आहोत. त्यात माहिती व तंत्रज्ञान सर्वात अव्वल आहे. मागे वळून ३० वर्षापूर्वीची मायक्रोसॉफ्ट पाहिल्यास खूप आनंद होतो. तेव्हा कामाला सुरुवात झाली होती आणि आपण पुढे कसे जिवनात काय बदल करावे, याचा विचार करत होतो.

घडा ७ :– समस्या ओळखणे शिका : जर तुम्ही समस्या समजून घेतली तरच ती तुम्हाला सोडवता येईल. समस्या समजल्यावते सोपे काम नाही. त्यामुळे समस्येवर फोकस करणे महत्वाचे आहे

धडा :–८ :– यश सेलिब्रेट करा; अपयशातून धडा घ्या : यशाचे सेलिब्रेशन झाले पाहिजे; परंतु त्याच वेळी अपशातून नवीन शिकलेली पाहिजे . एकच गोष्ट वारंवार होणे अयोग्य आहे

घडा ९ :– तंत्रज्ञान : एक उपकरण : मेंदूचे संतुलन कायम ठेवले पाहिजे. कुठेही ढील सुटायला नको. मुलांनी काम करावे आणि तुम्ही त्यांचे प्रेरणास्थान व्हावे, यासाठी शिक्षक सर्वात जास्त महत्वाचे असतात.

घडा १० :– अक्षमता वारंवार येऊ देऊ नका : काही वस्तू वास्तवात वेगळ्या असतात. त्यातून नवीन समस्या तयार होऊन जातात. कोणत्या ही व्यवसायात वापरले जाणाऱ्या तंत्रज्ञानाचा वापर पुरेपुर केला पाहिजे. तेथे ऑटोमेशन लागू झाल्यास कामकाजाची क्षमता वाढते.

संत शिरोमणी रविदास

✍ ज्योती प्रभाकर सावकारे
तृतीय वर्ष (राज्यशास्त्र)

महाराजांचा काळ हा इ.स १५ व्या शतकातील आहे ज्या काळाला आपण मध्ययुगीन काळ म्हणून ओळखतो. याच काळात गंगा नदीच्या तिरी काशी, बनारस सीर गोवर्धनपूर मांडूर या गावी १५ माद्य पौर्णिमा शके १४३३ ला संत रविदासांचा जन्म वर्णव्यवस्था आणि जन्मव्यवस्थेच्या उतरंडीत सगळ्यात खालच्या स्तरावर समजल्या जाणाऱ्या चर्मकार समाजात झाला आणि मध्ययुगीन कालखंडात त्यांच्या रूपाने भारतीय इतिहासात सामाजिक क्रांतीचा प्रणेता उदयास आला..त्यांच्या जन्मा संबधी संत रविदास लिहितात.

चौदह सौ तेंतीस की माद्य सुदी पंद्रास ।
दु:खीयो के कल्याण हित प्रगटे
श्री रविदास ।।

चमार जातीत जन्मलेल्या संत रविदास महाराजांनी चमार या जातीतील परंपरागत बघणाऱ्यांचे दृष्टीकोणच बदलून टाकले.

मेरी जाती विख्यात चमार असा डंका त्यांनी वाजविला...आपल्या समाजाची ओळख पटवून देताना रविदास महाराज म्हणतात ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य हे वर्ण वेदापासून निर्माण झाले असतील पण चर्मकार समाज त्याही पाहिल्यापासुनचा आहे. असा धक्का त्यांनी काही धर्मधिष्ठांना दिला. एक कवी ,साहित्यक, प्रबोधनकार, मागदर्शक म्हणून त्यांच्याकडे आदर्शाने पाहिले जाते. श्रमण परंपरा आणि गुरू रविदास या पुस्तकाच्या नुसार रविदासांच्या वडिलांचे नाव रघु किंवा राघव असे होते तर आईचे नाव करमा किंवा 'घुरबिनिया' होते. पत्नीचे नाव लोन किंवा लोणा' असे होते व पुत्राचे नाव विजयदास होते. संत रविदास पारदर्शी व कर्तव्यदक्ष विचार सरणीचे संत होते हे त्यांच्या साहित्यावरून आपणास दिसते. समाज परिवर्तनाचा व मानव मुक्तीचा लढा त्यांनी त्या काळात दिला ज्यां काळात जातीव्यवस्था ही चरम पंथावर होती. दलित, आदिवासी, मूलनिवासी व बहुजन समाजातील लोकांचे प्रश्न खऱ्या अर्थाने त्याकाळात कोणी मांडले असतील तर ते संत रविदास होय. हे मांडत असताना सामाजिक समता व धर्मनिरपेक्षता जोपासणारा एक खरा संत यातून पाहायला मिळतो म्हणूनच शिख धर्माचा पवित्रग्रंथ गुरूग्रंथसाहिब मध्ये युगपुरुष रविदास महाराज्यांच्या विचारांना अग्र स्थान देण्यात आले आहे. पण आपण त्यांचे विचारांचे पाईक असूनही त्यांच्या प्रगल्भ विचारांपासून दूर पडत आहोत किंवा आजची धर्मव्यवस्था आपल्याला त्यापासून दूर ठेवण्याचे षडयंत्र करत आहे. समतावादी विचारांच्या प्रचारासाठी संत रविदास भ्रमण करतात, विचारांच्या प्रचारासाठी मोठमोठाली समागम घेतात आणि सम्पूर्ण देशातील राजा, महाराजा पासून सामान्य दलित,पीडित दिन–दुबळा माणूस त्यांच्या विचाराला आत्मसात करतो.

धर्मधर्मातील तिळ सोडवितांना रविदास म्हणतात.

मस्जिद सो कचू घिन नहीं,
मंदिरी सो नहीं पियार
दोहू मह अल्लाह राम नहीं,
कह रविदास चमार !!
–संत रविदास दर्शन दोहा १४६ ।।।

मुसलमान से दोस्ती,हिंदूअन सो की प्रीत ।
रैदास जोति सभ राम की,सभ हैं अपने मित्र '
–रविदास दर्शन १४७ ।।

देव, धर्म, व्रत, वैकल्य यांच्या माध्यमातून रंगवलेली गुलाम मानसिकता संत रविदासांनी ओळखली होती ही घालवण्यासाठी त्यांनी कार्य प्रामुख्याने केले. सामाजिक,धार्मिक व्यवस्थेचे गहन

चिंतन, मनन करून रवीदासांनी तत्कालीन समाजव्यवस्थेवर प्रखर हल्ला चढविला. कर्मकांडाच्या आधारावर छळल्या जाणाऱ्या जनतेस त्यांनी बाहेर काढले. वेदांना प्रमाण मानणाऱ्या वेद व वेदपुरोहितांचे थोतांड जगासमोर त्यांनी आणले व वेदांचे खंडन करताना ते म्हणतात.

चरिउ वेद किया खंडोति,
जण रैदास करे दंडोति ।।
-संत रविदास : जीवन व दर्शन पू.४२ ।।

संत रविदासांनी कोणतेही शस्त्र न उचलता विचारांच्या बळावर सामाजिक परिवर्तनाचा लढा अत्यंत सक्षमपणे त्या काळात उभा केला व तो विचारांच्या विविध पातळीवर यशस्वीपणे लढला. रविदासांनी सांगितलेला मार्ग मानवमुक्तीचा मार्ग आहे. त्यात कोणत्याही प्रकारचे अवंडबर नाही किंवा परस्पर विरोधाभास निर्माण होईल असा भेदभाव देखील नाही. म्हणून त्यांनी भारतीय संविधानाला साजेल असे भाकीत त्या काळात करून ठेवले होते.

'ऐसा चाहू राज मै, सब न को मिले अन्न ।
छोटे बडे सब सम बसे,
गुरू रविदास रहे प्रसन्न ।।
-रविदास दर्शन दोहा -१९४

संत रविदास त्या धर्माच्या परंपरेला मानतात जी वैदिक धर्माच्या उत्पत्ती पूर्वी मूलरूपात देशात उपलब्ध होती. मध्ययुगात प्रचलित हिंदू, मुस्लिम धर्मातील विरोधाभास पाहून रविदास महाराजांनी सटीक शब्दात उत्तर दिले.

रविदास हमारो राम जोई, सोई हैं रहमान ।
काबा काशी जानी यही,दोनो एक समान ।।
-श्रमण परंपरा आणि गुरू रैदास -पू.५७

हिंदू मुस्लिम एकतेचा मुद्दा त्यांनी त्या काळात समतेच्या तत्त्वातून मांडला व त्यांनी धर्माकडे पाजण्याची परंपरागत दृष्टी नाकारली. संत रविदास एक युगपुरुष होते त्यांनी आपले पूर्ण आयुष्य दिन दुबळ्यांना,अस्पृश्य बहुजनांना अंध धर्माच्या बेडीतून काढण्यासाठी घालवले म्हणूनच भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी आपला 'दि अनटचेबल' हा ग्रंथ संत रोहिदास, संत चोखामेळा व नंदनार या तिघांना अर्पण केलाय. बाबासाहेबांनी अर्पण पत्रिकेत असे म्हटले आहे की, 'संत रोहिदास अस्पृश्य म्हणून जन्मास आले आणि आपल्या पावित्र्याने व सदाचाराने सर्वाच्या बरोबरीने ठरले. त्यांच्या पावन स्मृतीस अर्पण.' डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी जसे संत कबीरास गुरू मानले, त्याचप्रमाणे आपला ग्रंथ संत रोहिदासांना अर्पून एका अर्थाने त्यांनाही गुरुस्थानी मानले. देशात जी जातीव्यवस्था होती, जी भयानक अस्पृश्यता होती, त्या व्यवस्थेच्या विरुद्धच संत रोहिदासांनी बंड पुकारले होते असे ते महान संत होते..!

प्रेमावर गजल

✍ जयश्री तायडे
द्वितीय वर्ष (मराठी)

प्रेम म्हणजे हळव्या क्षणांचा प्रवाह,
मनात उभा राहतो भावनांचा महाप्रवाह.
नजरेत बोलते काही शब्दांचे ठसे,
तिथेच उमटतो मनाच्या गीतांचा प्रभाव.
शब्द नसले तरीही श्वास संवाद होतो,
हृदयाच्या तारा झंकारतात प्रभाव.
तुझं असणं म्हणजे आयुष्याचं गाणं,
तुझ्या सहवासात विसरतो साऱ्या व्यथांचा प्रभाव.
प्रेमाने भरते प्रत्येक रिकामी जागा,
मग का कुणाला हवा अपूर्णतेचा प्रभाव?
प्रेम हीच माझी प्रार्थना, माझं स्वप्न,
तुझ्या हसण्यात दिसतो जगण्याचा प्रभाव.

जीवघेणी परिक्षा मातृत्त्वाची

✍ पुजा पुरूषोत्तम जाधव
तृतीय वर्ष (कला)

वरील शीर्षक आपणास विचित्र किंवा धक्कादायक वाटेल, पण आजचा हा विषय असाच आपल्या पारंपरिक समजुतींनी धक्का देणारा आहे. निराधार बालकांच्या संस्थेत काम करत असताना हे आलेले अनुभव आहे. संस्थेत दाखल होणारी बालके एक तर विवाहबाह्य संबंधातून जन्माला आलेली किंवा निराधार अवस्थेत सापडलेली असतात. कायद्या नुसार विवाहबाह्य संबंधातून बाळाला जन्म देणे हा गुन्हा नाही, पण त्या बाळाला निराधार अवस्थेत सोडून देणे हा मात्र गुन्हा आहे. आपल्या समाजात वैवाहिक बंधनाचा मोठा पगडा आहे अर्थात कुटुंब व्यवस्था टिकलीच पाहिजे, तो आपल्या भारतीय संस्कृतीचा कणा आहे. या बंधनाचा कधीतरी चुकून विसर पडतो. किंवा मुली शोषणाला बळी पडतात आणि यातून अशा सामाजिकदृष्ट्या नकोशा असलेल्या बाळांचा जन्म होतो.

अशा अल्पवयीन कुमारी मुलीचे आणि अशाच काही मोठ्या वयाच्या पण विवाहबाह्य संबंधातून गरोदर असलेल्या स्त्रियांचे या अवस्थ फार हाल होतात त्यांना सामाजिक सेवाला तोंड द्यावे लागते. हे टाळण्यासाठी मग या गोष्ट गुप्त ठेवण्याचा प्रयत्न केला. जातो. काही वेळेला तर अशा मुलीचा जीव होण्यापर्यंत पालकांच्या हातून घटना घडलेल्या आहेत, तर काही वेळेला अशा मुली + महिला आपणहून आत्महत्या करतात. अशा घटना वास्तवात घडलेल्या आहेत.

बालकांना निराधार अवस्थेत टाकून दिल्या मुळे बालकांचे खूप हाल होतात. अंगावर जखम, कमी वजन, कुपोषण अशा आणि याहून भयंकर अशा अवस्थेत ही बालके सापडतात. संस्थेत दाखल आल्यावर सर्वसाधारण अवस्थेत यायला त्यांना बराच कालावधी लागतो. शिवाय बाळाची आई किंवा तिचे इतर कोणी नातेवाईक पोलिसाच्या, तपासात मिळून आले तर त्यांच्यावर आयपीसीनुसार गुन्हा दाखल होतो. आणि मग अनेक दिवस न्यायालयात खेटे मारत बसावे लागते. हे सर्व टाळण्यासाठी अनेक बालगृहे / शिशु गृहे शासनाने निर्माण केलेली आहेत. विवाहबाह्य संबंधातून जन्माला आलेली आणि नकोशी असलेले बालके बाल कल्याण समितीच्या आदेशाने आणि कायदेशीर प्रक्रियेनुसार जन्मदाती आई/ वडील किंवा पालक अशा शिशुगृहांमध्ये दाखल करू शकतात. या संपूर्ण प्रक्रियेमध्य वर्णपणे गुप्तता पाळली जाते. अशा घटना पुन्हा घडू नयेत यासाठी प्रशिक्षित समाज कार्यकत्यामार्फत सर्वांनी समुपदेशन केले जाते. आवश्यकतेनुसार या मुलींच्या पुनर्वसनासाठी मदत देखील केली जाते.

संस्थेत बाळ स्थिरावल्यानंतर, योग्य त्या कायदेशीर प्रक्रियेव्दारे या निराधार बालकांनी योग्य त्या कुटुंबात न्यायालयाच्या आदेशाने दत्तक दिले जाते. या वेळी दत्तक घेऊ ईच्छिणाऱ्या पालकांचे समुपदेशन केले जाते. मुलाची काळजी घेण्यास त्यांचे संगोपन करण्यास योग्य आहेत ना यांची शहानिशा केली जाते मुलांना योग्य वेळी योग्य त्या पद्धतीने त्याच्या/ तिच्या दत्तकत्वाविषयी आई वडिलांनीच सांगितले पाहिजे याविषयी देखील मार्गदर्शन केले जाते. यातील काही बालके परदेशी कुटुंबात पण दत्तक गेलेली आहेत. या कुटुंबात मुलांची खूप चांगली काळजी घेतली जाते. मुलांचे, दतक आई – वडिलांचे आणि इतर नातेवाइकांचे बंधनात जुळतात. एक घट्ट नाते निर्माण होते. सगळे काही सुरळीत चाललेले असते, पण जशी जशी ही मुले मोठी होत जातात, तशी त्यांच्या मनात विचारांची अनेक आवर्तने निर्माण होऊ लागतात. स्वत: विषयीचे कुतूहल जागे होऊ लागते. याच वयामध्ये समयस्क मित्र – मैत्रिणीचा मोठा गोतावळा तयार

होतो. त्यांचा प्रभाव मोठा आणि आनंदी वाहू लागतो. विविध विषयांवर मोकळेपणाने बोलण्याचे हे एक हक्काचे ठिकाण होऊ लागते.

दत्तक मुलांच्या मनात त्याच वेळी इतर मुलांपेक्षा वेगळे विचार मनात घोळू लागतात माझे जन्मदाते आई-वडील कोण आहेत, ते कुठे आहेत, त्यांनी माझा त्याग का केला असा मला त्यांना भेटता येईल का ? असे अनेक प्रश्न / विचार डोळ्यात गर्दी करू लागतात. मी खरं कोण आहे, माझं खरं अस्तित्व काय, असे मन गोंधळात टाकणारे प्रश्न अवघ आयुष्य व्यापून टाकतात. मनातले हे सगळे विचार कोणापाशी बोलावेत याबद्दल गोंधळ निर्माण होतो. यामुळे मुलांच अवघ भविष्य कोलमडून जातं. रोजच्या वागणुकीत फरक पडतो. आई - वडिलांना समजत नाही, आपल्या मुलाला एकदम काय झाले या चिंतेने आई-वडील काळजीत पडतात. मुलांना अभ्यास, शाळा जेवण काहीही नको वाटायला लागत. मनाला सदैव हेच विचार घोळत राहता जोडीला समाजमाध्यमे असतातच.

यातूनच पुढे आपल्या जन्मदात्या आईला कसंही करून शोधून काढयचंच हेच विचार पक्के होत जातात, पण याच वेळी आपल्या दतक आई वडिलांची पण ओढ वाटत असते. त्यांनी जीवापलीकडे आपला सांभाळ केला आहे, स्वतःच्या मुलाप्रमाणे आपल्याला प्रेम दिलंय, आधार दिलाय या सगळ्या भावना पण असतातच मनात पण तरीही आपलं मूळ जाणून घेण्याचा विचार दिवसेंदिवस ठाम होत जातो. या गोष्टी नैसर्गिकच आहेत यात काही चुकीचे नाही. काही मुलांना आपल्या जन्मादात्या आईचा शोध लागला आहे, असं माझ्या वाचनात आलं आहे, पण यांची दुसरी म्हणजे जन्मदात्या आईची बाजू पण समजून घेणे आवश्यक आहे नऊ महिने पोटात वाढवून बाळतपणाच्या वेदना सोसून मुलाला जन्म देणे आणि त्यानंतर सामाजिक बंधनामुळे या चिमुकल्या जीवाचा, कायमस्वरूपी त्याग करावा लागणे यासारख जीवघेणे दु:ख दुसरे कोणतेच नसेल आयुष्यातील हा प्रसंग तिला अगदी मागे टाकून नाइलाजाने पुढे वाटचाल करावी लागते ही घटना दूर सारून नवीन आयुष्याला सुरुवात करावी लागते. ही एक मोठीच परीक्षा पार करावी लागते.

❀ ❀ ❀

महात्मा फुले

✍ अर्पिता विनोद तायडे
द्वितीय वर्ष (कला)
-स्वलिखित

शिका, शिका रे सांगुन गेले,
आम्हा महात्मा फुले
किती साहिले बोल जणांचे
किती सोसले कष्ट
स्वतः शिकले ज्ञानी बनले
झाले अचंवित दृष्ट
शिक्षणाने घडतो माणुस, पुन्हा-पुन्हा बोलले
दीन पिडितांचे ते कैवारी
अन शेतकऱ्यांचे मित्र
त्यांच्या न्याय हक्कासाठी
लढले ते अहोरात्र
काढून शाळा मुलींसाठी,
शिक्षण केले खुले
शिकवून अपुल्या पत्नीस केले
पहिल्या स्त्री- शिक्षिका
त्याही खपल्या समाजाप्रती
बनल्या स्त्री शिक्षिका
किती अडथळे आले तरी ते, नाही उगमगले
घेऊन दप्तर पाटी पुस्तक
चला शाळेला चला
आपण घडवू नशीब
आपले घडवू या राष्ट्राला
ज्ञानवंत व्हा किर्तीवंत व्हा,
हे ब्रीद खरे आपुले

बोली मन्ही अहिराणी, जशी दहिमान लोणी

✍ पुष्पा भोई
तृतीय वर्ष (कला)

अहिराणी भाषा विस्तीर्ण भूप्रदेशात बोलली जाते. विस्तीर्ण प्रदेशात पसरलेल्या एकाच भाषेची कालांतराने वेगवेगळ्या भाषांत वेगवेगळी रूपे होत जातात. हे भाग एकमेकांपासून जितक्या लांब अंतरावर असतील तितका त्यांच्यातला भेद अधिक तीव्र असतो. अहिराणी भाषा विस्तीर्ण भूप्रदेशात बोलली जाते. विस्तीर्ण प्रदेशात पसरलेल्या एकाच भाषेची कालांतराने वेगवेगळ्या भाषांत वेगवेगळी रूपे होत जातात. हे भाग एकमेकांपासून जितक्या लांब अंतरावर असतील तितका त्यांच्यातला भेद अधिक तीव्र असतो. आणि हे भाग एकमेकांपासून जितके जवळ असतील तेवढे त्यांच्यात साम्यही आढळते. त्यामुळे एखादी भाषा स्वत:च्या क्षेत्रातल्या वेगवेगळ्या प्रदेशांत उत्क्रांत होत गेली तर तिची विभागपरत्वे अनेक रूपे झाल्याचे दिसते.

अहिराणी भाषा म्हणजे अभीर लोकांची भाषा असे समजले जाते. अभिरांची भाषा 'अभिराणी.' अभीरचा अपभ्रंश 'अहिर' आणि अभिराणीचा अपभ्रंश 'अहिराणी.' अभीर नावाचे लोक प्राचीन काळापासून खानदेशात राहत होते असे उल्लेख अनेक ग्रंथांतून व शिलालेखांतून मिळतात. रामायण–महाभारतातही अभिरांचे उल्लेख येतात. इ. स. चौदाव्या शतकात अभीर लोकांची एक वसाहत खानदेशात असल्याचे शिलालेखांवरून दिसते. आजही खानदेशात अहिर शिंपी, अहिर ब्राह्मण, अहिर सोनार, अहिर कुणबी अशा जाती आढळतात. अहिरराव, अहिरे ही आडनावे आजही विपुल प्रमाणात दिसतात. प्राचीन काळी हे सगळे अभीर होते. खानदेश हा मूळचा अभीर किंवा अहिर यांचा प्रदेश.

अहिराणी धुळे, जळगाव, नंदुरबार व नाशिक या चार जिल्ह्यांत बोलली जात असली तरी तिचे बोलले जाणारे स्वरूप सर्वत्र सारखे नाही. धुळे हा अहिराणीचा केंद्रप्रदेश मानला जातो. नाशिक जिल्हयातील अहिराणी भाषेवर मराठीचा जास्त पगडा असून, धुळे व नंदुरबार जिल्ह्यातील अहिराणी भाषेवर गुजरातीचा प्रभाव आहे. गुजरात सीमेला लागून असल्यामुळे हा प्रभाव नवापूर, नंदुरबार भागांत जास्त आढळतो. जळगाव जिल्ह्यातील अहिराणी भाषा वऱ्हाडी–वैदर्भी भाषेला जवळची वाटते.

अहिराणीवर अनेक जाती–जमातींच्या पोटभाषांचा हळूहळू प्रभाव पडत राहिल्याने ही भाषा सर्वसमावेशक झाली आहे. याच कारणामुळे अहिराणीत जाती–जमातीपरत्वे पोटभाषा तयार झाल्या आहेत. उदा. अहिराणी भिल्ली, पावरी, नेमाडी, गुजरी, बडगुजरी, लाडशिक्की, घाटोई, महाराऊ, तडवी, काटोनी, परदेशी, घाटकोकणी, डांगकोकणी, ठाकरी, वारली, लेवा पाटीदारी बोली, मुसलमानी बोली, भावसारी, रंगारी बोली, इत्यादी. दुसरीकडे आजची बागलाणी, तपांगी, खाल्यांगी, वरल्यांगी, डोंगरांगी, नंदुरबारी, दखनी, देहवाली असे प्रादेशिक भेदही तीत दिसतात.

खानदेशातील भील, मावची, कोकणा, पावरा, ठाकर यांच्या बोलीभाषेवर अहिराणी भाषेचा प्रभाव जाणवतो. अशा स्थूल साम्यस्थळांमुळे सर ग्रियर्सन यांच्याकडून अहिराणीला भिल्ल लोकांची भाषा असे चुकीने संबोधले गेले. अहिराणी ही एका विशिष्ट जात–जमातीची बोलीभाषा नसून, खानदेशात वास्तव्य करणाऱ्या सर्वसामान्य लोकांची (सर्व जाती–जमातींची) लोकभाषा आहे. अहिराणीची काही ठळक वैशिष्ट्ये अशी सांगता येतील :

१. जळगाव जिल्ह्यातील अहिराणी भाषेत 'ळ' ऐवजी 'य' वापरतात. मात्र, नाशिक जिल्ह्यातील अहिराणीत 'ळ' वापरला जातो.

२. मराठीतल्या 'आहे' व गुजरातीतल्या 'छे' ऐवजी

अहिराणीत 'शे' वापरतात.
३. मराठीतल्या षष्ठीत 'चा', 'ची', 'चे' वापरतात, तर अहिराणीतील षष्ठीत 'ना', 'नी', 'ने' आहे.
४. अहिराणीत गुजराती शब्दांचे प्रमाण ठळकपणे आढळते. उदाहरणार्थ– 'आंडोर', 'डिक्रा', 'बे', 'ना', 'नी', 'ने', 'छे', 'चा', 'शे'.
५. अहिराणीत जोडशब्द जास्त प्रमाणात आढळतात. उदाहरणार्थ– तुन्हा, मन्हा, त्यास्ना, आम्ना, तुम्हना, धल्ला, धल्ली, ग्यात, सम्द, बर्हादनी, बठ्ठ, व्हऊ, आदी.

अहिराणी आज फक्त बोलीभाषा म्हणून उरली असली तरी या भाषेचा लिखित असा पहिला पुरावा इ. स. १२०६ चा मिळतो. चाळीसगावपासून दहा मलांवर असलेल्या पाटण या गावातील श्रीभवानीच्या मंदिरात हा शिलालेख आहे. हा लेख ज्ञानेश्वरीच्या पूर्वी ८४ वर्षांचा– म्हणजे शके ११२८ (सन १२०६) मधील आहे. 'राधामाधवविलासचंपू'च्या प्रस्तावनेत इतिहास संशोधक वि. का. राजवाडे यांनी म्हटले आहे'. अनेक भाषा ज्ञातृत्वाचा धागा फार प्राचीन आहे. ज्ञानेश्वराला संस्कृत, मराठी व बागलाणी भाषा येत असत.' ('राधामाधवविलासचंपू' प्रस्तावना पृ. १४)

अहिराणीला एक वेगळा हेल असून वाक्प्रचारापासून म्हणींपर्यंत तिला वेगळाच खुमार आहे. पहिला फरक आहे 'या' क्रियापदाऐवजी 'शे' हे क्रियापद वापरण्याचा. 'लग्न कुठे आहे?' हे वाक्य 'लगन कुठे शे?' असे विचारले जाते. 'कुठे जाई ऱ्हायना?' म्हणजे 'कुठे जात आहेस?' अहिराणीत 'येस, जास, बसस, करस, चालस, पळस, जेवस' असे शब्द आहेत. भाषिक गमतीजमतीही भरपूर आहेत. जसे– एखादी व्यक्ती दुसऱ्याला म्हणेल– 'बशी घे.' तेव्हा याचा अहिराणीतला अर्थ माहीत नसलेल्याला वाटेल की, चहा पिण्याची बशी आणायची आहे की काय! पण त्याचा अर्थ आहे– 'खाली बसून घे.' तीच गोष्ट 'येस' या शब्दाची. त्याचा अर्थ होतो– 'येतो.'

'कशे चालंन ?' (म्हणजे– कसं चाललंय?) या प्रश्नाला 'जथापत चालंन' (ठीक चाललंय) असं म्हटलं जातं. 'जोइजे' म्हणजे 'पाहिजे.' 'त्याचा', 'त्याची', 'तिचा' ऐवजी 'त्याना', 'त्यानी', 'तिना' असे म्हटले जाते. अहिराणीत खूप वेगळे शब्द ऐकायला मिळतात. जे शब्द प्रमाण मराठीत ऐकायला मिळत नाहीत. उदा. आंडोर म्हणजे मुलगा. आंडेर म्हणजे मुलगी. डिकरा म्हणजे पुतण्या. डिकरी म्हणजे पुतणी. कोणी म्हणेल– माले एक डिकरा आणि दोन डिकऱ्या शेतीस. फुई म्हणजे आत्या. सगळे अवगुण फुईवर लादले जातात. घरात एखादी मुलगी वेगळी वागायला लागली की म्हटले जाते, 'आईवर ना बाईवर, जाई पड़ी फुईवर.' फुवा / फुआ म्हणजे आत्याचे पती. हू / ऊ म्हणजे सून. मेव्हनभाऊ / मेव्हनबहिन म्हणजे मामेभाऊ/ मामेबहीण. धडा / धडी म्हणजे बाप / आई अथवा बाप – आईच्या वयाचे.

अहिराणीत दिवसाला 'याळ' म्हणतात. 'याळभर' म्हणजे दिवसभर. 'सऱ्याळ' म्हणजे सारा सारा दिवस. 'याळ डोक्यावर येणे' म्हणजे दुपार होणे. 'हातभर याळ राहणे' म्हणजे दिवस संपायला थोडासा अवधी उरणे.

अहिराणीत खाद्यपदार्थाची नावेही भिन्न दिसतील. 'कोंडाळ म्हणजे थालिपीट. उदा. आज न्याहारीले कोंडाळा कयथात. 'समार' म्हणजे मसाला. भाजीत टाकण्यासाठी समार तयार करतात. लाल मसाला, काळा मसाला यांना लाल समार, काळा समार म्हणतात. अहिराणीतल्या म्हणीही मजेशीर आहेत. उदा. शेन नं शेनफडं, मोठा घरमा इपडं (कष्टाशिवायची अपघाती श्रीमंती आली की त्या चव माणसाला गर्व होतो.), येता जाता चरस नि सोमवार धरस (दिवसभर खाणे सुरू असूनही उपवास असल्याचे भासवणे.), गधडाले गुळनी चव (मुर्खाला चांगल्या गोष्टीचे महत्त्व कळत नाही.) इ.

अहिराणीतील लोकवाङ्मयाची नुसती स्थूल

यादी दिली तरी तिचा व्यापक आवाका लक्षात येतो. उदा. लोककथा, नीतिकथा, लग्नाची गाणी, ओव्या, जात्यावरच्या ओव्या, लोकगीते, भारुडे, झोक्यावरची गाणी, आखाजीची गाणी, बारातल्या शिव्या, विविध सणांवरील गाणी, भलरी गीते, मोटेवरची गाणी, खंडोबाची गाणी, तळी भरण्याची गाणी, इत्यादी.

अहिराणीतील लिखित वाङ्मयाचा पहिला उल्लेख 'लीळाचरित्रा'त मिळतो. ढासलं, रांधलं, पुंज असे काही अहिराणी शब्द 'लीळाचरित्रा'त दिसतात. ज्ञानेश्वरांची एक बागलाणी गवळण प्रसिद्ध आहे. तसेच बागलाण नवरीचे रूपकात्मक अभंग व काही अहिराणी पदेही ज्ञानेश्वरांनी लिहिली आहेत..

अ) गवळण : तन्हा मराठी देश मन्ही बागलाणी भाष ।
मन्हा रे कान्हा, मन्हा रे कान्हा ।

ब) नवरीचे अभंग : करी वो अद्वैत मला केल्यो इसन्यो
सिहवर सिद्ध पुरासि गयो ।

क) पदे : यशोदेना बाय तान्हा मले म्हने हादू ले वो
मी तं बाई साधी भोई गऊ त्याना जवई ।

बोलीभाषेत मुद्दाम कोणी ठरवून लिखाण करत नाही. बोलीभाषकांची प्रमाणभाषेकडे असलेली ओढ व वाचकांची वानवा यामुळे बोलीभाषा 'मातृभाषा' असूनही अनेक लेखक प्रमाणभाषेत लिखाण करताना दिसतात. अलीकडे वृत्तपत्रांतून अहिराणी भाषेत बऱ्याच प्रमाणात सदरलेखन होऊ लागले आहे. पण हे सर्व रुचिपालट म्हणून होते आहे की काय, अशी कधी कधी शंका येते. कारण त्यात भाषेबद्दलचे गांभीर्य क्वचितच दिसून येते. अहिराणी बोलायला, ऐकायला गोड अशी भाषा आहे.

बोली मन्ही अहिराणी
जशी दहिमान लोणी
सगळा पारखी ताकना
इले पारखं नही कोणी.

❀ ❀ ❀

समुद्र...

✍ छाया नेवेस्कर
तृतीय वर्ष (कला)

तुम्ही कधी समुद्र किनारी बसून
त्याच्या लाटा मोजल्या आहे का??
गणितं चुकत तिथे. त्या आदळतात आणि,
त्या निसर्गाच्या सौंदर्यात
आपली मोजणी मागे पडते.
समुद्राचा किनारा शांत असतो आणि
हया लाटांचा उद्दामपणा
उघड्या डोळ्यांनी पाहत असतो.
अडचणी देखील अश्याच आदळतात
मनाच्या किनाऱ्यावर...
लाटा उद्दाम असल्या तरी
किनाऱ्याला वाहून नेण्याची
धमक त्यांच्यात नसते.
आपलं मन स्थिर असलं की...
अडचणी कितीही गोंधळ घालू दया ...
आपल्याला वाहून नेण्याची
औकात नसते त्यांची.
त्या आदळतात आणि नंतर शांत होतात.
त्यांना भरकटलेल मन सापडल नाही , की
त्या माघारी फिरतात.
मला वाटत अडचणी कधीच संपत नसतात!
त्या नेहमी आपल्या सोबत असतात ...
त्यांची तीव्रता फक्त आपल्या
प्रतिसादावर अवलंबून असते.
प्रतिसाद बदला आणि
त्यांना त्यांची जागा दाखवुन द्या !

❀ ❀ ❀

आयुष्य

✍ छाया नेवेस्कर
तृतीय वर्ष (कला)

आयुष्यात येतील त्या माणसांवर आंधळेपणाने जीव लावणे. समोरच्या व्यक्तीच्या कुवतीपेक्षा त्या व्यक्तीसाठी कष्ट घेणे. लगेच कुणालाही जवळ करणे. दुसऱ्यांच्या दुःखात खांदा बनून राहणे. माणसांवर पटकन विश्वास ठेवणे. दुसऱ्यांसाठी स्वतःला विसरणे. ज्या गोष्टी केल्याच नाहीत त्याबद्दल सतत माफी मागत बसणे. इतके सारे विश्वासघात पचवूनदेखील समोरच्या व्यक्तीला परत परत माफ करणे आणि परत परत त्याच व्यक्तीवर विश्वास ठेवणे. सत्य माहिती असूनदेखील जवळच्या माणसांनी आयुष्यात राहावं म्हणून डोळ्यांवर गांधारीसारखी पट्टी बांधणे... अश्या एक ना हजार गोष्टी करत राहतो आपण ! जिथं आपली आणि आपल्या आयुष्याची किंमत नाही त्या ठिकाणी सतत जात राहतो आपण ! कर्म आणि चांगलं मन या दोन गोष्टींवर विश्वास बसणं बंद होतं जेव्हा कुणीतरी आपल्या संवेदनशीलतेचा आणि स्वच्छ मनाचा गैरफायदा घेऊन जातो स्वतःच्या चांगल्यासाठी. बरं आयुष्यात चार दिवस सुखाचे आले कि पाचवा दिवस या आयुष्यातल्या अश्या लोकांचा किंवा दुःखाचा असतो असे म्हणायला हरकत नाही. जगाला ज्ञान वाटणारे आपण कदाचित आपल्या स्वतःला सांगायला विसरून जातो कि हे जग तुला वाटतंय तितकं चांगलं आणि विश्वासू नाहीये. कुणाला तरी खांदा देताना समोरच्या व्यक्तीने तो हातच उपसून न्यावा किंवा कुणावर तरी निस्वार्थपणे जीव लावताना समोरच्याने एक दिवस जीवच घेऊन जावं असं आयुष्यात पावलोपावली होत आलेलं आहे. आणि आपलं हे चक्र आपणच फिरवत राहतो.

पूर्ण जग गोल आहे. एका ठिकाणाहून निघून माणूस शेवटी तिथंच पोहोचतो. किंवा त्याला पोहोचायचं नसतं पण कुणीतरी विश्वासू जवळच्या मानलेल्या व्यक्तीने त्याला तिथं पोहोचवलं असतं. किती विचित्र आहे ना सर्व ! कुणाच्या तरी मानसिक आरोग्याचा गळा दाबताना किंवा कुणाच्या तरी निरागस मनाचा खून करताना किंवा कुणाच्यातरी विश्वासाला कायमच संपवताना कुणाचे हात थरथर नसतील का कापले? कुणीतरी आपल्यामुळे भयंकर निराशेच्या दरीत घसरून पडतोय याची जाणीवच नसते लोकांना. असो चुकतो आपण... कारण साला आपलं मन इतकं भिकारचोट ना... कुणी परत विश्वासात घेतलं, माफी मागितली कि मनावर झालेल्या जखमांवर परत मलमपट्टी लावत बसतं. परत स्वतःला संपवायच्या मागे लागतं.

शेवटी काय एवढंच समजायला हवं कि, ‘प्रॉब्लेम ते नाहीत तर प्रॉब्लेम आपण स्वतः आहोत!‘

❀ ❀ ❀

माझे राजे

✍ समीक्षा संजय कोळी
द्वितीय वर्ष (कला)

आई तुळजाभवानी चा भक्त तो...
आई जिजाऊ चा लेक तो...
रयतेचा विश्वासु राजा तो ...
साऱ्या राजीयांचा राजा तो...

जो मुघलांना पुरून उठला
ज्याच्या वाराने आदिशाही हादरला
सह्याद्री या सिंह गेला
छत्रपती शिवाजी महाराज
हे नाव ऐकुन तो औरंग्या ही घाबरला

केला ज्याने गनिमी कावा
चढविला मोगल्यांवर हल्ला
छत्रपती संभाजी महाराजांच
नाव ऐकुन तो औरंग्या ही बोल्ला
या तोबा ...या अल्ला ...

खरे बोलण्याचा एक दुय्यम फायदा असा होतो की,
आपण कोणाशी काय बोललो हे लक्षात ठेवण्याची गरज नसते.

‘अनाथाची आई : सौ. सिंधुताई’

✍ धनश्री विजय भोई
तृतीय वर्ष (कला)-स्वलिखित लेख

हा युगायुगाने प्रवास चालू आहे
डोळ्यांतील गंगा कडेकडेनी वाहे
किती-चटके बसले, तरी न म्हटले हाय,
या शब्दांखेरीज माझ्यापाशी काय...

या ओळी प्रमाणेच सौ. सिंधुताईचे आयुष्य, त्यांनी स्वतःला वनवासी म्हणून संबोधित. यांच मी वनवासी’ अर्थ स्वतःच आत्मचरित्र लिहिलं या आत्मचरित्रात अनेक लढ्यांची माहिती त्यांनी त्यांच्या शब्दांत लिहिलेली दिसून येते. समाजाने धुडकारलेल्या, स्व च्या प्रेमाला पारख्या झालेल्या असंख्य आदिवासी निराधार बंधूना बाळांना आपल्या मायेच्या स्पर्शन प्रेमाने आपल्याशा करणाऱ्या सिंधुताई स्वतःच्य आयुष्यात असंख्य दुःख असूनही ते सारून दुसऱ्यांसाठी आयुष्य वेचणाऱ्या अनाथांच्या आई.

या ’मी वनवासी’ आत्मचरित्रात त्यांच्या जीवनातील अनेक भयानक ’असे वर्णन दिसून येते तसेच त्यांना शिक्षणाची व वाचनाची प्रचंड आवड पण लग्नामुळे, यांना शिक्षण सोडावे लागले. पण नंतर ते घरच्यांनच्या लपून उंदराच्या बीळामधे कागद ठेवायचे व ते नंतर एकटे असताना वाचायचे. अनेक प्रसंगांचे चित्रण यांत दिसते. नवऱ्याने केलेली मारहाण व दिलेली खराब वागणूक, तसेच घरातील अनेक लोकांची तिरस्कारास्पद वागणूक व मार व अशाच एक प्रसंग ज्यावेळी त्यांना गर्भवस्थेत बाहेर काढले होते. तेव्हाचा हा एक अतिशय महत्त्वपूर्ण प्रसंग सांगावासा वाटतो. कारण हा त्यांचा आयुष्यातील पहिला लढा देखील होता व त्यांच्या जीवनातील येणार वादळ ही होतं. यावेळी त्या चौथ्या वेळी गर्भवती होत्या. पूर्वी वळणे हा व्यवसाय असायचा. गुरेही शेकडयांनी असायची. त्यांचे शेण काढून बाईका अर्धमेल्या व्हायच्या. पण या कामांबद्दल त्यांना कोणतीही मजूरी नाही मिळायची. रस्त्यावर मुरुम फोडणाऱ्यांना मजूरी पण शेण काढणाऱ्यांना काहीच नाही हा रोगाचा लिलाव फॉरेस्टवाले करायचे इथेच सिंधुताईनी बंड पुकारला व लढा दिला व यांमुळे त्यांना लिलावात हप्ता मिळायला सुरुवात झाली हा लढा त्या जिंकल्या पण त्यांना या लढ्यांची किंमत चुकवावी लागली. या लढ्यामुळे गावातील जमीनदार दमडाची असतकर दुखावला गेला होता. कारण त्याला यांचे खूप नुकसान झाले होते. दमडाजीने सिंधू ताईच्या पोटातील मूल आपले असल्याचे सांगितले. नवऱ्याच्या मनात संशय निर्माण केला. व त्यानंतर त्यांच्या नवऱ्याने दिवस गेलेले असतानाही घराबाहेर काढले. व त्याबरोबर मारहाणही केली. येथून खरा त्यांचा संघर्ष व लढा सुरू झाला असावा. यानंतर त्यांनी ज्या लोकांसाठी लढा दिला होता. त्यांची वेळ प्रसंगीची दिलेली तिरस्कारस्पद वागणूक, प्रसूतीच्या भयानक प्रसंगांत त्यांना कुणीही मदत केली नाही. तसेच प्रसूती त्या भयानक प्रसंगाचे चित्रण या आत्मचरित्रात दिसून येते. थंडीपासून रक्षण करण्यासाठी, चितेच्या आगीचा घेतलेला शेक आणि पोटाची व बाळाच्या दुधासाठीची भूक भागविण्यासाठी अंत्यसंस्कारांच्या पिंड दानासाठी जो भात आणतात, तो भात त्यांनी खाल्ला. यानंतर आदिवासींसाठी थेट मंत्रालयाची पायरी सुध्दा बिनधास्तपणे व निर्भयपणे चढल्या. तसेच कोर्ट–कचेरी चे सर्व भांडण व त्यातून झालेली त्यांची बदनामी व त्यांची सून जी कधीही परत येत नाही. असे अनेक दुःखद प्रसंग या आत्मचरित्रात दिसून येतात. त्या आयुष्यभर नियतीशी दोन हात करत स्वतःचे आयुष्य त्यांनी कसे सावरायचे यांचा प्रसंग देखील मांडला आहे. म्हणूनच

तकदीर की कमनशिबी थी वह मरकर भी
नही निकली लहेद खोदी लोगोंने तो
पत्थर की जमी निकली

अशी ही सिंधुताई यांची कथा. सिंधुताईनी अनेक कविता, चारोळ्या ऐवढेच नाही तर भजन देखील गायले आहे. अनेक संग्रह त्यांच्या नावावर दिसून येतात. सिंधुताईना अनेक पुरस्कार देखील मिळाले आहेत. उदा. जसे सामाजिक कार्याच्या श्रेणीत त्यांना २०११

मध्ये भारताचा सर्वोच्च नागरी पुरस्काराने सिंधुताईना सन्मानित करण्यात आले आहे.

तर हे मी वनवासी, आत्मचरित्र सर्वानी जरूर जरूर वाचावे. व यातून एक प्रेरणा प्रत्येकांनी आपल्या जीवनात घ्यावी ऐवढेच. शेवटी सांगावेसे वाटते.

आज पाहिले एक झोकून दिलेले आयुष्य
अनाथांना चालतं केला व घडविला मनूष्य
आदिवासी अनाथांनी राहव मस्त यांच
प्रयत्नांत सिंधुताई रात्रदिन गस्त,
रात्रदिन ग्रस्त कर्तृत्वान व नेतृत्वाने
या जगात जगणारा एक समाधानी व
समाधानी चमकणारा हिरा
समाधानी चमकणारा हिरा

प्रेमावर कविता

✍ धनश्री विजय भोई
तृतीय वर्ष (मराठी)-स्वलिखित

प्रेम म्हणजे ओलावा, स्वप्नांचा दरवळ,
मनाच्या गाभाऱ्यात पेटलेला तो दिव्य उजळ.
प्रेम म्हणजे नजरेतली शांत ओळख,
तुझ्या जवळ असताना विसरतो काळ, वेळ.
ते न बोलता सगळं सांगण्याचं गुपित,
हातात हात, आयुष्याचं सुंदर गीत.
प्रेम म्हणजे दवबिंदूच्या थेंबांतलं जग,
जिथं दोन आत्म्यांनी बांधलाय अनोखा साज.
कधी गुलाबाचा सुगंध, कधी वाऱ्याचा स्पर्श,
प्रेम आहे आकाश, न संपणारा ध्यास.
प्रेमात हरवतो आपण स्वतःचं अस्तित्व,
पण मिळतो जगण्याला खऱ्या अर्थाचा दृष्टिकोन.
प्रेम म्हणजे देणं, न मागता काही,
प्रेम म्हणजे नेहमी दुसऱ्याच्या हसण्यातलं ठायी.

शिक्षक म्हणजे...

✍ धनश्री अशोक कोळी
प्रथम वर्ष (कला)

शिक्षक म्हणजे
आयुष्याला कलाटणी देणारी प्रेरणा
ध्येयापूर्तीसाठी मार्ग दाखविणारी दिशा
कधी विकट परीस्थितीत, प्रेमाची साथ,
तर कधी पाठीवरील शाबासकीचा हात
कधी कौतूकाचे गोड शब्द तर कधी,
हातावर बसणारा छडीचा मार.

शिक्षक म्हणजे
चांगले संस्कार करणारी मूर्ती,
संकटकाळात धैर्य देणारी स्फूर्ती
चारित्र्यपूर्ण विदयार्थी घडवणारा शिल्पकार,
जादूची छडी जी करते विदयार्थ्यांची
स्वप्ने साकार...

शिक्षक म्हणजे
सखोल मूलभूत ज्ञानाचे भांडार,
दूर करी जीवनातील अज्ञानमय अंधार,
अन्यायाविरुद्ध आवाज उठविणारी तलवार,
अनुभवातून निर्माण होणारा साक्षात्कार
असे हे शिक्षकांचे
आजन्म न फिटणारे उपकार.

मुलांना आत्मशक्ती देण्याची गरज

✍ धनश्री विजय भोई
तृतीय वर्ष (कला)

आत्मशक्ती ही बाजारातून खरेदी करणारी वस्तु नाही. तसेच आपल्या स्वयंपाक घरामध्ये शिजवून आपल्या मुलांना ती खाऊ घालू शकत नाही. ही शक्ती स्वतः आपल्या मनात निर्माण करावी लागते. आजच्या या डिजीटल युगातील मुलांना मानसिक व भावनिक रूपात मजबूत बनविण्याची अत्यंत आवश्यकता आहे. यांचे कारण वाढते नैराश्य आहे. तसेच आत्महत्येचे प्रमाणही वाढत चालले आहे. भारतात प्रत्येक तासाला सरासरी एक व्यक्ती आत्महत्या करत असतात. यांचे कारण हेच की, त्यांच्याकडे आत्मशक्ती नसते. आत्महत्या करणारे नेहमी परीक्षेत नापास होणारेच नसतात तर त्यात नेहमी शाळेत टॉप असणारही असतात. जो वर्गात टॉप येत होता त्या मुलांवर पहिले येण्याचा खूप जास्त दबाब असतो. तसेच कित्येकदा त्या मुलात काही चांगले होण्याचा जास्त दबाब असतो. असे नाही झाल्यास ती स्वतःला संपवून टाकतो. यामुळे डिप्रेशनचे प्रमाण वाढत आहे, आत्महत्येचे प्रमाण वाढत आहे, आजार वाढत आहेत. पूर्वीच्या काळात आपल्याला असे निवडण्याचे कोणतेही पर्याच नव्हते. आई-वडीलांनी सांगितलेले असे की, हे करायचे आहे हे ते मूल करीत जायचे. लग्नानंतर पतीचे घर सोडून परत यायचे नाही असे सांगितले जाई व मुली ॲडजेस्ट करीत गेले. व त्यामुळे त्यांची शक्ती वाढत गेली.

आजपासून वीस वर्षानंतरचा विचार केला तर आपल्याला आपल्या मुलांना सर्वात महत्त्वाची गोष्ट कोणती द्यायची आहे असे विचार आपणास वाटते. फक्त पैसा कमावून दिल्यामुळे मुले व कुटुंब नेहमी यशस्वी सुखी राहीलच असे नाही. आपल्या पैशा सोबत त्यांना इनपॉवर आत्मशक्ती द्यायला हवी. योग्य संस्कार, विपरित परिस्थितीचा सामना करण्याची ताकद, लोकांशी सामंजस्य राखण्याची ताकद, अपयशी झाल्यानंतरही बलवान राहण्याची ताकद, हेच आपल्या कुटुंबाला कमावून देण्याचे एक महत्त्वाचे काम आजच्या या डिजिटल युगात झाले आहे.

❀ ❀ ❀

सलाम या महामानवाला

✍ प्रतिक्षा भागवत जवरे
द्वितीय वर्ष (कला)
-स्वलिखित

शून्यातून केली सुरुवात
अमर झाले इतिहासात...
आंबेडकर असे त्यांचे नाव
आपल्या सर्वांचे असे भीमराव ।।२।।
शुद्रापोटी जन्म घेतला,
प्रत्येक वर्णाचा विकास करविला
आणि बघता बघता या मानवाचा
महामानव झाला ।।२।।
आयुष्य गेले लढण्यात
प्रत्येकाचा विचार करण्यात
या देशाला समतेकडे नेण्यात
प्रत्येकाला भारतीय म्हणून घडवण्यात ।।२।।
बालपण जोडीले पुस्तकांना
तोडीले अनेक बंधनांना
न्याय मिळवून दिला बहुजनांना,
निर्माण केलेले संविधान घडले कारण
लोकशाहीला ।।२।।
सलाम माझा या महामानवाला ।।३।।

❀ ❀ ❀

खरे बोलण्याचा एक दुय्यम फायदा असा होतो की,
आपण कोणाशी काय बोललो हे लक्षात ठेवण्याची गरज नसते.

नाती

✍ धनश्री अशोक कोळी
प्रथम वर्ष (कला)

नाती म्हणजे मऊसर गाठ प्रेमाची, हळवी, नाजूक, तरीही पक्की अशी.
कधी हसतात, कधी रडवतात, पण आयुष्यभर आपली सोबत देतात.
नात्यांत असते ओलावा जिव्हाळ्याचा, कधी सावलीसारखा, कधी ऊन्हासारखा.
प्रत्येक नातं एक गोष्ट सांगतं, आयुष्याला नवा अर्थ देतं.
नाती म्हणजे शब्दांशिवाय संवाद, डोळ्यांतून व्यक्त होणारा गहिरा फरक.
कधी रुसवे, कधी फुगवे, पण शेवटी तीच असतात आपल्या जगण्याचे गुंफलेले धागे.
नात्यांना जपा जसे फुलांचा बहर, त्यांच्यातच लपलेलं असतं सुखाचं घर.
कधी माफ करा, कधी समजून घ्या, नातीच आयुष्याला खरं सुंदर करतात, हे नेहमी लक्षात ठेवा.

भिकारी

✍ धनश्री गणेश भालेराव
द्वितीय वर्ष (इंग्रजी)

अंगावर नाही स्वच्छ कपडे, नाही घर स्वतःच रहायला,
पैसे तर द्याच थोडे पण घेऊनही या त्यांना खायला...!
कोणी देईल का एक दोन रुपया या आशेने हात करता पुढे,
आयुष्यात काय कमवलय शिकवून जातात धडे...!!
बरेच असे लोक आहेत जे यांना बघून निघून जातात,
पुण्य म्हणून का होईना काही पैसे, अन्न देऊन जातात....!!!
तुम्ही कोण यातले देणारे की निघून जाणारे हे मनातच ठेऊन द्या,
एक रुपया का होईना त्याच्या हातावर देऊन द्या...!!!!

झाड

✍ भाविका रोकडे
तृतीय वर्ष (मराठी) -स्वलिखित

झाड म्हणजे शांततेचा स्नेहसंबंध, जीवनाला देतं निसर्गाचा सुगंध.
मुळांनी धरलेली ही पृथ्वीची कणखर आस, आणि फांद्यांनी पसरलेला विस्तीर्ण श्वास.
झाड म्हणजे सावलीचा गारवा, उन्हाळ्यात देतं जीवाला थंडावा.
पाने, फुले, फळे देऊनही निःस्वार्थ राहतं, प्रत्येक ऋतूत स्वतःचं अस्तित्व जपतं.
झाड शिकवतं माणसाला स्थिर राहणं, वाऱ्याच्या झोतातही न लाजता उभं राहणं.
त्याच्या फांद्यांतून ऐकू येतो गार वाऱ्याचा सुर, आणि पानांवरुन चमकतो दवबिंदूचा नूर.
झाड म्हणजे नात्याचा आधार, त्याच्या सावलीत मिळतो समाधानाचा आधार.
ते शिकवतं जोडणं आणि देणं, अखंड आयुष्यभर इतरांसाठी जगणं.
झाडांसारखं असावं आयुष्य आपलं, निःस्वार्थी, निसर्गाशी एकरूप, आणि संपूर्ण !

सहवास

✍ नम्रता पवार
तृतीय वर्ष (मराठी)
-स्वलिखित

सहवास म्हणजे शांत ओढ मोकळी, जिथं दोन जीवांची साथ असते अढळली.
शब्द नसतानाही संवाद सहज घडतो, हृदयातलं गुपित हळुवार उलगडतं.
सहवास म्हणजे निसर्गाचा अनमोल रंग,एकमेकांच्या सोबतीत हरवलेला क्षण प्रसंग.
कधी आठवणींची सर, कधी हसरे गोड हास, जिथं फुलतो नात्यांचा सुंदर विश्वास.
सहवास म्हणजे हातात हात ठेवणं, जीवनाच्या प्रवासात एकत्र चालणं.
जिथं दुःखांचं ओझं हलकं होतं, आणि प्रत्येक स्वप्नाला पंख मिळतं.
सहवास म्हणजे अबोल पण अर्थपूर्ण, नजरेतून उमटणारं एक खास वर्तुळ.
जिथं वेळ थांबते, श्वास संथ होतो, आणि आयुष्याचा अर्थ नव्याने मिळतो.
सहवास हा जगण्याचा सुंदर आधार, मनामनांमध्ये बांधलेला गहिरा संसार.
जिथं नाती फुलतात ओल्या मातीसारखी, सहवासाने आयुष्य होते सुंदर आणि सांभाळणारी.

✍ मयुरी गायकवाड
द्वितीय वर्ष (मराठी)-स्वलिखित

जल

जल म्हणजे जीवन, जल म्हणजे आधार, त्याच्याशिवाय सृष्टीला नाही आकार.
नद्या, सरोवर, सागराच्या लाटा, जलाशिवाय सगळं वाटतं ओस पाटा.

धबधब्यांच्या तालात जलाचं गाणं, शांत तळ्यात उमटतं चंद्राचं दर्शन.
पाण्याचा थेंब अनमोल सोन्यासारखा, त्याच्याशिवाय जगणं आहे रखरखाटसारखं.

जल शिकवतं प्रवाहित राहण्याचं तत्त्व, कधी वळणं घेतं,
कधी बनतं थांबण्याचं वक्तव्य. पण त्याचा मार्ग नेहमीच ठरतो थेट,
सागराच्या मिठीत सामावण्याचं स्वप्न थेट.

जल म्हणजे सृष्टीचा आत्मा पवित्र, त्याच्याशिवाय प्राण्यांचा श्वास अधूरा निश्चित.
त्याचा आदर कर, त्याचा सन्मान ठेव, जल जपल्यानेच जीवनाचा प्रवास ठेवा.

जल म्हणजे देव, जल म्हणजे धन, त्याचं रक्षण करणं हेच खरं आपलं कर्म.

वरिष्ठ महाविद्यालयातून प्रथम क्रमांक प्राप्त विद्यार्थिनी
(मार्च/एप्रिल 2024)

कु. रोशनी दिपक सुर्यवंशी
प्रथम वर्ष कला

कु. खुशी रवी टाक
द्वितीय वर्ष कला

कु. प्रेरणा मनोज सुरवाडे
तृतीय वर्ष कला

कु. प्रग्या सुनिल वर्मा
प्रथम वर्ष वाणिज्य व अकौंटसी

कु. रोहिणी संजय मोरे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

कु. हर्षा संजय तायडे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य अकौंटसी

कु. तबस्सुम इमाम गवळी
तृतीय वर्ष वाणिज्य व अकौंटसी

कु. प्रतिमा मधुकर झोपे
तृतीय वर्ष वाणिज्य अकौंटसी

कु. शेख निसार एस.के.आरीफ
प्रथम वर्ष विज्ञान

कु. देवयानी अनंत गुरव
द्वितीय वर्ष विज्ञान

कु. पायोशनी अरूण मानेकर
तृतीय वर्ष विज्ञान रसायनशास्त्र

कु. निवेदी चंद्रकांत बडगुजर
तृतीय वर्ष विज्ञान संगणकशास्त्र

कु. दिक्षा सुरवाडे
प्रथम वर्ष बी.सी.ए.

कु. महक अशोक रामचंदाणी
द्वितीय वर्ष बी.सी.ए.

कु. डॉली ललित चौधारी
तृतीय वर्ष बी.सी.ए.

कु. अश्विनी जितेंद्र कोळी
तृतीय वर्ष कला – हिंदी

कु. आयेशा राजेंद्र पाटील
तृतीय वर्ष कला – मानसशास्त्र

कु. वर्षा कडू सुरवाडे
प्रथम वर्ष एम.ए. हिंदी

कु. गवळी सायरा मोहम्मद
द्वितीय वर्ष एम.ए. हिंदी व क.ब.चौ.उमवि
गुणवत्ता यादीत द्वितीय क्रमांक

कु. राजश्री सुहास तायडे
द्वितीय वर्ष एम.ए. इंग्रजी

कु. अंजली योगेश शर्मा
प्रथम वर्ष एम.एस्सी.
कार्बनी (रसायनशास्त्र)

कु. पल्लवी मनोहर तायडे
प्रथम वर्ष एम.कॉम.

कु. कोमल जितेंद्र पाटील
द्वितीय वर्ष कार्बनी रसायनशास्त्र

कु. संयुक्ता शाम लाड
द्वितीय वर्ष एम.कॉम.

कु. शेख उरूश फातेमा
द्वितीय वर्ष एम.एस्सी संगणकशास्त्र

कनिष्ठ महाविद्यालयातून प्रथम क्रमांक प्राप्त विद्यार्थिनी

(मार्च/एप्रिल 2024)

कु. हर्षदा संतोष लोहार
११ वी कला

कु. गुंजन दिपक साळी
११ वी वाणिज्य

कु. देवयानी नारायण पाटील
११ वी विज्ञान

कु. धनश्री अशोक कोळी
१२ वी कला

कु. सिद्धी अशोक मस्के
१२ वी वाणिज्य

कु. कुंतल नितीन झांबरे
१२ वी विज्ञान

शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ मध्ये NAAC टीम ने भेट देवून गोपनीय अहवाल
IQAC Co-ordinator डॉ. जे. व्ही. धनवीज यांना देतांना NAAC Peer Team

राष्ट्रीय सेवा योजना (वरीष्ठ महाविद्यालय)

महाविद्यालयाच्या रा.से.यो.च्या विशेष हिवाळी शिबीर साकेगांव (दत्तक गांव) येथे श्रमदान करतांना स्वयंसेविका

रा.से.यो.च्या (दत्तक गांव) साकेगांव येथे विशेष हिवाळी शिबीरा दरम्यान गावकऱ्यांसाठी आरोग्य तपासणी शिबीर चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय यांच्या सहयोगाने आयोजित करण्यात आले.

स्वातंत्र्यवीर साकवरकर यांच्या पुण्यतिथी निमित्त रा.से.यो.तर्फे रक्तदान शिबीर आयोजीत करण्यात आले.

एड्स जनजागृती सप्ताह निमित्त गायत्री परिवार हरिद्वार व रा.से.यो. तर्फे मित्र बनवा पण जाचून परखुन हा कार्यक्रम घेण्यात आला.

रा.से.यो.च्या (दत्तक गांव) साकेगांव येथे विशेष हिवाळी शिबीरा दरम्यान स्वयंसेविकां मार्फत बांधण्यात आलेला बंधारा

रा.से.यो.च्या व विवेकानंद प्रतिष्ठान जळगांव यांच्या संयुक्त विद्यमाने छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती निमित्त त्यांच्या जीवनावर आधारित परिक्षा घेण्यात आली.

राष्ट्रीय सेवा योजना (कनिष्ठ महाविद्यालय)

पथनाट्याद्वारे समाज प्रबोधन करतांना स्वयंसेविका

महाविद्यालय परिसरात वृक्षारोपण करतांना स्वयंसेविका
व कार्यक्रम अधिकारी प्रा. आर. एच. पाटील

विशेष हिवाळी शिबीरात आयोजित
शेकोटी महोत्सवाचा आनंद घेतांना विद्यार्थिनी

विशेष हिवाळी शिबीरा दरम्यान श्रमदानातून बंधारा उभारतांना स्वयंसेविका व
कार्यक्रम अधिकारी प्रा. आर. एच. पाटील

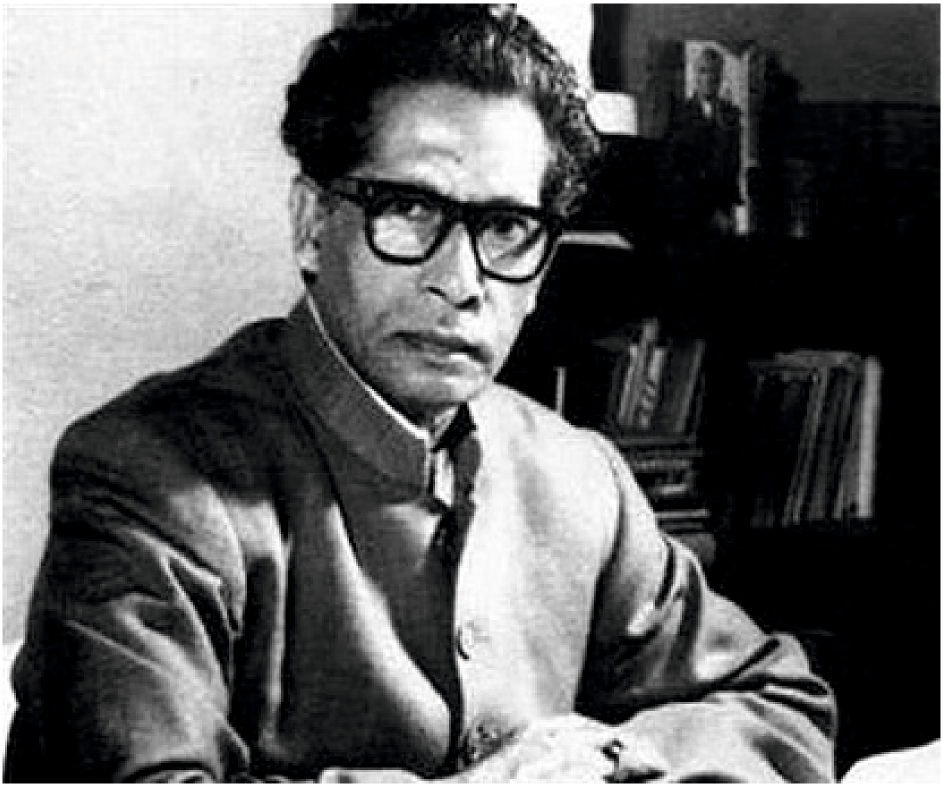

तू न थकेगा कभी,
तू न रुकेगा कभी,
तू न मुड़ेगा कभी,
कर शपथ, कर शपथ, कर शपथ,
अग्निपथ अग्निपथ अग्निपथ ।
यह महान दृश्य है,
चल रहा मनुष्य है,
अश्रु श्वेत रक्त से,
लथपथ लथपथ लथपथ,
अग्निपथ अग्निपथ अग्निपथ ।

– हरिवंशराय बच्चन

अनुक्रमणिका

अ. नं.	वैचारिक निबंध / कविता	छात्रा का नाम / कक्षा	पान नं.
1	पद्मालय जलगांव का पवित्र तीर्थस्थल	✍ समीक्षा संजय कोळी - द्वितीय वर्ष (कला)	1
2	गांधी तीर्थ, जलगांव महात्मा गांधी के विचारों की अनमोल धरोहर	✍ लिना रामा पाटील - द्वितीय वर्ष (कला)	2
3	पाल अभयारण्य जलगांव का प्राकृतिक धरोहर	✍ प्रतिक्षा भागवत जवरे - द्वितीय वर्ष (कला)	3
4	भारत की सांस्कृतिक धरोहर और उसकी वैश्विक पहचान	✍ संजना सुरेद्र दातीर - तृतीय वर्ष (कला)	4
5	खान्देशरत्न बहिणाबाई चौधरी: ग्रामीण साहित्य की गौरवशाली धरोहर	✍ खुशी रवी टाक - तृतीय वर्ष (कला)	5
6	भारतीय लोकशाही	✍ ज्योती प्रभाकर सावकारे - तृतीय वर्ष (कला)	6
7	लोकतंत्र	✍ लोचना चंद्रकांत नागपूरकर -प्रथमवर्ष (कला)	7
8	संविधान : समाज और न्याय का अमोघ शस्त्र	✍ दिव्या विजय गजरे - तृतीय वर्ष (कला)	8
9	लाडली	✍ ज्योती सावकारे -तृतीयवर्ष (कला)	9
10	भारतीय संस्कृति में कुंभ मेला और प्रयागराज	✍ दिव्या विजय गजरे - तृतीय वर्ष (कला)	10
11	प्रयागराज कुंभमेला और भारतीय अर्थव्यवस्था	✍ धनश्री बापू पाटील - तृतीय वर्ष (कला)	12
12	छात्र का संघर्ष	✍ दिव्या योगेश बऱ्हाटे - प्रथमवर्ष (कला)	13
13	भारतीय नारी सुरक्षा कानून: सशक्त समाज की नींव	✍ दिपाली सुभाष सोनवणे - तृतीय वर्ष (कला)	14
14	दहेज : एक अभिशाप	✍ जयश्री समाधान सोनवणे - प्रथम वर्ष (कला)	15
15	मेरी जापान यात्रा राष्ट्रसंत श्री तुकडोजी महाराज	✍ बिपाशा अशोक कनोजिया - तृतीय वर्ष (कला)	16
16	भारत की महान महिलाओं की गाथाएँ	✍ धनश्री गणेश भालेराव - द्वितीय वर्ष (कला)	18
17	कुंभ मेला	✍ कविता कालुराम बारेला - प्रथम वर्ष (कला)	18
18	दुर्गा पुजा	✍ मेघाली धनराज परदेशी-प्रथम वर्ष (वाणिज्य)	18

पद्मालय
जलगांव का पवित्र तीर्थस्थल (वैचारिक निबंध)

✍ समीक्षा संजय कोळी
द्वितीय वर्ष (कला)

प्रस्तावना :

पदमालय, महाराष्ट्र के जलगांव जिले में स्थित, एक प्राचीन और पवित्र तीर्थस्थल है। इसे भगवान गणेश के सिद्धपीठों में से एक माना जाता है। प्राकृतिक सौंदर्य और धार्मिक महत्व से परिपूर्ण यह स्थान श्रद्धालुओं और पर्यटकों को समान रूप से आकर्षित करता है। यह स्थल न केवल आध्यात्मिक शांति का केंद्र है, बल्कि ऐतिहासिक और सांस्कृतिक दृष्टि से भी महत्वपूर्ण है।

पदमालय का इतिहास :

पदमालय का उल्लेख कई पौराणिक और ऐतिहासिक कथाओं में मिलता है। मान्यता है कि इस स्थान का संबंध महाभारत काल से है, और इसे भगवान गणेश की विशेष कृपा प्राप्त है। यहां भगवान गणेश की दो मूर्तियां हैं, जिन्हें स्वयंभू (स्वतः प्रकट) माना जाता है। स्थानीय मान्यताओं के अनुसार, यहां के दो पवित्र वृक्ष (नीम और पीपल) अद्वितीय हैं क्योंकि वे एक ही तने से उत्पन्न हुए हैं। इसे 'पदमालय वृक्ष' के नाम से जाना जाता है और इसे पवित्रता का प्रतीक माना जाता है।

मंदिर का स्थापत्य : पदमालय मंदिर प्राचीन भारतीय वास्तुकला का उत्कृष्ट उदाहरण है ।

१. गणेश प्रतिमाएं : यहां भगवान गणेश की दो प्रमुख प्रतिमाएं हैं। एक मूर्ति को सिंदूर से सजाया गया है, और दूसरी मूर्ति काले पत्थर से बनी है।

२. प्राकृतिक वातावरण : मंदिर चारों ओर से हरियाली और पहाड़ियों से घिरा हुआ है, जो इसकी पवित्रता और शांति को बढ़ाता है।

३. पवित्र तालाब : मंदिर परिसर में एक पवित्र तालाब है, जिसका पानी श्रद्धालु पवित्र मानते हैं।

धार्मिक और आध्यात्मिक महत्व

१. सिद्धपीठ : पदमालय को भगवान गणेश के सिद्धपीठों में से एक माना जाता है, जहां उनकी विशेष कृपा प्राप्त होती है।

२. विशेष पर्व : गणेश चतुर्थी और अन्य गणेश उत्सवों के दौरान यहां विशेष पूजा-अर्चना होती है, जिसमें हजारों श्रद्धालु भाग लेते हैं।

३. सांस्कृतिक महत्व : यह स्थान स्थानीय और बाहरी पर्यटकों के लिए एक प्रमुख धार्मिक और सांस्कृतिक केंद्र है।

पर्यटन और आकर्षण

पदमालय मंदिर अपने आध्यात्मिक महत्व के अलावा पर्यटकों को भी आकर्षित करता है।

१. प्राकृतिक सौंदर्य : हरियाली, पहाड़ियों, और शुद्ध वातावरण के कारण यह स्थान पर्यटकों के लिए आदर्श है।

२. आध्यात्मिक शांति : यह स्थल मन को शांति और आत्मिक संतोष प्रदान करता है।

३. स्थानीय बाजार : पदमालय के आसपास स्थानीय हस्तशिल्प और धार्मिक वस्तुओं के लिए छोटे बाजार भी हैं।

पदमालय के महत्व को देखते हुए, इसके संरक्षण और विकास के लिए प्रयास किए जा रहे हैं।

१. सरकारी सहयोग : मंदिर और इसके आसपास के क्षेत्र को संरक्षित करने के लिए स्थानीय प्रशासन ने कदम उठाए हैं।

२. सुविधाओं का विकास : श्रद्धालुओं के लिए मंदिर परिसर में सुविधाओं को बेहतर बनाया जा रहा है।

३. पर्यावरणीय संरक्षण : पदमालय के प्राकृतिक सौंदर्य को बनाए रखने के लिए विशेष ध्यान दिया जा रहा है।

पदमालय, जलगांव का एक अनमोल धार्मिक और सांस्कृतिक केंद्र है। यह न केवल गणेशभक्तों के लिए एक पवित्र स्थान है, बल्कि पर्यटकों के लिए भी एक आकर्षक गंतव्य है। इसकी आध्यात्मिकता, प्राकृतिक सौंदर्य, और सांस्कृतिक महत्ता इसे अद्वितीय बनाती है। पदमालय न केवल धार्मिक आस्था का केंद्र है, बल्कि यह हमें प्रकृति और संस्कृति से जुड़ने का संदेश भी देता है। इस पवित्र स्थल का संरक्षण और संवर्धन हमारी सामूहिक जिम्मेदारी है, ताकि इसकी महत्ता आने वाली पीढ़ियों तक बनी रहे।

जीवन में लोग प्यार करने के लिए होते हैं और चीज़े इस्तेमाल करने के लिए,
पर हम लोगों का इस्तमाल करते हैं और चीज़ो से प्यार हैं।

गांधी तीर्थ, जलगांव महात्मा गांधी के विचारों की अनमोल धरोहर *(वैचारिक निबंध)*

✍ लिना रामा पाटील
द्वितीय वर्ष (कला)

गांधी तीर्थ, महाराष्ट्र के जलगांव में स्थित, महात्मा गांधी के जीवन, विचारों, और आदर्शों को समर्पित एक अद्वितीय केंद्र है। यह स्थल न केवल बापू की शिक्षाओं को जीवित रखने का प्रयास करता है, बल्कि मानवता, शांति, और अहिंसा के उनके संदेश को व्यापक रूप से प्रसारित करता है। गांधी तीर्थ आधुनिक युग में गांधी दर्शन को समझने और अपनाने के लिए एक प्रेरणादायक स्थान है।

गांधी तीर्थ का परिचय

गांधी तीर्थ, जलगांव में गांधी रिसर्च फाउंडेशन (GRF) के अंतर्गत आता है। इसका उद्घाटन २०१२ में हुआ, और इसे महात्मा गांधी के आदर्शों के अध्ययन, अनुसंधान, और प्रसार के लिए स्थापित किया गया। इस केंद्र का निर्माण जैन उद्योग समूह की सहायता से किया गया, जो गांधीजी के विचारों को समाज में फैलाने के प्रति प्रतिबद्ध है।

गांधी तीर्थ एक हरित, पर्यावरण-अनुकूल परिसर है, जो भारतीय स्थापत्य शैली और आधुनिक तकनीकों का उत्कृष्ट संगम प्रस्तुत करता है। यह परिसर ६५ एकड़ भूमि में फैला है और सौर ऊर्जा, जल संरक्षण, और पर्यावरणीय स्थिरता का बेहतरीन उदाहरण है।

प्रमुख आकर्षण

१. गांधी संग्रहालय : गांधी तीर्थ में स्थापित संग्रहालय 'चेतना यात्रा' के नाम से प्रसिद्ध है। यह संग्रहालय एक इंटरैक्टिव अनुभव प्रदान करता है, जो गांधीजी के जीवन और उनके संघर्षों को समझने में मदद करता है।

- इसमें महात्मा गांधी के जीवन से संबंधित दुर्लभ तस्वीरें, दस्तावेज़, और वस्त्र प्रदर्शित किए गए हैं।
- संग्रहालय में मल्टीमीडिया डिस्प्ले और ३ऊ प्रस्तुतियां हैं, जो गांधीजी के जीवन और उनके आंदोलन को जीवंत बनाती हैं।

२. गांधी साहित्य और पुस्तकालय : यहां गांधीजी और उनके समकालीनों द्वारा लिखित साहित्य का संग्रह है। यह पुस्तकालय शोधकर्ताओं, विद्यार्थियों, और गांधी दर्शन में रुचि रखने वालों के लिए एक मूल्यवान स्रोत है।

३. शोध केंद्र : गांधी रिसर्च फाउंडेशन (GRF) एक प्रमुख शोध संस्थान है, जहां गांधीजी के जीवन और विचारों पर गहन अध्ययन किया जाता है। यहां पर प्रशिक्षण कार्यक्रम, कार्यशालाएं, और सेमिनार आयोजित किए जाते हैं।

४. हरित परिसर : गांधी तीर्थ का परिसर पर्यावरणीय स्थिरता का उत्कृष्ट उदाहरण है। यह सौर ऊर्जा पर आधारित है और जल संरक्षण तकनीकों का उपयोग करता है।

गांधी तीर्थ का महत्व

१. गांधी दर्शन का प्रचार : गांधी तीर्थ गांधीजी के अहिंसा, सत्य, और स्वराज के विचारों को आधुनिक समाज में प्रसारित करता है।

२. शिक्षा और प्रेरणा का केंद्र : यह केंद्र छात्रों, शोधकर्ताओं, और सामान्य जनता को गांधीजी के जीवन से प्रेरणा लेने और उनके विचारों को अपनाने के लिए प्रोत्साहित करता है।

३. पर्यटन स्थल : गांधी तीर्थ जलगांव का एक प्रमुख पर्यटन स्थल है, जो गांधीजी के आदर्शों से जुड़ने का अवसर प्रदान करता है।

गांधी तीर्थ ने गांधीजी के विचारों को संरक्षित करने और उन्हें आधुनिक संदर्भ में लागू करने का एक आदर्श मंच प्रदान किया है। यह स्थल इस बात का प्रमाण है कि गांधीजी के आदर्श आज भी प्रासंगिक हैं। भविष्य में, गांधी तीर्थ को और भी व्यापक रूप से प्रचारित किया जाना चाहिए ताकि अधिक लोग इसके माध्यम से गांधीजी के विचारों से परिचित हो सकें।

गांधी तीर्थ, जलगांव, महात्मा गांधी के जीवन और दर्शन का सजीव प्रतीक है। यह स्थल उनके विचारों को समझने, आत्मसात करने, और आने वाली पीढ़ियों को प्रेरणा देने के लिए एक महत्वपूर्ण स्थान है। गांधीजी के आदर्श हमें सिखाते हैं कि शांति, सत्य, और सेवा के माध्यम से एक बेहतर समाज का निर्माण संभव है। गांधी तीर्थ न केवल एक संग्रहालय है, बल्कि यह गांधीजी के विचारों को जीवित रखने का एक प्रयास है, जो हमें उनकी शिक्षाओं का पालन करने और एक आदर्श समाज की दिशा में बढ़ने के लिए प्रेरित करता है।

पाल अभयारण्य जलगांव का प्राकृतिक धरोहर *(वैचारिक निबंध)*

✍ प्रतिक्षा भागवत जवरे
द्वितीय वर्ष (कला)

प्रस्तावना

पाल अभयारण्य, जो जलगांव जिले में स्थित है, महाराष्ट्र का एक प्रमुख वन्यजीव अभयारण्य है। यह स्थान वन्यजीव प्रेमियों, पर्यटकों और प्रकृति के शौकिनों के लिए एक आदर्श स्थल है। पाल अभयारण्य, विभिन्न प्रकार की वनस्पतियों और जीवों का घर है, और यह प्राकृतिक सौंदर्य और जैव विविधता का अद्वितीय उदाहरण प्रस्तुत करता है। यह अभयारण्य न केवल वन्यजीवों के संरक्षण के लिए महत्वपूर्ण है, बल्कि यह स्थानीय पारिस्थितिकी तंत्र और पर्यावरण संतुलन में भी महत्वपूर्ण भूमिका निभाता है।

पाल अभयारण्य का इतिहास और स्थापना

पाल अभयारण्य का निर्माण १९८३ में हुआ था और यह महाराष्ट्ढ के प्रमुख अभयारण्यों में से एक है। यह अभयारण्य पश्चिमी घाट की सीमा पर स्थित है, जो एक जैव विविधता हॉटस्पॉट के रूप में प्रसिद्ध है। पाल अभयारण्य का क्षेत्र लगभग २५० वर्ग किलोमीटर में फैला हुआ है और इसे राज्य सरकार द्वारा वन्यजीवों के संरक्षण और पर्यावरणीय संतुलन बनाए रखने के उद्देश्य से स्थापित किया गया था।

वन्यजीव और जैव विविधता

पाल अभयारण्य जैव विविधता से भरपूर है, और यहाँ कई प्रकार के वन्यजीव और पक्षी पाये जाते हैं।

१. जंगली जानवर : यहाँ विभिन्न प्रकार के जानवर जैसे तेंदुआ, चीतल, सांभर, और नीलगाय पाए जाते हैं।

२. पक्षी : अभयारण्य में पक्षियों की कई प्रजातियाँ पाई जाती हैं, जिनमें भारतीय पिज़ज़, उल्लू, और गिद्ध शामिल हैं।

३. वनस्पतियाँ और पेड़ : पाल अभयारण्य में हरे-भरे जंगल और विविध प्रकार की औषधीय वनस्पतियाँ पाई जाती हैं, जो स्थानीय पारिस्थितिकी तंत्र के लिए महत्वपूर्ण हैं।

पर्यावरणीय महत्व

पाल अभयारण्य न केवल वन्यजीवों के लिए घर है, बल्कि यह स्थानीय पारिस्थितिकी तंत्र और जलवायु संतुलन बनाए रखने के लिए भी महत्वपूर्ण है।

१. जल स्रोत: अभयारण्य में विभिन्न जल स्रोत जैसे नदियाँ और झीलें हैं, जो आसपास के क्षेत्रों के लिए जल आपूर्ति का महत्वपूर्ण स्रोत हैं।

२. प्राकृतिक संसाधन: यह स्थान वन्यजीवों और मनुष्यों के लिए औषधीय पौधों, लकड़ी, और अन्य प्राकृतिक संसाधनों का एक महत्वपूर्ण स्रोत है।

३. जैव विविधता का संरक्षण: पाल अभयारण्य जैव विविधता के संरक्षण में अहम भूमिका निभाता है, जो पर्यावरणीय संतुलन बनाए रखने में सहायक है।

पर्यटन और आकर्षण

पाल अभयारण्य पर्यटकों के लिए एक अद्वितीय गंतव्य है।

१. सफारी और ट्रैकिंग: यहाँ पर्यटकों के लिए सफारी और ट्रैकिंग के अवसर उपलब्ध हैं, जिससे वे वन्यजीवों को उनके प्राकृतिक आवास में देख सकते हैं।

२. प्राकृतिक सौंदर्य: अभयारण्य में हरे-भरे जंगल, जल स्रोत, और शांति का वातावरण है, जो प्रकृति प्रेमियों के लिए आदर्श है।

३. पक्षी और वन्यजीव देखना: पक्षियों और जानवरों को देखना इस अभयारण्य का प्रमुख आकर्षण है।

४. पारिस्थितिकी शिक्षा: पर्यटक यहाँ के पारिस्थितिकी तंत्र और वन्यजीवों के बारे में जान सकते हैं और उनके संरक्षण के महत्व को समझ सकते हैं।

पाल अभयारण्य जलगांव जिले का एक अनमोल खजाना है, जो न केवल वन्यजीवों और प्रकृति प्रेमियों के लिए, बल्कि पर्यावरण संरक्षण के लिए भी महत्वपूर्ण है। यह स्थान जैव विविधता, पर्यावरणीय संतुलन, और पारिस्थितिकी तंत्र के संरक्षण का प्रतीक है। पाल अभयारण्य को संरक्षित करना और इसे पर्यटकों के लिए सुरक्षित रूप से खोलना हमारे पर्यावरणीय दायित्व को पूरा करने का एक महत्वपूर्ण कदम है। इस अद्भुत स्थल की रक्षा करने के लिए समाज, सरकार और पर्यटकों को मिलकर काम करना चाहिए।

**भूल करके इंसान सीखता तो है, पर इसका ये मतलब नहीं,
कि वह जीवनभर भूल करता ही जाए और कहे कि हम सीख रहे हैं !**

भारत की सांस्कृतिक धरोहर और उसकी वैश्विक पहचान

(वैचारिक निबंध)

संजना सुरेंद्र दातीर
तृतीय वर्ष (कला)

भारत एक प्राचीन और समृद्ध सांस्कृतिक धरोहर का देश है, जिसकी जड़ें हजारों वर्षों से जुड़ी हुई हैं। यहाँ की संस्कृति का इतिहास अत्यंत विविधतापूर्ण और गहरे परंपराओं से परिपूर्ण है, जो आज भी देश के सामाजिक और धार्मिक जीवन में दिखाई देती हैं। भारतीय संस्कृति केवल धार्मिक और सांस्कृतिक प्रथाओं का ही नहीं, बल्कि समाज की दृष्टिकोण, सोच, कला, साहित्य, और जीवनशैली का भी एक अद्वितीय मिश्रण है। यह विविधता और समृद्धि भारत की पहचान है और इसका प्रभाव न केवल देश के भीतर, बल्कि पूरी दुनिया में देखा जाता है।

१. भारत की सांस्कृतिक विविधता : भारत में विभिन्न धर्मों, भाषाओं, जातियों, और संस्कृतियों का अद्भुत मिलाजुला है। यहाँ लगभग १.४ बिलियन लोग रहते हैं और विभिन्न समुदायों के लोग एक साथ रहते हुए अपनी परंपराओं और जीवनशैली का पालन करते हैं।

- ***धर्म:*** भारत एक धर्मनिरपेक्ष देश है, जहाँ हिन्दू धर्म, इस्लाम, ईसाई धर्म, सिख धर्म, बौद्ध धर्म, जैन धर्म और अन्य धर्मों का संगम होता है। हिन्दू धर्म यहाँ की प्रमुख धार्मिक परंपरा है, लेकिन भारत के विभिन्न हिस्सों में मुस्लिम, ईसाई और अन्य धार्मिक समुदायों का भी गहरा प्रभाव है।
- ***भाषाएँ:*** भारत में २२ प्रमुख भाषाएँ और हजारों उपभाषाएँ बोली जाती हैं। हिंदी और अंग्रेजी, भारतीय प्रशासनिक और व्यापारिक भाषा हैं, जबकि क्षेत्रीय भाषाएँ जैसे तमिल, बंगाली, मराठी, गुजराती, पंजाबी, उर्दू, आदि का भी महत्वपूर्ण स्थान है।
- ***जातियाँ और समुदाय:*** भारत में जाति व्यवस्था का इतिहास है, लेकिन आजकल समाज में सामाजिक समानता और भाईचारे की भावना को बढ़ावा देने की कोशिश की जा रही है। यहाँ विभिन्न जातियाँ और समुदाय अपनी अलग-अलग सांस्कृतिक परंपराओं और रीति-रिवाजों का पालन करते हैं।

२. भारत की सांस्कृतिक धरोहर: इतिहास और परंपराएँ भारत की सांस्कृतिक धरोहर न केवल उसकी धार्मिक प्रथाओं, बल्कि उसकी कला, साहित्य, संगीत, नृत्य और वास्तुकला में भी बसी हुई है।

- ***धार्मिक स्थल और स्थलाकृतियाँ:*** भारत में प्राचीन मंदिरों, मस्जिदों, चर्चों, गुरुद्वारों, और बौद्ध स्तूपों की देखने को मिलती है। ताज महल, कुतुब मीनार, कांची कुमारी मंदिर, केरल के पुराने चर्च और हिमाचल प्रदेश के धार्मिक स्थल सभी भारतीय संस्कृति के अद्वितीय उदाहरण हैं।
- ***कला और साहित्य :*** भारतीय कला, चित्रकला, और साहित्य ने न केवल देश की पहचान बनाई, बल्कि विश्वभर में अपने अद्वितीय योगदान से प्रभाव डाला है। महाभारत, रामायण, भगवद गीता और वेदों जैसे ग्रंथों ने न केवल भारतीय संस्कृति को समृद्ध किया, बल्कि अन्य संस्कृतियों को भी प्रभावित किया। भारतीय काव्य, नाटक और नृत्य की शैली जैसे भरतनाट्यम, कथक, कुचिपुड़ी, ओडिसी और कथ्थकली ने वैश्विक स्तर पर भारतीय संस्कृति को पहचान दिलाई है।
- ***संगीत:*** भारतीय संगीत की दो प्रमुख शैलियाँ - हिंदुस्तानी और कर्नाटिक संगीत - पूरी दुनिया में प्रसिद्ध हैं। राग और तान, भारतीय संगीत का मूल तत्व हैं, जो शास्त्रीय संगीत के साथ-साथ भक्ति संगीत और लोक संगीत में भी मौजूद हैं।
- ***नृत्य:*** भारतीय नृत्य शैलियाँ न केवल सांस्कृतिक धरोहर का हिस्सा हैं, बल्कि ये देश की विभिन्न परंपराओं और धार्मिक अनुष्ठानों से भी जुड़ी हुई हैं। भरतनाट्यम, कथ्थक, ओडिसी, कुचिपुड़ी और मणिपुरी नृत्य विश्वभर में लोकप्रिय हैं और भारतीय नृत्य शैलियों को वैश्विक मंचों पर प्रस्तुत किया जाता है।

३. भारत की सांस्कृतिक पहचान का वैश्विक प्रभाव : भारत की सांस्कृतिक धरोहर का वैश्विक प्रभाव बढ़ रहा है। भारतीय संस्कृति ने न केवल दक्षिण एशिया, बल्कि पश्चिमी देशों में भी अपनी पहचान बनाई है।

- ***योग और ध्यान:*** योग और ध्यान के अभ्यास ने वैश्विक स्तर पर भारत की पहचान को मजबूत किया है। आजकल, लोग शारीरिक और मानसिक स्वास्थ्य के लिए भारतीय योग और ध्यान की विधियों को अपनाते हैं।

खान्देशरत्न बहिणाबाई चौधरी: ग्रामीण साहित्य की गौरवशाली धरोहर (वैचारिक निबंध)

✍ खुशी रवी टाक
तृतीय वर्ष (कला)

प्रस्तावना : भारतीय साहित्य में बहिणाबाई चौधरी का नाम उन कवयित्रियों में शुमार होता है, जिन्होंने अपनी कविताओं में जीवन की सादगी और संघर्ष को बेहद सरल और सजीव रूप में प्रस्तुत किया। महाराष्ट्र के खानदेश क्षेत्र में जन्मीं बहिणाबाई को उनकी अद्वितीय रचनात्मकता और खानदेशी बोली में गहन अभिव्यक्ति के लिए 'खान्देशरत्न ' की उपाधि से सम्मानित किया गया। उनकी कविताएं न केवल साहित्यिक धरोहर हैं, बल्कि ग्रामीण जीवन और समाज का भी सजीव चित्रण करती हैं।

जीवन परिचय : बहिणाबाई चौधरी का जन्म २४ अगस्त १८८० को महाराष्ट्र के जलगांव जिले के असोदी गांव में हुआ था। उनका जीवन साधारण ग्रामीण परिवेश में व्यतीत हुआ। शिक्षा के साधन सीमित थे, और बहिणाबाई ने औपचारिक शिक्षा प्राप्त नहीं की। लेकिन उनके जीवन का हर अनुभव उनके लिए एक पाठशाला बन गया। उनकी कविताओं में उनके अनुभवों और ग्रामीण जीवन के संघर्षों का अद्भुत चित्रण है। बहिणाबाई का विवाह कम उम्र में हुआ, और वे खेती-किसानी करते हुए परिवार का पालन-पोषण करती रहीं। उनका जीवन कठिनाइयों और अभावों से भरा था, लेकिन इसी ने उनकी कविताओं को संवेदनशील और यथार्थवादी बनाया।

बहिणाबाई चौधरी की कविताएं महाराष्ट्र की खानदेशी बोली में लिखी गई हैं, जो उनकी रचनाओं को विशिष्ट और सरल बनाती हैं। उनकी कविताएं किसानों के जीवन, प्रकृति, और समाज के विभिन्न पहलुओं को प्रभावशाली ढंग से प्रस्तुत करती हैं। उनकी रचनाओं में भावनात्मक गहराई और आध्यात्मिक दृष्टिकोण का संगम है।

उनकी कविताओं की विशेषताएं:

१. ग्रामीण जीवन का यथार्थ चित्रण: उनकी रचनाओं में गांव के जीवन की सजीव झलक मिलती है। खेत-खलिहान, मेहनतकश किसान और ग्रामीण महिलाओं के संघर्ष उनकी कविताओं में प्रमुखता से उभरते हैं।

२. सादगी और सहजता : बहिणाबाई की कविताएं शब्दों की सादगी और अर्थ की गहराई के लिए जानी जाती हैं।

३. प्रेरणादायक दर्शन: उन्होंने अपने अनुभवों और दर्शन को सरल शब्दों में व्यक्त किया, जो सीधे दिल को छूते हैं।

उनकी प्रमुख कविताएं :

बहिणाबाई की कविताओं में 'भाकरी', 'माझी माऊली', और 'शेतकरी' जैसी रचनाएं बेहद प्रसिद्ध हैं। 'भाकरी' कविता में उन्होंने जीवन की मूलभूत आवश्यकताओं और मेहनत की महत्ता को दर्शाया है।

बहिणाबाई का साहित्यिक योगदान

बहिणाबाई चौधरी का साहित्यिक योगदान अद्वितीय है। उन्होंने महाराष्ट्र की खानदेशी बोली को साहित्यिक मंच पर मान्यता दिलाई। उनकी कविताओं ने न केवल ग्रामीण महिलाओं की संवेदनाओं को आवाज दी, बल्कि समाज को उनकी ताकत और संघर्ष के प्रति जागरूक किया। उनकी रचनाएं आज भी महाराष्ट्र के लोक साहित्य में प्रेरणा का स्रोत हैं। बहिणाबाई चौधरी का जीवन और उनकी कविताएं यह सिखाती हैं कि साधारण जीवन के अनुभव भी असाधारण साहित्य का आधार बन सकते हैं। उनकी रचनाएं हमें ग्रामीण समाज, मेहनतकश किसानों और महिलाओं के संघर्ष को समझने और सम्मान देने की प्रेरणा देती हैं। हमें उनकी धरोहर को सहेजने और आने वाली पीढ़ियों तक पहुंचाने का प्रयास करना चाहिए।

खान्देशरत्न बहिणाबाई चौधरी एक ऐसी कवयित्री थीं, जिन्होंने अपनी कविताओं के माध्यम से ग्रामीण जीवन को अमर कर दिया। उनकी सादगी भरी रचनाओं में जीवन का गूढ़ दर्शन छिपा है। वे भारतीय साहित्य की ऐसी विभूति हैं, जिन्होंने बिना औपचारिक शिक्षा के अपनी प्रतिभा से समाज और साहित्य को समृद्ध किया। बहिणाबाई का जीवन और उनकी कविताएं सिखाती हैं कि सच्ची रचनात्मकता और कला की प्रेरणा हमारे आसपास के जीवन से मिलती है। उनकी अमर कविताएं न केवल साहित्यिक धरोहर हैं, बल्कि ग्रामीण भारत की आत्मा का प्रतिबिंब भी हैं।

भारतीय लोकशाही

(वैचारिक निबंध)

✍ ज्योती प्रभाकर सावकारे
तृतीय वर्ष (कला)

भारतीय लोकशाही, जिसे हम लोकतंत्र के रूप में जानते हैं, विश्व की सबसे बड़ी और विविधता भरी लोकतांत्रिक प्रणाली है। यह केवल शासन की एक प्रणाली नहीं, बल्कि यह भारत के हर नागरिक की आवाज और आकांक्षाओं का प्रतीक है। भारतीय लोकशाही की नींव २६ जनवरी १९५० को पड़ी, जब भारत एक गणतंत्र बना और संविधान लागू हुआ। यह संविधान देश के प्रत्येक नागरिक को समानता, स्वतंत्रता और न्याय का अधिकार प्रदान करता है।

भारतीय लोकशाही की विशेषताएँ

१. संसदीय प्रणाली: भारतीय लोकतंत्र एक संसदीय प्रणाली पर आधारित है। इसमें राष्ट्रपति राष्ट्र का संवैधानिक प्रमुख होता है, जबकि वास्तविक शक्ति प्रधानमंत्री और उनके मंत्रिमंडल के पास होती है।

२. संविधान का महत्व: भारत का संविधान देश का सर्वोच्च कानून है। यह शासन की प्रक्रिया, नागरिकों के अधिकार, और सरकार के कर्तव्यों को परिभाषित करता है।

३. लोकतंत्र के स्तंभ: भारतीय लोकशाही को तीन प्रमुख स्तंभों पर आधारित माना जाता है:

- *विधायिका:* जो कानून बनाती है।
- *कार्यपालिका:* जो कानूनों को लागू करती है।
- *न्यायपालिका:* जो कानूनों की व्याख्या करती है और न्याय सुनिश्चित करती है।

४. मौलिक अधिकार: भारतीय लोकतंत्र हर नागरिक को स्वतंत्रता, समानता, और धार्मिक स्वतंत्रता जैसे मौलिक अधिकार प्रदान करता है। यह अधिकार समाज में हर व्यक्ति को गरिमा और सम्मान के साथ जीने का अवसर देते हैं।

५. बहुदलीय प्रणाली: भारत में बहुदलीय राजनीतिक प्रणाली है। यह नागरिकों को विभिन्न विकल्प प्रदान करती है और लोकतंत्र में उनकी सक्रिय भागीदारी सुनिश्चित करती है।

६. निरंतरता और स्थिरता: भारतीय लोकतंत्र की सबसे बड़ी विशेषता इसकी निरंतरता और स्थिरता है। विभिन्न चुनौतियों और समस्याओं के बावजूद, यह लोकतांत्रिक प्रणाली बनी रही है और लगातार मजबूत हुई है।

भारतीय लोकशाही के लाभ

१. नागरिकों की भागीदारी: लोकतंत्र नागरिकों को उनके प्रतिनिधियों को चुनने का अधिकार देता है। यह प्रणाली प्रत्येक व्यक्ति की आवाज को महत्व देती है।

२. समानता और स्वतंत्रता: भारतीय लोकशाही हर व्यक्ति को समानता और स्वतंत्रता प्रदान करती है, चाहे वह किसी भी जाति, धर्म, लिंग, या क्षेत्र से संबंधित हो।

३. विविधता में एकता: भारत जैसे बहुजातीय, बहुभाषीय और बहुधार्मिक देश में लोकतंत्र विविधता को अपनाने और एकता को बनाए रखने का माध्यम है।

४. न्याय और पारदर्शिता: भारतीय न्यायपालिका स्वतंत्र और निष्पक्ष है, जो लोकतंत्र को न्यायपूर्ण और पारदर्शी बनाती है।

५. जनहितकारी योजनाएँ: लोकतांत्रिक प्रणाली के कारण सरकारें जनहितकारी नीतियों और योजनाओं पर ध्यान केंद्रित करती हैं।

भारतीय लोकशाही की चुनौतियाँ

१. भ्रष्टाचार: लोकतंत्र की सबसे बड़ी चुनौती भ्रष्टाचार है, जो शासन की प्रक्रिया को कमजोर करता है।

२. जातिवाद और सांप्रदायिकता: भारतीय समाज में जातिवाद और सांप्रदायिकता लोकतंत्र की भावना को ठेस पहुँचाते हैं।

३. शिक्षा और जागरूकता की कमी: लोकतंत्र की सफलता के लिए नागरिकों का शिक्षित और जागरूक होना आवश्यक है। भारत में अभी भी एक बड़ा वर्ग शिक्षा और राजनीतिक जागरूकता से वंचित है।

४. चुनावी प्रक्रिया की चुनौतियाँ: धन और बाहुबल का उपयोग, और चुनावों में धांधली लोकतंत्र की निष्पक्षता को प्रभावित करते हैं।

५. आर्थिक असमानता: गरीबी और असमानता लोकतंत्र की भावना के खिलाफ जाती है, क्योंकि यह नागरिकों के समान अवसरों को बाधित करती है।

भारतीय लोकशाही को सशक्त बनाने के उपाय

१. शिक्षा का प्रसार: शिक्षा लोकतंत्र की जड़ें मजबूत करती है। प्रत्येक नागरिक को शिक्षा का अधिकार प्रदान करना और राजनीतिक जागरूकता बढ़ाना आवश्यक है।

२. पारदर्शिता और जवाबदेही : शासन में पारदर्शिता और जवाबदेही सुनिश्चित करने के लिए सख्त कानून और तयाँ लागू की जानी चाहिए।

३. भ्रष्टाचार पर नियंत्रण: भ्रष्टाचार पर नियंत्रण के लिए कड़े कदम उठाने और भ्रष्टाचार निरोधक संस्थाओं को मजबूत करने की आवश्यकता है।

४. विकास में समानता : ग्रामीण और शहरी क्षेत्रों के बीच असमानता को कम करना और हर व्यक्ति को विकास का लाभ देना लोकतंत्र को सशक्त बनाएगा।

५. मीडिया की भूमिका : मीडिया को निष्पक्ष और स्वतंत्र होकर लोकतंत्र के चौथे स्तंभ के रूप में कार्य करना चाहिए। यह जनता की आवाज को सरकार तक पहुँचाने का माध्यम है।

निष्कर्ष : भारतीय लोकशाही विश्व में अद्वितीय है। यह प्रणाली न केवल भारत की विविधता और सांस्कृतिक धरोहर को बनाए रखती है, बल्कि प्रत्येक नागरिक को समानता, स्वतंत्रता, और न्याय का अधिकार भी देती है। हालांकि, इसे और सशक्त बनाने के लिए शिक्षा, जागरूकता, और शासन की पारदर्शिता को बढ़ावा देने की आवश्यकता है।

भारतीय लोकतंत्र केवल एक प्रणाली नहीं, बल्कि एक विश्वास है जो हर नागरिक को अपने अधिकारों और कर्तव्यों के प्रति जागरूक बनाता है। यह हमारे देश की स्थिरता और विकास का आधार है, जिसे हमें हर हाल में बनाए रखना और सशक्त करना चाहिए।

लोकतंत्र

(वैचारिक कविता)

लोकतंत्र की यह पहचान,
हर जन की हो अपनी जान ।
समानता और अधिकार,
हर दिल में हो प्रेम अपार ।

सत्य की यह पुकार सुनो,
न्याय की किरण बनो ।
हर एक जन की आवाज़
बने परिवर्तन का आगाज़ ।

जनता की शक्ति है। इसमें,
हर वर्ग का अधिकार इसमें,
सपनों की राह दिखाता है,
हर दिल को यह जोड़े जाता है ।

नेता हों सच्चे, विचार हों नेक,
जनता की सेवा ही हो एक,
भ्रष्टाचार का हो अंत यहाँ
सजग रहे हर नागरिक वहाँ ।

लोकतंत्र की इस बगिया में,
खुशबू छाए हर दिशा में,
आओ इसे मिलकर सवारें,
नया भारत हरदम निखारें ।

लोचना चंद्रकांत नागपूरकर
(प्रथमवर्ष-कला)

संविधान : समाज और न्याय का अमोघ शस्त्र

(संशोधन निबंध)

✍ दिव्या विजय गजरे
तृतीय वर्ष (कला)

संविधान किसी भी लोकतांत्रिक देश की आत्मा होता है। यह वह दस्तावेज है जो नागरिकों के अधिकारों, कर्तव्यों, और शासन प्रणाली को परिभाषित करता है। भारतीय संविधान न केवल भारत को एक लोकतांत्रिक राष्ट्र बनाता है, बल्कि इसे स्थिरता, समानता, और न्याय का एक आदर्श उदाहरण भी प्रस्तुत करता है। यह कहना गलत नहीं होगा कि संविधान एक शस्त्र है, जो न केवल देश के नागरिकों को उनके अधिकारों की रक्षा करता है, बल्कि समाज में व्याप्त अन्याय, असमानता, और शोषण के खिलाफ लड़ने का साधन भी प्रदान करता है।

संविधान: शक्ति का स्रोत : संविधान देश के समस्त नागरिकों के लिए समानता, स्वतंत्रता, और न्याय की गारंटी देता है। यह हमारे राष्ट्र की सर्वोच्च विधि है और सभी कानून, नीतियां, और सरकारी कार्यवाही संविधान के अधीन होते हैं। संविधान यह सुनिश्चित करता है कि सरकार और नागरिक अपने कर्तव्यों और अधिकारों का पालन करें। यह एक ऐसा शस्त्र है जो हर व्यक्ति को उसके मौलिक अधिकारों की सुरक्षा प्रदान करता है।

भारतीय संविधान की प्रस्तावना में स्पष्ट रूप से लिखा गया है कि भारत एक संप्रभु, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, और लोकतांत्रिक गणराज्य है। यह चार शब्द न केवल संविधान की शक्ति को परिभाषित करते हैं, बल्कि यह भी सुनिश्चित करते हैं कि हर नागरिक को समान अवसर, सम्मान, और स्वतंत्रता मिले।

मौलिक अधिकार: नागरिकों का सुरक्षा कवच

भारतीय संविधान के भाग खखख में नागरिकों को मौलिक अधिकार प्रदान किए गए हैं। ये अधिकार संविधान का वह शस्त्र हैं, जो किसी भी प्रकार के अन्याय या शोषण के खिलाफ नागरिकों को सुरक्षा प्रदान करते हैं। इनमें शामिल हैं:

१. समानता का अधिकार: यह अधिकार जाति, धर्म, लिंग, या जन्मस्थान के आधार पर किसी भी प्रकार के भेदभाव को रोकता है।

२. स्वतंत्रता का अधिकार : इसमें अभिव्यक्ति की स्वतंत्रता, धर्म की स्वतंत्रता, और जीवन तथा व्यक्तिगत स्वतंत्रता शामिल हैं।

३. शोषण के खिलाफ अधिकार: यह अधिकार बंधुआ मजदूरी और मानव तस्करी जैसे अमानवीय कार्यों पर रोक लगाता है।

४. धार्मिक स्वतंत्रता का अधिकार: यह प्रत्येक व्यक्ति को अपने धर्म का पालन करने, प्रचार करने, और उसके अनुसार जीवन जीने की स्वतंत्रता प्रदान करता है।

५. संस्कृति और शिक्षा का अधिकार: यह अल्पसंख्यक समूहों को अपनी संस्कृति, भाषा, और शिक्षा को संरक्षित करने का अधिकार देता है।

६. संवैधानिक उपचार का अधिकार: यह अधिकार नागरिकों को यह शक्ति देता है कि वे अपने मौलिक अधिकारों के उल्लंघन की स्थिति में न्यायालय का सहारा ले सकें।

संविधान: न्याय का संरक्षक : संविधान भारत की न्याय प्रणाली का आधार है। यह न्यायपालिका को स्वतंत्र और निष्पक्ष बनाता है, ताकि यह समाज में न्याय की स्थापना कर सके । संविधान की यह शक्ति उसे एक ऐसा शस्त्र बनाती है, जिसके माध्यम से कमजोर, शोषित, और वंचित वर्ग को न्याय प्राप्त होता है।

१. संसदीय प्रणाली की दिशा : संविधान यह सुनिश्चित करता है कि सरकार जनता के प्रति उत्तरदायी रहे। यह संसदीय प्रणाली के माध्यम से शासन की प्रक्रिया को पारदर्शी और लोकतांत्रिक बनाता है।

२. संवैधानिक अधिकार: संविधान यह भी सुनिश्चित करता है कि किसी भी सरकारी नीति या कानून से नागरिकों के मौलिक अधिकारों का हनन न हो।

संविधान: समाज में समानता का आधार

भारतीय समाज में विविधता है, जिसमें जाति, धर्म, भाषा, और संस्कृति के विभिन्न पहलू शामिल हैं। संविधान इस विविधता को समानता में बदलने का कार्य करता है। यह समाज में व्याप्त असमानता, जैसे जातिवाद, लैंगिक भेदभाव, और धार्मिक असहिष्णुता, को समाप्त करने का प्रयास करता है।

१. ***आरक्षण नीति:*** अनुसूचित जातियों, अनुसूचित जनजातियों, और अन्य पिछड़े वर्गों को सामाजिक और शैक्षिक रूप से सशक्त बनाने के लिए संविधान में आरक्षण की व्यवस्था की गई है।

२. ***धर्मनिरपेक्षता:*** संविधान धर्मनिरपेक्षता को प्रोत्साहित करता है, ताकि सभी धर्मों के लोग समान अधिकार . और स्वतंत्रता के साथ रह सकें।

संविधान: जन आंदोलन का साधन

संविधान केवल एक विधिक दस्तावेज नहीं है, बल्कि यह एक ऐसा शस्त्र भी है जिसका उपयोग सामाजिक आंदोलन और जनहित याचिकाओं के माध्यम से किया जा सकता है। संविधान का अनुच्छेद ३२ और २२६ न्यायपालिका को यह शक्ति देता है कि वह नागरिकों के अधिकारों की रक्षा के लिए हस्तक्षेप कर सके।

१. ***जनहित याचिका (PIL):*** संविधान का उपयोग कर नागरिक और संगठन न्यायालय में जनहित याचिका दाखिल कर सकते हैं, जिससे समाज में व्याप्त समस्याओं का समाधान किया जा सके।

२. ***सामाजिक न्याय के आंदोलन:*** संविधान के प्रावधानों का उपयोग करते हुए कई सामाजिक आंदोलन सफल हुए हैं, जैसे दलित अधिकार आंदोलन, महिला सशक्तिकरण आंदोलन, और पर्यावरण संरक्षण आंदोलन।

संविधान: राष्ट्र की सुरक्षा का आधार

संविधान भारत की संप्रभुता, अखंडता, और सुरक्षा को सुनिश्चित करता है। यह देश की सेना, पुलिस, और अन्य सुरक्षा बलों को दिशा-निर्देश प्रदान करता है। संविधान का अनुच्छेद ३५२, ३५६, और ३६० आपातकालीन प्रावधानों के माध्यम से यह सुनिश्चित करता है कि देश किसी भी आंतरिक या बाहरी संकट से सुरक्षित रहे।

चुनौतियाँ और समाधान : हालांकि संविधान एक मजबूत शस्त्र है, लेकिन इसके समक्ष कई चुनौतियाँ भी हैं। भ्रष्टाचार, कानून का दुरुपयोग, राजनीतिक हस्तक्षेप, और नागरिकों में संवैधानिक जागरूकता की कमी जैसे मुद्दे संविधान की शक्ति को कमजोर करते हैं। इन चुनौतियों से निपटने के लिए:

१. ***संवैधानिक शिक्षा:*** नागरिकों को उनके अधिकारों और कर्तव्यों के प्रति जागरूक करना आवश्यक है।

२. ***न्यायिक सुधार:*** न्याय प्रणाली को और अधिक सुलभ और तेज बनाना होगा।

३. ***पारदर्शी शासन:*** सरकार और प्रशासन को पारदर्शी और जवाबदेह बनाने की दिशा में कार्य करना होगा।

संविधान एक ऐसा शस्त्र है जो न केवल नागरिकों को उनके अधिकारों की सुरक्षा प्रदान करता है, बल्कि समाज में व्याप्त असमानता, अन्याय, और शोषण के खिलाफ लड़ने का भी साधन है। यह भारतीय लोकतंत्र की नींव है और समाज में स्थिरता और समरसता लाने का मुख्य आधार है। हमें संविधान की शक्ति को समझते हुए इसे और सशक्त बनाने का प्रयास करना चाहिए। यही भारतीय लोकतंत्र की सफलता और स्थायित्व का मूलमंत्र है।

लाडली

(मौलिक कविता)

कभी दहेज लेंकर मैं अपनायी जाती हूँ ।
कभी सौदा कर जबरदस्ती भेज दी जाती हूँ ।
कभी में सुकन्या तो कभी लाडली बन जाती हूँ ।
पता नही हर बार में ही क्यूँ पैसी से तोली जाती हूँ ।

किंमत में न कभी खुद की समज पाती हूँ ।
शायद इसी लिए बाज़ारो में खरीदी-बेची जाती हूँ ।
तड़प तो मुझमे भी हैं कुछ कर दिखाने की
पर सत्ता होकर भी नामधारी कहलाती हूँ ।

निकालना चाह में देश को अँधेरे से तो,
आँखे होकर भी गांधारी बन दी जाती हूँ ।
कभी मैं उज्वला तो कभी समृद्धी बन जाती हूँ ।
पता नही हर बार मैं ही क्यूँ पैसो से तोली जाती हूँ ।

बहूत हुआ तमाशा मुझपर बहूत इसी ठिठोली
चाहे मेरे सामने खड़ी हो पैसे से लेने-देनेवालो की टोली
सौदागरों की बस्ती मैं बस अब न मुझको रहना
मैं न किसी की सुकन्या न किसी की लाडली बहना ।

ज्योती सावकारे (तृतीयवर्ष-कला)

भारतीय संस्कृति में कुंभ मेला और प्रयागराज

(वैचारिक निबंध)

✍ दिव्या विजय गजरे
तृतीय वर्ष (कला)

कुंभ मेला भारतीय संस्कृति, आस्था, और परंपरा का एक अद्वितीय और विश्व प्रसिद्ध पर्व है। इसे दुनिया के सबसे बड़े धार्मिक आयोजनों में से एक माना जाता है। यह आयोजन मुख्य रूप से चार स्थानों पर होता है: प्रयागराज (इलाहाबाद), हरिद्वार, उज्जैन और नासिक। इनमें प्रयागराज का कुंभ मेला विशेष महत्व रखता है, क्योंकि यह गंगा, यमुना और पौराणिक सरस्वती नदियों के संगम पर आयोजित होता है।

कुंभ मेले का ऐतिहासिक और पौराणिक महत्व : कुंभ मेले का उल्लेख हिंदू पौराणिक ग्रंथों और कथाओं में मिलता है। इसे समुद्र मंथन की कहानी से जोड़ा जाता है, जहां देवताओं और असुरों ने अमृत (अमरत्व का अमृत) प्राप्त करने के लिए समुद्र का मंथन किया। जब अमृत कलश निकला, तो असुरों ने इसे हथियाने का प्रयास किया। इस संघर्ष के दौरान अमृत की बूंदें पृथ्वी पर चार स्थानों पर गिरीं प्रयागराज, हरिद्वार, उज्जैन और नासिक। ये स्थान कुंभ मेले के आयोजन स्थल बन गए।

ज्योतिषीय आधार पर आयोजन : कुंभ मेला ज्योतिषीय गणनाओं के आधार पर आयोजित होता है। जब सूर्य, चंद्रमा और बृहस्पति विशेष राशियों में प्रवेश करते हैं, तो कुंभ मेले की तिथियां निर्धारित होती हैं। यह आयोजन लगभग १२ वर्षों के अंतराल पर होता है। हर छठे वर्ष अर्धकुंभ और १२ वर्षों में पूर्ण कुंभ का आयोजन होता है। प्रयागराज में हर १४४ वर्षों में महाकुंभ का आयोजन होता है. जो विशेष रूप से भव्य और दिव्य माना जाता है।

प्रयागराज का महत्व : प्रयागराज, जिसे पहले इलाहाबाद के नाम से जाना जाता था, त्रिवेणी संगम (गंगा, यमुना और अदृश्य सरस्वती का मिलन स्थल) के कारण हिंदू धर्म में विशेष महत्व रखता है। इसे 'तीर्थराज' यानी तीर्थों का राजा कहा जाता है। प्रयागराज में कुंभ मेले के दौरान संगम में स्नान करने को आत्मा की शुद्धि और मोक्ष प्राप्ति का माध्यम माना जाता है।

कुंभ मेले के मुख्य आकर्षण :

१. शाही स्नान: कुंभ मेले का मुख्य आकर्षण शाही स्नान है। यह मेला विभिन्न अखाड़ों के संतों, महंतों और नागा साधुओं की उपस्थिति से भव्यता प्राप्त करता है। इन साधुओं का जुलूस पारंपरिक रीति-रिवाजों और ध्वजों के साथ संगम तक पहुंचता है।

२. धार्मिक प्रवचन: मेले में विद्वानों और संतों द्वारा धार्मिक प्रवचन दिए जाते हैं। ये प्रवचन भारतीय धर्म, दर्शन, वेद, पुराण और गीता के गूढ़ रहस्यों को समझने का एक अनोखा अवसर प्रदान करते हैं।

३. योग और ध्यान शिविर: कुंभ मेले में योग और ध्यान के लिए विशेष शिविर आयोजित होते हैं। यहां लोग आत्मा और शरीर की शांति प्राप्त करने के लिए योग और प्राणायाम की विधियां सीखते हैं।

४. संस्कृतिक कार्यक्रम: मेले में भारतीय लोक कला, संगीत और नृत्य के माध्यम से देश की सांस्कृतिक विरासत को प्रस्तुत किया जाता है। यह विदेशी पर्यटकों के लिए भारतीय संस्कृति को समझने का बेहतरीन अवसर है।

५. धार्मिक अनुष्ठान और पूजा : मेले में विभिन्न धार्मिक अनुष्ठान जैसे हवन, यज्ञ और दान किए जाते हैं। इनका उद्देश्य आत्मा की शुद्धि और आशीर्वाद प्राप्त करना होता है।

६. नागा साधुओं का दर्शन: नागा साधु कुंभ मेले की विशेषता हैं। ये साधु आमतौर पर गुफाओं और दूरस्थ स्थानों में तपस्या करते हैं। कुंभ मेला ऐसा अवसर होता है जब ये साधु आम जनता के समक्ष आते हैं। उनका दर्शन और उनसे संवाद मेले का एक खास अनुभव होता है।

प्रबंधन और व्यवस्थाएं : कुंभ मेला केवल एक धार्मिक आयोजन नहीं है; यह एक विशाल जनसमूह का आयोजन है। इसे व्यवस्थित करने के लिए सरकार, स्थानीय प्रशासन और धार्मिक संस्थाएं मिलकर काम करती हैं।

१. आवास और खानपान: मेले के दौरान अस्थायी टेंट सिटी बसाई जाती है, जहां लाखों श्रद्धालु और पर्यटक ठहर सकते हैं। भंडारे और लंगर के माध्यम से निःशुल्क भोजन की व्यवस्था की जाती है।

२. स्वास्थ्य सेवाएं: मेले के दौरान चिकित्सा शिविर और

एम्बुलेंस सेवाएं उपलब्ध होती हैं। आपातकालीन स्थिति के लिए विशेष टीमें तैनात की जाती हैं।

३. सुरक्षा प्रबंध : विशाल जनसमूह को देखते हुए सुरक्षा के लिए विशेष बलों की तैनाती की जाती है। उउद्धत कैमरों और ड्रोन से निगरानी की जाती है।

४. परिवहन व्यवस्था: श्रद्धालुओं के सुगम आवागमन के लिए रेलवे, बस और हवाई सेवाओं में विशेष व्यवस्थाएं की जाती हैं।

५. स्वच्छता और पर्यावरण संरक्षण: कुंभ मेले में स्वच्छता बनाए रखने के लिए विशेष सफाई कर्मचारी तैनात किए जाते हैं। गंगा और यमुना नदी को स्वच्छ रखने के लिए विशेष योजनाएं लागू की जाती हैं। प्लास्टिक और जैविक अपशिष्ट प्रबंधन जैसी पहलों को अपनाया जाता है।

वैश्विक महत्व और यूनेस्को की मान्यता : २०१७ में, यूनेस्को ने कुंभ मेले को 'मानवता की अमूर्त सांस्कृतिक विरासत' (Intangible Cultural Heritage of Humanity) के रूप में मान्यता दी। यह भारतीय संस्कृति की समृद्धि और उसकी प्राचीनता का वैश्विक स्तर पर सम्मान है। कुंभ मेला न केवल भारत के लिए, बल्कि पूरे विश्व के लिए एक अध्यात्मिक और सांस्कृतिक धरोहर है।

पर्यावरणीय पहल : कुंभ मेले में पर्यावरण संरक्षण को प्राथमिकता दी जाती है। गंगा और यमुना की स्वच्छता सुनिश्चित करने के लिए विशेष प्रयास किए जाते हैं। इस दिशा में कई पहलें की जाती हैं:

१. प्लास्टिक प्रतिबंध: मेले के क्षेत्र में प्लास्टिक सामग्री का उपयोग सख्ती से प्रतिबंधित है। इसके स्थान पर जैविक और पुन: उपयोग योग्य सामग्री का उपयोग प्रोत्साहित किया जाता है।

२. जैविक अपशिष्ट प्रबंधन: जैविक कचरे के लिए कम्पोस्टिंग यूनिट स्थापित की जाती हैं, जो खाद्य अपशिष्ट को जैविक खाद में बदलने में मदद करती हैं।

३. गंगा स्वच्छता अभियान: गंगा नदी की स्वच्छता सुनिश्चित करने के लिए विशेष सफाई टीमें तैनात की जाती हैं। गंगा में फूल, प्रसाद और अन्य सामग्री डालने के लिए पर्यावरण-अनुकूल विकल्पों की व्यवस्था की जाती है।

४. पौधारोपण अभियान: मेले के दौरान व्यापक पौधारोपण अभियान चलाए जाते हैं। इससे न केवल पर्यावरण का संरक्षण होता है, बल्कि मेले के क्षेत्र में हरित आवरण बढ़ाने में भी मदद मिलती है।

५. जनजागरूकता कार्यक्रम: पर्यावरण संरक्षण के प्रति लोगों को जागरूक करने के लिए विभिन्न कार्यक्रम आयोजित किए जाते हैं। इनमें नुक्कड़ नाटक, पोस्टर प्रदर्शन और कार्यशालाएं शामिल होती हैं।

६. जल संरक्षण: मेले में जल संरक्षण की दिशा में काम किया जाता है। अस्थायी टेंट और अन्य ढांचों में जल की बर्बादी को रोकने के लिए विशेष व्यवस्था की जाती है।

७. सौर ऊर्जा का उपयोग: मेले के दौरान ऊर्जा की जरूरतों को पूरा करने के लिए सौर ऊर्जा का उपयोग बढ़ावा दिया जाता है। सोलर लाइट्स और चार्जिंग स्टेशन मेले के क्षेत्र में लगाए जाते हैं।

कुंभ मेला और डिजिटल युग : आधुनिक युग में कुंभ मेले का आयोजन डिजिटल तकनीक से भी प्रभावित हुआ है।

१. डिजिटल सूचना केंद्र: मेले में डिजिटल सूचना केंद्र स्थापित किए जाते हैं, जहां श्रद्धालु आवश्यक जानकारी प्राप्त कर सकते हैं।

२. मोबाइल एप्लिकेशन: मेले के लिए विशेष मोबाइल एप्लिकेशन विकसित किए जाते हैं, जिनमें स्नान तिथियां, मार्गदर्शन, और आपातकालीन सेवाओं की जानकारी होती है।

३. सोशल मीडिया और लाइव स्ट्रीमिंग: मेले का सीधा प्रसारण सोशल मीडिया और टीवी चैनलों पर किया जाता है, जिससे दूरदराज के लोग भी इस आयोजन का हिस्सा बन सकें।

कुंभ मेला केवल एक धार्मिक आयोजन नहीं है, बल्कि यह भारतीय संस्कृति, परंपरा, और आस्था का प्रतीक है। यह एक ऐसा अवसर है जो आध्यात्मिकता, सामाजिक एकता, और सांस्कृतिक धरोहर को एक मंच पर लाता है। प्रयागराज का कुंभ मेला विशेष रूप से अद्वितीय है, क्योंकि यह न केवल धर्म और अध्यात्म का संगम है, बल्कि यह भारतीय सभ्यता की गहराई और उसकी समृद्ध परंपराओं का जीवंत उदाहरण है। कुंभ मेला भारत की उस गौरवशाली विरासत का हिस्सा है, जो मानवता के लिए प्रेरणा का स्रोत है।

प्रयागराज कुंभमेला और भारतीय अर्थव्यवस्था

(संशोधन आलेख)

✍ धनश्री बापू पाटील
तृतीय वर्ष (कला)

प्रयागराज कुंभ मेला भारत की सांस्कृतिक, धार्मिक, और ऐतिहासिक धरोहर का प्रतीक है। यह मेला न केवल आध्यात्मिक महत्व रखता है, बल्कि भारतीय अर्थव्यवस्था पर इसका व्यापक प्रभाव भी पड़ता है। कुंभ मेला हर बारह वर्षों में आयोजित होता है और इसे दुनिया के सबसे बड़े शांतिपूर्ण धार्मिक आयोजनों में से एक माना जाता है। लाखों श्रद्धालुओं और पर्यटकों के आगमन से यह मेला भारतीय अर्थव्यवस्था में विभिन्न स्तरों पर योगदान देता है।

कुंभ मेला: सांस्कृतिक और धार्मिक महत्व : कुंभ मेला चार प्रमुख स्थानों पर आयोजित होता है - हरिद्वार, प्रयागराज, उज्जैन, और नासिक। प्रयागराज, जिसे पहले इलाहाबाद के नाम से जाना जाता था, गंगा, यमुना और अदृश्य सरस्वती नदियों के संगम पर स्थित है। यह स्थल हिंदू धर्म में अत्यंत पवित्र माना जाता है। पौराणिक कथाओं के अनुसार, समुद्र मंथन के दौरान अमृत कुंभ से कुछ बूंदें इन चार स्थानों पर गिरीं, जिससे इन स्थलों की पवित्रता बढ़ गई। कुंभ मेला केवल धार्मिक आयोजन नहीं है, बल्कि यह भारत की सांस्कृतिक विविधता और सामाजिक एकता का प्रतीक है। लाखों लोग विभिन्न भाषाओं, संस्कृतियों, और परंपराओं के साथ इसमें भाग लेते हैं, जिससे यह एक जीवंत और रंगीन आयोजन बनता है।

प्रयागराज कुंभ मेला और भारतीय अर्थव्यवस्था

१. पर्यटन और राजस्व सृजन: कुंभ मेले के दौरान लाखों श्रद्धालु और पर्यटक प्रयागराज आते हैं। यह न केवल स्थानीय व्यापारियों के लिए आय का स्रोत बनता है, बल्कि राज्य और राष्टीय स्तर पर भी राजस्व सृजन का माध्यम है। होटल, गेस्ट हाउस, परिवहन, भोजनालय, और पर्यटन से जुड़े अन्य उद्योगों को इस आयोजन से बड़ा लाभ होता है।

२. रोजगार के अवसर: कुंभ मेला बड़े पैमाने पर रोजगार के अवसर पैदा करता है। मेले के दौरान अस्थायी ढांचे, परिवहन सुविधाओं, सफाई कर्मचारियों, गाइड, और सुरक्षा कर्मियों की भारी मांग रहती है। यह आयोजन हजारों लोगों को प्रत्यक्ष और अप्रत्यक्ष रूप से रोजगार प्रदान करता है।

३. स्थानीय व्यापार का विकास: मेले के दौरान स्थानीय व्यापारियों को अपनी वस्तुएं और सेवाएं बेचने का अवसर मिलता है। हस्तशिल्प, धार्मिक वस्त्र, पूजा सामग्री, और स्थानीय खानपान की भारी मांग होती है। यह स्थानीय कारीगरों और व्यवसायियों के लिए आर्थिक लाभ का महत्वपूर्ण स्रोत है।

४. पर्यटन बुनियादी ढांचे का विकास: कुंभ मेले के लिए सरकार और स्थानीय प्रशासन द्वारा बड़े पैमाने पर बुनियादी ढांचे का विकास किया जाता है। सड़कें, पुल, परिवहन सुविधाएं, और स्वच्छता सेवाओं में सुधार किया जाता है। यह विकास न केवल मेले के दौरान उपयोगी होता है, बल्कि इसके बाद भी स्थानीय निवासियों और पर्यटकों के लिए फायदेमंद साबित होता है।

५. अंतर्राष्टीय पर्यटन: कुंभ मेला भारत के सांस्कृतिक और धार्मिक धरोहर को अंतर्राष्ट्रीय स्तर पर प्रस्तुत करता है। कई विदेशी पर्यटक और शोधकर्ता इस आयोजन का हिस्सा बनने आते हैं। इससे न केवल भारत की सांस्कृतिक छवि मजबूत होती है, बल्कि विदेशी मुद्रा का भी प्रवाह होता है।

६. विनिर्माण और सेवा क्षेत्र का योगदान: कुंभ मेले के आयोजन में उपयोग होने वाले वस्त्र, तंबू, ध्वज, और अन्य आवश्यक सामग्रियों का उत्पादन बड़े पैमाने पर होता है। इसके अलावा, सुरक्षा, चिकित्सा, और अन्य सेवाओं में भी भारी निवेश किया जाता है।

प्रयागराज कुंभ मेला: आर्थिक चुनौतियाँ

१. प्रबंधन की जटिलता: इतने बड़े आयोजन को सुचारू रूप से संचालित करना एक चुनौतीपूर्ण कार्य है। इसके लिए भारी वित्तीय संसाधनों और मानवशक्ति की आवश्यकता होती है।

२. पर्यावरणीय प्रभाव: मेले के दौरान बड़ी मात्रा में कचरा और प्रदूषण उत्पन्न होता है। नदियों और आसपास के क्षेत्रों की स्वच्छता बनाए रखना एक बड़ी चुनौती है।

३. समानता सुनिश्चित करना: मेले में विभिन्न आर्थिक वर्गों के लोग शामिल होते हैं। सभी को समान सुविधाएं प्रदान करना और भीड़ को नियंत्रित करना प्रशासन

के लिए एक चुनौती होती है।

४. अस्थायी बुनियादी ढांचे की लागत: कुंभ मेला अस्थायी बुनियादी ढांचे पर भारी खर्च करता है। इसका उपयोग केवल कुछ महीनों के लिए होता है, जिससे स्थायी आर्थिक लाभ सुनिश्चित करना कठिन हो सकता है।

कुंभ मेला और भविष्य की संभावनाएँ

१. स्मार्ट प्रबंधन और तकनीकी उपयोग: मेले के प्रबंधन में डिजिटल तकनीकों का उपयोग, जैसे कि ऑनलाइन टिकटिंग, मोबाइल ऐप्स, और लाइव ट्रैकिंग, भीड़ को नियंत्रित करने और सुविधाएं प्रदान करने में मदद कर सकता है।

२. पर्यावरण-संवेदनशील आयोजन: पर्यावरणीय चुनौतियों को ध्यान में रखते हुए, हरित प्रथाओं का उपयोग करना आवश्यक है। पुनः उपयोग योग्य सामग्री, अपशिष्ट प्रबंधन, और स्वच्छता पर विशेष ध्यान दिया जाना चाहिए।

३. स्थायी बुनियादी ढांचा: अस्थायी बुनियादी ढांचे के बजाय स्थायी सुविधाओं का निर्माण मेले के बाद भी स्थानीय समुदाय को लाभ प्रदान कर सकता है।

४. अंतर्राष्ट्रीय पर्यटन का विस्तार: कुंभ मेले को वैश्विक मंच पर और अधिक प्रचारित किया जा सकता है, जिससे विदेशी पर्यटकों की संख्या बढ़ाई जा सके। इससे विदेशी मुद्रा आय में वृद्धि होगी।

निष्कर्ष : प्रयागराज कुंभ मेला भारतीय संस्कृति और धार्मिक आस्था का अद्वितीय उदाहरण है। यह आयोजन न केवल आध्यात्मिक महत्व रखता है, बल्कि भारतीय अर्थव्यवस्था में भी महत्वपूर्ण योगदान करता है। रोजगार सृजन, पर्यटन विकास, और स्थानीय व्यापार को प्रोत्साहन देने के साथ-साथ यह आयोजन भारत की अंतर्राष्ट्रीय छवि को भी मजबूत करता है।

हालांकि, इसके समक्ष कुछ चुनौतियाँ हैं, जैसे प्रबंधन की जटिलता, पर्यावरणीय प्रभाव, और अस्थायी बुनियादी ढांचे की लागत। इन चुनौतियों से निपटने के लिए स्मार्ट प्रबंधन, पर्यावरण-संवेदनशील दृष्टिकोण, और स्थायी विकास की रणनीतियाँ अपनाई जानी चाहिए। कुंभ मेला न केवल भारतीय अर्थव्यवस्था के लिए एक वरदान है, बल्कि यह विश्व को भारतीय संस्कृति और एकता की झलक भी

छात्र का संघर्ष

कदम रखा जब महाविद्यालय द्वार,
सपनों का संसार था तैयार ।
पर राहों में कांटे बिछे मिले,
संघर्ष के पल हर ओर खिले ।

कक्षाओं में किताबों का भार,
आसमान छूने की उम्मीद अपार ।
परीक्षा की घड़ियां, रातें बिना नींद,
मेहनत से सींचा हर एक बीज।

दोस्तों की संगत, पल सुहाने,
फिर भी अकेलेपन के बहाने ।
समय की कसर, जिम्मेदारियों का भार,
घर से दूर, जीवन हुआ लाचार।

अध्यापक की डांट, नंबर की मार,
अधूरी उम्मीदें, सपनों का भार ।
पर दिल मे जज्बा, आँखों में प्रकाश,
संघर्ष के के पथ पर चलता हर खास ।

महाविद्यालय सिखता धैर्य और जीत,
सपनों को पूरा करने की रीत ।
यह संघर्ष के पक्ष पर है यह वरदान,
जीवन की किताब का अनमोल अध्याय ।

दिव्या योगेश बऱ्हाटे (प्रथमवर्ष-कला)

भारतीय नारी सुरक्षा कानून: सशक्त समाज की नींव (वैचारिक निबंध)

✍ दिपाली सुभाष सोनवणे
तृतीय वर्ष (कला)

प्रस्तावना : भारत विश्व का एक ऐसा देश है, जो अपनी सांस्कृतिक विविधता और समृद्ध परंपराओं के लिए जाना जाता है। यहां नारी को 'शक्ति' और 'माता' के रूप में सम्मानित किया गया है। वेदों और पुराणों में महिलाओं का महत्वपूर्ण स्थान रहा है। लेकिन बदलते समय के साथ, महिलाओं को अनेक सामाजिक बुराइयों और अन्याय का सामना करना पड़ा। दहेज प्रथा, घरेलू हिंसा, यौन शोषण और असमानता जैसी समस्याएं महिलाओं के लिए बड़ी चुनौतियां बन गई। इन समस्याओं को समाप्त करने और महिलाओं सुरक्षा को एक सशक्त जीवन जीने का अधिकार देने के लिए भारतीय संविधान और कानूनों ने महत्वपूर्ण भूमिका निभाई है। नारी कानून न केवल महिलाओं के अधिकारों की रक्षा करते हैं, बल्कि समाज में महिलाओं को आत्मनिर्भर और सशक्त बनाने का भी कार्य करते हैं। इन कानूनों के माध्यम से महिलाओं को समानता, सम्मान और स्वतंत्रता का अधिकार दिया गया है।

भारतीय संविधान ने महिलाओं को पुरुषों के समान अधिकार प्रदान किए हैं। इसके अलावा, महिलाओं के संरक्षण के लिए विशेष कानून बनाए गए हैं, जिनमें प्रमुख हैं:

१. घरेलू हिंसा अधिनियम, २००५ - यह अधिनियम महिलाओं को घरेलू शोषण से बचाने और उन्हें न्याय दिलाने का प्रावधान करता है।

२. दहेज प्रतिषेध अधिनियम, १९६१ - इस कानून के तहत दहेज लेना-देना अपराध घोषित किया गया है।

३. कार्यस्थल पर यौन उत्पीड़न अधिनियम, २०१३- महिलाओं को कार्यस्थल पर सुरक्षित और सम्मानजनक माहौल देने के लिए यह कानून बनाया गया।

४. बलात्कार विरोधी कानून (धारा ३७६, भारतीय दंड संहिता) - यह कानून बलात्कार जैसे घृणित अपराध के दोषियों को सख्त सजा देने का प्रावधान करता है।

५. पॉक्सो अधिनियम, २०१२- इस अधिनियम के माध्यम से बच्चों, खासकर लड़कियों को यौन शोषण से बचाने का प्रयास किया गया है।

नारी सुरक्षा कानूनों का उपयोजन- भारतीय नारी सुरक्षा कानून केवल कागज पर बने कानून नहीं हैं; इनका उपयोग और प्रभाव समाज में व्याप्त असमानताओं और शोषण को दूर करने में स्पष्ट रूप से देखा जा सकता है।

१. शिक्षा और जागरूकता - कानूनों का सही उपयोग तभी संभव है जब महिलाएं अपने अधिकारों के प्रति जागरूक हों। सरकारी और गैर-सरकारी संगठन महिलाओं के लिए जागरूकता अभियान चलाते हैं, जिससे वे अपने अधिकारों और कानूनी प्रावधानों को समझ सकें।

२. सुरक्षा हेल्पलाइन और पोर्टल - महिलाएं अब किसी भी प्रकार के उत्पीड़न की स्थिति में हेल्पलाइन नंबर (जैसे १०९१ और १८१) पर तुरंत मदद प्राप्त कर सकती हैं। इसके अलावा, ऑनलाइन शिकायत दर्ज करने की सुविधाएं भी उपलब्ध हैं।

३. महिला पुलिस थाने और विशेष अदालतें - महिलाओं की शिकायतों को गंभीरता से सुनने और जल्द न्याय दिलाने के लिए महिला पुलिस थाने और विशेष अदालतों की स्थापना की गई है।

४. स्वयं सहायता समूह और रोजगार योजनाएं- महिलाओं को आर्थिक रूप से आत्मनिर्भर बनाने के लिए स्वयं सहायता समूह और विभिन्न सरकारी योजनाएं चलाई जाती हैं।

५. नारी सुरक्षा ऐप्स और तकनीकी समाधान- आज के डिजिटल युग में महिलाएं विभिन्न नारी सुरक्षा ऐप्स का उपयोग कर सकती हैं, जो आपातकालीन स्थिति में सहायता प्रदान करते हैं।

भविष्य के लिए क्या करना चाहिए ?

१. सामाजिक सोच में बदलाव- समाज में पितृसत्तात्मक सोच को बदलने के लिए शिक्षा और जागरूकता सबसे बड़ा हथियार है। बच्चों को बचपन से ही महिलाओं के प्रति सम्मान और समानता का पाठ पढ़ाया जाना चाहिए।

२. कानून का प्रभावी क्रियान्वयन - यह सुनिश्चित करना आवश्यक है कि कानून केवल कागजों पर न रह जाएं।

रिश्ते चाहे कितने भी बुरे हो लेकिन कभी भी उन्हें मत तोड़ना क्योंकि
पानी चाहे कितना भी गंदा हो, प्यास नहीं तो आग तो बुझा ही देता हैं।

हर स्तर पर सख्त निगरानी हो और दोषियों को त्वरित और कठोर सजा मिले।

३. ***ग्रामीण और पिछड़े क्षेत्रों पर ध्यान*** - ग्रामीण और दूरदराज के इलाकों में महिलाओं को उनके अधिकारों के प्रति जागरूक करना और उन्हें कानूनी मदद पहुंचाना अत्यंत आवश्यक है।

४. ***महिलाओं के लिए सुरक्षित माहौल*** - कार्यस्थल, स्कूल, कॉलेज और सार्वजनिक स्थलों पर महिलाओं के लिए सुरक्षित माहौल तैयार करना जरूरी है।

५. ***तकनीकी समाधान का विस्तार*** - अधिक से अधिक नारी सुरक्षा ऐप्स और डिजिटल पोर्टल्स बनाए जाने चाहिए, जो महिलाओं को तुरंत मदद पहुंचा सकें।

६. ***समानता की दिशा में पहल*** - महिलाओं को समान अवसर देने और उनके प्रति भेदभाव को समाप्त करने के लिए सरकार और समाज दोनों को मिलकर काम करना होगा।

निष्कर्ष - भारतीय नारी सुरक्षा कानून महिलाओं की गरिमा और अधिकारों को संरक्षित करने का एक महत्वपूर्ण प्रयास है। ये कानून महिलाओं को सशक्त बनाते हैं और उन्हें अपने खिलाफ होने वाले अन्याय से लड़ने की ताकत देते हैं। लेकिन केवल कानून बनाना ही पर्याप्त नहीं है; इनका प्रभावी क्रियान्वयन और समाज में जागरूकता फैलाना भी उतना ही आवश्यक है।. सशक्त नारी ही एक सशक्त समाज और देश की नींव रख सकती है। महिलाओं को आत्मनिर्भर बनाने के लिए हमें शिक्षा, रोजगार और जागरूकता के क्षेत्र में और अधिक प्रयास करने चाहिए। जब प्रत्येक महिला सुरक्षित, सशक्त और स्वतंत्र होगी, तभी हम एक प्रगतिशील और विकसित भारत का निर्माण कर सकेंगे।

दहेज : एक अभिशाप

(मौलिक कविता)

बेटी के जनम पर छाई उदासी,
क्यो समाज ने रची यह फांसी ?
दहेज़ के दानव की बढ़ती प्यास,
मानवता पर क्यो पडा है यह आघात ?

बचपन से सिखाया, पराई अमानत
क्या बेटिया बोझ है, या बेमानी विरासत ?
सपनों का घर बसाने की आस,
दहेज मांग कर मिटाते उसका विश्वास ।

बेटे की खुशी को तौलते पैसो में,
कैसे इंसान बने हैं इन जैसे रिश्तो में?
बेटियों की हंसी दब जाती है
जब दहेज की बात चल जाती है ।

कब तक सहेगी ये जंजीरे,
कब तक जलेंगी ये तकदीरे ?
आओ मिलकर उठांए आवाज,
दहेज मुक्त हो समाज का हर राज ।

शिक्षा और सम्मान का हो बोलबाला,
दहेज़ के दानव का हो सफाया ।
बेटियां नही हैं किसी की अमानत,
वो तो खुद ईश्वर की हैं बडी नियामत ।

जयश्री समाधान सोनवणे
(प्रथमवर्ष-कला)

मेरी जापान यात्रा
राष्ट्रसंत श्री तुकडोजी महाराज

बिपाशा अशोक कनोजिया
तृतीय वर्ष कला (हिंदी)

लेखक का जीवन परीचय

माणिक अर्थात तुकडोजी महाराज का जन्म महाराष्ट्र के विदर्भ अंचल में स्थित अमरावती जिले के यावली ग्राम में वैशाख शुद्ध नवमी शके (३० अप्रैल १९०९) को एक अशिक्षित एवं गरीब ठाकूर ब्रह्मभट्ट परिवार में हुआ । उनके पिता का नाम श्री बंडोजी इंगले एवम् माताश्री का नाम मंजुलादेवी इंगले था ।

तुकडोजी का नामकरण माधान के प्रज्ञाचक्षू गुलाबराव महाराज तथा अकोट के प्रसिद्ध हरिवुवाने 'माणिक' रखकर किया ।

माणिक के आध्यात्मिक सदगुरु परमहंस आडकोजी बाबा (वरखेड निवासी ने इन्हें प्रेम से तुकडया नाम से सम्बोधित किया और माणिक तब से तुकडया नाम से प्रसिद्ध हुए।

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज बचपन में खेल कूद के स्थान पर भजन-किर्तन में अधिक तल्लीन होते थे । बाल्यकाल से ही इनका झुकाव भक्ति तथा अध्यात्म की और था । राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज की आरंम्भिक शिक्षा यावली चांदूर बाजार एवं बरखेड में हुई थी। यह केवल चार कक्षा तक पढे । इनका ध्यान शिक्षा के बजाय शिवालय में अधिक लगता था । राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज पुस्तकीय ज्ञान से अधिक आध्यात्मिक ज्ञान को अधिक महत्व देते थे।

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज की प्राणज्योति अक्टूबर १९६८ को अमरावती जिले में पंचतत्व में विलीन हो गई ।

कथानक

'मेरी जापान यात्रा' यह कृति राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज के जापान यात्रा के संस्मरण पर आधारित है। इस पूरी साहित्यकृति में यथार्थ वर्णन किया गया है। राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज ने जो अनुभव, स्वयं प्राप्त किए, वही अनुभव उन्होंने इसमें सम्मिलित किये है। उनके साथ उनके साथी तुकाराम गीताचार्य भी थे, लेकिन उनके अनुभव राष्ट्रसंत तुकाराम महाराज ने अभिव्यक्त नहीं किये राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजने दिनांक २२ जुलाई १९५५ से लेकर २४ अगस्त तक की यात्रा के प्रसंग, दर्शनिय स्थलों का वर्णन, सभ्यता एवम् संस्कृति का परिचय आदि स्वयं अनुभव अनुभव वर्णन, सभ्यता एवम् संस्कृति का परिचय आदि स्वयं अनुभव वर्णन, सभ्यता एवम् संस्कृति का परिचय आदि स्वयं अनुभव कर यथार्थ क साथ प्रस्तुत किये है ।
कर यथार्थ के साथ प्रस्तुत किये है।

'मेरी जापान यात्रा' के दौरान की कई प्रसंग, अनुभव राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज ने व्यक्त किये है- जैसे शिमिझू शहर परिषद के लिए पहुँचने के बाद वहाँ के भोजन का वह अनुभव करते है :

सब मिलकर खाना खा रहे है। भले, उमदे फल इससे भरे है। एक-एक सेब इधर का खरबूजा । एक-एक 'टोमॅटो, हाथ में नहीं समाता । हर प्रकार की चीजे मगर बडी से बडी । मानो वे भी बड़ी प्रसन्न है। जैसे आदमी और स्त्रीयाँ अपने हाथ से काट रहे हैं । खा रहे हैं। हँस रहे है । बोल रहे है ।

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज जापान की सामाजिक सोच को प्रत्यक्ष अनुभव के व्यक्त किया है- 'फिर चले घूमने - घामने । जैसे कबूतर जोडीसे निकलते है। बड़े सुन्दर दिखने में। वहाँ क्यों किसके साथ बोला ? 'या' क्यों किसके साथ बोली ? यह सवाल नहीं । बड़े प्रेम से पति रहते भी दूसरे मित्र से वह हँसेगी, जैसे एक जैसे एक कुटुम्ब के ही लोग है ।

जापान के लोगों की धर्म के प्रति आस्था देखकर तथा अनानाई क्यों ने बनाया हुआ स्थान देखकर राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज कहते है- 'भाई, अपना देश गरीब है । उसमें लोग आलसी है । धरम के नाम से लोग मजाक करते हैं।'

होकॅनो से निको जाते समय महाराजजी ने वह इस तरह व्यक्त किया है -''बाद में सुबह का नाश्ता होने पर हम बस में बैठे और बडे-बडे स्थान देखते-देखते रेल से टोकियो होते निको आ गये। यहाँ पर शहर मे देहात में सौदर्य । हर बात में कला । अजीब है इस देश की तरक्की!''

इस तरह राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजने अत्यंत यथार्थता के साथ उन्हें आए प्रत्यक्ष अनुभवों का कथन सहज, सरल, संक्षिप्तता के साथ अभिव्यक्य किये है।

पात्र / चरीत्र-चित्रण

मेरी जापान यात्रा में प्रमुख पात्र के रूप में राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज स्वयं है । एवं सहायक पात्र उनके जापान यात्रा के साथ तुकाराम गीताचार्य है । जो पूरी यात्रा के दौरान साथ ही रहे । गौण पात्र समय और प्रसंगानुरूप आये है । जैसे:-

१. श्री नाकानो : अनानाई क्यों धर्म संस्था के संस्थापक ।
२. मिस फान्सीस काझार्ड : अमेरिका की लेडी प्रोफेसर
३. शिवचरणसिंह विरीक, नेताजी सुभाषचन्द्र बोस के साथी तथा जापान यात्रा में कही अनुवादक
४. दुनिया शुक्ल : नेताजी सुभाषचन्द्र बोस के साथ
५. मिस्टर ई कर्क
६. प्रोफे. नियोशी
७. श्री सत्यानंद - मलाया के रिलीजन मिनिस्टर
८. डॉ. वेल्सले अमेरिका के प्रोफेसर
९. मिस्टर हिटाका
१०. श्री. अभ्यंकर
११. श्री रघुनाथ प्रसाद शर्मा
१२. प्रोफे. चक्रवर्ति त्रिपुरारी
१३. प्रोफे. बुजरानंद - इंडोनेशिया
१४. बाई दत्तापाल चौधरी आदि ।

यह सब पात्र राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज के यात्रा के समय उनसे मिले उनका जिक्र राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज ने अपने यात्रा वर्णन में किया है।

उद्देश्य

प्रस्तुत कृती का उद्देश्य राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज के मन में सामाजिक, आध्यात्मिक, राष्ट्रोन्नती, सर्वधर्म समभाव एवम् मानवतावादी विचार जनता तक विश्व तक पहुँचा है। राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज को विश्वशांति एवं विश्वधर्म परिषद में तथा उस जापान यात्रा के दौरान जो अनुभव आये वह पाठकों तक पहुँचे । इसलिए इस कृति का निर्माण हुआ । राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज जापान के शहरों का, वहाँ के आदरतिथ्य का, खान-पान का, खान-पान की व्यवस्था का, कृषि पद्धति का, स्कूली व्यवस्था तथा अस्पतालों की सुव्यवस्था का जो अनुभव प्राप्त कर आये उन अनुभवों के आधार पर भारत में भी बदलाव हो यही उद्देश्य इस कृती का रहा है ।

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज आध्यात्मावादी तो थे ही, पर वे एक कट्टर राष्ट्रभक्त भी थे उनके नसों में राष्ट्रभक्ति की धारा सदा प्रवाहमान थी। इसलिए उनके मन की इच्छा उन्हें प्रेरित कर रही थी की, जापान की तरह हमारा देश भी प्रगति करे । नई मिसाल कायम करें। राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजने अपने भाषणों में यह मन की बात स्पष्ट भी की है।

भाषा शैली

'मेरी जापान यात्रा' की भाषा-शैली अत्यंत सहज और सरल है। राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज ने में लिखकर अपने अनुभव डायरी में लिखकर बाद में उन्हें संस्मरण कर वर्णानात्मक शैली में अभिव्यक्त किये है। भाषा कही पर भी क्लिष्ट नही हैं। अत्यंत सामान्य शब्दों में लेखक ने यात्रा अनुभवों को व्यक्त किया है।

'मेरी जापान यात्रा' में जो यात्रा अनुभवों का वर्णन हुआ है, वह अत्यंत रोचकता के साथ हुआ है। राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज ने विषय-वस्तू को अत्यंत अनुठेपन के साथ अभिव्यक्त किया है। यह भाषा आम दर्शकों के समझने योग्य है ।

'मेरी जापान यात्रा' इस साहित्य कृति में मौलिकता, विश्वसनीयता, रोचकता, आत्मीयता, संवेदनशीलता, संचरणशीलता, भाषा शैली, यथार्थता एवं वस्तुनिष्ठ अथवा तथ्यात्मक दृश्यांकन आदि विशेषताएँ परिलक्षित होती है ।

भारत की महान महिलाओं की गाथाएँ *(मौलिक कविता)*

✍ धनश्री गणेश भालेराव
(द्वितीयवर्ष-कला)

भारत की भूमि पर बसी कई नारी, जिनकी गाथाएँ हैं इतिहास की तारा ।
दृढ़ नारी, प्रेरणा की स्त्रोत, उनकी शक्ति ने किया हर दिल को जोड़ा ।
रानी लक्ष्मीबाई, वीरता की मिसाल, शेरनी सी लढ़ी, न झुकी न डाली ।
सिंहासन पे बैठ कर कभी ना रहीं, वो युद्ध भूमि में पीटता की बानी ।
सारोजिनी नायडू, 'नाइटिंगेल' भारत की, कविता से भीषण दर्य को किया हल्का ।
स्वतंत्रता संग्राम में उन्होंने आवाज़ उठाई भारतीय नारी की शक्ति को जगाया ।
इंदिरा गांधी, देश की 'लौह महिला', कभी न डिगी, सच्चाई की रखी राह ।
देश की सेवा में उनके योगदान का था असर भारत का गौरव बढ़ाया, बनकर मिसाल ।
मदर ऐसे टेरेसा, प्यार की मिसाल, दीन-दुखियों का किया उध्दार ।
प्यार और करुणा से सृजन किया नया संसार, भला-चंगा किया उन्होंने हर दिल का मंजार ।
कल्पना चावला आकाश में उड़ीं, स्वप्नों की ऊँचाई को छू लिया।
भारत की धरती पर गर्व की बात, अंतरिक्ष की ऊँचाइयों में की विजय प्राप्त।
प्रणब मुखर्जी की तरह द्रौपदी मुर्मू बनीं राष्ट्रपति, शक्ति, सम्मान और अधिकार की थी यह प्रतीक ।
भारत की पहली आदिवासी महिला राष्ट्रपति समाज के हर वर्ग के लिए प्रेरणा की सिख ।
भारत की ये महिलाएँ सशक्त और महान अपने कार्यों से किया उन्होंने देश का मान।
हमें गर्व है इनकी महिमा पर, इनकी राहों पर चल कर हम सब कुछ पा सकते हैं ।

कुंभ मेला

(मौलिक कविता)

गंगा, यमुना का संगम जहाँ, आस्था का उमडे सागर वहाँ ।
हरिद्वार, प्रयाग, उज्जैन नसिक धर्म का मेला, जग प्रसिद्ध ।

दिव्य धारा मे डुबकी लगाएँ, पापों से मुक्ति के गीत सुनाएँ ।
साधु-संतो का अद्भुत संग, जहाँ ज्ञान और भक्ति का रंग ।

घंटा - शंख की मधुर ध्वनी, मंत्रो की गूंज, हवा सुगंधिनी ।
जन-जन का होता मेल, यह है पावन कुंभ का खेल ।

भक्ति की ज्योति, हदरा मे जले,
सत्य और धर्म के पथ पर चले ।
आओ इस इस मेले का सम्मान करें,
संस्कृति और संस्कार धारण करें ।

कविता कालुराम बारेला (प्रथमवर्ष-कला)

दुर्गा पूजा

चारों ओर उत्सव है छाया,
संग अपने दुर्गा पूजा का त्योहार लाया ।
आश्विन मास शुक्ल पक्ष है आया,
सबके जीवन में खुशियाँ लाया ।
दुर्गा पूजा के पावन अवसर पर,
सबका मन हर्षाया ।
माँ दुर्गा को सोलह श्रृंगार कर खुब है सजाया ।
घर को साफ-सुथरा बनाया,
पुष्प मालाओं से खुंब सजाया ।
इस तरह हम सभी ने मिलकार,
दुर्गा पूजा का त्योहार मनाया।

मेघाली धनराज परदेशी
(प्रथमवर्ष-वाणिज्य)

सेमिनार, चर्चासत्रे, कार्यशाळा व क्रीडा विभाग

इंग्रजी विभागातर्फे आयोजित राष्ट्रीय वेबीनार The Power of Communication Unlocking Your Full Potential मध्ये मार्गदर्शन करतांना डॉ. सँड्रा कॅरमेल सोफिया Professor & RPAC, Dept. of English, KLEF Deemed to be University Green fields, Guntur, Andhra Pradesh

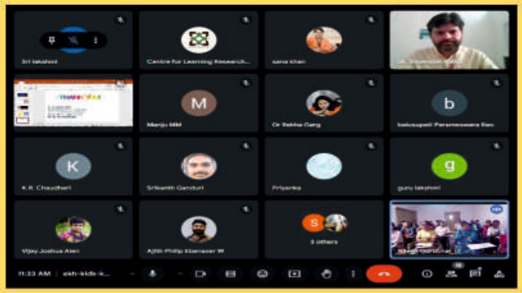

इंग्रजी विभाग व Center for Learning, Research & Development च्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित Virtual workshop on Communication Skills for Team Building and Leadership मार्गदर्शन करतांना नॅशनल लॉ कॉलेज, नागपूरचे Dept. of Humanities चे विभाग प्रमुख डॉ. शिवेंद्र राहुल.

S.Y.B.Com Sem-III चा अभ्यासक्रम पुर्नरचना कार्यशाळा

क्रीडा विभागातर्फे आयोजित स्पर्धेत बुद्धिबळ स्पर्धेत सहभागी विद्यार्थिनी

क्रीडा विभागातर्फे आयोजित स्पर्धेत गोळा फेकतांना विद्यार्थिनी

क्रीडा विभागातर्फे आयोजित स्पर्धेत थाळी फेकतांना विद्यार्थिनी

वाणिज्य व व्यवस्थापन विभाग

वाणिज्य व नियोजन विभागातर्फे वस्तुंचे प्रदर्शन तथा विक्री

विभागातर्फे आयोजित कॉमर्स टॅलेंट सर्च मध्ये परिक्षा देतांना विद्यार्थिनी

आई भवानी इन्टरप्रायजेस भुसावळ येथे M.Com.-I विद्यार्थिनींची इंटर्नशीप

जळगांव येथील रेमंड कंपनीला भेट

वाणिज्य व नियोजन मंडळाच्या उद्घाटन प्रसंगी उद्घाटक C.A. मुकेश अग्रवाल विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन करतांना.

विभागाची माजी विद्यार्थिनी प्रा. श्रृती नेवे विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन करतांना

विद्यार्थी विकास विभाग व विविध मंडळे

क.ब.चौ.उ.म.वि. विद्यार्थी विकास विभाग व महाविद्यालयाच्या युवती सभा यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित अग्निवीर सैन्यदल भरती पुर्व प्रशिक्षण अभियाना अंतर्गत मार्गदर्शन करतांना डॉ. राजेंद्र राजपुत.

रा.से.यो. व महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मुलन समिती, भुसावळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. नरेंद्र दाभोळकर यांच्या पुण्यतिथी निमित्त जादुच्या प्रयोगातून अंधश्रद्धा निर्मुलन करून मार्गदर्शन करतांना श्री. राजेंद्र बाविस्कर.

संविधान दिनानिमित्त संविधानाच्या प्रास्ताविकाचे वाचन करतांना डॉ. मीना चौधरी, प्रा. माधुरी भुतडा, प्रा. आर. एच. पाटील, प्रा. करण भालेराव व विद्यार्थिनी.

करिअर काऊंसलिंग व प्लेसमेंट सेल अंतर्गत स्पर्धा परिक्षांची तयारी कशी करावी? याबद्दल मार्गदर्शन करतांना डॉ. विकास गिरासे

करिअर काऊंसलिंग व प्लेसमेंट सेलच्या उद्घाटन प्रसंगी आलेल्या प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत करतांना उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल व डॉ. एच. पी. नारखेडे.

अग्निवीर सैन्यदल भरती पुर्व प्रशिक्षण अभियानाच्या समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करतांना क.ब.चौ.उ.म.वि. विद्यार्थी विकास विभागाचे संचालक डॉ. जयेंद्र लेकुरवाळे.

विद्यार्थी विकास विभाग व विविध मंडळे

विद्यार्थी विकास विभाग तर्फे महाविद्यालयात आयोजित आरोग्य तपासणी शिबीर

क.ब.चौ.उ.म.वि. विद्यार्थी विकास विभाग तर्फेआयोजित युवक महोत्सव युवारंग मध्ये सहभागी विद्यार्थिनी कु. छाया नेवास्कर

महाविद्यालयात पूर्व खान्देश कुष्ठरोग मंडळ संचलित चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय व धर्मदाय रूग्णालय, भुसावळ यांचे मार्फत ***राष्ट्रव्यापी देश का प्रकृती परिक्षण*** अभियाना अंतर्गत विद्यार्थिनी, शिक्षक, व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचे प्रकृती परिक्षण भारतीय आयुष मंत्रालया मार्फत भारतीय चिकित्सा पद्धती विभाग सहकार्याने करण्यात आले.

PM-USHA Soft Component अंतर्गत कला व विज्ञान महाविद्यालय भालोद, येथे Skill Development Program for Student मध्ये विद्यार्थी विकास विभाग तर्फे सहभागी विद्यार्थिनी कु. धनश्री कोळी

संविधान गौरव महोत्सव अंतर्गत विद्यार्थी विकास विभागतर्फे आयोजित ग्रंथ प्रदर्शन

दादासाहेब दिगंबर शंकर पाटील कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, एरंडोल येथे आयोजित जिल्हा स्तरीय ललितकला कार्यशाळेत विद्यार्थी विकास विभागातर्फे सहभाग घेवून याती कला सादर करतांना कु. आंचल एकनाथ तायडे.

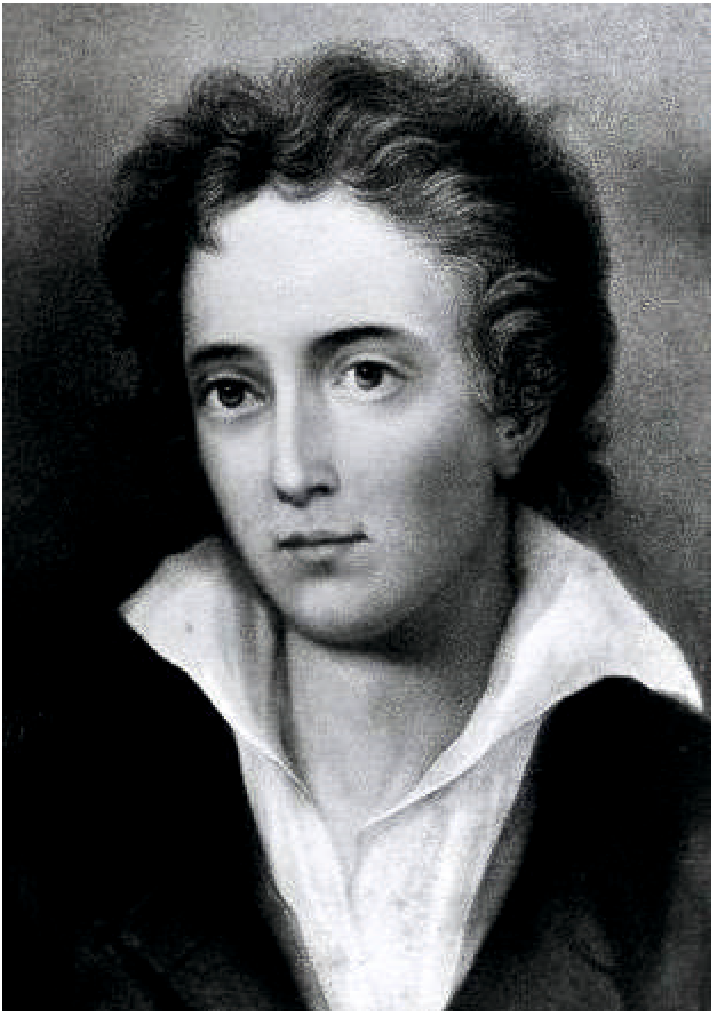

Poetry lifts the veil from the hidden beauty of the world, and makes familiar objects be as if they were not familiar.

PERCY BYSSHE SHELLEY

INDEX

No.	Articles / Poetry / Quotes	Student Name / Class	Page No.
1	R.K.Narayan's _Malgudi Days	*Poonam V. Lokhande (M.A. I - Eng.)*	1
2	Need of Best Social Leader	*Megha R. Sharma (S.Y.B.A.)*	3
3	Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar	*Dhanashri Bhalerao (S.Y.B.A.)*	4
	The Architect of Indian Constitution		
4	Quotes	*Megha R. Sharma (S.Y.B.A.)*	4
5	Hope is the thing with Feathers	*Dhanashri Bhalerao (S.Y.B.A.)*	4
6	Bhimrao Ramji Ambedkar	*Purva S. Nikam (T.Y.B.A.)*	5
	Economist & former minister		
	of law and Justice of India		
7	Importance of Reading	*Megha R. Sharma (S.Y.B.A.)*	6
8	Tired of my life	*Megha R. Sharma (S.Y.B.A.)*	6
9	Shakespeare's Attitude Towards Life	*Megha R. Sharma (S.Y.B.A.)*	7
10	Shakespeare's Famous Quotes	*Rameshwari N. Sonawane (T.Y.B.A.)*	9
11	Shall I compare three to A	*Khushi Tak (T.Y.B.A.)*	9
	Summer Days ?		
12	Girls Education	*Rameshwari N. Sonawane (T.Y.B.A.)*	10
13	The Other	*Rameshwari N. Sonawane (T.Y.B.A.)*	10
14	Wave do	*Rameshwari N. Sonawane (T.Y.B.A.)*	10
15	Quotes-Iron Man	*Khushi Tak (T.Y.B.A.)*	11
16	The Moon There's A Moon	*Khushi Tak (T.Y.B.A.)*	11
17	I Love the Earth	*Khushi Tak (T.Y.B.A.)*	11
18	Summer	*Khushi Tak (T.Y.B.A.)*	11
19	Stopping by woods on a Snowy Evening	*Khushi Tak (T.Y.B.A.)*	11
20	Mother Nature	*Purva S. Nikam (T.Y.B.A)*	12
21	Nothing Gold Can Stay	*Purva S. Nikam (T.Y.B.A)*	12
22	Solitude of Nature	*Purva S. Nikam (T.Y.B.A)*	12
23	Time	*Purva S. Nikam (T.Y.B.A)*	12
24	Famous Quotes by Thomas Hardy	*Dhanashri Bhalerao (S.Y.B.A.)*	13
25	Quotes	*Sakshi V. Ingale (S.Y.B.C.A.)*	14

R.K.Narayan's
Malgudi Days

✍Poonam V. Lokhande
(M.A. I - English)

Name : Malgudi days
Author : R.K. Narayan
Language : English
Genre : Short Story Collections
Publication : 1949

Preface

R. K. Narayan is much more than the storyteller the ambitions to be or the gentle novelist he was too long considered as. He is a full-fledged man of letters, with a style of his own and a Social outlook that makes his work stand apart not only among Indo-Anglian novelists but also in the much wider field of world literature.

Introduction of Author

R.K. Narayan (Oct 10, 1906-May 13, 2001), shortened from Rasipuram Krishnaswami Iyer Narayanaswami was an Indian author whose works of fiction include a series of books about people and their interactions in an imagined town in India. He is credited with bringing Indian literature in English to the rest of the world, and is regarded as one of India's greatest English language novelists.

Highlight of Book

Themes - The stories explore themes Such as love, family, daily life, and the clash between tradition and modernity.

Setting - The book is set in the fictional town of Malgudi, which is a microcosm of India during the mid 20th century.

Humor - The book is full of humorous episodes, which can make readers laugh out loud.

Universal Theme - The book's themes resonate universally challenging readers to find a bit Malgudi in their own surrounding.

Adaptions - some of the stories in the book were adapted into a television Series in 1986 and 2006.

Summary of Book

"Malgudi Days" contains 32 Collections short stories written by R. K. Narayan.

Each chapter portrays the author as different person in a different profession with simple style and characteristics gentle irony portray the variety and colour of Indian life.

For example, Narayan takes on the role of an astrologer, a postman, a doctor, a blind beggar, a Brahmin, a man who faces down a man- eating tiger, a man who car- man-eating es an image of God, and a boy who does not want to go to school.

R. K. Narayan explain that Malgudi is a Small town in South India and that is imaginary and not to be found on any map.

Each story is unique and touches some or the other part of our everyday life and as Narayan mentions in the beginning that the characters of Malgudi can be found anywhere in the world and the stories have universal appeal. Very few authors can capture the human emotions in such a beautiful way.

About a Malgudi Day's

Narayan creates his fictional world of Malgudi as an essentially Indian society or town.

Malgudi is Narayan's greatest invention wherein he could put in real people, real places in one harmony of day-to-day existence and eccentricity.

Story Character

Astrologer - A short story about an astrologer who knows nothing about stars or astrology.

Postman - A story about Thanappa, a postman who always talks to people on his route.

Doctor - A story about Dr. Raman, who by time and tradition is only called for life death situations.

Blind Dog - A story about a stray dog who be friends a blind beggar.

Swami - A story about Swami, a character from his first novel and friends".

The stories depict ordinary life and characters. The characters are relatable, allowing readers to easily connect with them.

Evolution

The book's informal language make it accessible to readers of all ages.The author's use of vivid descriptions, wit, and subtle humor brings the town of Malgudi to life

Conclusion

The book's simple yet captivating story- telling style, informal language, and vivid descriptions make it an enjoyable read.

The book's theme of compassion, human relationships, and the importance of embracing change are universal and will resonate with readers of all backgrounds.

Personal Experience

The remarkable feature of the stories present in this book is that they are all centered around the lives of mere commoners as they go about their daily routine.

The book is one of best book of my life. I recommend this book to all readers. It's a must read book and I'm sure you will enjoy.

...Thank You !

Need of Best Social Leader

✍ Megha R. Sharma
(S.Y.B.A.)

A social issue is a problem that affects many people within a society. It is a group of common problem in present-day society and ones that many people strive often the to solve. It is often consequence of factors extending beyond an individual's control. Social issues are the source of a conflicting opinions on the grounds of what are perceived as morally correct or incorrect personris life or interpersonal social life decision, social issues are distinguished from economic Issues however some issues have both social and economic aspects. There are also issues that do not fall into either category, such as warfare.

There can be disagreement about what social issues are worth solving or which should take precedence. Different individuals or different societies have different perceptions in right of man and women sense. Thomas Paine addresses the individual's duty to "allow the same right to other as we allow own selves." The failure to do so causes the creation of a social issues. There is a variety of methods people use to combat social issues. Some people vote for leaders in a democracy to advance their ideals. Outside the political process, people donate or share their time, money, energy or other resources.

Best social leaders Advantage & Disadvantage : Effective social leaders can have many advantages, including improved communication, increased innovation and a positive company culture.

However, there are also some potential disadvantages, such as burnout and resistance to change.

Advantages

- **Improved Communication :** Effective leaders can improve communication and collaboration between team members.
- **Increased Innovation :** Leaders who encourage employees to share ideas can lead to more innovative solutions.
- **Positive Company Culture :** Effective leaders can create a positive and desirable company culture.
- **Motivated Employee :** Effective leaders can motivate and engage employees.
- **Increased Productivity :** Effective leaders can lead to more productive and efficient team performance.

Disadvantages

- **Burnout Risk :** Leaders & followers may experience burnout from the high expectations and drive for continuous improvement.
- **Resistance to Change :** Some individuals may be resistance to change.
- **Slow decision-making :** Leaders may make decision slowly.
- **Confusion :** Leaders may create confusion.
- **Loss of authority :** Leaders may loss their authority.

"A person is made by his thoughts, he becomes what he thinks most."

Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar
The Architect of Indian Constitution

✍Dhanashri Bhalerao
(S.Y.B.A.)

Dr. B. R. Ambedkar is looked up to as a symbol of equality. He played an important role in framing the Constitution of our country. He outlawed the discrimination against lower castes or untouchables and wanted to establish equality among our countrymen. He said that he believed in a society where friendship, equality and brotherhood exist. However a man who did so much for our country had suffered many atrocities about his caste in the initial days.

Historical facts about Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar

Born on 14 April 1891 in village named Mhow in the Indore district of Madhya Pradesh. Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar was also known as Babasaheb Ambedkar. His father Ramji Sapkal was in the Indian Army serving the country with his good work. He was ranked as Subhedar in the army. His mother's name was Bhima bai. From the beginning Ramji encouraged his children to study and to work hard, due to which Bhimrao Ambedkar was fond of studies since childhood. However he belonging to the Mahar caste and people belonging to this caste were also call untouchables at that time. The meaning of untouchable was that if any belonging of the upper castes was touched by the people of the lower caste, it was considered impure and the people of the upper caste would not use those things. Even the children belonging to the lower caste could not go to school for studies due to the poor thinking of the society-fortunately, the government ran a special school for the children of all the employees working in the army. So B.R.Ambedkar early education could be possible.

❀ ❀ ❀

Quotes

- Your time is limited, don't waste it living someone else's life. Don't be trapped by dogma - which is living with the results of other people's thinking. **_Steve Jobs**
- You must be the change you wish to see in the world.**_ Mahatma Gandhi**
- I'm selfish, impatient and a little insecure. I make mistakes, I am out of control and at times hard to handle. But if you can't handle me at my worst then you sure as hell don't deserve me at my best. **_Marilyn Monroe**

❀ ❀ ❀ *Collected by -*
✍ Megha R. Sharma (S.Y.B.A.)

Hope is the thing with Feathers

Emily Dickinson

Hope is the thing with feathers
that perches in the soul,
and sings the tune without the words,
and never stops at all.

and sweetest in the gale is heard;
and sore must be the storm
that could abash the little bird
that kept so many warm.

I've heard it in the chilliest land,
and on the strangest sea;
yet, never in extremity
it asked a crumb of me.

Noted by ✍ Dhanashri Bhalerao (S.Y.B.A.)

"No matter how hard the past, you can always begin again. -Buddha"

Bhimrao Ramji Ambedkar

✍Purva S. Nikam
(T.Y.B.A.)

Economist & former minister of law and Justice of India

Bhimrao Ramji Ambedkar was an Indian jurist, economist, social reformer and political leader who chaired the committee that drafted the constitution of India leased on the debates of the Constituent Assembly of India and the first draft of Sir Benegal Narsing Rau. Ambedkar served as law and Justice Minister in the First Cabinet of Jawaharlal Nehru. He later Renounced Hindusim, converted to Buddhism and inspired the Dalit Buddhist movement. In 1990, the Bharat Ratna, India's Civilian award, was highest Posthumously confessed on the Ambedkar.

- **Born** : Bhiva Ramji Sakpal. 14 April 1891 Mhow, Central India. Agency, British India.
- **Died** : 06 December 1956. (Aged 65) New Delhi, India.
- **Resting Place** : Chaitya Bhoomi.
- **Political Party** : Independent Labour Party Scheduled Caste Federation
- **Other Political Affiliations** : Republican party of India.
- **Spouses** : Ramabai Ambedkar (1906), Savita Ambedkar (1948)
- **Children** : Yashwant
- **Relatives** : Ambedkar family.
- **Education** : * University of Mumbai. (B.A., M.A.)
  * Columbia University (M.A, Ph.D)
  * London school of Economics (M&C, DSC)
- **Profession** : Jurist, Economist, Social Reformer, Writer, Politician.
- **Awards** : Bharat Ratna (1990, Posthumous)
- **Nickname** : Babasaheb
- **1st Minister of Law and Justice** : 15 August 1947- 06 October 1951
  Prime Minister : Jawaharlal Nehru
  Proceeded by : Position Established.
  Succeeded by : Charu Chanda Biswas.
- **Member of Parliament, Rajya sabha from Bombay State :**
  03 April 1952 - 06 December 1956.
- **Chairman of the Constitution Draft Committee :**
  29 August 1947 - 24 January 1950
- **Member of the constituent Assembly of India :**
  09 December 1946 -24 January 1950
  (i) Bengal Province (1946-47) (ii) Bombay Province (1947-50)
- **Minister of Labour in Viceroy's Executive Council.**
  22 July 1942 - 20 October 1946
- **Governors General :** (I) The Marquess of Linlithgow,
  (II) The Viscount Wavell.

Importance of Reading

✍Megha R. Sharma
(S.Y.B.A.)

Reading is a very good habit that one needs to develop in life. Good book can inform you, enlighten you and lead you in the right direction. There is no better companion than a good book. Reading is important because it is good for your overall well-being. Once you start reading, you experience a whole new world. When you start loving the habit of reading you eventually get addicted to it. Reading develops language skills and vocabulary. Reading book is also a way to relax and reduce stress. It is important to read a good book at least for a few minutes each day to stretch the brain muscles for healthy functioning.

Books really are your best friends as you can rely on them when you are bored, upset, depressed, lonely or annoyed. They will accompany you anytime you want them and enhance your mood. They share with you information and knowledge any time you need. Good books always guide you to the correct path in life. It keeps you mind active and enhance your creative ability.

Reading helps your develop positive thinking. Reading is important because it develops your mind and gives you excessive knowledge and lessons of life.

❀❀❀

Tired of my life

In the classroom, day by day,
I chase my dream, I find my way.
But sometimes, oh, I'm tired of life,
Amidst the stress and endless strife.

Homework piles high, exams loom near,
I yearn for a moment, a pause, a tear.
In this whirlwind of books and strife,
I wonder, am I tired of life ?

But then I glimpse a glimmering light,
A friend's warm smile, a starry right.
And in those moments, I find my way,
Renewed, refreshed for another day.

Life's a journey, full of bends,
And though it's tough, it all depend.
On how I see the world so wide,
I'll find the strength to enjoy the ride.

So when I'm weary, feelings the strife,
I'll remember the joys,
the wonders of life.
For though it's though,
with struggles ride,
I'll never truly be tired of life.

❀❀❀

Noted by ✍ Megha R. Sharma
(S.Y.B.A.)

Shakespeare's Attitude Towards Life

✍Megha R. Sharma
(S.Y.B.A.)

Shakespear was not a philosopher but a poet, and a dramatic poet of that, writing for the popular stage. As such, he had to follow the rules of dramatic propriety and be entirely martial and equally sympathetic to all. As John Ruskin points out, "it was necessary that he should lean no why; that he should for template with absolute equality of judgement, the life of the court, cloister and tavern, and be able to sympathies so completely with all his creatures as to deprive himself, together with his personal identity. Still when particular thoughts and opinions are repeated in one play after another, we be excused of we read into them Shakespeare's own beliefs and take them to be his answer to the riddle of life.

On the basis of a study of his works as a whole, the thing may be safely asserted without any fear then being contradicted : the playwright thoughts rarely went beyond earthly life. "that if he sometimes glanced further he soon brought back his gaze to this world, which seemed to him man's all." (Legoius) He no doubt feels with Hamlet, " the dread of something after death", and is also conscious of something my serious and unseen surrounding man on all sides" and earth, Itarafio, than are dreamed if in your philosophy." Macbeth for example comments on the fleeting and futile human life in the following words.

"Life is but a walking shadow, a poor player that struts and treats his hour upon the stage and then is heard no more : it is a tale told by an idiot full of sound and fury, signifying nothing."

His optimism is on and zest for life : Even though the poet had no faith in a future life in heaven, to sufain him against the buffets of fortune and to give meaning and significance to life, yet, he was not a pessimist. A frank and free enjoyment and zest for all the good things of life. Stand out as the most characteristic feature of his outlook on life. He took almost began delight in the beauty of nature and the beauty of women.

He found no use in "chanting faint hymns to the cold fruitless moon". To read his plays is to acquire a new zest from Falstaff of Miranda. He loves a rough jest and even practical joke; he can laugh uproariously at bardolph's nose; he loves flowers and girlhood and all beautiful and sincere things. commenting in the poet's cheerful optimism, **Dover Wilson writes :** "But on may day, the festival of youth and fecundity, I would not have you thing of the grappler with problems, or even of the healer and the reconciler. Rather I would remind you once more of the teeming comic imagination, that inexhaustibly spring of geniality and fun that prodigality of enhanting word-mucis that leader and humourous observance of human frailty, that irresistible gusto and delight in every manifestation of life.

His realism and practical wisdom :

Shakespear was a strived man of the world. He was gifted with a robust common sense and sound worldly wisdom. This was the secret to his success those were the qualities which made him a rich and flourishing country gentleman from a pauper. He accepted the hard logic in fact and adjusted himself accordingly. He knew the value of money and

did bring law suits against those who awed him even petty amounts. This practical wisdom of the dramatist, his realistic attitude towards like, is reflected at every step in his works. Form practical experience he knew that women are changeable and weak of will and so wrote "Frailty thy name is women."

His Morality : The learned Dr. Johnson complained that Shakespeare learned to write without any moral purpose; and that he did not make a just distribution of good and evil. Such criticism arises from failure to understand the true. place of morality in art. Shakespear was an artist and art is the expression or representation of the beautiful. Now nothing can be beautiful which is also not truthful. Truth is beauty and beauty is truth; the two are inseparable to express. The highest truth is moral truth. All true art.

Shakespeare as a Moral Teacher :

Shakespeare's works are intensely moral, more moral than any other work in the English language except the Bible, "His rank in the school of moral is, indeed no less high than in the school of Art." He is in every way as worthy to be our teacher and guide in what is morally just and noble and right as in what is artistically beautiful and true". His moral principles were essentially Christian, and Christian morality has its impress on his works and character. Henry V is one of those. Character into which the poet has thrown his own moral soul.

A True Christian : The fact of his being a devout Christian is further brought home to us by a study of his female character. "Next to the Christian religion humanity has no other so precious inheritance as Shakespear's divine gallery of womanhood (Hudson) Helena portia, Rosaline, Viola, Sabella, Ophelia, Cordelia, Miranda, Hermione, Erdita, Desdemona, Imogen etc. what a wealth and assemblage of moral beauty. They are good they are virtuous, but they are quite unconscious of their own goodness.

His Attitude Towards Love : He deal with all shades and types of love and is often coarse and brutal in keeping with the tastes of his audience and the of the age. yes, C. H. Herford shows, is never sensual and merely physical.

His Religion - A way of life : Shakespear's religious outlook was essential in a way of life. "His philosophy of life was essentially Christian and owed it origin and influence to the Gospel." the greatest moral genius of history. There is also mush waste of good which as Bradley points out, is the real tragedy but is Cumberland Clark tells us, "Evil doing out the real tragedy."

His Political View : Party government was not invented when Shakespear says : Still much ink has been spilt in an attempt is political views and convictions. His has been called a monarchist and accused of heaping, mines of insult" on the people. For ex. Furnivall writes "Shakespear uses the poor gather as material for fun to amuse the richer partrons with that as folk with whom he felt."

His Patriotism : Shakespear loved his country and considered patriotism a cardinal virtue his historical plays reflect his patriotic spirit.

"I do love my country's good with a respect more tend Elizabethan was the symbol of English nationalism and more of the country meant obedience and loyally to its Queen.

In short, Philosophies constructed from the notes of caution ideas scattered through the plays, are frail and mutually constructed they are incoherent like reality itself.

Shakespeare's Famous Quotes

✍Rameshwari Narayan Sonawane (T.Y.B.A.)

- *Shakespeare on self-love*

"This above all: to thine own self be true". - Hamlet
"Self- love, my liege is not so vile a sin, as self- neglecting". - Henry V

- *Shakespeare on over thinking*

"Our doubts are traitors, And make us lose the good we oft might win, By fearing to attempt. - Measure for measure
"There is nothing either good or bad but thinking makes it so" - Hamlet

- *Shakespeare on love*

"I do love nothing in the world so well as you : is not that strange ?" - Much Ado About Nothing
"The Course of true love never did run smooth." - A Midsummer Night's Dream
"But love is blind, and lovers cannot see" - Merchant of Venice
"Love looks not with the eyes, but with the mind: and therefore is winged Cupid Painted blind".
- A Midsummer Night's Dream

- *Shakespeare on feminism.*

"If I be waspish, best beware of my sting." - As you like It
"Do you not know I am a woman ? when I think, I must a speak."

"Shall & Compare thee to A Summer's Day?

- William Shakespear

Shall I Compare thee to a summer's day?
Thou art move lovely and more temperate
Rough winds do shake the darling buds of may..
And summer's lease hath all too short a date.
Sometime too hot the eye of heaven
And after is his gold complexion dimmed;
And every fair from fair sometime declines.
By chance, or natures changing course, untrimmed;
But thy eternal summer shall not fade
Nor lose possession of that fair than west,
Nor shall death brag then wand's est in his shade,
when in eternal lines to Time then grows't.
so long as men can breathe, or eyes can see,
so long lives this, and this gives life to thee.

❀❀❀

Noted by ✍ Khushi Tak (T.Y.B.A.)

Girl's Education

✍Rameshwari Narayan Sonawane (T.Y.B.A.)

Girls' education is important because it helps girls develop critical thinking skills, improve their economic prospects, and contribute to their Communities.

Benefits of girls education

- Economic = educated girls are more likely to earn higher income and participate in the labour market.
- Health - educated girls are more likely to delay marriage and childbirth, which can lead to better health outcomes for themselves and their children.
- Social = Educated girls are more likely to make informed life decisions and contribute to their families and communities
- Poverty = Educated girls are more likely to help break the cycle of poverty
- Gender inequality = Educated girls can help to prevent discrimination based on gender.
- Improved life skills = Educated women develop critical thinking communication and self-discipline skills.
- Better decision making = Educated women can make informed life decision and contribute to their communities

The Other

- R.S. Thomas

There are nights that are so still
that I can hear the small owl calling
far off and a fox barking
miles away. It is then that I lie
in the lean hours awake listening.
to the swell born somewhere in the Atlantic
rising and falling, rising and falling
wave on wave on the long shore
by the village, that is without light
and companionless. And the thought comes
of that other being who is awake, too,
letting our prayers break on him,
I not like this for a few hours
but for days, years for eternity.

Noted by ✍Rameshwari N. Sonawane (T.Y.B.A.)

❀ ❀ ❀

Waves do

- By Ngaio Dann

Waves they people you over like a
washing machine
And have so many wonderful sounds
when I hear the sounds of the sea it
reminds me of the mountain rivers.
They crash like thunder clouds.
I hear bang boom boom like bass drums.
As the crystal white foam appears from
the waves
waves lick my legs like a dog's tongue
It stirs the sand like a spoon stirring the water
The starry grey color reminds me of
the sky on a cold gloomy day
The spray from the waves feels like a
thousand white water whips on my face
The cold chill of the waves is icy like snow
As I tip and fall from my surfboard,
I think it's time to leave
But I love the waves and I always will.

Noted by ✍Rameshwari N. Sonawane (T.Y.B.A.)

"Only the soil has a strong hold, I have seen many slipping on the marble."

Quotes -Iron Man

- "I am Iron Man": Tony stark's first and Iron final line in the Marvel Cinematic universe.
- My armor was never a distraction". Tony Stark says this in Iron man 3
- It's not about how much we lost"! Tony stark says this in Avengers: End game
- "Genius, Billionaire, Playboy, Philanthropist : Tony stark responds to Captain America's question about this heroic qualifications.
- Better clench up, legolas": Jony stark says this in Marvel's The Avengers
- "Don't's do anything I would do, and definite do anything I wouldn't do: Tony Stark says this in Spider Man : Homecoming

✍ Khushi Tak (T.Y.B.A.)

The Moon There's a Moon

On my walk
At the top of the hill
And it's perfectly round
And it's perfectly still

And it holds back the clouds I
with its circle of light
And it's perfectly round
And it's perfectly bright

It's as full
As a hug
And so cool as a star
And it's perfectly round
Even when its not there

✍ Khushi Tak (T.Y.B.A.)

I Love the Earth

I Love the Earth, and everything that lives
I Love the plants, the beauty each one gives
I Love the animals, and the fishes at sea
for I'm a part of mother Earth
And it's a past by me.

Summer

Looks like the sun sitting in the sky
feels like someone breathing hot air on me
sounds like the sun crackling on the Earth
Smells like salty Sea water
Tastes as good as macaroni cheese

Stopping by woods on a snowy Evening

- By Robert Frost

Whose woods these are I think I know.
His house is in the village though;
He will not see me stopping here
To watch his woods fill up with snow.
My little horse must think it queen
To shop without a farmhouse near darkest
between the woods and frozen lake
The darkest evening of the year
He gives his harness bell a shake
to ask if there is some mistake
The only other sounds the sweep
of easy wind and downy flake.
The woods are lovely, cast and deep,
But I have promise to keep.
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.

Noted by ✍ Khushi Tak (T.Y.B.A.)

Mother Nature

Mother Nature's glory.
and her simple stories,
my granny used to tell,
Beside the village well.

she would lead us to the mountains
High above the sky,
freely flowing fountains,
Among the clouds we would fly
unscathed, our imaginations,
like fledglings newly hatched.
But, gone are those days of carefree
stories, nature's heart soaked in
worries.
Man's Eventless exploitations,
Consume nature without hesitation.
Nature Weeds red with rust,
Her crown decorted with dust.
Oh! hear the plea, every nation
Restore mother nature,
and save every future generation.

Nothing Gold Can Stay

Nature's first green is gold,
Her hardest hue to hold.

Her early leap's a flower,
But only so an hour.

Then leaf subsides to leaf.
So Eden Sank to grief,
So dawn goes down to day.
Nothing gold can stay.

Solitude of Nature

The wind riffled my hair
As I stood on the hill without a care.
The daffodils swayed
As on the grass I layed
The lovely solitude.
And the scenery it viewed
was love It to see
with the gentle waves of the sea
The mountains, brown and old.

stood Still with stories untold
I thought of my home
Situated in Rome
with Buildings of concrete
which are set neat
But are uncomparable
with the beauties of nature.

"Time"

Time is very slow
for those who wait

Very fast for those
who are scared.

Very long for those
Who lament.

Very short for those
who celebrate.

But, for those who love,
time is eternal.

✍ *Collected by – Purva S. Nikam*
(T.Y.B.A)

Famous Quotes by Thomas Hardy

✍Dhanashri Bhalerao
(S.Y.B.A.)

- From Tess of the d' Urberviles

  "Justice was done, and the President of the Immortals, in Aeschylean phrase, had ended his sport with Tess."

- Far from the Madding Crowd

  "When a strong women recklessly throws away her strength, she is worse than a weak women who has never had any strength to throw away."

- Jude the Obscure

  "People go on marrying because they can't resist natural forces, although many of them may know perfectly well that they are possibly buying a month's pleasure with a life's discomfort."

- The Mayor of Caster bridge

  "Happiness was but the occasional episode in a general drama of pain."

- The Return of the Native

  "Why is it that a woman can see from a distance what a man cannot see close ?"

Other Valuable Quotes :

- Time changes everything

  "*Time changes everything except something within us which is always surprised by change."*

- War and peace

  "My argument is that war makes rattling good history ; but Peace is poor reading."

- Luck

  "Some folk want their luck buttered."

- Happiness :

  "Happiness was but the occasional episode in a general drama of pain."

- Love

  "I shall do one thing in this life - One thing certain that is, love you, and long for you, and keep wanting you till I die."

Quotes

✍ *Sakshi Vikas Ingale (S.Y.B.C.A.)*

- Life doesn't have a neat beginning and a tidy end; life is always going on. You should begin in the middle and end in the middle, and it should be all there.

  - V. S. Naipaul
- The world outside existed in a kind of darkness; and we inquired about nothing.

  - V. S. Naipaul
- Those who do not have power over the story that dominates their lives, power to retell it, to rethink it, deconstruct it, joke about it, and change it as times change, truly are powerless, because they cannot think new thoughts.

  - Salman Rushdie
- An attack upon our ability to tell stories is not just censorship - it is a crime against our nature as human beings.

  - Salman Rushdie
- No one ever accepts criticism so cheerfully. Neither the man who utters it nor the man who invites it really means it.

  - R. K. Narayan
- Your principle should be to see everything and say nothing. The world changes so rapidly that if you want to get on you cannot afford to align yourself with any person or point of view.

  - Khushwant Singh
- Usually a feeling of disappointment follows the book, because what I hoped to write is not what I actually accomplished. However, it becomes a motivation to write the next book.

  - Anita Desai
- Self-revelation is a cruel process. The real picture, the real you never emerges. Looking for it is as bewildering as trying to know how you really look. Ten different mirrors show you ten different faces.

  - Sakshi Deshpande
- Hope, and fear. Twin forces that tugged at us first in one direction and then in another, and which was the stronger no one could say. Of the latter we never spoke, but it was always with us. Fear, constant companion of the peasant. Hunger, ever at hand to jog his elbow should he relax. Despair, ready to engulf him should he falter. Fear; fear of the dark future; fear of the sharpness of hunger; fear of the blackness of death.

  - Kamla Markandaya
- The older books were quite light-hearted. But I think most of my novels do end on a deep note of pessimism. Shadows seem to be closing in. The final conclusion isn't that life is wonderful and everything is bright and cheery and in the garden.

  - Ruth Prawer Jhabvala
- I slept and dreamt that life was joy. I awoke and saw that life was service. I acted and behold, service was joy.

  - Rabindranath Tagore
- Take up one idea. Make that one idea your life - think of it, dream of it, live on that idea. Let the brain, muscles, nerves, every part of your body, be full of that idea, and just leave every other idea alone. This is the way to success.

  - Swami Vivekanand

“Happiness was but the occasional episode in a general drama of pain.”

वार्षिक स्नेहसंमेलन

वार्षिक स्नेहसंमेलन उमंग च्या मैदानी स्पर्धेचे उद्घाटन प्रसंगी उपस्थित उद्घाटक मा. श्री. राजेशजी सुराणा

वार्षिक स्नेहसंमेलन उमंग च्या उद्घाटन प्रसंगी उपस्थित मान्यवर, परिक्षक व उपप्राचार्य.

वार्षिक स्नेहसंमेलन उमंग च्या पारितोषिक वितरण प्रसंगी विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन करतांना प्रमुख पाहुणे ख्यातनाम कवी मा. डॉ. स्वप्नील चौधरी

वार्षिक स्नेहसंमेलन उमंग मध्ये गुणवंत विद्यार्थिनींना पारितोषिक वितरण करतांना प्रमुख पाहुणे ख्यातनाम कवी मा. डॉ. स्वप्नील चौधरी

वार्षिक स्नेहसंमेलन उमंग मध्ये नृत्य सादर करतांना महाविद्यालयाच्या विद्यार्थिनी

वार्षिक स्नेहसंमेलन उमंग मध्ये नाटिका सादर करतांना महाविद्यालयाच्या विद्यार्थिनी

युवती सभा

आत्मनिर्भर शिबीराअंतर्गत मार्गदर्शन करतांना महाराष्ट्र बँकचे मॅनेजर श्री. गुलशन कुमार गौरव व कृषी अधिकारी श्री. प्रमोद जाधव.

आत्मनिर्भर युवतीसभा समारोप प्रसंगी विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन करतांना उपप्राचार्य डॉ. एस. के. अग्रवाल.

आत्मनिर्भर शिबीराअंतर्गत जिल्हा उद्योग केंद्राचे अधिकारी श्री. पाटील यांचा सत्कार करतांना डॉ. हेमंत नारखेडे व स्वयंरोजगाराचे प्रशिक्षण देणाऱ्या सौ. कांचन जोशी.

आत्मनिर्भर शिबीराअंतर्गत **Personality Development & Leadership Quality** या विषयावर मार्गदर्शन करतांना प्रा. आर. एच. पाटील.

आत्मनिर्भर युवतीसभा अंतर्गत हिमोग्लोबीन चेक करतांना डॉ. रूपाली सावकारे व टीम.

आत्मनिर्भर युवतीसभा कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन करतांना विद्यार्थिनी कु. धनश्री कोळी.

विविध उपक्रम

रा.से.यो. व कांताई नेत्रालय जळगांव तर्फे आयोजित मरणोत्तर नेत्रदान जनजागृती कार्यशाळेत मार्गदर्शन करतांना महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या डॉ. जान्हवी तळेगांवकर

रा.से.यो. व समारंभ समिती तर्फे शिवाजी महाराज जयंती निमित्त अभिवादन करतांना रा.से.यो. कार्यक्रम अधिकारी, पर्यवेक्षक, उपप्राचार्य व प्राध्यापक तथा विद्यार्थिनी.

रा.से.यो. (वरिष्ठ व कनिष्ठ महाविद्यालय) व विद्यार्थी विकास विभागतर्फे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिनी विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन करतांना डॉ. राजकुवर गजरे.

NEP-2020 स्कुल कनेक्ट 2.0 संपर्क अभियाना अंतर्गत मार्गदर्शन करतांना प्रा. के. सी. सुर्यवंशी.

विद्यार्थिनींच्या निरोप समारंभ प्रसंगी लोकनृत्य सादर करतांना कु. धनश्री भोई.

भूगोल दिनानिमित्त आयोजित पोस्टर व रांगोळी स्पर्धेत पोस्टरचे सादरीकरण करतांना विद्यार्थिनी कु. धनश्री भालेराव व त्याचे अवलोकन करतांना उपप्राचार्य डॉ. एस. के. अग्रवाल, डॉ. जे. एस. धांडे व भूगोल विभाग प्रमुख प्रा. गिरीष सरोदे

संमिश्र क्षणचित्रे

विद्यापीठात द्वितीय क्रमांक प्राप्त केल्याबद्दल कु. सायरा मोहम्मद गवळी हिचा सत्कार करतांना उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल, डॉ. जान्हवी तळेगांवकर, डॉ. जे. व्ही. धनवीज. हिंदी विभाग प्रमुख डॉ. गिरीश कोळी, प्रा. जाकीर शेख आणि पालक.

लेखक आपल्या भेटीला
साहित्य अकॅडमी पुरस्कार प्राप्त
जेष्ठ साहित्यिक सदानंद देशमुख

रा.से.यो.
स्वयंसेविकांना
Rain Water Harvesting
विषयी मार्गदर्शन
करतांना
डॉ. जे. एस. धांडे

ग्रंथालय विभाग व रा.से.यो. तर्फे वाचन प्रेरणा दिन साजरा करतांना रा.से.यो. कार्यक्रम अधिकारी डॉ. मीना चौधरी व उप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल, ग्रंथालय कर्मचारी, प्राध्यापक व विद्यार्थिनी

वाचन प्रेरणा दिनी वाचनाची आवड निर्माण व्हावी याबद्दल मार्गदर्शन करतांना प्रा. निलेश गुरूचल

पहलगाम आतंगवादी हल्ल्यात शहिद झालेल्या भारतीय पर्यटकांना व ऑपरेशन सिंदूरमध्ये शहिद भारतीय सैनिकांना श्रद्धांजली अर्पित करतांना महाविद्यालयाचा संपूर्ण स्टाफ

वैयक्तिक
विविध समित्या व
विभागांचे अहवाल
सन २०२४-२५

मराठी विभाग

- दि. १६/९/२०२४ : बहिणाबाई चौधरी यांच्या जयंती निमित्त मराठी विभागातर्फे काव्यवाचन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली.
- दि. ०१/०१/२०२५ : मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा चे उद्घाटन महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या डॉ. जान्हवी तळेगावकर यांच्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आले.
- दि. ३/१/२०२५ : क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांची जयंती साजरी करण्यात आली.
- दि. १३/०१/२०२५ : मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा निमित्ताने स्वरचित काव्यवाचन स्पर्धा घेण्यात आली.
- दि. १५/०१/२०२५ : मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा समारोपाच्या प्रसंगी पोस्टर प्रदर्शन व निबंध स्पर्धा घेण्यात आली.
- दि. २६/०१/२०२५ : लेखक आपल्या भेटीला या उपक्रमा अंतर्गत युवा कवी नामदेव कोळी यांनी 'शेतमजुराचा मुलगा ते कवी' या संवादातून आपला जीवन प्रवास उलगडून दाखवला.
- दि. ३०/१/२०२५ : लेखक आपल्या भेटीला या उपक्रमांतर्गत साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त लेखक, बारोमासकार सदानंद देशमुख यांनी 'ग्रामीण साहित्य व विद्यार्थी ' यावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन.
- दि. २७/०२/२०२५ : मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त स्वलिखित कविता वाचन व उपप्राचार्य डॉ जान्हवी तळेगावकर यांनी 'मराठी भाषा गौरव दिन व आपली बांधिलकी' यावर विद्यार्थिनींशी संवाद साधला.

–प्रा. विनोद भालेराव
मराठी विभाग

Department of English

The Department of English organized two significant events focussed on communication skills and leadership development.

- **1. National Webinar :** "The Power of Communication: Unlocking Your Full Potential" on December 15, 2024, the department collaborated with the Centre fo Learning, Research and Development to host a National Webinar on "The Power o Communication : Unlocking Your Full Potential." This event provided a platform fo participants to explore the importance of effective communication in personal and professional settings.
- **2. Virtual Workshop :** "Communication Skills For Team Building and Leadership Building" on the success of the webinar, the department organized a Virtual Workshop on "Communication Skills For Team Building and Leadership" o February 13, 2025. Dr. Shivendra Rahul from National Law University, Nagpur served as the resource person, sharing valuable insights and strategies fo developing strong communication skills.

Around 83 participants from across India registered for the workshop demonstrating the widespread interest in enhancing communication skills and leadership abilities. These events underscore the department's commitment to providing students and professionals with opportunities for growth and development.

By hosting such events, the Department of English at Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyala continues to foster a culture of learning, innovation, and excellence empowering participants to unlock their full potential.

Prof. Nilesh S. Guruchal
Head Dept. of English

हिंदी विभाग

- हिंदी विभाग व्दारा प्रेमचंद जयंती का आयोजन किया गया ।
- १४ सितंबर के उपलक्ष्य में हिंदी विभाग द्वारा दिनांक १४ से २१ सितंबर २०२४ के मध्य 'हिंदी सप्ताह' का आयोजन किया गया। इस सप्ताह के अंतर्गत निबंध लेखन, काव्य वाचन, कथा वाचन, स्लोगन लेखन आदि विविध प्रतियोगिताओं का आयोजन हुआ। दिनांक १४ सितंबर २०२४ को हिंदी सप्ताह के उद्घाटन समारोह का आयोजन किया गया, जिसमें अध्यक्ष के रूप में आईक्यूएसी समन्वयक प्रा. डॉ. जे. व्ही. धनवीज उपस्थित रहे। कार्यक्रम के संयोजक डॉ. गिरीश कोळी थे। साथ ही प्रा. जाकीर शेख, प्रा. हेमांगी कोळी तथा अन्य प्राध्यापकगण भी इस अवसर पर उपस्थित थे।
- दि. १० जनवरी २०२५ के दिन विश्व हिंदी दिवस मनाया गया। इस अवसर पर डॉ. गिरीष कोळी, प्रा. जाकीर शेख, प्रा. हेमांगी कोळी, छात्राएँ कविता बारेला, बिपाशा कनोजिया, संजना दातीर, खुशी टाक आदि उपस्थित थे।
- दि. ३ फरवरी २०२५ को हिंदी विभाग में डॉ. दिलीप पंडित पाटील द्वारा छात्राओं को रोजगार संबंधी मार्गदर्शन प्रदान किया गया। इस अवसर पर हिंदी विभाग के डॉ. गिरीश कोळी, प्रा. जाकीर शेख, प्रा. हेमांगी कोळी, अंग्रेजी विभाग प्रमुख प्रा. निलेश गुरूचल, प्रा. विनोद भालेराव तथा तृतीय वर्ष की छात्राएँ खुशी टाक, रामेश्वरी सोनवणे आदि उपस्थित थीं।
- दिनांक २१ फरवरी २०२५ को हिंदी विभाग एवं मराठी विभाग के संयुक्त तत्वावधान में अंतरराष्ट्रीय मातृभाषा दिवस तथा सूर्यकांत त्रिपाठी 'निराला' जयंती का आयोजन किया गया। इस अवसर पर महाविद्यालय के उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल, हिंदी विभाग के डॉ. गिरीश कोळी, प्रा. जाकीर शेख, प्रा. हेमांगी कोळी तथा मराठी विभाग के प्रा. विनोद भालेराव, प्रा. भावना शंखोपाळ एवं प्रा. गिरीश सरोदे उपस्थित रहे। कार्यक्रम में तृतीय वर्ष की छात्राएँ बिपाशा कनोजिया, संजना दातीर, खुशी टाक एवं ज्योति सावकारे आदि की भी सक्रिय सहभागिता रही।
- हिंदी विभाग की छात्रा सायरा मोहम्मद गवली ने उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगांव द्वारा अप्रैल मई २०२४ में आयोजित एम.ए. (हिंदी) द्वितीय वर्ष की परीक्षा सफलतापूर्वक उत्तीर्ण की तथा विश्वविद्यालय स्तर पर हिंदी विषय में द्वितीय स्थान प्राप्त किया।
- पदम् नियतकालीक में उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगांव में कु. बिपाशा कनोजिया तृतीय वर्ष कला हिंदी की छात्राकों **विधवा माँ** कहानी को व्दितीय पारितोषिक प्राप्त हुआ।
- ग्रंथालय विभाग द्वारा आयोजित पुस्तक परीक्षण स्पर्धा में तृतीय वर्ष कला (हिंदी) की छात्रा कु. विपाशा कनोजिया को प्रथम पुरस्कार, एम.ए. (अंग्रेजी) की छात्रा कु. पूनम लोखंडे को द्वितीय पुरस्कार तथा तृतीय वर्ष की छात्रा कु. संजना दातिर को तृतीय पुरस्कार प्राप्त हुआ।

डॉ. गिरीष एस. कोळी
हिंदी विभाग

अर्थशास्त्र विभाग

- ११ जुलै जागतिक लोकसंख्या दिन.
- कला आणि वाणिज्य विभागाच्या विदयार्थीनींना NEP - 2020 अभ्यासक्रम संर्दभात माहिती.
- आर्थिक घडामोडीवर अक्षरा मध्ये शोध निबंध प्रकाशित.
- अर्थसंकल्प २०२४-२५ मधील तरतूदी वर कार्यक्रम
- अर्थशास्त्राच्या विदयार्थीनीना उद्योजकता शिबीरात भाग घेण्यासाठी मार्गदर्शन.
- तृतीय वर्ष कला विदयार्थीनीना परीक्षा पद्धती आणी पेपर कसा लिहावा, अभ्यास कसा करावा या संदर्भात मार्गदर्शन.

प्रा.डॉ.शरद के. अग्रवाल
अर्थशास्त्र विभागप्रमुख

भूगोल विभाग

विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक विकास व्हावा या दृष्टीने भूगोल विभागात विविध कार्यक्रम राबवून शैक्षणिक आणि विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करण्याचा प्रयत्न केला जातो भूगोल विभागात लोकसंख्या दिन, ओझोन दिन, भूगोल दिन उत्साहात साजरा केला जातो. पर्यावरण दिन निमित्त महाविद्यालयातील आवारात झाडे लावण्यात आले.

१४ जानेवारी भूगोल दिन निमित्त पोस्टर स्पर्धा विषय सामाजिक आणि पर्यावरण समस्या आणि रांगोळी स्पर्धा विषय भारतीय संस्कृती पोस्ट स्पर्धेमध्ये २३ विद्यार्थिनींनी व रांगोळी स्पर्धेमध्ये १० विद्यार्थिनींनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग नोंदवला होता.

पोस्टर स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून प्राध्यापक निलेश गुरूचल (इंग्रजी विभाग) आणि प्राध्यापक संदीप नेतनराव (केमिस्ट्री विभाग) लाभलेले होते. पोस्टर स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक– कु बिपाशा कनोजिया (टी वाय बी.ए), द्वितीय क्रमांक कु. धनश्री भालेराव (एस वाय बी.ए), तृतीय क्रमांक – कु. मेघा शर्मा (एस वाय बी.ए), आणि कु. वैष्णवी रेहकवाल (एम एस सी), विद्यार्थिनींनी क्रमांक मिळवला. रांगोळी स्पर्धेसाठी परीक्षक प्रा. दिपाली पाटील (इतिहास विभाग) आणि प्रा काजल ठाकूर (केमिस्ट्री विभाग) मॅडम लाभलेल्या होत्या. रांगोळी स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक – कु. पुनम लोखंडे (एमए प्रथम वर्ष), द्वितीय क्रमांक कु. बिपाशा कनोजिया (टी वाय बी.ए), तृतीय क्रमांक कु. धनश्री भालेराव (एस वाय बी.ए) आणि कु. खुशी टाक (टी वाय बी.ए) या विद्यार्थिनींनी क्रमांक मिळवला.

याचप्रमाणे '१४ जानेवारी भूगोल दिन' दिनानिमित्त १५ जानेवारी या दिवशी भूगोल दिन उत्साहात संपन्न करण्यात आला, कार्यक्रम प्रसंगी अध्यक्ष स्थान महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. शर अग्रवाल यांनी भूषवले होते, त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात विद्यार्थ्यांना आधुनिक जीवनशैली सोबत आपण संस्कार परंपरा यांची पण जतन केले पाहिजे असे सांगितले त्याचप्रमाणे कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे भुसावल नाहाटा महाविद्यालयातील भूगोल विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. अनिल हिवाळे सर लाभलेले होते.

प्रमुख पाहुण्यांनी विद्यार्थ्यांची संवाद साधताना प्रत्येक देशामध्ये भौगोलिक स्थान माणसाचे अन्न, वस्त्र, निवारा हे सर्व तेथील भौगोलिक परिस्थितीवर ठरते धर्माचा ही विचार केला तर प्रत्येक धर्माच्या भौगोलिक परिस्थितीनुसार आपले आचार विचार, खानपान, राहणीमान, यांच्याशी अध्यात्मिक धर्म आपली जडणघडण घडवीत असतात. त्यामुळे भूगोल हा मानवाच्या प्रत्येक घटकावर प्रभाव टाकत असतो. असे प्रतिपादन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. गिरीश सरोदे यांनी केले.

पोस्टर आणि रांगोळी स्पर्धेत क्रमांक प्राप्त आणी उत्तेजनार्थ विद्यार्थिनींना भूगोल विभाग समन्वयक प्रा. गिरीश सरोदे आणि सौ. आकांक्षा धांडे संचालिका सनराइज किड्स झोन यांच्यातर्फे प्रमाणपत्र आणि पारितोषिक देण्यात आली कार्यक्रमाला विविध प्राध्यापकांचे सहकार्य लाभले.

भूगोल विभाग
प्रा. गिरीश सरोदे

इतिहास विभाग अहवाल -२०२४ २५

- दि. २७ सप्टेंबर २० २४ रोजी आंतरराष्ट्रीय पर्यटन दिनानिमित्त पर्यटन स्थळाचे संवर्धन व विकास या विषयावर परिसंवाद आयोजित केला.
- दि.२ ऑक्टोबर २०२४ गांधी जयंती निमित्त वकृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले.
- दि. २६ नोव्हेंबर २०२४ संविधान दिनानिमित्त इतिहास व राज्यशास्त्र विभागातर्फे साजरा करण्यात आला. यात विद्यार्थिनींनी संविधान दिनाची माहिती व संविधान गीत सादर केले.
- दि.३ जानेवारी २०२५ सावित्रीबाई फुले जयंतीनिमित्त निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले.
- दि.१२ जानेवारी २०२५ राष्ट्रमाता जिजाऊ व स्वामी विवेकानंद जयंती निमित्त ऑनलाईन प्रश्नमंजुषा घेण्यात आली.

इतिहास विभाग

प्रा.दिपाली पाटील

राज्यशास्त्र विभाग अहवाल २०२४-२५

- दि.२५ ऑक्टोबर २०२४ मध्ये विधानसभा निवडणूकांनबद्दल जनजागृती व्हावी म्हणून महाविद्यालयात निवडणूक जनजागृती घोषवाक्य व पोस्टर स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले .
- दि.२६ नोव्हेंबर २०२४ रोजी संविधान दिनानिमित्त राज्यशास्त्र व इतिहास विभागाद्वारे संविधान दिन साजरा करण्यात आला यावेळी विद्यार्थिनींनी संविधानपर गीत आणि व्यख्याने दिली विद्यार्थ्यांनी सोबत प्राध्यापक वर्गाने देखील सक्रिय सहभाग नोंदविला.
- दि.१० डिसेंबर २०२४ रोजी दरवर्षी प्रमाणे राज्यशास्त्र विभागाद्वारे महाविद्यालयात मानवाधिकार दिन साजरा करण्यात आला. यावेळेस मोठ्या संख्येने विद्यार्थिनींनी सहभाग दर्शवला.
- दि.२५ जानेवारी २०२५ या दिवशी दरवर्षी प्रमाणे राष्ट्रीय मतदार दिवस साजरा करण्यात आला. विद्यार्थिनींना मतदान आणि लोकशाही या विषयावर व्याख्यान देण्यात आले
- दि.१४ एप्रिल २०२४ रोजी भारतरत्न डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांची जयंती साजरी करण्यात आली.

राज्यशास्त्र विभाग

प्रा. दिपाली पाटील

प्रा. करण भालेराव

कला वाङ्मय आणि अभ्यास मंडळ

- २७-०८-२०२४ मंगळकर रोजी कला वाङ्मय आणि अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन रंगकर्मी श्री. अनिल कोष्टी सर यांच्या शुभहस्ते.
- १५-१०-२०२४ मंगळवार रोजी डॉ. अब्दुल कलाम यांच्या जयंती निमित्त वाचन प्रेरणा दिन.
- ०३-१२-२०२४ मंगळवार रोजी कवियत्री बहिणाबाई चौधरी पुण्यतिथी आणि लेवा गण बोली दिन साजरा.
- २७-०२-२०२४ मराठी भाषा दिवस साजरा.
- १४ सप्टेंबर ते २१ सप्टेंबर २०२४ हिंदी भाषा सप्ताह सोहळा.
- १० जानेवारी २०२५ विश्व हिंदी दिन
- १ जनवरी २०२५ मराठी भाषा संर्वधन पंधरवाडा

समिती विभाग प्रमुख

प्रा. डॉ. शरद के. अग्रवाल

'१४ जानेवारी भूगोल दिन' कार्यक्रम अहवाल

आज श्रीमती प. क कोटेचा महिला महाविद्यालय भुसावल, महाविद्यालयामध्ये **भूगोल विभाग आणि विज्ञान मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने** १४ जानेवारी भूगोल दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला.

भूगोल दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांना भौगोलिक ज्ञानाबरोबरच विद्यार्थ्यांच्या कृतीला आणि सुप्त गुणांना वाव मिळावा यासाठी महाविद्यालयांमध्ये १३ जानेवारी वार सोमवार या दिवशी पोस्टर स्पर्धा, विषय – सामाजिक आणि पर्यावरणीय समस्या, रांगोळी स्पर्धा, विषय – भारतीय संस्कृती, विषय ठेवण्यात आलेले होते. पोस्टर स्पर्धेमध्ये २३ विद्यार्थिनींनी व रांगोळी स्पर्धेमध्ये १० विद्यार्थिनींनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग नोंदवला होता.

पोस्टर स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून आमच्याच महाविद्यालयातील प्रा. निलेश गुरूचल (इंग्रजी विभाग) आणि प्रा. संदीप नेतनराव (केमिस्ट्री विभाग) लाभलेले होते. पोस्टर स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक– कु. बिपाशा कनोजिया (टी.वाय.बी.ए.), द्वितीय क्रमांक – कु. धनश्री भालेराव (एस.वाय.बी.ए.), तृतीय क्रमांक – कु. मेघा शर्मा (एस.वाय.बी.ए.), आणि कु. वैष्णवी रेहकवाल (एम.एस.सी.), विद्यार्थिनींनी क्रमांक मिळवला. रांगोळी स्पर्धेसाठी परीक्षक प्रा. दिपाली पाटील (इतिहास विभाग) आणि प्रा. काजल ठाकूर (केमिस्ट्री विभाग) मॅडम लाभलेल्या होत्या. रांगोळी स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक – कु. पुनम लोखंडे (एम.ए. प्रथम वर्ष), द्वितीय क्रमांक – कु. बिपाशा कनोजिया (टी.वाय.बी.ए.), तृतीय क्रमांक– कु. धनश्री भालेराव (एस.वाय.बी.ए.) आणि कु. खुशी टाक (टी.वाय.बी.ए.) या विद्यार्थिनींनी क्रमांक मिळवला.

याचप्रमाणे '१४ जानेवारी भूगोल दिन' दिनानिमित्त १५ जानेवारी या दिवशी भूगोल दिन उत्साहात संपन्न करण्यात आला, कार्यक्रम प्रसंगी अध्यक्ष स्थान महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांनी भूषवले होते, त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात विद्यार्थ्यांना आधुनिक जीवनशैली सोबत आपण संस्कार परंपरा यांची पण जतन केले पाहिजे असे सांगितले, त्याचप्रमाणे कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे भुसावल नाहाटा महाविद्यालयातील भूगोल विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. अनिल हिवाळे सर लाभलेले होते.

प्रमुख पाहुण्यांनी विद्यार्थ्यांची संवाद साधताना प्रत्येक देशामध्ये भौगोलिक स्थान माणसाचे अन्न, वस्त्र, निवारा हे सर्व तेथील भौगोलिक परिस्थितीवर ठरते धर्माचा ही विचार केला तर प्रत्येक धर्माच्या भौगोलिक परिस्थितीनुसार आपले आचार विचार, खानपान, राणीमान, यांच्याशी अध्यात्मिक धर्म आपली जडणघडण घडवीत असतात. त्यामुळे भूगोल हा मानवाच्या प्रत्येक घटकावर प्रभाव टाकत असतो. असे प्रतिपादन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. गिरीश सरोदे यांनी केले.

कार्यक्रम प्रसंगी भूगोल दिनानिमित्त घेण्यात आलेल्या स्पर्धेमध्ये विजयी स्पर्धकांना प्रा. गिरीश सरोदे यांच्यातर्फे तर सर्व सहभागी स्पर्धकांना सौ. आकांक्षा धांडे, संचालिका, सनराइज किड्स झोन, भुसावळ यांच्यातर्फे प्रमाणपत्र आणि पारितोषिके देण्यात आली.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कुमारी धनश्री कोळी ने तर कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन वनस्पती शास्त्र विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. जीवन धांडे यांनी केले. कार्यक्रमाला मोलाचे सहकार्य प्रा. डॉ. गिरीश कोळी प्रा. विनोद भालेराव, प्रा. पंकज फालक प्रा.रविकांत वासनिक, प्रा. करण भालेराव इत्यादी प्राध्यापकांचे सहकार्य लाभले. अशा प्रकारे अध्यक्षांच्या पूर्व परवानगीने कार्यक्रम संपन्न झाला.

भूगोल विभाग
प्रा. गिरीश सरोदे

विज्ञान मंडळ

महाविद्यालयांमध्ये **भूगोल विभाग आणि विज्ञान मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने** १३ जानेवारी, सोमवार या दिवशी सामाजिक व पर्यावरणीय समस्या या विषयावर पोस्टर स्पर्धा तर **भारतीय संस्कृती** या विषयावर रांगोळी स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती पोस्टर स्पर्धेमध्ये २३ विद्यार्थिनींनी व रांगोळी स्पर्धेमध्ये १० विद्यार्थिनींनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग नोंदवला होता.

पोस्टर स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून प्रा. निलेश गुरूचल (इंग्रजी विभाग) आणि प्रा. संदीप नेतनराव (केमिस्ट्री विभाग) लाभलेले होते. पोस्टर स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक– कु. बिपाशा कनोजिया (टी.वाय.बी.ए.), द्वितीय क्रमांक कु. धनश्री भालेराव (एस.वाय.बी.ए.), तृतीय क्रमांक कु. मेघा शर्मा (एस. वाय.बी.ए.), आणि कु. वैष्णवी रेहकवाल (एम.एस.सी), विद्यार्थिनींनी क्रमांक मिळवला. रांगोळी स्पर्धेसाठी परीक्षक प्रा. दिपाली पाटील (इतिहास विभाग) आणि प्रा. काजल ठाकूर (केमिस्ट्री विभाग) मॅडम लाभलेल्या होत्या. रांगोळी स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक कु. पुनम लोखंडे (एम.ए. प्रथम वर्ष), द्वितीय क्रमांक कु. बिपाशा कनोजिया (टी.वाय.बी.ए.), तृतीय क्रमांक कु. धनश्री भालेराव (एस.वाय.बी.ए.) आणि कु. खुशी टाक (टी.वाय.बी.ए.) या विद्यार्थिनींनी क्रमांक मिळवला.

विजयी स्पर्धकांना प्रा. गिरीश सरोदे यांच्यातर्फे तर सर्व सहभागी स्पर्धकांना सौ. आकांक्षा धांडे, संचालिका, सनराइज किड्स झोन, भुसावळ यांच्यातर्फे पारितोषिके देण्यात आली.

तसेच विज्ञान मंडळातर्फे विज्ञान दिनानिमित्त २८ फेब्रुवारी २०२५ रोजी विज्ञान दिनानिमित्त पर्यावरण समस्या आणि जागृती या विषयावर पोस्टर प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते.

प्रमुख, विज्ञान मंडळ,
प्रा. डॉ. जीवन धांडे

वाणिज्य व नियोजन मंडळ

१) दि. २३ सप्टेंबर २०२४ सोमवार रोजी वाणिज्य व नियोजन मंडळाच्या उद्घाटनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी उद्घाटक म्हणून मा. श्री. मुकेश अग्रवाल चार्टर्ड अकाऊंटंट (सी.ए.), भुसावळ हे होते. त्यांनी वाणिज्य शाखेच्या विद्यार्थिनींना **'वाणिज्य क्षेत्रातील रोजगाराच्या संधी'** या विषयावर मार्गदर्शन केले.

२) दि. ४ फेब्रुवारी २०२५ मंगळवार रोजी डॉ. शरद अग्रवाल, श्रीमती, प.क. कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ यांच्या **केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२५–२६** या विषयावरील व्याख्यानास वाणिज्य शाखेच्या विद्यार्थिनी मोठया संख्येने उपस्थित होत्या.

वाणिज्य व नियोजन मंडळ प्रमुख
डॉ. राजकुवर एस. गजरे

मेंटर मेंटी योजना

मेंटर मेंटी योजना महाविद्यालयातील सर्व प्रवेशित विद्यार्थिनींनी साठी राबविण्यात आली. महाविद्यालयातील सर्व शाखेतील विद्यार्थिनींचे वेगवेगळे गट बनवून संबंधित शाखेतील प्राध्यापकांना त्यांचे मार्गदर्शक म्हणून नेमून देण्यात आले. प्राध्यापकांनी त्यांचेकडे सोपविण्यात आलेल्या विद्यार्थिनींना महाविद्यालयात उपलब्ध असलेल्या सर्व सोयी सुविधांबद्दल माहिती दिली. तसेच विद्यार्थिनीच्या बैठकी घेऊन त्यांच्या अडचणी समजून घेण्याचा व सोडवण्याचा प्रयत्न केला. विद्यार्थिनींना त्यांच्या आरोग्याची काळजी घेणे, अभ्यासाचे नियोजन, परीक्षेच्या काळात येणाऱ्या ताण तणावांविषयी समुपदेशन, स्पर्धा परीक्षा अभ्यासाविषयी मार्गदर्शन, परिसर स्वच्छता, इ. विषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. विद्यार्थिनींच्या पालकांशी संपर्क साधून त्यांच्या पाल्याच्या शैक्षणिक प्रगती विषयी माहिती देण्यात आली.

समिती प्रमुख
प्रा. एस. बी. नेतनराव

Department of Commerce & Management

- Inauguration of Commerce Association & Planning forum by Dr. Mukesh Agrawal (C.A) on 23rd September 2024.
- 'Quiz Competition' was organized for all the Commerce students on 21st January 2025
- 'Exhibition cum Sale' was organized on 28th January 2025 in collaboration with the students of Certificate Course in Women Entrepreneurship.
- Alumni lecture was organized on 'How to prepare for competitive examination' of Prof. Miss. Shruti J. Neve of P. O. Nahata college, Bhusawal on 31st January 2025.
- 'Commerce Talent Search Examination' was conducted for all the Commerce students on 17th February 2025.
- Industrial visit was arranged for commerce students and the students of 'Certificate Course in Women Entrepreneurship' to Raymond Ltd., Jalgaon on 22nd February 2025.
- One Day Workshop on "Syllabus Restructuring for S.Y.B.Com Sem.III" was organized on 5th March 2025.
- 'Maitri Utsav' organized for commerce students on 8th March 2025.

Dr. Miss. Rajkuvar S. Gajare
Head, Dept. of Commerce and Management

Department of Mathematics

- Students prepared Charts related to topics of Curriculum.
- On Occasion of National Mathematics Day Students prepared Posters.
- A Numerical Ability Test was conducted by the Department on 18/02/25. 57 Students Participated,
- 12 Students participated in the event of Popular speech on "How to Develop Mathematical thinking Organised by Department of Mathematics, Arts, Commerce and Science College Bodwad On 1st March 2025.
- Student Participated in Quiz Competition "Talent Search in Mathematics" (TSM-2024) Organized by Department of Mathematics RSGVP Mandal's Arts, Commerce and Science College, Shahada on 22nd December 2024.
- Miss Neha Rajendra Sonawane Participated and stood III Rank in the Quiz Competition Organised through online mode by Department of of Mathematics, School of Mathematical Science, KBCNMU, Jalgaon
- 10 students Participated in Maths Quiz Competition Organised through online made by Department of mathematics, KBCNMU, Jalgaon.

Prof. Madhuri Bhutada
Head, Dept. of Mathematics

Department of Computer Science

- Organized PPT presentation of T.Y.B.C.A. students for "Current Computing Trends" on 24/02/2025.
- Students of S.Y.B.Sc. were participated in power point presentation competition.
- Organized Seminar for PG Students on " Current Computing Trends".
- Guest lecture conducted by T.Y.B.C.A. and T.Y.B.Sc. Student on 05/02/2025.
- Alumni lecture conducted by Miss. Yashashri Dhake on 11/03/2025
- Online difficulty solving sessions were conducted for the students through whatsapp group and emails.
- Organised Seminar for T.Y.B.Sc. students on Cleanliness Project on 26/03/25.

Dr. J. V. Dhanvij
Head, Dept. of Computer Science

Department of Zoology

- Department of Zoology conducted bridge course for F.Y.B.Sc. students.
- Department also organized specimen introduction sessions for F.Y.B.Sc. students.
- Department also inspired students of F.Y.B.Sc. and S.Y.B.Sc. to prepare models and posters of various topics related with zoology.
- Students also prepared report of different case report related with women atrocities and role of forensic science to solve these cases by the department.

Dr. Meena S. Chaudhari
Head, Dept. of Zoology

Department of Chemistry

- Two students of M.Sc. organic Chemistry part 1 completed internship of 100 hrs. in Asian Laboratories, Kinhi MIDC, Bhusawal and submitted their report to college.
- M.Sc. part 2 Organic chemistry four students were completed their Research Project.
- T.Y.B.Sc Chemistry four students were participated in chemistry quiz competition Lok Sevak Madhukar Rao Chaudhary Chemistry aptitude test (CAT) organized by Department of chemistry, Dhanaji Nana Mahavidyalaya, Faizpur Maharashtra on 1 Feb 2025. Komal Sanjay Sonwane Jahanvi Suresh Gupta, Khushi Kishor Ridlyan,Ziya Khan. Among four students Komal Sanjay Sonwane stood first from P K Kotecha , Bhusawal.

Dr. Hemant P. Narkhede
Head, Dept. of Chemistry

Department of Botany

- Saplings as well as seed balls prepared in college campus by using seeds collected by the department and seed balls were distributed in Jugadevi and Kurha Panache forest.
- Tree plantation has been done in college campus with campus development committee.
- Vermi compost project has been successfully run with department of Zoology, also guidance has been given to volunteers.

Dr. J. S. Dhande
Head, Dept. of Botany

YUVA RANG

- Yuvarang 2024-2025 was organised by the Student Development Department, Kavayitri Bahinabai Chaudhary North Maharashtra University, Jalgaon During 24-28 October 2024.
- Our college team participated in the events in "Yuvarang 2024" an inter- collegiate Youth Festival. In these event 2 students of our college participated in 2 different competitions such as Elocution, Poster Making.
- All the students got certificates in the appreciation of their participation. Prof. Madhuri Bhutada and prof. Kamlakar Suryawanshi worked as the Team Manager of our college team at this festival.

Mrs. Madhuri Bhutada
Student Development

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

- The NAAC Peer Team visited to College on 22-23 October 2024 and awarded B grade with CGPA of 2.19. It is valid up to 29th October 2029.
- Annual Quality Assurance Report (AQAR) of academic year 2023-24 has been prepared.
- IQAC conducted Student, Alumni, Teachers and Employers feedback though online/offline mode.
- IQAC Prepared Academic Calendar and Action Plan of A.Y.2024-25.
- The IQAC members of the college conducted Seminar in Schools on 9-10 Jan.2025 under the NEP-2020 School Connect 2.0 campaign.

Dr.J.V.Dhanvij
IQAC Co-ordinator

Research Promotion Committee

Every year committee members motivated to Teachers for preparation of Minor Research Project proposals under VCRMS KBC NMU, Jalgaon and other funding agencies. Committee members also motivated to Teachers to participate in various seminars/ conferences/ workshops online /offline mode conducted by parent institute or other institute and also motivated to publish their research work in UGC approved journals/ peer reviewed journals.

During this year the faculty members have published... research papers in UGC care listed, Scopus, Web of Science; Peer Reviewed indexed referred journals. Teachers had published...... books, chapters in edited books and in conference proceedings. 04 faculty members are approved as Ph.D. guides by the University. At present 04 students are pursuing Ph.D. under their guidance. Three faculty members are pursuing Ph.D. The Department of Commerce organized syllabus restructuring workshop of S.Y.B.Com. on 5th March 2025. IQAC members of the college conducted Seminar in schools on 9-10 Jan.2025 under the NEP-2020 School Connect 2.0 campaign.

Dr. J. V. Dhanvij
Chairman, Research Promotion Committee

सामान्य ज्ञान व पर्यावरण जागृती समिती, महाविद्यालयीन परिसर विकास समिती

- सामान्य ज्ञान व पर्यावरण जागृती समितीतर्फे महाविद्यालयात दरवर्षीप्रमाणे स्पर्धा परीक्षांमध्ये विद्यार्थ्यांना यश मिळण्यासाठी आम्ही सतत सहकार्य करत असतो.
- महाविद्यालयांमध्ये द्रितीय वर्ष वर्गाच्या विद्यार्थिनींना सामान्य ज्ञान हा विषय अनिवार्य असून त्या विषयाच्या मार्गदर्शनाचे वर्षभर नियोजन करून प्राध्यापक विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करीत असतात.
- पर्यावरण जागृती ही काळाची गरज समजून पर्यावरण जागृती समिती मार्फत घनकचरा व्यवस्थापन प्लास्टिक निर्मूलन पर्यावरण जागृती वृक्षारोपण इ. विविध कार्यक्रम महाविद्यालयात राबवले जातात.
- महाविद्यालय परिसरात १५ ऑगस्ट २०२४ रोजी वृक्षारोपण करण्यात आले.
- सदर समितीतर्फे दरवर्षी भुसावळ कर नागरिकांसाठी मातीच्या गणेश मूर्तींच्या विसर्जनाची सोय महाविद्यालयात उपलब्ध करून देण्यात येते.
- महाविद्यालय परिसर समिती व पर्यावरण जागृती समितीतर्फे सीड बॉल बनवण्याचे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला सदर तयार केलेले सेटबॉल जुगादेवी परिसर येथे टाकण्यात आले.

प्रा. डॉ. जीवन धांडे, समिती प्रमुख
सामान्य ज्ञान व पर्यावरण जागृती समिती

An Education Tour Report (Academic Year 2024-25)

The educational tour as per curriculum is an exposure to a place of historical importance. The main objective of an educational tour was to acquaint the students with the process of organizing, understanding the surrounding and learning heritage with authentic example.

The tour of Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyalaya was planned for one day on 6th Feb. 2025. It was a journey from Bhusawal to Chhatrapati Sambhaji Nagar with lot of excitement and enthusiasm. We covered all the important historical places in nearby areas.

On 6th Feb. 2025, 54 students accompanied by nine staff members started the journey at 5.00 A.M. Reached our first destination Shri Bhadra Maruti Temple.

- **Shri Bhadra Maruti Temple :**

The first place visited was Shri Bhadra Maruti Temple. Located about 4 km. from the place Ellora Caves. It is a Hindu temple in Khuldabad, Maharashtra. The deity of the temple is Lord Hanuman. It is one of the famous tourist attraction and pilgrimage centers in Chhatrapati Sambhaji Nagar district. The student spent around 1 hour, enjoyed the cool breeze with lot of excitement.

- **Grishneshwar Temple :**

The next destination was the Grishneshwar Temple. It is a Hindu temple of Shiva in Verul village of Chhatrapati Sambhaji Nagar district, ,Maharashtra. It is one of the 12 Jyotirlinga Mandir. It was destroyed by the Delhi Sultanat in 13th and 14th cneturies. Maloji Bhosale grandfather of Chhatrapati Shivaji Maharaj first restored it in 16th century and rebuilt to its current from in the year 1729.

- **Ellora Caves :**

The another next destination of tour was Ellora Caves. All the students and staff members enjoyed the food in the beautiful premises of the Ellora Caves and then marched to see the caves.

The Ellora Caves are UNESCO World Heritage Site in Chhatrapati Sambhaji Nagar. It is one of the largest rock-cut cave complexes in the world, with artwork dating from the period 600-1000 AD., also including several Buddhist and Jain Caves. The complex is a leading example of Indian rock-cut architecture, Cave 16 features the largest single monolithic rock excavation in the world, the Kailash Temple, a chariot-shaped monument dedicated to the God Shiv. The students were enthralled to see the architectural excellence of the historical place.

- **Bibi Ka Maqbara (Tomb of the Lady) :**

The 4th destination was Bibi Ka Maqbara. The Bibi Ka Maqbara is a tomb located in the city of Chhatrapati Sambhaji Nagar. It was commissioned in 1660 by the Mughal emperor Aurangzeb's son, Prince Azam Shah, in the memory of his wife Dilras Banu Begum. It bears a striking resemblance to the Taj Mahal, which is why it is also called the Taj of the Deccan.

- **Siddhartha Garden and Zoo :**

It was the last destination of the tour. It was around 4.00 p.m/ of the day and student were still very excited to see the beauty of garden and museum. It offered a unique adventure to the student. After entering the Siddhartha garden, a magnificent bronze statue of Gautama Buddha in a meditative posture is installed in front. The height of this Buddha statue is 15 feet high and it is located on a 10 feet high platform. The Siddhartha Garden and Zoo covering 34 acres is home to a variety of Animals, Birds, Snakes, and Fish. This zoological museum has more than 200 different types of animals and birds. Students enjoyed lot the beauty of garden and various animals.

At 6.00 p.m. we started to back journey to Bhusawal keeping all the beautiful memories in our mind. Around 11 p.m. late night we reaches safely to our final destination. The tour taught the student history and culture in a realistic way. The tour was a pleasant experience and enhance the knowledge about the great historical places and our rich culture and tradition.

The committee members Dr. M.S.Chaudhari, Mrs. M.N.Bhutada, Dr. Girshi Koli, Mr. N.S. Chaudhari, Mr. S.B.Netanrao, Dr. R.S.Gajare, Mr. V.S.Bhalerao, Mr. Girish Sarode, Miss. Sana Khan tooks great effort for the success of this Educational Tour under the guidance of Vice Principal Dr. J.P.Talegaonkar and Dr. S.K.Agrawal.

Dr. Meena Chaudhari
Chairman, Educational Tour

ग्रंथालय विभाग

दि. ९ ऑगष्ट रोजी ग्रंथायन शास्त्राचे जनक डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांची जयंती ग्रंथालयात साजरी करण्यात आली यावेळी अध्यक्ष म्हणून उपप्राचार्या डॉ. जान्हवी पी. तळेगावंकर यांचे हस्ते डॉ. रंगनाथन यांचे प्रर्तिमेचे माल्यार्पण आणि पूजन करण्यात आले. यावेळी प्रमुख पाहुणे डॉ. जे. व्ही. धनवीज, उपस्थित होते, ग्रंथालय समितीचे सदस्य डॉ. आर. एस. गजरे, प्रा. के. सी. सूर्यवंशी, प्रा. एन. एस. गुरुचल प्राध्यापक वर्ग आणि ग्रंथालयाचे कर्मचारी श्री विलास सरोदे, श्री घनश्याम राठी आदि उपस्थित होते.

दि. १५ आक्टोबर रोजी डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांची जयंती वाचन प्रेरणा दिन म्हणुन साजरी करण्यात आली . यावेळी अध्यक्ष म्हणून उपप्राचार्या प्रा.वाय.डी. देसले यांचे हस्ते डॉ. रंगनाथन यांचे प्रर्तिमेचे माल्यार्पण आणि पूजन करण्यात आले, यावेळी प्रा. के.सी. सूर्यवंशी, डॉ. एच. पी. नारखेडे, प्रा. निलेश गुरुचल, प्रा. आर. एस. वासनिक, प्रा. ए. एम निकम, श्री. विलास सरोदे, श्री. फिरोज तडवी उपस्थित होते.

दरवर्षी प्रमाणे यावर्षी वार्षिक पुस्तक परिक्षण स्पर्धा घोषित करण्यात आली त्यासाठी वर्गावर्गात जाऊन विद्यायार्थिनी पुस्तक परिक्षण संदर्भात माहिती देण्यात आली. या माध्यमातुन वाचन प्रवृती कशी वाढेल याबाबत मार्गदर्शन करण्यात आले. या स्पधेत एकुण २६ विद्यार्थिनिचा सहभाग होता. त्यासाठी मराठी, हिन्दी, इंग्लिश या भाषेतून अनुकम प्रथम, द्रितीय, तृतीय क्रमांकाची पारितोषिके घोषित करण्यात आली प्रत्येक भाषेतील प्रथम क्रमांकाचे परिक्षण 'पदम्' या वार्षिक नियतकालीका मध्ये प्रकाशित करण्यात आले. स्पर्धेचा निकाल खालील प्रमाणे–

अ) मराठी विभाग :–

प्रथम क्रमांक	:–	कु. धनश्री गणेश भालेराव (S.Y.B.A)	प्रज्वलित मने
द्रितीय क्रमांक	:–	कु. तेजस्विनी कैलास सपकाळे (F.Y.B.A)	भली माणस
तृतीय क्रमांक	:–	कु. अर्पिता विनोद तायडे (S.Y.B.A)	ज्योतिबा फुले

ब) हिन्दी विभाग :–

प्रथम क्रमांक	:–	कु . बिपाशा अशोक कनोजिया (T.Y.B.A)	मेरी जपान यात्रा
द्रितीय क्रमांक	:–	कु. पुनम विजय लोखंडे (M.A-I)	बुद्ध आणि त्यांचा धम्म
तृतीय क्रमांक	:–	कु. संजना सुरेन्द्र दातीर (T.Y.B.A)	प्रजा ही रहने दो

क) इंग्लिश विभाग :–

प्रथम क्रमांक	:–	कु. पूनम विजय लोखंडे (M.A-I)	Malgudi Days
द्रितीय क्रमांक	:–	कु. मेघाराज राजेश शर्मा (S.Y.B.A)	One Indian Giri
तृतीय क्रमांक	:–	कु. एंजल प्रवीण जाधव (F.Y.B.A)	The Joy of Friendship

चालू शैक्षणिक वर्षात रु.३८००२ /– चे २६३ ग्रंथ खरेदी करण्यात आले.

विलास सरोदे

– ग्रंथालय लिपिक

समारंभ समिती

- २१ जून २०२४ आंतरराष्ट्रीय योग दिन – या प्रसंगी योग शिक्षक सौ. संध्या सोनी यांनी मार्गदर्शन व प्रात्यक्षिक करून उपस्थितांकडून योगासने करून घेतली.
- १ ऑगस्ट –लोकमान्य टिळक व अण्णा भाऊ साठे जयंती उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर व उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते प्रतिमा पूजन व माल्यार्पण करून साजरी करण्यात आली.
- ११ ऑगस्ट – कवयित्री बहिणाबाई चौधरी यांच्या जयंतीनिमित्त कविता उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर व उपप्राचार्य डॉ.शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते प्रतिमा पूजन व माल्यार्पण करून साजरी करण्यात आली.
- ३ ते ५ ऑक्टोबर– शारदोत्सव दिनांक ३ ऑक्टोंबर रोजी शारदा देवीच्या मूर्तीची स्थापना मा. सुमित चोरडिया व सौ. भावना चोरडिया यांच्या शुभहस्ते करण्यात आली. या प्रसंगी कलश डेकोरेशन स्पर्धा व साडी डे साजरा करण्यात आला. दिनांक ५ ऑक्टोंबर रोजी शारदादेवी च्या मूर्तीचे पूजन करुन विधिवत विसर्जन उपप्राचार्य डॉ.शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले.
- १५ ऑक्टोंबर – वाचन प्रेरणादिवस डा. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांना आदरांजली वाहिली . या प्रसंगी उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल उपस्थित होते. एन. एस. एस. व विद्यार्थी विकास विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आला.
- ६ डिसेंबर – महापरीनिर्वाण दिन या प्रसंगी डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. या प्रसंगी डॉ. राजश्री गजरे यांनी डॉ बाबासाहेब आंबेडकर आणि आर्थिक स्थिती या विषयावर विद्यार्थीनींशी संवाद साधला. या प्रसंगी उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर, उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल व प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.
- ३१ ऑक्टोबर – राष्ट्रीय एकता दिन या प्रसंगी सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या प्रतिमेचे पूजन करून माल्यार्पण उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. ३ जानेवारी – क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती साजरी करण्यात आली.
- १२ जानेवारी – स्वामी विवेकानंद जयंती व राजमाता जिजाऊ जयंती या प्रसंगी विद्यार्थ्यांनींनी आपले मनोगत व्यक्त केले. व स्वामी विवेकानंद व राजमाता जिजाऊसाहेब यांच्या प्रतिमेचे पूजन व माल्यार्पण उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर, उपप्राचार्य डॉ.शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले.
- १९ फेब्रुवारी – स्वराज्य संस्थापक छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जयंतीनिमित्त प्रतिमा पूजन उपप्राचार्य डॉ.जान्हवी तळेगांवकर, उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले.
- १४ एप्रिल – डॉ बाबासाहेब आंबेडकर जयंती या निमित्त कार्यक्रमात डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेचे पूजन उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर, उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. करण्यात आले.

प्रा. के.सी. सुर्यवंशी

समारंभ समिती प्रमुख

स्पर्धा परीक्षा व प्लेसमेंट समिती

१) दि. ३०.८.२०२४ शुक्रवार रोजी स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन व करियर कौन्सलिंग व प्लेसमेंट सेलचे उद्घाटन यूनिक अकादमी पुणे, शाखा जळगाव चे माननीय श्री विकास गिरासे यांच्या हस्ते करण्यात आले. त्यांनी समितीच्या उद्घाटन प्रसंगी विद्यार्थिनींना पदवी काळात स्पर्धा परीक्षांचा अभ्यास कसा करावा या संदर्भात मार्गदर्शन केले. आपल्या मार्गदर्शनात त्यांनी स्पर्धा परीक्षांचा अभ्यास कसा करावा? त्याचे नियोजन कसे करावे? कुठली पुस्तक वाचावी? या विषयी माहिती दिली. स्पर्धा परीक्षांमध्ये यश प्राप्त करायचे असेल तर अभ्यासात सातत्य असणे गरजेचे आहे. कुठल्याही प्रकारचा खंड हा आपल्या यशाच्या मार्गात अडथळा निर्माण करू शकतो. एमपीएससी / यूपीएससी परीक्षेचा अभ्यासक्रम विद्यार्थिनींनी तोंडी पाठ करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रम माहिती असल्यास अभ्यास करने सोयीचे ठरते. पदवी काळात स्पर्धा परीक्षांची तयारी केल्यास अभ्यासाचे नियोजन सोपे होते. पदवीच्या अभ्यासासोबतच स्पर्धा परीक्षांच्या अभ्यासाचे नियोजन करण्यास विद्यार्थिनींनी प्राधान्य देणे गरजेचे आहे. त्यांनी एमपीएससी व यूपीएससी परीक्षेच्या मार्कांचे विभाजन, परीक्षे करता असलेला वेळ, परीक्षा केव्हा असते, एमपीएससी व यूपीएससी परीक्षेतील फरक, या परीक्षांमधील कट–ऑफ इ. माहिती विद्यार्थ्यांनींना दिली. श्री. राहुल पाटील यांनी देखील विद्यार्थीनीना उत्तम मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगावकर म्याडम होते. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात विद्यार्थिनींना एकाग्रतेने अभ्यास करण्याचे आवाहन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक समिती प्रमुख डॉ. एच. पी. नारखेडे यांनी केले.. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी प्रा. डॉ मीना चौधरी मॅडम व कारण भालेराव सर यांनी परिश्रम घेतले. कार्यक्रमास मोठ्या संख्येने विद्यार्थीनी उपस्थित होत्या.

२) दि.१९/१२/२०२४ रोजी श्रीमती प. क. कोटेचा महिला महाविद्यालय भुसावळ येथे विस्ता एज्युकेशन सोसायटी पुणेचे रिजनल प्रमुख प्रणव राय यांची कार्यशाळा करिअर कॉउंसिलिंग व प्लेसमेंट सेल मार्फत आयोजित करण्यात आली होते. त्यांनी आपल्या व्याख्यानात विद्यार्थिनींना करिअरच्या संधी व त्याकरता करावी लागणारी पूर्वतयारी तसेच MH-CET (MBA-CA) या संदर्भात मार्गदर्शन केले. सोबत विस्तार जळगाव ब्रांचचे मॅनेजर श्री निलेश सोनार देखील उपस्थित होते. महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. एस. के. अग्रवाल यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात विद्यार्थिनींना नियमित शिक्षणाबरोबर आपण एक्स्ट्रा करिक्युलर कोर्सेस व स्किल डेव्हलप करणे गरजेचे आहे तरच आपण या स्पर्धेच्या युगात टिकू शकतो असे प्रतिपादन केले. करिअर कॉन्सलीने प्लेसमेंट सेलचे अध्यक्ष डॉ. एच. पी. नारखेडे यांनी सूत्रसंचालन केले सदस्य प्रा. निलेश गुरुचल यांनी आभार मानले कार्यक्रमाच्या यशस्वीते करता डॉ. एम. एस. चौधरी व प्रा. करण भालेराव यांचे सहकार्य लाभले.

३) करिअर व प्लेसमेंट समिती व ॲक्सिस बँक यांच्या संयुक्तं विदद्यमाने कॅम्पस इंटरव्यू चे दि. २९.१.२०२५ रोजी सकाळी १०.३० वाजता महाविद्यालयात आयोजन करण्यात आले. यात महाविद्यालयातील ४२ विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष स्थान उपप्राचार्य प्रा.डॉ. जान्हवी तळेगावकर यांनी भूषविले. कार्यक्रमाचे प्रमुख मार्गदर्शक मा. श्री आब्बास शेख, श्री शिव सिंह (एन. आय टी. लिमिटेड) होते. त्यांनी विद्यार्थिनींना इंटरव्यू टेक्निक्स बद्दल मार्गदर्शन केले. तसेच इंटरव्यू च्या वेळेस विचारल्या जाणाऱ्या काही प्रश्नांचे योग्य उत्तर देण्याची पद्धत विद्यार्थिनींना समजावून सांगितले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक समिती प्रमुख प्रा. डॉ. हेमंत पी. नारखेडे यांनी केले उपप्राचार्य प्रा.डॉ. जान्हवी तळेगावकर यांनी आर्टिफिशिल इंटेलिजनस वर मार्गदर्शन केले. भावी आयुष्यात नोकरीच्या संधी साठी आपल्या विषयातील कौशल्य व आर्टिफिशिल इंटेलिजनस (AI) चे महत्व समजावून सांगितले. समिती सदस्य डॉ. मीना चौधरी, प्रा.निलेश गुरूचळ, प्रा. करण भालेराव उपस्थित होते. कार्यक्रमास ४२ विद्यार्थिनी उपस्थित होते.

४) २२ फेब्रुवारी, २०२१ (शनिवार) सकाळी ८.०० वा., स्थळः संतोषीमाता बहुउद्देशिय क्रिडा संकुल, प्रोफेसर कॉलोनी, भुसावळ निःशुल्क रोजगार मेळावा मध्ये वाणिज्य विभागातील ४१ विद्यार्थिनींचा सहभाग घेतला. स्थानिक रोजगार, स्थानिकांच्या प्रतिक्षेत सक्षम अश्या व्यावसायिक व सामाजिक क्षेत्रात उत्तुंग कार्य – रोजगार–व्यवसाय करण्याच्या संधीसाठी तमाम गरजु उमेदवारांसाठी ना. संजय जी सावकारे, मंत्री यांच्या मार्गदर्शनात समर्थ व्यासपीठ उभारण्याचे मानस केलेले

५) दि. १०.३.२०२१ स्पर्धा परीक्षा व प्लेसमेंट समिती (२०२४–२५) रोजी वरिष्ठ महाविद्यालयातील २०१९ नंतर पदवी व पदव्युत्तर उत्तीर्ण व तसेच या वर्षी पदवीस पदव्युत्तर साठी असलेल्या सर्व विद्यार्थीनीना कळिवण्यात येते कि, दि. १२ मार्च २०२५(बुधवार) रोजी महाविद्यालय व एस. पी. असोसिएट अँड चार्टेड अकाऊंटस, भुसावळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने Offline Campus drive चे आयोजन सकाळी ११ वाजता सेमिनार हॉल मध्ये घेण्यात आला.

प्रा. डॉ. एच. पी. नारखेडे
स्पर्धा परीक्षा व प्लेसमेंट समिती प्रमुख

Report on Workshop on Syllabus Restructuring for S.Y.B.Com. Sem. III

On 05th March 2025, on Wednesday, Kavyitri Bahinabai Chaudhari North Maharashtra University Jalgaon and Department of Commerce, Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal, a one-day second year Commerce Class Curriculum Restructuring Workshop concluded. The workshop was inaugurated by Dr. Anil Dongre, Dean of the Department of Commerce and Management, KBC North Maharashtra University, Jalgaon and the chief guests were the Chairman of all the Boards of Studies of the faculty of Commerce and Management. In which Dr. Sachin Jadhav of Accountancy and Costing, Dr. Rameshwar Chavan of Business Administration, Dr. Pavitra Patil of Commerce and Business Law and Dr. Parag Narkhede of Management Studies were present. The program was presided over by the Vice Principals of the college, Dr. Janhvi Talegaonkar and Dr. S. K.Agrawal. The workshop coordinator and Head of the Commerce Department, Dr. Rajkuvar Gajare introduced the program and the program was moderated by Prof. Madhuri Bhutada. In the second session of the workshop, the restructuring plan of the second year commerce class was discussed according to each subject. On this occasion, some suggestions were made by the professors present and the chairman of various board of studies regarding the changes in the curriculum. The dean, Dr. Anil Dongre, understood the difficulties faced due to the changes in the curriculum and also informed the professors about the remedial plans to be taken. He explained the technical difficulties faced by the university while making these changes. The evaluation of the subject and the difficulties encountered while drawing the question papers were also discussed. He assured to resolve those difficulties and presented the university's side regarding the evaluations. In the third and final session of the program, the college's Vice Principal Dr. S. K. Agrawal presided over the closing ceremony and the chief guest was Dr. Mukund Beldar, a senior professor of Chalisgaon College. This program was held in the presence of Honorable Dean Dr. Anil Dongre and Vice Principal Dr. Janvi Talegaonkar. On this occasion, the coordinator of the workshop, Dr. Rajkuvar Gajare, read the report. The vote of thanks was presented by Prof. Pankaj Falak and the closing ceremony was coordinated by Dr. Rajkuvar Gajare. 37 professors were registered for the workshop. Senior professors from various colleges were present at the workshop. On this occasion, Prof. Pankaj Phalak, Prof. Prerna Neve, Prof. Ashwini Datir, Prof. Lalita Patil, Prof. Suraj Heda of the Commerce Department of the college were present and took efforts to make the workshop successful. All the professors of the Commerce Department and all the non-teaching staff provided special cooperation for the success of the program.

Dr. Rajkuvar Gajare (Workshop Co-ordinator)

विद्यार्थी विकास विभाग

- १. मा. उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या विविध शिष्यवृत्ती योजनांबाबत वेबिनारद्वारे दिनांक २५ जुलै २०२४ रोजी ऑनलाईन लेक्चर मा. ना. चंद्रकांत दादा पाटील यांच्या उपस्थितीत महाराष्ट्रातील सर्व विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित करण्यात आले होते. महाविद्यालयातील विद्यार्थी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी विद्यार्थ्यांनी ऑनलाईन सहभाग नोंदविला.
- २. १३ ऑगस्ट २०२४ रोजी विद्यापीठ नामविस्तार दिवस यानिमित्ताने काव्यवाचन स्पर्धा आयोजन करण्यात आले. बहिणाबाईचे काव्य वाचन, बहिणाबाईच्या चरित्रावर वाचन, लेख, बहिणाबाईचे साहित्यावर ग्रंथ प्रर्दशन महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आले. एकुण ४६ विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला.
- ३. १२ ऑगस्ट २०२४ रोजी नशामुक्ती अभियान कार्यक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयात करण्यात आले. एकुण ४६ विद्यार्थीनींनी सहभाग नोंदविला.
- ४. १५ ऑगस्ट २०२४ रोजी स्वातंत्र दिनानिमित्त महाविद्यालयाच्या आवारात वृक्षारोपण करण्यात आले. महाविद्यालयातील उपप्राचार्यांनी मार्गदर्शन केले.
- ५. ५ सप्टेंबर २०२४ रोजी मेहंदी स्पर्धा स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. मेहंदी स्पर्धा महाविद्यालयातील ब्युटीपार्लर कोर्स व विद्यार्थी विकास विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयातील उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर होत्या. एकुण १० विद्यार्थीनींनी सहभाग नोंदविला.
- ६. दि.११/०९/२०२४ रोजी तानातनाव मुक्त आणि कॉपी मुक्त परीक्षा अभियानावर महाविद्यालयात कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष उपप्राचार्य डॉ.शरद अग्रवाल होते. परिक्षा विभाग प्रमुख डॉ. जीवन धांडे यांनी विद्यार्थीनींना कॉपीमुक्त परिक्षेबाबत विद्यार्थीनींना मार्गदर्शन केले. तसेच Say No To Copy, परिक्षे संबंधीत विविध पोस्टर्स महाविद्यालयात नोटीस बोर्डवर व दर्शनिय भागात लावण्यात आले. एकूण विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.
- ७. दि. २४ ऑक्टोंबर २०२४ ते २८ ऑक्टोंबर २०२४ दरम्यान कबचौ उमवि, जळगांव येथे आयोजित विद्यापीठस्तरीय युवारंग युवक महोत्सव स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाच्या संघाने सहभाग नोंदवला. त्यात २ दोन विद्यार्थीनींनी पोस्टर व वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग नोंदविला. व २ शिक्षकांनी Team Manager म्हणुन काम केले.
- ८. दि. २६/११/२०२४ रोजी महाविद्यालयात संविधान दिवस साजरा करण्यात आला. महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी सहभाग घेतला.
- ९. दि. ०६ डिसेंबर २०२४ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुण्यतिथी व लेवागण बोली दिवस महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आले.
- १०. दि. १६ डिसेंबर २०२४ महाविद्यालयात पुर्व खान्देश कुष्ठसेवा मंडळ संचलित चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय व धर्मदाय रुग्णालय यांचे मार्फत राष्ट्रव्यापी 'देश का प्रकृती परिक्षण' अभियाना अंर्तगत विद्यार्थीनी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचे प्रकृती परिक्षण करण्यात आले. सदर अभियान भारतीय आयुष मंत्रालय मार्फत भारतीय चिकित्सा पध्दती विभाग सहकार्याने राबविण्यात येत आहे. मा. पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांचे प्रकृती परिक्षण करुन या अभियानास आयुष मंत्रालय तर्फे सुरुवात करण्यात आली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल होते. योगा क्लिनिकल स्किल विभागाचे प्रमुख डॉ. प्रशांत जैसवाल, डॉ.छाया मोरे, डॉ. पुजा अजलसोंडे यांनी मार्गदर्शन केले. व डिजिटल प्रकृती परिक्षण सर्टिफिकेट प्रदान करण्यात आले. अभियानात शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

- ११. दि. ०३ जानेवारी २०२५ या रोजी महाविद्यालयामध्ये सावित्रीबाई फुले स्मृतिदिन साजरा करण्यात आला या प्रसंगी महाविद्यालयाचे उपप्राचा र्य डॉ. शरद अग्रवाल यांनी अध्यक्ष पद भुषविले व इतिहास विभाग प्रमुख प्रा. सौ. दिपाली पाटील यांनी प्रमुख वक्ते म्हणुन सावित्रीबाई फुलेंच्या जीवन कार्यावर प्रमुख वक्ते म्हणुन मार्गदर्शन केले.
- १२. दि. ०७ जानेवारी ते ०९ जानेवारी २०२५ दरम्यान डी.एस.पाटील महाविद्यालय, एरंडोल येथे आयोजित ०३ दिवसीय जिल्हास्तरीय ललित कलाकार्य मिहाविद्यालयात ०२ विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला.
- १३. दि. ०९ जानेवारी २०२५ व १० जानेवारी २०२५ रोजी स्कुल कनेक्ट २.० संपर्क अभियान आमच्या महाविद्यालयात व एन. के. नारखेडे शाळेत आयोजित करण्यात आले. तसेच अहिल्यादेवी झांबरे विद्यालयात स्कुलकनेक्ट २.० अभियाना अंर्तगत NEP-2020 याविषयावर प्रा. के. सी. सुर्यवंशी व डॉ. जे. व्ही. धनवीज यांनी मार्गदर्शन केले.
- १४. दि. १३ जानेवारी २०२५ महाविद्यालयात स्वामी विवेकानंद जयंती साजरी करण्यात आली.
- १५. दि. १७ जानेवारी २०२५ ते १९ जानेवारी २०२५ याकालावधीत आयोजित विद्यापीठस्तरीय आंतरमहाविद्यालयीन नेतृत्व व वक्तीमत्व विकास कार्यशाळा, धनाजी नाना महाविद्यालय फैजपुर येथे एकुण ०६ विद्यार्थीनींनी सक्रिय सहभाग घेतला.
- १६. दि. २४ जानेवारी २०२५ रोजी मतदार दिवस निमित्त भुसावळ तहसील कार्यालय येथील अधिकारी यांनी महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी विद्यार्थ्यांनी मतदान करण्यात संदर्भात जनजागृती करण्यासाठी प्रतिज्ञा दिली.
- १७. दि. ३० जानेवारी २०२५ ते दि.०१ फेब्रुवारी २०२५ दरम्यान दादासाहेब डॉ.सुरेशजी. पाटील महाविद्यालय, चोपडा येथील कार्यशाळेत विद्यार्थीनींनी सक्रिय सहभाग नोंदविला. येथे आयोजित जळगांव जिल्हास्तरीय साहस कार्यशाळेत ०५ विद्यार्थीनींनी सक्रिय सहभाग नोंदविला.
- १८. दि. १० फेब्रुवारी २०२५ ते १२ फेब्रुवारी २०२५ दरम्यान संत मुक्ताबाई कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, मुक्ताईनगर येथे आयोजित ०३ दिवसीय जिल्हास्तरीय साहित्य सृजन कौशल्य कार्यशाळेत ०६ विद्यार्थीनींनी सक्रिय सहभाग नोंदविला.
- १९. दि. २१ व २२ फेब्रुवारी २०२५ दरम्यान कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, जामनेर जि. जळगांव जिल्हास्तरीय फायरसेफ्टी कार्यशाळेत ०५ विद्यार्थीनींनी सक्रिय सहभाग नोंदविला.
- २०. दि. २४ फेब्रुवारी २०२५ रोजी कला व विज्ञान महाविद्यालय, भालोद येथे PMUSHA-SOFT COMPONENT, Ministry of Education, Govt. of India New Delhi अंतर्गतआयोजित "Skill Development Programmes for Students" ०२ विद्यार्थीनी व ०२ शिक्षकांनी सहभाग नोंदविला.
- २१. दि. ११ मार्च २०२५ रोजी महाविद्यालयात भारतीय संविधानाचे ७५ वर्षे पुर्ण झाल्यानिमित्त संविधान गौरव महोत्सव आयोजित करण्यात आले.'भारतीय राज्यघटनेची ओळख' या विषयावर वत्कृत्व व प्रश्नमंजुषा स्पर्धा घेण्यात आली. कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांचे भारतीय संविधानाची ओळख या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. भारतीय संविधान गौरव महोत्सवानिमित्त महाविद्यालयात ग्रंथालय विभागात भारतीय संविधानावर आधारित पुस्तकांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले.
- २२. दि. ०५ ऑक्टोंबर २०२४ रोजी महाविद्यालयात पुर्व खान्देश कुष्ठसेवा मंडळ संचलित चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय व धर्मदाय रुग्णालय यांच्या सहकार्याने महाविद्यालयातील प्रवेशित विद्यार्थीनींसाठी आरोग्य

तपासणी शिबीर आयोजित करण्यात आले. यात एकुण ७५ विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला.

- २३. दि ०३ फेब्रुवारी २०२५ रोजी महाविद्यालयात अँटी रॅगिंग सेलने अँटी रॅगिंग सेन्सिटायझेशन कार्यक्रमाअंतर्गत अँटीरॅगिंग कार्यशाळेमध्ये प्रमुख वक्ते म्हणुन महिला पोलिसनायक दिप्ती कमलाकर अनफाट, सायबर पोलीस डिपार्टमेंन्ट जळगांव यांचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.
- २४. महाविद्यालयात युवती सभा अंर्तगत आत्मनिर्भर युवती अभियान दि. ०३ ते ०८ फेब्रुवारी २०२५ व अग्नीवीर पुर्व प्रशिक्षण सैन्य व पोलीस भरती पुर्व प्रशिक्षण अभियान दि. २० जानेवारी ते २४ जानेवारी २०२५ दरम्यान आयोजित करण्यात आले.

प्रा. सौ. माधुरी भुतडा
विद्यार्थी विकास अधिकारी

स्नेहसंमेलन समिती

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनींच्या सुप्त कलागुणांना वाव मिळावा यासाठी स्नेहसंमेलनाचे आयोजन करण्यात आले. या वर्षी दिनांक २६, २७ व २८ डिसेंबर २०२४ या कालावधीत उमंग वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे आयोजन करण्यात आले. यामधे दिनांक २६ डिसेंबर २०२४ रोजी मैदानी स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या. या स्पर्धांचे उद्धाटन मा. श्री. राजेशजी सुराणा, सदस्य श्री. स.वि.प्र.मं, भुसावळ यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. या मधे बुध्दीबळ, कॅरम, थालीफेक, शाटपूट, भालाफेक, १०० मीटर धावणे इ. स्पर्धा घेण्यात आल्या.

दिनांक २७ डिसेंबर २०२४ रोजी स्नेहसंमेलनाचे उद्धाटन व पदम आर्ट गॅलरी व विविध स्पधीचे उद्‌घाटन मा.श्री.नंदलालजी मंडालेचा व प्रमुख अतिथी मा. श्री. महेंद्रजी चोरडिया व मा. श्री. शिरीष नाहाटा, सदस्य श्री. स.वि.प्र.मं, भुसावळ यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. यात विद्यार्थीनींनी तयार केलेले हस्तकला, टाकाऊतून टिकाऊ, ग्रीटिंग कार्ड, साडी पॅकिंग यांचे प्रदर्शन करण्यात येते. तसेच खाद्य पदार्थांचे स्टाल देखील लावण्यात येतो. दुपारच्या सत्रात विद्यार्थ्यांनीनींचा आवडता कार्यक्रम व स्नेहसंमेलनाचे आकर्षण असलेल्या सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन मा. सौ. ललिताजी चोरडिया, सदस्य श्री. स.वि.प्र.मं, भुसावळ यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. यात प्रमुख अतिथी म्हणून मा. सौ. सीमा अग्रवाल या होत्या. सांस्कृतिक कार्यक्रमाच्या परिक्षक म्हणून कु.काजल अग्रवाल व सौ. प्रियंका चौधरी काम पाहिले. या कार्यक्रमात विद्यार्थीनींनी नृत्य, गायन, नाटक, एकांकिका, मिमिक्री, अशा विविध कला सादर केल्या.

२८ डिसेंबर २०२४ रोजी विद्यार्थीनींनी विविध क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी व परिक्षेत यश संपादन केलेले असते त्यांचा गुण गौरव करण्यासाठी पारितोषिक वितरणाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमात पारितोषिक वितरण करण्यासाठी प्रमुख अतिथी मा. डॉ. स्वप्निल चौधरी, महाराष्ट्राचा लोकप्रिय वक्ता विजेते यांनी **जाऊ प्रेमाच्या गावा** या विषयावर विद्यार्थीनीशी संवाद साधला. तसेच विद्यार्थीनींना त्यांच्या शुभहस्ते पारितोषिक वितरण करण्यात आले. या प्रसंगी उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगांवकर, उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल, पर्यवेक्षक प्रा. अर्चना झिंगरण स्नेहसंमेलन प्रमुख प्रा. के. सी. सुर्यवंशी, प्रा. श्वेता नागाला स्नेहसंमेलन सचिव कु. ज्योती सावकारे, कु. जास्मीन तडवी व प्राध्यापक व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थीनी उपस्थित होते.

प्रा. के. सी. सुर्यवंशी
स्नेहसंमेलन समिती प्रमुख.

राष्ट्रीय सेवा योजना शैक्षणिक वर्ष २०२४ - २५ वार्षिक अहवाल

शैक्षणिक वर्ष२०२४– २५ मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना एककाद्वारे विविध उपक्रम राबविण्यात आले.

- २७ जुलै २०२४ : लोकमान्य टिळक जयंती निमित्त प्रतिमेस माल्यार्पण करून अभिवादन करण्यात आले.
- ०१ ऑगस्ट २०२४ : लो. टिळक व अण्णाभाऊ साठे यांच्या पुण्यतिथी निमित्त स्व. लोकमान्य तिलक व अण्णाभाऊ साठे यांच्या प्रतिमेस माल्यार्पण करून अभिवादन करण्यात आले. याप्रसंगी श्री नारायण घोडके यांनी स्व. लोकमान्य तिलक व अण्णाभाऊ साठे यांच्या जीवनातील प्रेरक प्रसंग विद्यार्थिनींना सांगितले.
- ०८/०८/२०२४ : या दिवशी तंबाखू मुक्त अभियान अंतर्गत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारीयांनी तंबाखू सेवन न करण्याची शपथ घेतली.
- १२ ऑगस्ट २०२४ : आंतरराष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त विद्यार्थिनींना भारतीय ऑलिम्पिक खेळाडू व पदक विजेता यांनी आपल्या जीवनात घेतलेले अथक परिश्रमवर आधारित व्हिडिओ क्लिप्स विद्यार्थिनींना दाखवण्यात आली.
- १३ ऑगस्ट २०२४ : महाविद्यालय परिसरात स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले विद्यार्थिनींनी वर्ग खोल्या आणि महाविद्यालयाचे प्रांगण येथे स्वच्छता केली.
- २० ऑगस्ट २४ : या दिवशी ड्रग फ्री डे साजरा करण्यात आला. तसेच ड्रगचे सेवन केल्याने शरीराच्या विविध अवयवांचे नुकसान होते व त्यासाठी व्यक्ती स्वतः जबाबदार असतो व त्यामुळे जीवनाची हानी सुद्धा होऊ शकते ड्रग सोडण्यासाठी विविध उपाय मार्ग पावरपॉइंट प्रेझेंटेशन द्वारा डॉक्टर मीना चौधरी राष्ट्रीय सेवा योजना प्रमुख यांनी विद्यार्थिनींना समजावून सांगितले. तसेच कवियत्री बहिणाबाई नामविस्तार दिननिमित्त कवियित्री बहिणाबाई यांनी लिहिलेल्या कवितेचे वाचन विद्यार्थिनींनी केले.
- दिनांक १३ ऑगस्ट २४ व १४ ऑगस्ट २४ : या दिवशी भारतीय तिरंगा मानवंदना व शपथ घेण्यात आली तसेच १४/८/२४ रोजी हर घर तिरंगा अभियान अंतर्गत विद्यार्थिनींनी आपल्या राष्ट्रीयध्वज सन्मानासाठी घोषवाक्य देऊन रॅलीचे आयोजन केले. राष्ट्रीय ध्वजच्या सन्मानासाठी स्लोगन व पोस्टर प्रदर्शन घेण्यात आले.
- दिनांक १५ ऑगस्ट २४ : रोजी ध्वजवंदना नंतर विभाजन विभाषिका पोस्टर प्रदर्शन व वृक्षारोपण करण्यात आले. 'एक पेड माँ के नाम अभियान' अंतर्गत विद्यार्थिनींना रोपवाटप करण्यात आली. प्रत्येक स्वयंसेविकाने आपल्या आईसोबत एकवृक्षचे रोपण करण्यासाठी मार्गदर्शन करण्यात आले.
- २० ऑगस्ट२०२४ : या दिवशी अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती जळगाव यांच्या सहकार्याने अंधश्रद्धा निर्मूलनबाबत विद्यार्थिनींना प्रात्यक्षिके दाखवून मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच सद्भावना दिवसाची शपथ घेण्यात आली.
- २८ ऑगस्ट २४ : या दिवशी एन.एस.एस. मधील नवीन स्वयंसेविकांसाठी ओरिएंटेशन कार्यक्रम घेण्यात आला. या वेळी या प्रसंगी डॉक्टर जान्हवी तळेगावकर उपप्राचार्य व माजी राष्ट्रीय सेवा योजना अधिकारी यांनी पावरपॉइंट प्रेझेंटेशनद्वारे स्वयंसेविकांना एन.एस.एस. चे नियम व महत्त्व समजावून सांगितले. तसेच या दिवशी विद्यार्थिनींसाठी पेपरचे फुल बनवण्याचा वर्कशॉप सुद्धा घेण्यात आला यात विद्यार्थिनींनी मोठ्या संख्येत सहभाग नोंदविला.
- ५ सप्टेंबर २०२४ : शिक्षक दिनानिमित्त विद्यार्थिनींनी शिक्षकांच्या सत्काराचा कार्यक्रम आयोजित केला. डॉ सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांच्या प्रतिमेस माल्या अर्पण करून कार्यक्रमाची सुरुवात झाली यानंतर विद्यार्थिनींनी शिक्षक आणि महाविद्यालय याबाबतचे मनोगत व्यक्त केले.
- १३ सप्टेंबर २०२४ : प्लास्टिक मिनी मायझेशन अभियान अंतर्गत विद्यार्थिनींनी जुन्या प्लास्टिकच्या वस्तूंचे उपयोगी व सुंदर अशा वस्तू **बेस्ट फ्रॉम वेस्ट** कार्यक्रम अंतर्गत बनवून आणल्यात. तसेच डॉक्टर जे. एस. धांडे

यांनी रेनवॉटर हार्वेस्टिंगचे महत्व व रेनवॉटर हार्वेस्टिंग करण्याबाबतचे प्रात्यक्षिक स्वयंसेविकांना दाखविले.

- १० सप्टेंबर २०२४ ते १७ सप्टेंबर २०२४ : गणपती उत्सव दरम्यान विद्यार्थिनींनी घरोघरी जाऊन समाजातील गणेश उत्सव आयोजनचे बदलते स्वरूप या वर सर्वेक्षण केले. या सर्वेक्षणमध्ये विद्यार्थिनींनी सहभाग नोंदविला व तसेच अनंत चतुर्दशीच्या दिवशी पर्यावरण पूरक म्हणून गणेश मूर्ती आणि निर्माल्य यांचे संकलन करण्यात आले व महाविद्यालय परिसरामध्ये गणपतीचे विसर्जन करण्यासाठी व्यवस्था करण्यात आली.
- २० सप्टेंबर २०२४ : रोजी डॉक्टर मीना चौधरी रासेयो प्रमुख व महाविद्यालयातील चार स्वयंसेविकां कुमारी कविता बारेला, प्रगती वाणी तुम्हारी सुषमा इंगोले कुमारी जयश्री सोनवणे व उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगाव येथे आयोजित वनराई बंधारा ट्रेनिंग प्रोग्राममध्ये सहभाग नोंदविला.
- २४ सप्टेंबर २०२४ : राष्ट्रीय सेवा दिनानिमित्त कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला सदर प्रा. एस. एन. राजपूत, सेवानिवृत्त प्राध्यापिका व माजी कार्यक्रम अधिकारी प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होत्या. त्यांनी विद्यार्थिनीं आणि त्यांची सामाजिक जिम्मेदारी याविषयावर मार्गदर्शन केले त्यानंतर विद्यार्थिनींनी प्रभातफेरी काढून हनुमान मंदिर रिंगरोड येथे स्वच्छता व वृक्षारोपण केले. या दिवशी विद्यार्थिनींनी प्लास्टिक कचऱ्या पासून बनविलेल्या प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते.
- ०१ ऑक्टोबर २०२५ : महाविद्यालय परिसरात स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले.
- ०२ ऑक्टोबर २०२५ : लाल बहादूर शास्त्री जयंती व गांधी जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेस माल्यार्पण पण करून अभिवादन करण्यात आले. त्यांच्या जीवनातील प्रेरक प्रसंगांबद्दल प्रा. आर. एच. पाटील यांनी व्याख्यान दिले व त्यानंतर स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले.
- १५ ऑक्टोबर २०२४ : स्व.डॉ. अब्दुल कलाम जयंती निमित्त वाचन प्रेरणा दिन साजरा करण्यात आला या कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी डॉक्टर एस. के. अग्रवाल उपप्राचार्य होते. विद्यार्थ्यांनी ग्रंथालयाच्या रीडिंग रूममध्ये पुस्तक प्रदर्शनचा लाभ घेतला व वाचन केले.
- ३१ ऑक्टोबर २०२४ : स्व.सरदार वल्लभ भाई पटेल आणि इंदिरा गांधी पुण्यतिथी जयंती साजरी करण्यात आली. या प्रसंगी उपस्थित विद्यार्थिनी शिक्षक तसेच शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी एकात्मतेची शपथ घेतली.
- ७ नवंबर ते १६ नवंबर २०२४ : रासेयो स्वयंसेविका कु. डिंपल राजेश निकम हिने ७ नवंबर ते १६ नवंबर दरम्यान अमरावती विद्यापीठ अमरावती येथे आयोजित आव्हान कॅम्पमध्ये सहभाग नोंदविला.
- ०१ डिसेंबर २०२४ : एड्स पंधरवडा निमित्त एड्स आजाराची व्याख्या,संबंधितकारण, त्याच्यावर उपाय योजना व औषधोपचार केंद्र्याची माहिती संबंधित माहितीचे हँडबिल्स डॉ. मीना चौधरी रासेयो प्रमुख यांनी तयार केले व हँडबिल्स स्वयंसेविकांनी विविध गावांमध्ये वितरित करून समाजाला एड्स बद्दल जागरूक केले. याच निमित्ताने कु.उर्वशी चौरसिया गायत्री परिवार हरिद्वार यांनी 'मित्र बनवा पण जाचून परखून' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले.
- ०६ डिसेंबर २०२५ : महामानव डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेस माल्यार्पण करून अभिवादन करण्यात आले. याप्रसंगी डॉ. आर. एस. गजरे, माजी कार्यक्रम अधिकारी यांनी 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि त्यांची आर्थिक नीती' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉक्टर एस. के. अग्रवाल उपप्राचार्य होते.
- १६ डिसेंबर २०२४ ते १८ डिसेंबर २०२४ : दरम्यान प्रकृती परीक्षण अभियान अंतर्गत चैतन्य आयुर्वेदिक हॉस्पिटल साकेगाव यांच्या संयुक्त विद्यमानाने विद्यार्थिनी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारीयांचे आरोग्य तपासणी करण्यात आली.

- ०४ जानेवारी ते १० जानेवारी २०२५ : या दरम्यान दत्तक गाव साकेगाव तालुका भुसावळ येथे विशेष हिवाळी शिबिर आयोजित करण्यात आले होते.
- १३ जानेवारी २०२५ : या दिवशी स्वामी विवेकानंद आणि माता जिजाऊ जयंती साजरी करण्यात आली या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. जे. पी. तळेगावकर होत्या. विद्यार्थिनींनी स्वामी विवेकानंद आणि माता जिजाऊंच्या जीवनातील प्रेरक प्रसंगांबद्दल व्याख्यान दिले.
- १३ जानेवारी २०२५ : कु. डिंपल राजेश निकम या स्वयंसेविकाची डीआरडीसी परेडसाठी निवड झाली.
- १६ जानेवारी २०२५ : रोजी विद्यार्थिनींना ऑनलाइन युवा पोर्टल विषयी माहिती देऊन त्यांचे रजिस्ट्रेशन वर्कशॉप आयोजित करण्यात आला. गोल्डन आवर मेडिकल हॉस्पिटल भुसावळ व राष्ट्रीय सेवा योजना एककच्या संयुक्त विद्यमानाने विद्यार्थिनी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचे रक्तदाब, डायबिटीस व इतर आजाराची तपासणी करून औषधोपचार देण्यात आले.
- २५ जानेवारी २०२५ : रोजी मतदार दिननिमित्त तहसील कार्यालय भुसावळ यांच्या संयुक्त विद्यमानाने मतदान शपथ घेण्यात आली.
- २९ जानेवारी २०२५ : रस्ता सुरक्षा अभियान अंतर्गत विद्यार्थिनींनी प्रभातफेरी काढली व रस्ता सुरक्षाचे घोषवाक्य देऊन समाजाला जागरुक केले.
- १४ फेब्रुवारी २०२५ : रोजी महाविद्यालय परिसरात स्वच्छता अभियान घेण्यातआले.
- १९ फेब्रुवारी २०२५ : छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती निमित्त छत्रपती शिवाजी महाराजयांच्या प्रतिमेस माल्यार्पण करण्यात आले व विद्यार्थिनींनी छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या युद्धनीती आर्थिक नीती राजनीति सामाजिक नीति इत्यादी विषयांवर व्याख्याने दिली. तसेच प्रभातफेरी काढून विद्यार्थिनींनी शिवाजी महाराजबद्दल सन्मान जनक घोषणा दिल्या.
- २४ फेब्रुवारी २०२५ : कांताई नेत्रालय जळगाव यांच्या संयुक्त विद्यमानाने नेत्रदान शिबिर आयोजित करण्यात आले. शिक्षक, विद्यार्थीनी व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचा उत्तम प्रतिसाद लाभला. यात महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्य डॉ. जे. पी. तळेगावकर यांनी अध्यक्षीय स्थान ग्रहण केले व त्यानंतर विद्यार्थिनींना नेत्रदानचे महत्व समजावून सांगितले यात विद्यार्थिनी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारीयांनी ऑनलाइन नेत्रदानचे फॉर्म भरले.
- २५ फेब्रुवारी २०२५ : डॉ उल्हास पाटील हॉस्पीटल जळगाव यांच्या संयुक्त विद्यमाने रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थीनी, शिक्षकेतर कर्मचारी यांचा उत्तम प्रतिसाद लाभला. ३७ जणांनी नोंदणी केली एकूण १० बॉटल रक्त जमा झाले.
- ०८ मार्च २०२५ : आंतरराष्ट्रीय महिला दिन साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी डॉ. ममता पाटील, वाणिज्य विभाग प्रमुख या प्रमुख पाहुण्या म्हणून उपस्थित होत्या तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. एस. के. अग्रवाल यांनी भूषविले. या कार्यक्रमात डॉ. ममता पाटील यांनी 'विद्यार्थिनी आणि त्यांची सामाजिक जिम्मेदारी 'या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले. तसेच १६ विद्यार्थिनींनी 'इतिहासातील झाकोडलेल्या वीरांगणा ' या विषयावर आयोजित वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग नोंदविला व पारितोषिके पटकावली याच कार्यक्रमात विद्यार्थिनींनी पूर्ण वर्षात महाविद्यालयात आणि महाविद्यालयाच्या बाहेर आयोजित स्पर्धांमध्ये ज्या पारितोषिक प्राप्त केले होते त्यांचे वितरण करण्यात आले.

डॉ.मीना चौधरी

रा. से. यो. कार्यक्रम अधिकारी

राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष श्रम संस्कार शिबिराचा अहवाल
दिनांक ०४ जानेवारी २०२५ ते १० जानेवारी २०२५

- दिनांक ४ जानेवारी २०२५, शनिवार रोजी सकाळी ११:०० वा. राष्ट्रीय सेवा योजना च्या विशेष संस्कार शिबिराचे उद्घाटन मा. श्री प्रभाकर हडप, माजी सैनिक साकेगाव यांच्या शुभ हस्ते करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. जान्हवी पी. तळेगावकर, उपप्राचार्य श्रीमती प. क. कोटेचा महिला महाविद्यालय भुसावळ होत्या. तसेच कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे म्हणून मा. सौ ललिता चोरडिया, सदस्य श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ भुसावळ, मा. डॉ. माणिक पाटील, प्राचार्य चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय साकेगाव, मा. सौ हिराबाई गणेश कोडी, सरपंच ग्रामपंचायत साकेगाव तालुका भुसावळ उपस्थित होते. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. मीना चौधरी व सूत्रसंचालन कु. वैष्णवी संजय पाटील (एफ.वाय.बी.एस्सी.), कु. अर्पिता कुलदीप कापडे (एफ.वाय.बी.ए.) आणि कु. सानिया राजू तडवी (एफ.वाय.बी.एस्सी.) या विद्यार्थिनींनी केले.
- दुपारच्या सत्रात मा. श्री गुलशन गौरव, मॅनेजर महाराष्ट्र बँक शाखा भुसावळ यांनी 'नेट बँकिंग/मोबाईल बँकिंगची उपयोगिता आणि सतर्कता' या विषयावर मार्गदर्शन केले. त्यानंतर सौ. स्मिता इंगळे, संत गाडगेबाबा इंजिनिअरिंग कॉलेज भुसावळ यांनी 'सोशल मीडिया आणि विकसित भारत' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले.
- दिनांक ०५/०१/२०२५ रविवार रोजी सकाळी प्रार्थना, ध्यान व योगासने घेण्यात आले. त्यानंतर चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय साकेगाव येथे स्वच्छता मोहीम राबविण्यात आली. दुपारच्या सत्रात मा. डॉ दिनेश पाटील, जळगाव जिल्हा समन्वयक राष्ट्रीय सेवा योजना यांनी 'माय भारत युवा पोर्टल नोंदणी' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले. तसेच विद्यार्थिनींनी समाज उपयोगी विषयांवर केलेले बॅग डेकोरेशनचे कौतुक केले व शिबिराला शुभेच्छा दिल्या. या नंतरच्या सत्रात श्री. नरवीर सिंग रावल यांनी आपत्ती व्यवस्थापन यावर विद्यार्थिनींना माहिती दिली व प्रात्यक्षिके करून विद्यार्थिनींना दाखविले व विद्यार्थिनींकडून करून घेतले.
- दिनांक ०६/०१/२०२५ रोजी सकाळी प्रार्थना, ध्यान, योगासने घेण्यात आले व त्यानंतर सर्व स्वयंसेविकांनी वनराई बंधारासाठी श्रमदान केले. दुपारच्या सत्रात प्रा. गिरीश कुलकर्णी यांनी 'डिजिटल लिटरसी' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले तसेच द्वितीय सत्रात श्री विजय कोडी यांनी 'हसत खेळत जलसाक्षर होऊ या' या विषयावर विद्यार्थिनींना विविध खेळ खेळवून पाणी व्यवस्थापन ची आवश्यकता वर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले.
- दिनांक ०७/०१/२०२५ रोजी सकाळी प्रार्थना. ध्यान. योगासने घेण्यात आले व त्यानंतर साकेगाव गावातून प्रभात फेरी काढण्यात आली. त्या वेळेला गावात स्वच्छता मोहीम राबविण्यात आली व विद्यार्थिनींनी स्वच्छता वर आणि स्त्री शिक्षणाच्या महत्व वर पथनाट्य सादर केले. दुपारच्या सत्रात श्री उज्वल सराफ,, उद्योजक भुसावळ यांनी 'इंडिया मधून भारत' या विषयावर विद्यार्थिनींना दैनंदिन जीवनाचे उदाहरणे देऊन मार्गदर्शन केले व त्यानंतरच्या सत्रात श्री भीमज्योत शेजवळ, कराटे प्रशिक्षक यांनी विद्यार्थिनींना 'स्वयं संरक्षणची आवश्यकता वर मार्गदर्शन केले आणि प्रात्यक्षिक रूपात स्वयं संरक्षणच्या विविध ट्रिक्स विद्यार्थिनींना शिकवले. संध्याकाळी साकेगाव गावातील काही ज्येष्ठ नागरिकांनी शिबिरास भेट दिली आणि त्यावेळेस साकेगाव गावातील काही ऐतिहासिक खुणा व स्वातंत्र्योत्तर विकास या विषयावर चर्चा करण्यात आली.

- दिनांक ०८/०१/२०२५ रोजी सकाळी प्रार्थना, ध्यान, योगासने घेण्यात आले व त्यानंतर साकेगाव गावातून प्रभात फेरी काढण्यात आली त्या वेळेला गावात स्वच्छता मोहीम राबविण्यात आली व विद्यार्थिनींनी मोबाईलचे व्यसनाचे दुष्परिणाम आणि दारूच्या व्यसनाचे दुष्परिणाम दाखविणारे पथनाट्य ग्रामस्थ समोर सादर केले. त्याच दिवश दुपारच्या सत्रात प्रा. दयाधन राणे, डी. एन. भोळे महाविद्यालय भुसावळ यांनी विविध व्यसनांचे दुष्परिणाम दाखवणारे पोस्टर प्रदर्शन साकेगाव ग्रामपंचायत येथे भरविले व 'विद्यार्थिनींमध्ये वाढते मोबाईलचे व्यसन' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले. याच दिवशी डॉ. माणिक पाटील आणि चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालयच्या डॉक्टर्स यांच्या सहकार्याने साकेगावातील निवासींची आरोग्य तपासणी करून औषधोपचार करण्यात आले. ग्रामस्थ महिला व पुरुष यांनी उत्तम प्रतिसाद दिला.
- दिनांक ०९/०१/२०२५ रोजी सकाळी प्रार्थना, ध्यान, योगासने घेण्यात आले व त्यानंतर सर्व स्वयंसेविकांनी वनराई बंधारासाठी श्रमदान केले. दुपारच्या सत्रात सौ मनीषा मावळकर माजी सरपंच पुरणार ग्रामपंचायत तालुका मुक्ताईनगर यांनी 'विकसित भारत आणि महिलांचा सहभाग ' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले तसेच द्वितीय सत्रात सौ आकांक्षा धांडे यांनी पर्यावरण संरक्षण साठी वृक्ष लागवड चे महत्व वर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले व 'सीड बॉल बनविण्याचे' विद्यार्थिनींना प्रशिक्षण दिले. सायंकाळी विद्यार्थिनींच्या विविध अंगभूत कलागुणांना वाव देणारा सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.
- दिनांक १०/०१/२०२५ रोजी सकाळी प्रार्थना, ध्यान, योगासने घेण्यात आले व त्यानंतर सर्व स्वयंसेविकांनी वनराई बंधारा साठी श्रमदान केले. दुपारच्या सत्रात मा. दीप्ती अनफाट, सायबर क्राईम विभाग जळगाव यांनी विद्यार्थिनींना 'जागो भारत जागो – सायबर क्राईम' या विषयावर मार्गदर्शन केले तसेच द्वितीय सत्रात प्रा. डॉ. रुपेश मोरे, बोदवड महाविद्यालय यांनी 'पर्यावरण संरक्षण साठी आपली भूमिका' या विषयावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले.
- यानंतर दुपारी चार वाजता समारोप समारंभ आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी मा डॉ. एस. के. अग्रवाल उपप्राचार्य, श्रीमती प. क कोटेचा महिला महाविद्यालय हे अध्यक्ष स्थानी उपस्थित होते तसेच चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ माणिक पाटील हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. शिबिरास महाविद्यालयाचे शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी तसेच स्वयंसेविकांचे पालकांनी वेळोवेळी भेट दिली. प्रा. श्री राजेंद्र सुभाष नाडेकर, पी. ओ. नाहाटा महाविद्यालय भुसावळ यांनी शिबिरात रोज सकाळी सहज योग ध्यान घेतले. शिबिरासाठी महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य व संस्था चालकांचे मार्गदर्शन लाभले त्यासोबतच शिबिराच्या यशस्वीतेसाठी ग्रामपंचायत साकेगाव, ग्रामस्थ, चैतन्य आयुर्वेद महाविद्यालय साकेगावचे संस्थाचालक, प्राचार्य व कर्मचारी यांचे सहकार्य लाभले.

डॉ.मीना चौधरी
रा. से. यो. कार्यक्रम अधिकारी

राष्ट्रीय सेवा योजना +२ स्तर
नियमित उपक्रम व विशेष हिवाळी श्रमसंस्कार शिबिर अहवाल सन २०२४-२५

राष्ट्रीय सेवा योजना हा विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय चारित्र्याची जडणघडण करण्यासोबतच सामाजिक बांधिलकी, सामाजिक कार्य, श्रमसंस्कार, सामाजिक समस्यांची जाणीव व त्या समस्या सोडविण्यासाठी व्यावहारिक उपायांचा शोध, नेतृत्व गुण विकास इत्यादी घडवून आणण्यासाठी चालवला जाणारा एक सर्जनशील उपक्रम आहे.

राष्ट्रीय सेवा योजनेची उद्दिष्टे समोर ठेवून आपल्या महाविद्यालयाच्या रासेयो + २ स्तर युनिटने २०२४-२५ या शैक्षणिक वर्षात नियमित उपक्रमांतर्गत विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले; ज्यात आंतरराष्ट्रीय योग दिन, लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी व अण्णा भाऊ साठे जयंती, तंबाखू मुक्त महाराष्ट्र शपथ, विभाजन विभिषिका पोस्टर प्रदर्शन, हर घर तिरंगा रॅली, वृक्षारोपण, समुह गीत गायन स्पर्धा, सद्भावना दिन, विज्ञान दिन, शिक्षक दिन, निर्माल्य व गणेश मूर्ती संकलन, राष्ट्रीय सेवा योजना स्थापना दिवस, महात्मा गांधी व लाल बहादूर शास्त्री जयंती, संविधान दिन, डॉ बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन, क्रांती ज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती, युवा दिन - राजमाता जिजाऊ व स्वामी विवेकानंद जयंती, प्रजासत्ताक दिन, छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती, आंतरराष्ट्रीय महिला दिवस इत्यादी कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

आपल्या राष्ट्रीय सेवा योजना +२ युनिटचे विशेष हिवाळी निवासी श्रमसंस्कार शिबिर बुधवार दिनांक दिनांक ११ डिसेंबर २०२४ ते मंगळवार दिनांक १७ डिसेंबर २०२४: दरम्यान सर्वोदय हायस्कूल व कनिष्ठ महाविद्यालय, किन्ही ता भुसावळ जि जळगाव येथे आयोजित करण्यात आले. शिबिराचे उद्घाटन दिनांक ११ डिसेंबर रोजी दुपारी ४:०० वाजता उपप्राचार्य डॉ जान्हवी तळेगाव यांच्या अध्यक्षतेखाली व स्थानिक एज्युकेशन सोसायटीचे सचिव श्री संजय नत्थु चौधरी यांच्या हस्ते व किन्ही ग्रामपंचायत सरपंच सौ निलम सचिन सोनवणे, सर्वोदय हायस्कूल व कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्राचार्य श्री एम एम चौधरी, कोटेचा महिला कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या पर्यवेक्षक प्रा अर्चना झिंगरन, कोटेचा महिला वरिष्ठ महाविद्यालय रासेयो कार्यक्रम अधिकारी प्रा डॉ मीना चौधरी यांच्या उपस्थितीत पार पडले. दुसऱ्या दिवशी पर्यावरण तज्ज्ञ श्री विजय कोळी, पाडळसे 'हसत खेळत पाणलोट शिकूया' या उपक्रमांतर्गत जल, जंगल, जमीन याविषयी मार्गदर्शन केले. तिसऱ्या दिवशी भुसावळ नगरपालिका रुग्णालयाच्या मुख्य वैद्यकीय अधिकारी डॉ किर्ती फलटणकर आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी स्वयंसेवीकांची अॅनेमिया आणि आरोग्य तपासणी केली व आरोग्याविषयी प्रबोधन केले. चौथ्या दिवशी पालक सहविचार सभा झाली. पाचव्या दिवशी भुसावळ येथील योग प्रशिक्षिका सौ ज्योत्स्ना पाटील यांनी विद्यार्थिनिंना योगसाधनेचे धडे दिले. सहाव्या दिवशी किन्ही गावातून रॅली काढण्यात आली. रॅली दरम्यान पर्यावरण संरक्षण, जलसंधारण, वृक्षारोपण, व्यसन मुक्ती, महिला सक्षमीकरण याविषयी संदेश देण्याचा प्रयत्न केला गेला. संध्याकाळी भुसावळ येथील नाट्य कलावंत आणि संगीत शिक्षक श्री कुंदन तावडे यांच्या उपस्थितीत 'शेकोटी' हा रंगारंग सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. सातव्या व शेवटच्या दिवशी शिबिराचा सांगता समारंभ उपप्राचार्य डॉ शरद अग्रवाल व स्थानिक एज्युकेशन सोसायटीचे सचिव श्री संजय चौधरी तसेच कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या पर्यवेक्षक प्रा अर्चना झिंगरन यांच्या उपस्थितीत पार पडला.

शिबिराच्या प्रत्येक दिवसाची सुरुवात मॉर्निंग वॉक, व्यायाम, योग आणि मेडिटेशनने होत असे. सकाळचा चहा नाश्ता झाल्यावर श्रमदान केले जाई. दुपारच्या सत्रात तज्ज्ञांचे मार्गदर्शन होई. शिबिरादरम्यान चहा, नाश्ता, जेवण, साफसफाई, इत्यादी सर्व कामे स्वयंसेविका स्वतः करीत असत.

शिबिराच्या आयोजनात आपल्या श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळच्या अध्यक्षा, मा श्रीमती पद्मा मोतीलाल कोटेचा यांचे आशीर्वाद, उपप्राचार्य डॉ जान्हवी तळेगावकर, उपप्राचार्य डॉ शरद अग्रवाल व कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या पर्यवेक्षक प्रा अर्चना झिंगरन यांचे मार्गदर्शन, सहकारी प्राध्यापक बंधु भगिनी, शिक्षकेतर कर्मचारी बंधु याचे सहकार्य लाभले.

शिबिराच्या यशस्वितेसाठी रासेयो कार्यक्रम अधिकारी प्रा आर एच पाटील, सहाय्यक कार्यक्रम अधिकारी प्रा श्वेता नागला, शिक्षकेतर कर्मचारी श्री नितीन चौधरी यांनी परिश्रम घेतले.

प्रा. आर. एच. पाटील
रा.से.यो. कार्यक्रम अधिकारी (+२ स्तर)

कनिष्ठ महाविद्यालय अहवाल शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५

महाविद्यालयाच्या कनिष्ठ विभागातर्फे शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ मध्ये शासनाद्वारे निर्गमित केलेल्या परिपत्रकानुसार विविध कार्यक्रम घेण्यात आले. तसेच विविध संस्थांद्वारे आयोजित स्पर्धांमध्ये महाविद्यालयाच्या विद्यार्थिनींनी उत्स्फूर्त सहभाग घेऊन विविध स्वरूपाची पारितोषिके प्राप्त केलेली आहेत व महाविद्यालयाच्या नावलौकिकात भर घातलेली आहे.

- जुलै २०२४ मध्ये महाविद्यालयात राष्ट्रीय शिक्षण सप्ताह राबविण्यात आला त्यात वेगवेगळ्या माध्यमातून, उपक्रमातून, कृतीतून, खेळातून मनोरंजक पद्धतीने शिक्षणावर भर देण्यात आला.
- स्वर्गीय बाबासाहेब के नारखेडे स्मृती राज्यस्तरीय स्पर्धेमध्ये कु. मनाली कुलकर्णी या विद्यार्थिनीने वक्तृत्व स्पर्धेत द्वितीय पुरस्कार प्राप्त केला.
- २४ सप्टेंबर २०२४ रोजी शासनातर्फे आयोजित जिल्हास्तरीय कला उत्सव स्पर्धेत विद्यार्थिनींनी आदिवासी नृत्य स्पर्धेत सहभाग घेऊन उत्कृष्ट कलेचे प्रदर्शन केले.
- दिनांक १८ जानेवारी २०२५ रोजी श्री सुरेश परदेशी यांनी करिअर गायडन्स या विषयावर कार्यशाळा आयोजित करून विद्यार्थिनींना मानसशास्त्रीय चाचणी देऊन त्या आधारे व्यावसायिक कल मापन केले.
- दिनांक २५ जानेवारी २०२५ रोजी राष्ट्रीय मतदार दिनानिमित्त शासनातर्फे आयोजित तालुकास्तरीय स्पर्धेत विद्यार्थिनींनी मोठ्या संख्येने सहभाग घेतला. त्यात वक्तृत्व स्पर्धेत कु. मनाली कुलकर्णी हिने प्रथम व कु. जिज्ञासा सराफ घेणे द्वितीय स्थान पटकावले. चित्रकला स्पर्धेत कु. प्रांतिका हंसकर द्वितीय पुरस्कार प्राप्त केला. निबंध स्पर्धेत कु. भूमिका बोरसे हिने द्वितीय पुरस्कार प्राप्त करून महाविद्यालयाचा गौरव वाढवला. या पुरस्कार वितरण सोहळ्यामध्ये सौ. स्मिता जयकर यांना प्रमुख वक्ता म्हणून आमंत्रित करण्यात आलेले होते
- समारंभ समितीतर्फे सर्व महान थोर विभूतींची जयंती व पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली. तसेच १५ ऑगस्ट स्वतंत्रता दिनानिमित्त तिरंगा रॅली, पोस्टर्स स्पर्धा आयोजित करून विद्यार्थ्यांच्या मनात देशभक्तीची भावना जागृत करण्यात आली. तसेच १४ ऑगस्ट रोजी विभाजन विभिषिका दिवस साजरा करण्यात आला.
- स्नेहसंमेलना निमित्त झालेल्या विविध स्पर्धांमध्ये विद्यार्थिनींनी मोठ्या संख्येने भाग घेतला व समूह नृत्य स्पर्धा मध्ये प्रथम स्थान प्राप्त केले. तसेच एकेरी नृत्य स्पर्धेत कु. अक्षता मेहंदळे हिने प्रथम पुरस्कार प्राप्त करून इतर विद्यार्थिनींचे उत्साहवर्धन केले.
- मार्च २०२५ बोर्ड परीक्षेमध्ये विज्ञान शाखेचा निकाल १०० % वाणिज्य शाखा ९२ % व कला शाखेचा निकाल ५० % लाग़लेला आहे
- शिक्षक क्षमता वृद्धी प्रशिक्षण शिबिरासाठी तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून कनिष्ठ विभागातील श्री व्ही एस खरे, श्री आर एच पाटील, श्री एस बी परदेशी व सौ. स्मिता जयकर यांची निवड झालेली होती. त्यानुसार त्यांनी तालुक्यातील सर्व शिक्षकांना नवीन शैक्षणिक धोरणाचे सविस्तर मार्गदर्शन केले.
- सौ. स्मिता जयकर यांनी यावर्षी वरिष्ठ वेतन श्रेणी प्रशिक्षण शिबिरात तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. डउएठढ अंतर्गत १२ वी बोर्ड जुलै पुनर्परीक्षार्थीसाठी राज्यस्तरावर ऑनलाईन मार्गदर्शन, इतिहास विषय प्रश्नपत्रिका निर्मिती तसेच आनंददायी शनिवार उपक्रमात सहभाग. तसेच जळगाव आकाशवाणीवर विविध शैक्षणिक उपक्रमासंबंधी 'स्पंदन वृत्त आणि व्यक्तींचं' या कार्यक्रमाअंतर्गत मुलाखत घेण्यात आली व या माध्यमातून महाविद्यालयाचे नाव गौरवान्वीत करण्यात आले.

प्रा. अर्चना झिंगरन
पर्यवेक्षक, कनिष्ठ महाविद्यालय

कोटेचियन्स माजी विद्यार्थी संघटना अहवाल २०२४ २५

कोटेचीयन्स माजी विद्यार्थी संघटना ही वरिष्ठ महाविद्यालयातील माजी विद्यार्थ्यांचे एक सशक्त व्यासपीठ आहे या संघटनेचे आजीवन सभासद आहेत. त्यांचा व्हाट्सअप ग्रुप असून वेळोवेळी विविध कार्यक्रमांची माहिती दिली जाते. हे सभासद बी ए बी कॉम, बीएससी., एम ए, एम कॉम, एम एसब सी या शाखांमधून पदवी प्राप्त केलेल्या विद्यार्थिनी व विविध पदांवर कार्यरत असलेल्या विद्यार्थिनी संघटनेत सहभागी आहेत. या संघटनेमार्फत आजी विद्यार्थिनींसाठी विविध उपक्रम आयोजित केले जातात. या उपक्रमाची अंमलबजावणी संघटनेच्या कार्यकारिणी मार्फत केली जाते. संघटनेच्या कार्यकारणीतील सदस्यांची निवड ही दर तीन वर्षांनी होत असते त्यानुसार यावर्षी कटेचियन्स असोसिएशनच्या कार्यकारणीची निवड दिनांक ६ ऑक्टोबर २०२४ रोजी करण्यात आली. त्यानुसार कार्यकारणी खालील प्रमाणे

अध्यक्ष – मा. अनिता मोतीलाल कोटेचा
उपाध्यक्ष – प्रा. स्वाती शंकर शेळके
सचिव – प्रा. डॉ. ममतावेन चंद्रकांत पाटील
कोषाध्यक्ष– राजश्री किशोर भालेराव
सदस्य – प्रा. मनीषा वामनराव मावळकर
सदस्य – मोनाली श्रीकांत नाईक
सदस्य – भावना प्रकाश गवळी

नवीन कार्यकारिणीचे उपप्राचार्य प्रा डॉ जान्हवी तळेगावकर यांनी स्वागत केले व शुभेच्छा दिल्या.

यावर्षी राबविण्यात आलेले उपक्रम

१. दिनांक १७ ऑगस्ट २०२४ रोजी इंग्रजी विभागातर्फे सोप्या भाषेत इंग्रजी कसे बोलावे या विषयावर प्रा. सना खान माजी विद्यार्थिनीचे व्याख्यान आयोजित केले.

२. दिनांक ७ सप्टेंबर २०२४ रोजी हिंदी विभागातर्फे प्रा हेमांगी कोळी या माजी विद्यार्थिनी चे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

३. १० जानेवारी २०२५ राज्यशास्त्र विभागातर्फे सुवर्णपदक प्राप्त कु. प्रेरणा मनोज सुरवाडे या माजी विद्यार्थिनीचे अभ्यासाचे नियोजन कसे करावे या विषयावर व्याख्यान
आयोजित करण्यात आले.

४. फेब्रुवारी २०२५ रोजी कॉमर्स विभागातर्फे प्रा. श्रुती नेवे या माजी विद्यार्थिनी सेट परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याबद्दल तिचा सत्कार व मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले होते.

५. माजी विद्यार्थिनींचा एकत्रित मेळावा दर वर्षाप्रमाणे आयोजित करण्यात आला. उत्साहात मेळावा साजरा झाला यावेळी अनुभवांची देवाणघेवाण होऊन संस्थेच्या प्रगतीसाठी सूचना करण्यात आल्या माजी विद्यार्थिनींनी स्नेहसंमेलनाच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभागी होऊन आनंद घेतला.

६. २०२४–२५ हे वर्ष संघटनेसाठी उपयुक्त ठरले माजी विद्यार्थीनीचे संस्थेशी संबंध दृढ करण्यासाठी आणि आजी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा देण्यासाठी आशा उपक्रमांचा उपयोग झाला पुढील वर्षी व्यावसायिक मार्गदर्शन शिवी दे व सामाजिक उपक्रम राबविण्याचा मानस आहे असे मा. अनिता कोटेचा यांनी सुचविले.

वरील कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी समिती सदस्य प्रा. डॉ. राजकुवर गजरे, प्रा. डॉ. जे. व्ही. धनवीज यांचे सहकार्य मिळाले.

प्रा. दिपाली पाटील
समन्वयक

युवती सभा अहवाल २०२४-२५

महाविद्यालयीन विद्यार्थिनींच्या विविध कलागुणांचा विकास व्हावा. त्यांच्यात राष्ट्रभक्ती निर्माण करणे शारीरिक व मानसिक दृष्ट्या तंदुरुस्त राहणे, त्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध व्हाव्यात या दृष्टिकोनातून विद्यापीठ विविध उपक्रम राबवित असते. त्यानुसार महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या विकासासाठी खालील उपक्रम युवती सभे अंतर्गत राबविण्यात आले.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगांव विद्यार्थी विकास विभाग, आयोजित श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ संचलित, श्रीमती प.क. कोटेचा महिला महाविदयालय भुसावळ च्या युवती सभा यांच्या संयुक्त विदयमाने आयोजित मिशन अग्निवीर पूर्व प्रशिक्षण, सैन्य व पोलिस भरती पूर्व प्रशिक्षण अभियान आयोजित करण्यात आले या अभियानाची सुरुवात दिनाक २० जानेवारी २०२५ रोजी मेजर स्मिता चौधरी यांच्या सशस्त्र सेनेचा परिचय वा विषयांवर मार्गदर्शन करण्यात आले होते त्यांनी अग्रीवीर शिबिराचा परीचय व अर्ज करण्याची पद्धत समजून सांगितली त्यानंतर २१ जानेवारी २०२५ रोजी माजी BSF सैनिक श्री. युवराज गाडे यांनी कयावती सावधान, विश्वाम, तेजचल यांचे प्रात्याक्षिक करून घेतले. दिनांक २२ जानेवारी २०२५ रोजी कॅप्टन डॉ. राजेंद्र राजपूत यांनी राष्ट्रीय एकात्मतेत युवकांचे योगदान कसे असू शकते ही संकल्पना स्पष्ट केली तसेच आपले जीवन कीती मूल्यवान आहे हे समजवून दिले. दि. २३ जानेवारी २०२४ रोजी श्री अजय चौधरी यांनी युध्दनीती आणि आरडी परेड बदल माहिती दिली, दि. २५ जानेवारी २०२५ अभियानाच्या शेवटच्या दिवशी मा. डॉ. जयेंद्र लेकुरवाळे विदयार्थी विकास अधिकारी कबचौउमावि, जळगाव यांनी त्यांच्या अनुभवातून विदयार्थिनीना मार्गदर्शन व प्रोत्साहित केले अभियानाच्या सामारोप समारंभाचे प्रास्ताविक प्रा दिपाली पाटील युवती सभा प्रमुख यांनी केले, या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगावकर, प्रा. माधुरी भुतडा विदयार्थी विकास आधकारी उपस्थित होते. समारोप समारंभाचे सूत्रसंचलन कु. धनश्री कोळी, आभार प्रदर्शन प्रा. भावना शंखोपाळ यांनी केले. व कु. खुशी टाक, कु. कविता बारेला, कु. जयश्री सोनवणे यांनी मनोगत व्यक्त केले.

'आत्मनिर्भर युवती अभियान' विद्यार्थी विकास विभाग क.व.चौ उमवी जळगांव व महाविद्यालयाच्या युवती सभेच्या संयुक्त विद्यमानाने दिनांक ०३/१२/२०२५ ते ०७/०२/२०२५ दरम्यान आयोजित करण्यात आले. या अभियानात प्रथम दिवशी दि. ०३/०२/२०२५ रोजी दिप्ती अनफाट यांनी विद्यार्थिनींना सायबर क्राईम बद्दल आणि सोशल मीडियाचा योग्य वापर याबद्दल उदाहरणासह माहिती दिली तसेच आपण सायबर क्राईमच्या जाळ्यात अडकल्यास ऑनलाइन तक्रार करण्याविषयीची माहिती दिली त्यात त्यांनी फेसबुक इन्स्टाग्राम, व्हाट्सअप इत्यादी द्वारे होणाऱ्या गुन्ह्यापासून आपण कसे वाचू शकतो याची माहिती दिली.

अभियानाच्या दुसऱ्या दिवशी दि. ०४/०२/२०२५ रोजी श्री. गुलशन कुमार गौरव, मैनेजर महाराष्ट्र बैंक भुसावळ यांनी बँकेचे व्यवहाराबद्दल आणि विविध योजना बद्दल माहिती दिली वेगवेगळ्या प्रकारचे अकाउंट्स कसे असतात फिक्स डिपॉझिट, बँकांशी संबंधित पॉलिसीज याची माहिती विद्यार्थीना दिली याच दिवशी दुसऱ्या सत्रामध्ये विद्यार्थिनींना श्री. प्रमोद जाधव कृषी अधिकारी भुसावळ यांनी मार्गदर्शन केले. शासनाच्या कृषी विषयक विविध योजनांची माहिती दिली तसेच सेंद्रिय शेती, पशुपालन, शेतीपूरक व्यवसायांची माहिती दिली.

अभियानाच्या तिसऱ्या दिवशी दि. ०५/०२/२०२५ रोजी श्री. ललित तावडे, जिल्हाउद्योग केंद्र जळगाव यांनी स्वयं रोजगाराच्या विविध शासकीय योजना, स्वयंरोजगार प्रशिक्षण प्रधानमंत्री रोजगार निर्मिती कार्यक्रम, मुख्यमंत्री रोजगार निर्मिती कार्यक्रम याबद्दल विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले. याच दिवशी दुसऱ्या सत्रामध्ये सौ. कांचन जोशी यांनी हस्तकलेच्या वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण दिले विद्यार्थिनींनी उत्साहपूर्ण सहभाग नोंदवला तसेच त्यांनी शासनाच्या विविध योजना आवश्यक शैक्षणिक पात्रता ऑनलाइन फॉम भरणे, वेब साईटची नावे दिली इत्यादी माहिती देऊन आपण कोण कोणते उद्योग सुरू करू शकतात सविस्तर माहिती विद्यार्थ्यांना दिली.

अभियानाच्या चौथ्या दिवशी दि. ०६/०२/२०१५ रोजी प्रा. राजेंद्र पाटील, प. क. कोटेचा महिला महाविद्यालय भुसावळ यांनी ‘नेतृत्व विकास आणि व्यक्तिमत्व विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. याच दिवशी या अभियानांतर्गत एमआयडीसी भुसावळ येथे क्षेत्रभेट आयोजित करण्यात आली, क्षेत्रभेटीत खरे अग्रो इंडस्ट्रीज, विवान फूड इंडस्ट्रीज तसेच विठ्ठल इंटरप्राईजेस हे लघु उद्योग विद्यार्थिनींना दाखविण्यात आले यात महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग नोंदविला.

अभियानाच्या पाचव्या दिवशी दि. ०७/०२/२०२५ रोजी डॉ. नृपाली सावकारे, महिला वैद्यकीय अधिकारी न. पा. भुसावळ व त्यांच्या टीमने विद्यार्थिनींना स्वआरोग्य कसे जपावे यावर मार्गदर्शन केले त्याचबरोबर विद्यार्थिनींचे हिमोग्लोबिन व सिकलसेल तपासण्या करण्यात आल्या यात महाविद्यालयातील विद्यार्थी त्यांनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग नोंदविला.

दि. ०७/०२/२०२५ रोजी आत्मनिर्भर युवती अभियानाचा समारोप समारंभ करण्यात आला या प्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष उपप्राचार्य डॉ. एस. के. अग्रवाल प्रमुख पाहुणे प्रा. माधुरी भुतडा महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी विकास अधिकारी उपस्थित होत्या प्रा. दिपाली पाटील यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले त्यानंतर कुमारी धनधी कोळी आणि कुमारी जयश्री सोनवणे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. भावना संकोपाळ यांनी केले, कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन डॉ. हेमंत नारखेडे यांनी केले. या अभियानासाठी उपप्राचार्य डॉ. जान्हवी तळेगावकर, उपप्राचार्य डॉ. शरद अग्रवाल यांचे मार्गदर्शन लाभले. या अभियानाच्या यशस्वीतेसाठी युवती सभा प्रमुख प्रा. दिपाली पाटील समिती सदस्य प्रा. डॉ. हेमंत नारखेडे, प्रा. भावना संकोपाळ यांनी परिश्रम घेतले.

विविध कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी प्रा दिपाली पाटील युवती सभा प्रमुख व प्रा. डॉ. हेमंत नारखेडे, प्रा. भावना शंखोपाळ यांनी परिश्रम घेतले.

प्रा. दिपाली पाटिल

प्रमुख, युवती सभा

श्रीमती प. क. कोटेचा महिला महाविद्यालय, भुसावळ
(स्नेह-संमेलन उमंग)
वार्षिक पारितोषिक वितरण समिती २०२४-२५
वरिष्ठ महाविद्यालय

अ.नं.	वर्ग व विद्यार्थिनीचे नाव	पारितोषिक
१.	प्रथम वर्ष कला वर्गातून प्रथम **कु. सूर्यवंशी रोशनी दीपक**	❋ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❋ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
२.	द्वितीय वर्ष कला वर्गातून प्रथम **कु. टाक खुशी रवी**	❋ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❋ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
३.	तृतीय वर्ष कला वर्गातून प्रथम **कु. सुरवाडे प्रेरणा मनोज**	❋ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❋ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ❋ श्रीमती प.क. कोटेचा शिक्षण संस्थेतील कर्मचाऱ्यांची सहकारी पतसंस्थेतर्फे पारितोषिक
४.	तृतीय वर्ष कला हिंदी विषयात प्रथम **कु. कोळी अश्विनी जितेंद्र**	❋ श्री. सुगनचंदजी जवरीलाल सुराणा यांचे तर्फे स्व. चंपाबाई जवरीलालजी सुराणा पारितोषिक ❋ श्री ओंकारदास अवधनारायण शुक्ला यांचे तर्फे कांतादेवी अवधनारायण शुक्ला पारितोषिक
५.	तृतीय वर्ष कला मानसशास्त्र विषयात प्रथम **कु. पाटील आयेशा राजेंद्र**	❋ श्रीमती सुनंदा नरेंद्र सरोदे यांचे तर्फे स्व. नरेंद्र बळीराम सरोदे पारितोषिक.
६.	प्रथम वर्ष वाणिज्य वर्गातून प्रथम व अकौंटसी विषयात प्रथम **कु. वर्मा प्रग्या सुनिल**	❋ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❋ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ❋ अकौंटसी विषयात प्रथम आल्याबद्दल श्री. बिरदिचंदजी अमरचंदजी लाहोटी चारीटेबल ट्रस्ट तर्फे कमलाबाई बिरदिचंदजी लाहोटी पारितोषिक.
७.	द्वितीय वर्ष वाणिज्य वर्गातून प्रथम **कु. मोरे रोहिणी संजय**	❋ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❋ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक

अ.नं.	वर्ग व विद्यार्थिनीचे नाव	पारितोषिक
८.	द्वितीय वर्ष वाणिज्य वर्गातून प्रथम व अकौंटसी विषयात प्रथम **कु. तायडे हर्षा संजय**	❈ मा. श्री. बिरदिचंदजी अमरचंदजी लाहोटी चारीटेबल ट्रस्ट तर्फे कमलाबाई बिरदिचंदजी लाहोटी पारितोषिक.
९.	तृतीय वर्ष वाणिज्य वर्गातून प्रथम व अकौंटसी विषयात प्रथम **कु. गवळी तबस्सुम इमाम**	❈ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❈ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ❈ मा. प्रा. एस. एन. जायसवाल तर्फे स्व. निलचंद मुन्नालाल जायसवाल पारितोषिक. ❈ श्रीमती प.क. कोटेचा शिक्षण संस्थेतील कर्मचाऱ्यांची सहकारी पतसंस्थेतर्फे पारितोषिक
१०.	तृतीय वर्ष वाणिज्य वर्गातून प्रथम व अकौंटसी विषयात प्रथम **कु. झोपे प्रतिमा मधुकर**	❈ मा. श्री. अतुल जैन तर्फे स्व. विमलबाई शान्तिलालजी जैन पारितोषिक
११.	प्रथम वर्ष विज्ञान वर्गातून प्रथम **कु. शेख निसार एस. के. आरिफ**	❈ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❈ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
१२.	द्वितीय वर्ष विज्ञान वर्गातून प्रथम **कु. गुरव देवयानी अनंत**	❈ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❈ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ❈ मा. श्री. मोहन बन्सीलालजी अग्रवाल यांचे तर्फे स्व. राधाबाई बन्सीलालजी अग्रवाल पारितोषिक
१३.	तृतीय वर्ष रसायनशास्त्र विषयात प्रथम **कु. मानेकर पायोशनी अरूण**	❈ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ❈ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ❈ मा. श्री. एस. एच. पाटील, ग्रंथपाल यांचे तर्फे स्व. सोपान खेमा पाटील पारितोषिक ❈ प्रा. के. सी. सूर्यवंशी यांचे तर्फे स्व. चंद्रकांत चिंधू सूर्यवंशी

अ.नं.	वर्ग व विद्यार्थिनीचे नाव	पारितोषिक
१४.	तृतीय वर्ष विज्ञान वर्गातून प्रथम तसेच संगणकशास्त्र स्पेशल विषयात प्रथम **कु. बडगुजर निवेदी चंद्रकांत**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ✼ मा. श्री. सुगंचंदजी जवरीलालजी सुराणा यांचे तर्फे श्रीमान जवरीलालजी गोवर्धनदास सुराणा पारितोषिक ✼ तृतीय वर्ष विज्ञान वर्गातून प्रथम आल्याबद्दल श्रीमती प. क. कोटेचा शिक्षण संस्थेतील कर्मचाऱ्यांची सहकारी पतसंस्थेतर्फे पारितोषिक
१५.	प्रथम वर्ष एम. ए. हिंदी वर्गातून प्रथम **कु. सुरवाडे वर्षा कडू**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
१६.	द्वितीय वर्ष एम. ए. हिंदी वर्गातून प्रथम व उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ गुणवत्ता यादीत द्वितीय क्रमांक **कु. गवळी सायरा मोहम्मद**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
१७.	द्वितीय वर्ष एम. ए. इंग्रजी वर्गातून प्रथम **कु. तायडे राजश्री सुहास**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
१८.	प्रथम वर्ष एम. कॉम. वर्गातून प्रथम **कु. तायडे पल्लवी मनोहर**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
१९.	प्रथम वर्ष एम. एस.सी. कार्बनी रसायनशास्त्र वर्गातून प्रथम **कु. शर्मा अंजली योगेश**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ✼ मा. श्री. एस. एस. पाटील, ग्रंथपाल यांचे तर्फे स्व. सोपान खेमा पाटील पारितोषिक
२०.	द्वितीय वर्ष एम. एस.सी. कार्बनी रसायनशास्त्र वर्गातून प्रथम **कु. पाटील कोमल जितेंद्र**	✼ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्‌जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✼ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक ✼ मा. श्री दिलीप भालचंद्र चौधरी फैजपूर यांचे तर्फे स्व. शकुंतलाबाई भालचंद्र चौधरी पारितोषिक

अ.नं.	वर्ग व विद्यार्थिनीचे नाव	पारितोषिक
२१.	द्वितीय वर्ष एम. कॉम. वर्गातून प्रथम **कु. लाड सानुयुक्ता शाम**	✻ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✻ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
२२.	द्वितीय वर्ष एम. एस. सी. संगणक शास्त्र वर्गातून प्रथम **कु. शेख उरूश फातेमा**	✻ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✻ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
२३.	प्रथम वर्ष बी. सी. ए. वर्गातून प्रथम **कु. सुरवाडे दीक्षा**	✻ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✻ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
२४.	द्वितीय वर्ष बी. सी. ए. वर्गातून प्रथम **कु. महक अशोक रामचंदानी**	✻ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✻ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक
२५.	तृतीय वर्ष बी. सी. ए. वर्गातून प्रथम **कु. डॉली ललित चौधरी**	✻ मा. श्रीमती पद्माबाई मोतीलाल कोटेचा यांचे तर्फे स्व. कपूरचंद्जी एवं स्व. मोतीलाल कोटेचा पारितोषिक ✻ मा. श्री. दलूभाऊ जैन, जळगाव तर्फे पारितोषिक

BOOKS AND CHAPTERS IN EDITED VOLUMES/BOOKS PUBLISHED 24-25

Sr. No.	Name of Teacher	Title of the Book / Chapter Published	Name of Publisher	Year of Publication	Page Nos.	Chapter/ Book	ISBN / ISSN
01	**Nilesh S. Guruchal**	English for All	Atharv Publication	2024	...	Book	978-93-6186-589-3
02		National Education Policy :Pathways for Transformative Changes in Indian Education	Akshara Publication	2025	103-111	Chapter in Book	978-93-92576-69-0

Sr. No.	Name of Workshop	Organised By	Date	Level	Title of Paper
01	Vanrai Bandhara Workshop	Jointly Organised by N.S.S. KBC NMU Jalgaon and Keshav Pratishthan.	20/09/2024	University	—
02	S.Y.B.Sc. Syllabus Framing Workshop	Arts, Commerce and Science College, Chalisgaon.	30/01/2025	University	—
03	Bharatiya Sanskruti Exam	Vivekanand Kendra, Kanyakumari	12/12/2024	District	—

Dr. Meena S. Chaudhari

SEMINAR / CONFERENCES / WORKSHOPS ATTENDED / PARTICIPATED

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Level
01	Introspection and Strategy for Reforms in Two Phase NAAC Accreditation	—	KBC NMU Jalgaon and KCE'S College of Education and Physical Education, Jalgaon	20/12/24	National
02	One day Syllabus Restructuring Workshop	—	Department of English DDSP ACS College Erandol and KBC NMU Jalgaon	03/01/25	University
03	One Day Workshop on NEP For Stakeholders	PM-USHA, Ministry of Education, Govt. of India, New Delhi	KBC NMU Jalgaon and SVP Arts and Science College, Ainpur	13/03/25	University
04	One Day National Workshop on NEP: Structure and Analysis	—	UMVMM Pradhyapak Sanghatana, Jalgaon	09/03/25	National
05	National Symposium on Perspectives: 18th and 19th Century English Studies in India	—	Department of English. University of Hyderabad	21 and 22 March 2025	National

RESEARCH PAPER PRESENTED AND PUBLISHED

Sr. No.	Theme/Title	Organized By	Date	Duration	Title of paper presented	Level	ISSN No.
01	One-Day Online National Level Multi-disciplinary Conference on “Empowerd Women, Empowered World - Celebrating Women's Achievements Across Disciplines.	Dadasaheb Devidas Namdeo Bhole College, Bhusawal.	08/03/25	Akshara Multi-disciplinary Research Journal	The Moral Dichotomy in Harry Potter and the Philosopher's Stone (Pg. 114-116)	National	ISSN 2580-5429
02	The Journey of Indian Women's Progress Across Various Fields	Arts and Commerce College of Women, Deopur, Dhule Women's Study Center	11/02/25	Journal of East-West Thought (UGC CARE I) Volume 15, Issue 1, Jan-March 2025	Exploring the Narrative Techniques and Social Themes in Sudha Murthy's English Novels	National	ISSN 2168-2259

Prof. Nilesh S. Guruchal

CHAIRMAN/MEMBERSHIP OF COMMITTEE/GO/NGO/UNIVERSITY & OTHERS

Sr. No.	Name of Teacher	Nature	Date	Place
01	Dr. J. V. Dhanvij	Resource Person of School Connect 2.0 Campain runs KBC, NMU, Jalgaon	09/01/25 to 10/01/25	1. Smt. P. K. Kotecha School and Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal. 2. Dadasaheb R. G. Zambare Vidyalaya, Bhusawal.
02	M. N. Bhutada	Team Manager in Yuvarang 2024-25, an Intercollegiate Youth Festival Organised by Student Development Department, KBC NMU, Jalgaon.	24/10/24 to 28/10/24	Kavayatri Bahinabai Chaudhari North Maharashtra University, Jalgaon.
03	Dr. Rajkuvar S. Gajare	Co-ordinator of one day workshop on “Syllabus Restructuring for S.Y.B.Com. Sem. III”	05/03/25	Smt. P. K. Kotecha School and Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal.
04	Dr. Hemant P. Narkhede	Research Advisory Committee member M.J.College (Progress Report for 4 Ph.D. Student)	24/12/24	M. J. College, Jalaon
		Career Advancement Scheme (Hon.V.C. Subject expert for Associate Professor)	06/03/25	Dr. S.G.Patil College, Chopada
		Career Advancement Scheme (Subject expert for Professor)	02/04/25	L. K. Dr. P. R. Ghogrey Science College, Dhule
		Career Advancement Scheme (Subject expert for Associate Professor)	04/04/25	M. J. College, Jalaon
		Local Inquiry Committee Member	17/02/25	Art, Commerce and Science College, Songir Dist. Dhule
		Research Lab Recognition Committee Member	27/02/25	S.P.D.M. Arts, Commerce and Science College, Shirpur
		Local Inquiry Committee Member	24/02/25	Z. B. Patil College, Dhule
05	K. C. Suryawanshi	Resource Person of School Connect 2.0 Campain runs KBC, NMU, Jalgaon	09/01/25 to 10/01/25	1. Smt. P. K. Kotecha School and Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal. 2. N. K. Narkhede English Medium High school, Bhusawal 3. Devi Ahilya Kanya High School, Bhusawal

SEMINAR / CONFERENCES / WORKSHOPS ATTENDED / PARTICIPATED

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	Seminar on "Introspection and Strategy for Reforms in Two Phase NAAC Accreditation"	KBCNMU Jalgaon	K. C. E. Society's College of Education & Physical Education,Jalgaon	20/12/2024	Participated	National
02	Workshop for Jalgaon District Principal / Student Development Coordinators / Student Development Officers	KBCNMU Jalgaon	Dr,S.G.Patil College, Chopada and Student Development KBCNMU, Jalgaon.	28/02/2025	Participated	University
03	Skill Development program for Through Students under PMUSHA SOFT Component	Through support of Pradhan mantra Uchchatar Shiksha Abhiyan, Ministry of Education, Govt. Of India., New Delhi	Arts and Science College, Bhalod & KBCNMU, Jalgaon.	24/02/2025	Participated	University

Prof. Madhuri N.Bhutada

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	Seminar on "Introspection and Strategy for Reforms in Two Phase NAAC Accreditation"	KBCNMU Jalgaon	K. C. E. Society's College of Education & Physical Education,Jalgaon	20/12/2024	Participated	National
02	Workshop on "National Education Policy : Structure and Analysis"	—	Jalgaon District Unit-Uttar Maharashtra Vidyapithiya va Mahavidyalayin Magasvargiya Pradyapak Sanghatana, Jalgaon	09/03/2025	Participated	National

Dr. J. V. Dhanvij

SEMINAR / CONFERENCES / WORKSHOPS ATTENDED / PARTICIPATED

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	One Day Workshop on N.S.S. Planning and Implementation	KBCNMU Jalgaon	KBCNMU and Nutan Maratha College, Jalgaon	16/07/2024	Participated	University
02	One day National workshop on Research Methodology.		D. N. College Faizpur	30/08/2024	Participated	National
03	Syllabus Restructuring Workshop of S.Y.B.Sc. Chemistry (NEP-2020)	KBCNMU Jalgaon	Arts and Science College Bhalod	18/01/2025	Participated	University
04	One day workshop on NEP for Stakeholders	PM-USHA	KBCNMU and Sardar Vallabhbhai Patel Arts and Science College, Ainpur	13/01/2025	Participated	University
05	One day e-Conference on Empowered Women, Empowered world-Celebrating Womens Achievements Across Disciplines	—	D. D. N. Bhole College, Bhusawal	08/03/2025	Participated	National
06	National Workshop on "National Education Policy Structure and Analysis"	—	Jalgaon District Unit-Uttar Maharashtra Vidyapithiya va Mahavidyalayin Magasvargiya Pradyapak Sanghatana, Jalgaon	09/03/2025	Participated	National
07	One day workshop on Adoption of Guidline on National ion Framework Higher Education Qualification	PM-USHA	Smt.G.G.Khadse College Muktainagar	23/03/2025	Resource Person	College

Prof. S. B. Netanrao

SEMINAR / CONFERENCES / WORKSHOPS ATTENDED / PARTICIPATED

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	GOLD-CT-2024	PM-USHA Royal Society of Chemistry	School of Chemical Science KBC North Maharashtra University, Jalgaon	18-19 September 2024	Practical and scalable synthetic method for preparation of Regiospecific : Fluoconazole : A commercial Triazole Fungicide	International
02	Modern Perspectives in Physical and Chemical Science	PM-USHA	Department of Physics and Chemistry TVES Dhanaji Nana Mahavidyalaya, Faizpur	28 December 2024	Design and synthesis of Novel 3 - chloro-2 hydrazinyl pyridine bioactive derivatives by highly efficient continuous flow in a rotor stator spinning disc reactor	National
03	Syllabus restructuring Workshop of S.Y.B.Sc. Chemistry Sem. III & IV	KBC NMU Jalgaon	Department of Chemistry Arts and Science College, Bhalod	18 January 2025	—	University

Dr. Hemant P. Narkhede

BOOKS AND CHAPTERS IN EDITED VOLUMES/BOOKS PUBLISHED 24-25

Sr. No.	Name of Teacher	Title of the Book / Chapter Published	Year of Publication	Level	ISBN / ISSN	Name of Publisher
01	Dr Hemant P. Narkhede	F.Y.B.Sc. Sem 2 CH- 124 (OE) Food Chemistry as per NEP Co-author Text, e- book	2024-25	University	978- 93-48537-19-5	Prashant Publications, Jalgaon.
02		F.Y.B.Sc. Sem 2 CH- 1242 Chemistry Practical 2 as per NEP Co-author Text book	2024-25	University	978-93-95227-83-4	Prashant Publications, Jalgaon.

Dr. Hemant P. Narkhede

SEMINAR / CONFERENCES / WORKSHOPS ATTENDED / PARTICIPATED

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	One Day Workshop on "Syllabus restructuring for S.Y.B.Com. Sem-III"	—	Dept. of Comm. Smt. P. K. Kotecha Mahila Mahavidyalaya, Bhusawal KBC NMU Jalgaon	05/03/25	—	University
02	One Day Workshop on "Syllabus restructuring for S.Y.B.Com. Sem-III"	—	Dept. of Comm. S.S.V.P.S.S. Arts, Commerce and Science College, Shindkheda, KBC NMU Jalgaon	18/01/25	—	University
03	National workshop on "National Education Policy : Structure and Analysis"	—	Uttar Maharashtra Vidyapithiya va Mahavidyalayin Magasvargiya Pradyapak Sanghatana, Jalgaon Unit	09/03/25	—	National
04	Seven Days National Level Faculty Development Program on "Building Academic Leaders : Advance in Teaching & Learning Innovation"	—	IOT Academy, Coimbatore, Tamilnadu, India	17 to 25 March 2025	—	National
05	One Day Inter disciplinary International Conference on "Recent Trends and Issues in Humilities, Science, Comm. & Management	Real Indo Global Vision Social Devt. Gurukul Foundation, Dhule	Shri Shivaji Vidya Prasarak Sanstha, Dhule and Real Indo Global Vision Social Development Gurukul Foundation	18/03/25	Women Empowerment through women enterpreneurship	International

Dr. Rajkuvar S. Gajare

SEMINAR / CONFERENCES / WORKSHOPS ATTENDED / PARTICIPATED

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	Seminar on "Introspection & Strategy for Reforms in Two Phase NAAC Accreditation"	KBC NMU Jalgaon	K.C.E. Society's College of Education and Physics Education, Jalgaon	20/12/24	Participated	National
02	Workshop for District Principal / Student Development Officer/s	KBC NMU Jalgaon	Dr. S.G. Patil College, Chopda and Student Development KBC NMU Jalgaon	28/02/25	Participated	University
03	Syllabus Restructuring Workshop for S.Y.B.A. Chemistry (NEP-2020)	KBC NMU Jalgaon	Art and Science College, Bhalod	18/01/25	Participated	University

Prof. K. C. Suryawanshi

Sr. No.	Theme/Title	Sponsored By	Organized By	Duration	Title of Paper if Presented	Level
01	Implementation of National Education Policy - 2020 : Issue, Challenges and Prospectus	World Humanity Commission (USA)	Arts, Science and Commerce College Harsul, Tryambakeshwar, Nashik	13/09/24	नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२५ संधी आणि आव्हाने	One Day International Conference
02	Local History Rewriting and Research	PM Usha	KBC NMU Jalgaon Department of History Shri Seth M.M.Arts Science & Commerce College, Pachora	04/01/25	—	One Day State Level Conference
03	Restructuring of Syllabus for S.Y.B.A. History (NEP-2020) pattern	KBC NMU Jalgaon	Smt. G.G.Khadse College, Muktainagar	20/02/25	—	One Day University Level Workshop

Prof. Deepali Patil

Result Analysis - April / May 2024

No.	F.Y.B.A. Subject	% Result
1	Compulsory English	85.00
2	Introduction Economic	-
3	Hindi-Kahani	95.00
4	History	83.33
5	Marathi	95.12
6	Political Science	85.71
7	Geography	77.27
8	Opt. English	90.90
9	Psychology	60.00
10	Env. Studies	-
No.	**S.Y.B.A. Subject**	**% Result**
1	Compulsory English	65.45
2	English G 2	92.30
3	English S 1	92.30
4	English S 2	84.61
5	English SEC	92.30
6	Marathi G 2	88.23
7	Marathi S 1	82.33
8	Marathi S 2	100.00
9	Marathi MIL	100.00
10	Marathi SEC	100.00
11	Hindi G 2	97.05
12	Hindi S 1	65.66
13	Hindi S 2	93.33
14	Hindi MIL	82.14
15	Hindi SEC	86.66
16	Economics G2	93.75
17	Economics S1	100.00
18	Economics S2	71.42
19	Economics SEC	85.71
20	Politics G 2	80.00
21	Politics S 1	100.00
22	Politics S 2	100.00
23	Politics SEC	100.00
24	Psychology G 2	100.00
25	Geography G 2	83.33
26	History G 2	89.18

No.	T.Y.B.A. Subject	% Result
1	Compulsory English	52.50
2	English G 3	80.00
3	English S 3	70.00
4	English S 4	60.00
5	English SEC	90.00
6	English GE	80.00
7	Marathi G 3	71.42
8	Marathi S 3	75.00
9	Marathi S 4	75.00
10	Marathi SEC	60.00
11	Marathi MIL	71.42
12	Marathi GE	77.77
13	Hindi G 3	100.00
14	Hindi S 3	87.50
15	Hindi S 4	87.50
16	Hindi MIL	96.15
17	Hindi SEC	87.50
18	Hindi GE	86.66
19	Economics G 3	100.00
20	Economics S 3	87.00
21	Economics S 4	87.00
22	Economics SEC	87.00
23	Economics GE	90.00
24	Politics G 3	72.23
25	Politics S 3	80.00
26	Politics S 4	100.00
27	Politics SEC	100.00
28	Politics GE	86.00
29	Psychology G 3	100.00
30	Geography G 3	66.00
31	History G 3	90.00

Result Analysis - April / May 2024

No.	M.A.- I (Hindi) Subject	% Result
1	कथा साहित्य	100.00
2	आदिकाल एवं भक्तिकालीन काव्य	80.00
3	भारतीय काव्यशास्त्र	100.00
4	लोकसाहित्य	100.00
No.	**M.A.- II (Hindi) Subject**	**% Result**
1	महाकाव्य एवं खंडकाव्य	100.00
2	अनुसाधना प्रिविधी एवं प्रक्रिया	83.33
3	हिंदी साहित्य का इतिहास	100.00
4	लोकसाहित्य	100.00

No.	M.A.- I (English) Subject	% Result
1	Literary Criticism	50.00
2	English Novel	00.00
3	Academic & Research	50.00
4	American Literature	50.00
No.	**M.A.- II (English) Subject**	**% Result**
1	Literary Theory & Criticism	100.00
2	English Novel	100.00
3	Academic & Research Writing	100.00
4	American Literature	100.00

No.	F.Y.B.Com. Subject	% Result
1	English for Business	84.74
2	English	88.46
3	Marathi	88.88
4	Hindi	100.00
5	Micro economics	84.74
6	Financial A/Cing & Costing	79.66
7	Quantitative Techniques	57.62
8	Essential of E-Commerce	92.59
9	Modern Office Management	90.62
10	Principles & Practice of Banking	88.88
11	Corporate Laws & Secretarial Practice	87.50
12	Marketing & Advertising	91.66
13	Environmental Studies	74.57

No.	T.Y.B.C.A. Subject	% Result
1	Cloud Computing	87.50
2	Android Application Devpt.	93.75
3	Server Side Scripting Using PHP	87.50
4	Practical on Android and PHP	93.75
5	Project Report and Viova	93.75

No.	S.Y.B.Com. Subject	% Result
1	Macroeconomics Analysis	83.33
2	Business & Tax Laws	86.66
3	Business Skills	70.00
4	Corporate Accounting	50.00
5	Cost Accounting	70.00
6	Consumer Protection & Business Ethics	88.23
7	Modern Banking & Financial System	88.23
8	Business Entrepreneurship	100.00
9	Production Management	100.00
10	Retail Management	100.00
11	General Knowledge	80.00

No.	T.Y.B.Com. Subject	% Result
1	Principal of Auditing	97.43
2	Good and Service Tax (GST)	82.05
3	Ind. Eco. Sce.	94.87
4	Hum. Resource Man.	100.00
5	IBR (Introduction to Business Research)	100.00
6	Business Management	100.00
7	Advance Account - I	81.48
8	Advance Account - II	88.88
9	Business Administrative-I	100.00
10	Business Administrative-II	91.66

Result Analysis - April / May 2024

No.	M.Com. - I Subject	% Result
1	Advance Accounting	87.50
2	Management Accounting	87.50
3	Internal Business	87.50
4	Case Studies in Strategic Management	75.00
5	Decision Thinking	88.88
6	Internal Business	88.88
7	Recent Trends in Commerce & Business	88.88
8	Case Studies in Strategic Management	88.88
9	Industrial Economics	88.23
10	Internship in Industries	88.23

No.	M.Com. - II Subject	% Result
1	Management Accounting	40.62
2	Modern Retail Management	90.62
3	Information System for Business	78.57
4	Human Resource Management	81.25
5	Advance Accountancy - IV	93.75
6	Practicing Cleanliness	96.87
7	Corporate Social Responsibility	100.00

No.	F.Y.B.Sc. Subject	% Result
1	Physics I	51.42
2	Physics II	45.71
3	Chemistry I	70.58
4	Chemistry II	64.70
5	Botany I	83.33
6	Botany II	100.00
7	Zoology I	78.57
8	Zoology II	71.42
9	Marathi	100.00
10	Hindi	00.00
11	English	87.17
12	Mathematics I	73.91
13	Mathematics II	60.87
14	Mathematics III	78.26
15	Computer I	76.19
16	Computer II	76.19
17	Electronics I	00.00
18	Electronics II	00.00

No.	S.Y.B.Sc. Subject	% Result
1	Physics I	96.55
2	Physics II	96.55
3	Chemistry I	72.72
4	Chemistry II	63.63
5	Chemistry IV SEC	100.00
6	Botany I	63.63
7	Botany II	90.90
8	Zoology I	100.00
9	Zoology II	81.81
10	Marathi	100.00
11	Hindi	00.00
12	English	95.12
13	Mathematics I	88.89
14	Mathematics II	88.89
15	Mathematics III	100.00
16	Computer I	96.55
17	Computer II	96.55
18	Electronics I	00.00
19	Electronics II	00.00

Result Analysis - April / May 2024

No.	T.Y.B.Sc. Compute Science	% Result
1	Computer Science - I	77.77
2	Computer Science - II	77.77
3	Computer Science - III	77.77
4	Computer Science - IV	77.77
5	Computer Science - V	77.77
6	Computer Science - VI	77.77
7	Computer Science - VII, VIII, IX, Practical	77.77

No.	T.Y.B.Sc. Chemistry Special	% Result
1	Chemistry Special - I	72.72
2	Chemistry Special - II	87.5
3	Chemistry Special - III	87.5
4	Chemistry Special - IV	100.00
5	Chemistry Special - V	100.00
6	Chemistry Special - VI	87.5
7	Chemistry Special - VII, VIII, IX, Practical	100.00

No.	M.Sc. - I Organic Chemistry	% Result
1	CH 210	33.33
2	CH 230	20.00
3	CH 250	33.33
4	CH 290	100.00
5	CH P - 1	100.00
6	CH-I - 1	100.00
7	CH-O - 1	100.00

No.	M.Sc. - II Organic Chemistry	% Result
1	CH 450	42.85
2	CH 451	64.28
3	CH 452	64.28
4	CH-O - 2	92.85
5	CH-O - 3	92.85
6	CH-O - 4	92.85

Student Strength -2024-25 (as per Admission Register.)

1.	F.Y.B.A. -	**36**
2.	S.Y.B.A -	
	English	**11**
	Hindi	**10**
	Marathi	**11**
	Economic	**01**
	Politics	**05**
3.	T.Y.B.A. -	
	English	**11**
	Hindi	**11**
	Marathi	**12**
	Economic	**07**
	Politics	**07**
4.	F.Y.B.Com.	**37**
5.	S.Y.B.Com.	**52**
6.	T.Y.B.Com.	**35**
7.	F.Y.B.Sc. (Plain)	**20**
8.	F.Y.B.Sc. (Computer)	**10**
9.	S.Y.B.Sc. (Plain)	**12**
10.	S.Y.B.Sc. (Computer)	**17**
11.	T.Y.B.Sc. (Plain)	**11**
12.	T.Y.B.Sc. (Computer)	**27**
13.	F.Y.B.C.A.	**04**
14.	S.Y.B.C.A	**35**
15.	T.Y.B.C.A	**19**
16.	M.A. Hindi - I	**00**
17.	M.A. Hindi - II	**01**
18.	M.A. English - I	**04**
19.	M.A. English - II	**02**
20.	M.Com. - I	**14**
21.	M.Com. - II	**15**
22.	M.Sc. (Comp) - I	**05**
23.	M.Sc. (Comp) - II	**00**
24.	M.Sc. (Chem.) - I	**02**
25.	M.Sc. (Chem.) - II	**04**

Academic Committee for Senior College 2024-25

Sr. No.	Name of Committee	Chairman / Members	
1	Admission & Prospectus	Dr.H.P.Narkhede	
		Dipali .R. Patil	Dr. Rajkuwar S.Gajare
		Dr. S. K. Agrawal	K. C. Suryawanshi
		Dr. J. S. Dhande	N. S. Guruchal
		Dr. J. V. Dhanvij	
2	Time Table, Trip & Annual Report	Dr. Meena S.Chuadhari	
		M. N. Bhutada	S. B. Netanrao
		S. N. Baviskar	R. A.Wasnik
		Dr. G. S. Koli	
3	Grievance Redressal Cell & Discipline	Dr. Meena S.Chuadhari	
		Prerana Neve	S. N. Baviskar
4	Study Circle, Arts Circle & Literary Association	Dr. S. K. Agrawal	
		Zakir Shaikh	V. S. Bhalerao
		Sana Khan	Ujwala Mahajan
5	Study Parent Association	S. B. Netanrao	
		S. N. Baviskar	P. B. Belbagkar
		Lalita Patil	
6	Magazine & Publicity	N. S. Guruchal	
		K. C. Suryawanshi	Dr. S. K. Agrawal
		Dr. G. S. Koli	V. S. Bhalerao
		Ku Bipasha A. Kanojiya	
7	Library Advisory	K. C. Suryawanshi	
		Dr. R. S. Gajare	N. S. Guruchal
		V. N. Sarode	
8	Commerce Association & Planning Forum	Dr. Rajkuvar S. Gajare	
		P. S. Phalak	R. A. Wasnik
		Prerna Neve	S. S. Heda
		Lalita Patil	Ku.Bhumika G.Mahajan
9	Science Association, Avishkar & Project	Dr. J. S. Dhande	
		Madhuri N.Bhutada	Kajal Thakur
		Rohini Sonawane	K. N. Khette
		Ujwala Mahajan	Ku.Madhuri S.Kedare
10	Research Promotion & Major / Minor / Con. / Seminars Proposals	Dr. J. V. Dhanvij	
		Dr. J. S. Dhande	Dr.H.P.Narkhede
11	General Knowledge & Environmental Awareness	Dr. J. S. Dhande	
		P.S. Phalak	Girish Sarode
12	Competitive Examination & Placement Cell	Dr. H. P. Narkhede	
		Dr. M. S. Chaudhari	N. S. Guruchal
		S. N. Baviskar	K. G. Bhalerao
13	Feedback Analysis	S. B. Netanrao	
		P. S. Phalak	Dr.G. S. Koli

Academic Committee for Senior College 2024-25			
Sr. No.	**Name of Committee**	**Chairman / Members**	
14	Health Center & Counseling	N. S. Guruchal	
		Kajal Thakur	G. S. Sarode
15	Hostel	Dipali R. Patil	
		Dr. J. S.Dhande	J.A. Chaudhari
16	Alumni Association	Dipali R. Patil	
		Dr. J. V.Dhanvij	Dr. R.S.Gajare
17	Gathering & Ceremony	K. C. Suryawanshi	
		Dr.S. K. Agrawal	M.N.Bhutada
		Zakir Shaikh	Pankaj Phalak
		Dipika Dhote	Ravikant Vasanik
		Sana Khan	Karan Bhalerao
		Lalita Patil	K. S. Khette
		Ku.Jyoti P. Sawakare	
18	N.S.S.	Dr.Meena S. Chaudhari	
		N. S. Guruchal	S.B.Netanrao
19	Student Development & Staff Welfare & Welfare & Yuvarang	Madhuri N. Bhutada	
		K.C. Suryawanshi	Dipika Dhote
		S.N.Baviskar	V. S. Bhalerao
		Rohini Sonawane	Bhavana Sankopal
		Prerana Neve	Ku. Khushi R.Tak
20	Yuvati Sabha	Dipali R. Patil	
		Dr.H.P.Narkhede	Bhavana Sankopal
		Ku.Dhanashri G.Bhalerao	
21	Examination & Result Analysis	Dr.J.S.Dhande	
		K.C. Suryawanshi	Dr.R.S.Gajare
		Dipali R. Patil	
22	Internal Complaint (ICC)	Madhuri N.Bhutada (P.O.)	
		Dipali R. Patil	Dr. Meena S. Chaudhari
		J.A.Chaudhari	R. N. Patil
		Ku. Khushi Tak	
23	Anti Ragging	Madhuri N.Bhutada	
		Dr..Mamta Sandip Jain (Mgt)	Dipali R.Patil (Hostel Rector)
		Dr. Meena S. Chaudhari	Vandana Waghchaure (NGO)
		Atul Jain (O.S.)	
24	Campus Development	Dr. J. S. Dhande	
25	Gymkhana & Discipline	Madhuri N.Bhutada	
		N. S. Guruchal	V. S. Bhalerao
		Bhavana Sankopal	Dr. G. S. Koli

Academic Committee for Senior College 2024-25			
Sr. No.	**Name of Committee**	**Chairman / Members**	
26	KCIIL Innovation & Entrepreneurship Development Cell (K-IEDC)	Dr. Janhavi P.Talegaonkar(Chairman)	
		K. C. Suryawanshi (Co-ordinator)	Mr. Vishwanatha B. Agrawal (Invitee Member)
		Dr. P. D. Patil (Invitee Member)	Ashwini R. Chaudhari (Invitee Member)
		Ku. Chetana N.Borole	Ku. Zahin S.Ahire
27	Code of Conduct	K.C. Suryawanshi	
		Dr. Girish Koli	R. A.Vasnik
		Dr.J.P.Talegaonkar	Dr.J.V.Dhanvij
28	Equal Opportunity Committee (Center) (SC/ST/OBC/Minority Cell)	Dr. Rajkuvar S. Gajare	
29	Purchase and Maintenance Committee	Dr. J.V. Dhanvij	
		Dr. J.S. Dhande	Dr. R. S. Gajare
		Shri A. S.Jain	Shri J.A. Chaudhari

(वरिष्ठ महाविद्यालय)	
प्रा. सौ. एन. आर. चोरडिया	एम.ए., एम फिल., (अर्थशास्त्र)
प्रा. डॉ. एस. के. अग्रवाल (प्र.प्राचार्य)	एम.ए.(अर्थशास्त्र) पी.एच.डी.
प्रा. डॉ. कु. आर. एस. गजरे	एम.कॉम., एम फिल., पी.एच.डी.
प्रा. सौ. डी. आर. पाटील	एम.ए (इतिहास) बी.एड.
प्रा. सौ. एम. एन. भुतडा	एम.एस्सी.(गणित), एम फिल.
प्रा. डॉ. एच. पी. नारखेडे	एम.एस्सी(रसायनशास्त्र),पी.एच.डी.,सेट,एम.एड.डी.फार्मसी
प्रा. डॉ. श्रीमती जे. पी. तळेगांवकर (उपप्राचार्य)	एम.एस्सी.(पदार्थविज्ञान), बी.एड., एम फिल., पी.एच.डी
प्रा. सौ. एम. एस. चौधरी	एम.एस्सी.(प्राणीशास्त्र), बी.एड., एम फिल.
प्रा. डॉ. जे. एस. धांडे	एम.एस्सी.(वनस्पतीशास्त्र), बी.एड., पी.एच.डी.
प्रा. डॉ. जे. व्ही. धनवीज	एम.एस्सी.(पदार्थविज्ञान), बी.एड., एम फिल., पी.एच.डी
प्रा. के. सी. सुर्यवंशी	एम.एस्सी.(रसायनशास्त्र), बी.एड., एम फिल.
प्रा. एन. बी. नेतनराव	एम.एस्सी.(रसायनशास्त्र), नेट-जेआरएफ, गेट
प्रा. एन. एस. गुरूचळ	एम.ए.(इंग्रजी), बी.एड., नेट

(कनिष्ठ महाविद्यालय)	
प्रा. कु. अर्चना बी. झिंगरन (पर्यवेक्षक)	एम.एस्सी., बी.एड. (रसायनशास्त्र)
प्रा. व्ही. एस. खरे	एम.एस्सी., बी.एड. (वनस्पतीशास्त्र)
प्रा. सौ. एस. डी. जयकर	एम.ए., बी.एड. (इतिहास, राज्यशास्त्र)
प्रा. एस. बी. परदेशी	एम.ए., बी.एड. (मानसशास्त्र) डी.पी.एस.पी.
प्रा. आर. एच. पाटील	एम.ए., बी.एड. (इंग्रजी)
प्रा. एम. एस. कुरकुरे	एम.एस्सी., बी.एड (गणित) एम.ए (शिक्षणशास्त्र)
प्रा. एस. टी. गावंडे	एम.एस्सी., बी.एड (भौतिकशास्त्र)
प्रा. सौ. श्वेता एल. नागला	एम.ए., बी.एड. (अर्थशास्त्र)
प्रा. रूकसाना शेख	एम.कॉम., बी.एड.
प्रा. एम. ए. चौधरी	एम.कॉम., बी.एड.
प्रा. वाय. डी. कोष्टी	एम.ए., बी.एड. (हिंदी)

शिक्षकेतर कर्मचारी			
०१) ए. एस. जैन	प्र. कार्यालय अधिक्षक	१३) एस. टी. चित्ते	प्रयोगशाळा परिचर
०२) ए. एस. सोनवणे	वरिष्ठ लिपीक	१४) एस. डी. चौधरी	प्रयोगशाळा परिचर
०३) व्ही. एन. सरोदे	कनिष्ठ लिपीक	१५) डी. एम. मराठे	प्रयोगशाळा परिचर
०४) आर. एन. पाटील	कनिष्ठ लिपीक	१६) पी. एम. चौधरी	प्रयोगशाळा परिचर
०५) एम. आर. मंत्री	कनिष्ठ लिपीक	१७) पी. डी. कुलकर्णी	प्रयोगशाळा परिचर
०६) यु. व्ही. राणे	प्रयोशाळा सहाय्यक	१८) एम. ए. खरारे	प्रयोगशाळा परिचर
०७) जे. ए. चौधरी	प्रयोशाळा सहाय्यक	१९) एफ. बी. तडवी	ग्रंथालय परिचर
०८) वाय. एम. ओसवाल	प्रयोशाळा सहाय्यक	२०) एस. के. बाविस्कर	शिपाई
०९) जी. झेड. राठी	ग्रंथालय परिचर	२१) एच. एम. पाटील	शिपाई
१०) एस. आर. हेडा	प्रयोगशाळा परिचर	२२) ए. ए. काळे	शिपाई
११) ए. एम. मिस्त्री	प्रयोगशाळा परिचर	२३) आर. बी. तायडे	शिपाई
१२) एन. एन. पाटील	प्रयोगशाळा परिचर	२४) एन. पी. चौधरी	शिपाई

✱ विद्यार्थीनींच्या वर्तनासंबधी नियम ✱

- ☑ महाविद्यालयात प्रवेश मिळाल्यावर प्रत्येक विद्यार्थीनींने (Identity Card) ओळखपत्र ७ दिवसांचे आत काढले पाहिजे. ओळखपत्रासाठी ॲडमिशन पावती आणि ओखळपत्र मिळाल्याचा अर्ज भरून ग्रंथालयात देणे आवश्यक आहे. महाविद्यालयाच्या आवारात वावरतांना आपले ओळखपत्र नेहमी जवळ बाळगावे आणि केव्हाही मागितल्यास ते दाखविले पाहिजे. ओळखपत्र असल्याशिवाय ग्रंथालयाचा उपयोग करता येणार नाही. तसेच वर्गात तासांना बसता येणार नाही. प्रवेश अर्जावर स्वतःचा पासपोर्ट साईजचा फोटो लावणे आवश्यक आहे.
- ☑ महाविद्यालयाच्या सूचना फलकावर वेळोवेळी लागणाऱ्या सर्व सूचना विद्यार्थीनींने वाचल्या पाहिजेत. त्यासाठी रोज सूचना फलक पाहण्याची सवय ठेवावी.
- ☑ वर्गात आपल्या वागण्याने इतरांना कुठल्याही तऱ्हेचा उपद्रव होणार नाही अशी खबरदारी विद्यार्थीनीने व्यक्तिशः व सामुहिकरित्या घेतली पाहिजे.
- ☑ विद्यार्थीनीने आपल्या स्वतःच्या तासाखेरीज अन्य वर्गाच्या अथवा अन्य विषयांच्या तासांना संबंधित प्राध्यापकांच्या परवानगीशिवाय बसू नये.
- ☑ विद्यार्थीनींचा पोशाख शिष्टमान्य व निटनेटका असावा.
- ☑ महाविद्यालयात व महाविद्यालयाच्या बाहेर कोठेही विद्यार्थीनींचे वर्तन सभ्यतेचे असावे.
- ☑ बाहेरगावाहून महाविद्यालयात येणाऱ्या विद्यार्थीनींनी आपल्या दैनंदिन प्रवासात महाविद्यालयाचे ओळखपत्र जवळ बाळगणे आवश्यक आहे. बसमधून प्रवास करतांना एस.टी. विभागाचे नियम बंधनकारक राहतील. तसेच विद्यार्थीनींनी बसमध्ये आपले वर्तन सभ्यतेचे व शिष्टसंमत ठेवलेच पाहिजे.
- ☑ उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव चे पत्र क्र. उमवि/९५/७-अ/५६३० दि. ३१/०८/९५ नुसार महाविद्यालयाच्या आवारात विडी, सिगरेट, तंबाखू, मादक व गुंगी असणारे द्रव्ये इ. सेवन करता येणार नाही. एवढेच नव्हे तर जवळही बाळगल्याचे आढळल्यास संबंधितांवर मुंबई पोलीस अधिनियम १९५१ चे कलम ११६ व ११७ नुसार कारवाई करण्यात येईल.
- ☑ विद्यार्थीनींना एळाद्या तासिकेस सुटी असल्यास त्यांनी आवारात न फिरता ग्रंथालयातील अभ्यासिकेचा उपयोग करावा.
- ☑ व्हरांड्यात अथवा आवारात कामानिमित्त फिरतांना इतर वर्गांना त्रास होणार नाही याची काळजी घ्यावी.
- ☑ विद्यार्थीनींनी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांशी बोलंतांना अदबीने व सभ्यतेने वागावे.
- ☑ विद्यार्थीनींनी सर्व विषयांच्या तासिकांना हजर असणे बंधनकारक आहे. वर्षाच्या शेवटी एकूण ८०% हजेरी विद्यापीठ नियमानुसार आवश्यक आहे. ८०% हजेरी नसल्यास सत्र मान्य होणार नाही व त्यामुळे विद्यापीठ परिक्षेस बसता येणार नाही.
- ☑ रॅगींग करणे हा कायद्यानुसार गुन्हा आहे. रॅगींग होत असल्याचे आढळल्यास अशा वर्तवणुकीची दखल घेतली जाईल व संबंधीत विद्यार्थीनींवर कठोर कारवाई करण्यात येईल.
- ☑ महाविद्यालयाच्या आवारात वाहन चालविण्यास मनाई आहे.
- ☑ वर्षभर नियमित तासिकांना उपस्थित राहून घरी नियमित अभ्यास करावयाची तयारी असल्यासच प्रवेश घ्यावा.
- ☑ पालक मेळाव्यास पालकांना उपस्थिती अनिवार्य आहे. वर्षातून दोन वेळा सदर पालक मेळावा आयोजित करण्यात येतो.

***

पदम् वार्षिक नियतकालिकास हार्दिक शुभेच्छा !!!

Navin Agrawal
Mob. 9823037408

Pavan Agrawal
Mob. 9823037408

Radheshyam Mishrilal Saraf (P) Ltd.

Dealers in Pure & Fancy Gold Ornaments

Saraf Bazar, Bhusawal-425201 Dist. Jalgaon (M.S.) India
Phone No. 02582 (S)225184, 224119 ® 243227
E-mail Id : nrmsaraf@yahoo.co.in

पदम् वार्षिक नियतकालिकास हार्दिक शुभेच्छा !!!

आपल्या स्वप्नांना साकार करणारे
आणि सौंदर्याला उजाळा देणारे...

M.M.
Jewellers

एम. एम. ज्वेलर्स

१००% शुद्ध चांदीची भांडी तसेच सोन्याचे कलात्मक दागिने

(दु.)२२२५१४ (मो.) ७५८८४४३९१४

सराफ बाजार, भुसावळ.

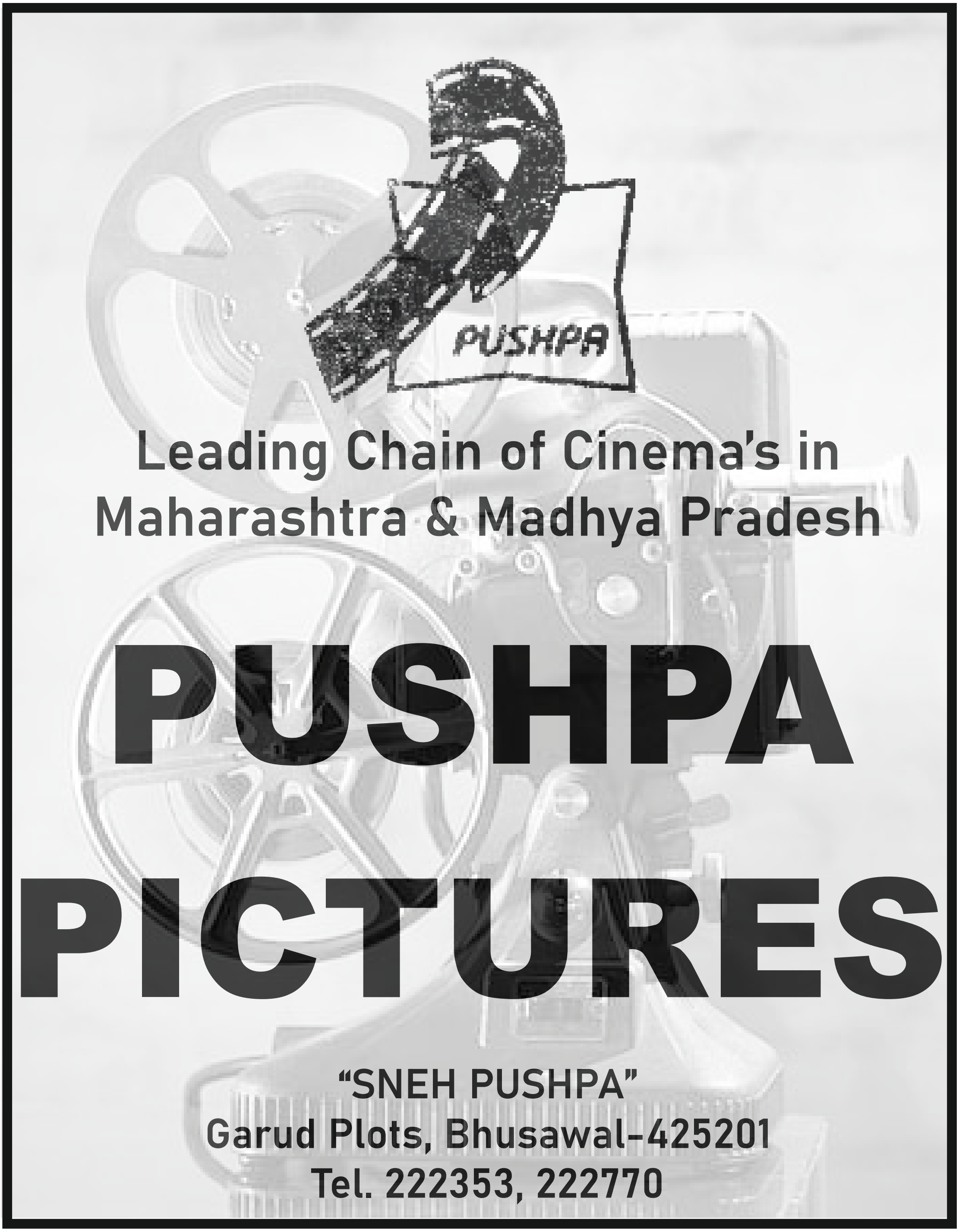
PUSHPA
Leading Chain of Cinema's in
Maharashtra & Madhya Pradesh
PUSHPA
PICTURES
"SNEH PUSHPA"
Garud Plots, Bhusawal-425201
Tel. 222353, 222770

AGRAWAL
Property Broker

Farm, Plot, House, Shop,
Bungalow, Flat
Buying & Selling and
Commission Agent

SHYAM AGRAWAL
Mob. 9823027579, 9403387579

NEAR KALA HANUMAN TEMPLE,
WEEKLY MARKET, BHUSAWAL 425201.

Aniket Agrawal - 8408895279
Shyam Agrawal - 9823027579

OM INVESTMENT

[Authorised Person]

Online Share & Commodity Trading,
NSE, BSE, CDSL, MCX-SX

Weekly Market, Gangaram Plot, Bhusawal. Ph. 02582-224079

Related Firm - Agrawal Property Brokers, Bhusawal

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ संचालित

श्रीमती पदम्‌बाई कपूरचंदजी कोटेचा बालवाडी, प्राथमिक व माध्यमिक विद्यालय

गजानन महाराज नगर, भुसावळ

विद्या विनयेन शोभते

* नर्सरी * ज्युनिअर बालवाडी * सिनिअर बालवाडी * प्राथमिक विद्यामंदीर * माध्यमिक विद्यालय

* अध्यापनावर भर
* कृतीयुक्त अध्ययन
* प्रत्येक विद्यार्थ्याकडे वैयक्तिक लक्ष
* कला, गायन, नृत्य, योगा, स्पर्धात्मक परिक्षा याकडे विशेष लक्ष
* विद्यार्थ्यांच्या शारिरिक व मानसिक विकासावर भर
* सुप्त कला गुणांचा विकास
* संस्कारक्षम शिक्षणावर भर
* ऑडिओ-व्हिडीओ द्वारे शिक्षण
* आधुनिक कोअर आर-७ संगणक कक्ष
* सुटसुटित बैठक व्यवस्था व भव्य पटांगण
* आल्हाददायक वातावरण असलेले बालोद्यान

सन २०२५-२६ साठी प्रवेश देणे सुरू आहे.

* शाळेची वैशिष्ट्ये *

* भारतीय संस्कृती जोपासतांना इंग्रजीचे महत्त्व घेऊन नर्सरी ते इयत्ता १० वी ह्या वर्गासाठी सेमी इंग्लिश माध्यमाची खास सोय उपलब्ध.
* त्यासाठी विशेष तज्ञ शिक्षकांची नियुक्ती.
* विद्यार्थी संख्या ह्या वर्गात मर्यादित असल्यामुळे वैयक्तिक लक्ष.
* प्राथमिक शाळेपासून तज्ञ शिक्षकांचे इंग्रजी विषयासाठी खास मार्गदर्शन.
* इ. ८ वी ते १० वी ह्या वर्गासाठी संस्कृत विषयाची सोय.
* आधुनिक कोअर आय ७ संगणक तसेच वेगवान ब्रॉडबॅन्ड सुविधा असलेली संगणक प्रयोग शाळा.
* प्रशस्त क्लासरूम व भव्य क्रिडांगण
* स्पर्धात्मक परिक्षांसाठी विशेष मार्गदर्शन वर्ग.
* आल्हाददायक वातावरणात मुलांना मुक्तपणे खेळण्यासाठी स्व. मोताभाऊ कोटेचा बालोद्यान.
* विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी दरवर्षी कलांकुर महोत्सव आणि बाल आनंद मेळावा.
* एस.एस.सी. निकालाची सर्वोत्तम परंपरा.
* शिक्षकांवर खाजगी शिकवण्यांची खऱ्या अर्थाने बंदी.
* विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचा आलेख उंचावरण्यासाठी सातत्याने प्रयत्नशील.
* शाळेत ई-क्लास रूमची सोय.

* प्रवेशाची संपर्क वेळ : सकाळी ८ ते दुपारी ११ पर्यंत. *

* जागा मर्यादित असल्याने निराशा टाळण्यासाठी त्वरा करावी, प्रवेश देणे सुरू आहे. *

एस.एस.सी. वर्गाचे मागील निकाल	
2007-08	100%
2008-09	91.80%
2009-10	96.00%
2010-11	84.78%
2011-12	86.66%
2012-13	88.66%
2013-14	98.21%
2014-15	100%
2015-16	96.72%
2016-17	96.43%
2017-18	100%
2018-19	100%
2019-20	100%
2020-21	100%
2021-22	100%
2022-23	100%
2023-24	100%
2024-25	94.11%

कु. पुष्पा दाणी
मुख्याध्यापिका
श्रीमती प. क. कोटेचा प्राथ. व बालवाडी विद्यामंदीर, भुसावळ

सौ. संगिता राणे
मुख्याध्यापिका
श्रीमती प. क. कोटेचा माध्य. विद्यालय, भुसावळ

श्री. संजय एस. सुराणा
सचिव
श्री. सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ

मा.श्रीमती पद्माभाभी कोटेचा
अध्यक्षा
श्री. सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ

श्री सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ संचालित

श्रीमती पदम्बाई कपूरचंदजी कोटेचा बालवाडी, प्राथमिक व माध्यमिक विद्यालय

गजानन महाराज नगर, भुसावळ

विद्या विनयेन शोभते

* नर्सरी * ज्युनिअर बालवाडी * सिनिअर बालवाडी * प्राथमिक विद्यामंदीर * माध्यमिक विद्यालय

* अध्यापनावर भर
* कृतीयुक्त अध्ययन
* प्रत्येक विद्यार्थ्याकडे वैयक्तिक लक्ष
* कला, गायन, नृत्य, योगा, स्पर्धात्मक परिक्षा याकडे विशेष लक्ष
* विद्यार्थ्यांच्या शारिरिक व मानसिक विकासावर भर
* सुप्त कला गुणांचा विकास
* संस्कारक्षम शिक्षणावर भर
* ऑडिओ-व्हिडीओ द्वारे शिक्षण
* आधुनिक कोअर आर-७ संगणक कक्ष
* सुटसुटित बैठक व्यवस्था व भव्य पटांगण
* आल्हाददायक वातावरण असलेले बालोद्यान

सन २०२५-२६ साठी प्रवेश देणे सुरू आहे.

* शाळेची वैशिष्ट्ये *

* भारतीय संस्कृती जोपासतांना इंग्रजीचे महत्त्व घेऊन नर्सरी ते इयत्ता १० वी ह्या वर्गासाठी सेमी इंग्लिश माध्यमाची खास सोय उपलब्ध.
* त्यासाठी विशेष तज्ञ शिक्षकांची नियुक्ती.
* विद्यार्थी संख्या ह्या वर्गात मर्यादित असल्यामुळे वैयक्तिक लक्ष.
* प्राथमिक शाळेपासून तज्ञ शिक्षकांचे इंग्रजी विषयासाठी खास मार्गदर्शन.
* इ. ८ वी ते १० वी ह्या वर्गासाठी संस्कृत विषयाची सोय.
* आधुनिक कोअर आय ७ संगणक तसेच वेगवान ब्रॉडबॅन्ड सुविधा असलेली संगणक प्रयोग शाळा.
* प्रशस्त क्लासरूम व भव्य क्रिडांगण
* स्पर्धात्मक परिक्षांसाठी विशेष मार्गदर्शन वर्ग.
* आल्हाददायक वातावरणात मुलांना मुक्तपणे खेळण्यासाठी स्व. मोताभाऊ कोटेचा बालोद्यान.
* विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी दरवर्षी कलांकुर महोत्सव आणि बाल आनंद मेळावा.
* एस.एस.सी. निकालाची सर्वोत्तम परंपरा.
* शिक्षकांवर खाजगी शिकवण्यांची खऱ्या अर्थाने बंदी.
* विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचा आलेख उंचावरण्यासाठी सातत्याने प्रयत्नशील.
* शाळेत ई-क्लास रूमची सोय.

* प्रवेशाची संपर्क वेळ : सकाळी ८ ते दुपारी ११ पर्यंत. *

* जागा मर्यादित असल्याने निराशा टाळण्यासाठी त्वरा करावी, प्रवेश देणे सुरू आहे. *

एस.एस.सी. वर्गाचे मागील निकाल	
2007-08	100%
2008-09	91.80%
2009-10	96.00%
2010-11	84.78%
2011-12	86.66%
2012-13	88.66%
2013-14	98.21%
2014-15	100%
2015-16	96.72%
2016-17	96.43%
2017-18	100%
2018-19	100%
2019-20	100%
2020-21	100%
2021-22	100%
2022-23	100%
2023-24	100%
2024-25	94.11%

कु. पुष्पा दाणी
मुख्याध्यापिका
श्रीमती प. क. कोटेचा प्राथ. व बालवाडी विद्यामंदीर, भुसावळ

सौ. संगिता राणे
मुख्याध्यापिका
श्रीमती प. क. कोटेचा माध्य. विद्यालय, भुसावळ

श्री. संजय एस. सुराणा
सचिव
श्री. सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ

मा.श्रीमती पद्माभाभी कोटेचा
अध्यक्षा
श्री. सरस्वती विद्या प्रसारक मंडळ, भुसावळ

LEADING EDGE COMMERCE ACADEMY

FOR STD 11 & 12 TH COMMERCE
CS FOUNDATION - CSEET

REGULAR BATCH FROM APRIL 01, 2025

Our Program

- ACCOUNT
- ECONOMICS
- SP
- OCM
- ENGLISH

Faculties

- CS Sanjivani Lahoti
- 9975320419
- CWA Shweta Laddha
- 9890632236
- MBA Sanjana Ratnani
- 9403265799

Our Specialities

- PERSONAL ATTENTION WITH PRINTED NOTES
- TEST ON EACH SEPARATE CHAPTER
- LEARNING WITH MEMORY TECHNIQUES
- SPECIAL REVISION BATCH

Lahoti Sabhagruha, Gayatri Shaktipeeth, Jamner road, Bhusawal

Admission Open Now

रजि.नं. जेजीए/बीएसएल/आरएसआर/आर/४४९/सन १९९१, दि. १०-७-१९९१

कपूरचंद कोटेचा अर्बन को-ऑप. क्रेडिट सोसायटी लि. भुसावळ

बालाजी लेन, भुसावळ ४२५२०१ जि. जळगांव
फोन नं. २२५६८८

सर्वोत्तम गुंतवणूक - सुरक्षित गुंतवणूक

आर्थिक स्थिती - ३१ मार्च २०२५ (आकडे लाखात)

सभासद संख्या	- 2638
भाग भांडवल	- 34.94
निधी	- 627.00
ठेवी	- 2375.89
येणे कर्ज	- 2181.09
गुंतवणूक	- 1842.67
नफा	- 21.71

ठेवीवरील व्याजदर

46 दिवस	- 5 %
06 महिने	- 6 %
01 वर्ष	- 7 %

लॉकरची सुविधा उपलब्ध

संचालक मंडळ

श्री. दिपेश मोतीलाल कोटेचा (चेअरमन)

श्री. महेन्द्र मोहनलाल चोरडिया (व्हा. चेअरमन)

श्री. राजेश पुखराज राका (संचालक)

श्री. दिलीप विजयकुमार कोटेचा (संचालक)

श्री. धिरज सुगनचंद सुराणा (संचालक)

श्रीमती. अनिता मोतीलाल कोटेचा (महिला संचालक)

श्री. अभिमन्यु झिपरू सोनवणे (अ.जा.ज. संचालक)

श्री. सुहास युगलकिशोर अग्रवाल (आमंत्रित संचालक)

श्री. निलेश हर्षवर्धन शहा (संचालक)